UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Refutatio Tractatvs Gregorii De Valentia Hispani, Iesuitæ Ingolstad. impij, de prophana, abominanda & execrata, verboq[ue] Dei damnata Missa Pontificia

Heerbrand, Jakob

Tvbingæ

VD16 H 1081

Refvtatio Tractatvs Gregorii De Valentia Hispani, Iesvitæ Ingolstadiensis, de Prophanæ & abominandæ Missæ Pontificia Sacrificio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36568

Visual Library

REFVTATIO TRACTATVS GREGORII DE VALENTIA HISPANI, IESVITÆ Ingolstadiensis, de Prophanæ & abominandæ Missæ Pontificiæ Sacrificio.

AVTHORE IACOBO HEERBRANDO D.

MIssam Pontificiam, quæ horrenda est Cœnæ Dominicæ prophanatio, quam ex Sacramento, diuinitus instituto, sacrilegè fecerunt Romanenses, sacrificium verè propiciatorium, pro peccatis viuorum & mortuorum, nec non alijs necessitatibus, offerendum: Gregorius à Valentia Hispanus, Iesuita Ingolstadiensis, omnis impietatis et idololatriæ turpissimæ, Pontificiæ, quam in mortuorum inuocatione, Panis à se magicè consecrati, Statuarum & imaginum, nec non ossium cadauerinorũ adoratione, exercent, Patronus iuratus, Sacrosanctum & diuinissimum vocat sacrificium, pro illiusq; defensione, tanquam pro aris & focis, laborat & pugnat. Nec immeritò quidẽ, quòd neruus sit regni Pontificij Antichristiani. Hinc enim opes regiæ Papatus, & Monarchiæ illius splẽdor, prouentus vberrimi, pompa maxima. Hinc innumera sacrificulorum ignauorum & ociosorum hominum caterua, qui ad aliud nihil, nisi ad celebrandam solùm Missam, conseruantur & fouentur omnes, dicente Suffraganeo in ordinatione: Accipe potestatem conficiendi, vel consecrandi, & offerendi, pro peccatis viuorum & mortuorum.

Meam verò Disputationem, quam ante sesquiannum, contra abominandum Missæ Pontificiæ sacrificium, ab alio quodam collegarum ipsius prouocatus, proposui, & inscripsi: Impiam, Prophanam, Pestilentem: sacrilegam, mendacia, blasphemam, alijsq; epithetis ornat, Nosq;, qui pro testamento Christi, ab ipsis violato, pugnamus, subsannatores, Nouos, nouorũ dogmatum sectatores, infeliciter parente Luthero natos, procaciter vniuersæ insultare Ecclesiæ, maledicta in præcipuum Ecclesiæ cultum iacere, ait.

Multa quoq; cùm in Epistola dedicatoria, tùm in toto suo hoc de Missæ sacrificio tractatu, contra Reuerendos, pietate & eruditione eximia clarissimos viros D. D. Martinum Lutherum, synceræ Religionis instauratorem, Papatusq; Idololatrici expugnatorem, fortissimumq; Heroa, Præceptorem meum olim charissimum, & D. D. Chemnitium (quod & in titulo profitetur) & Examen decretorum concilij Tridentini ab ipso scriptam, desul-

toria leuitate nugatur & calumniatur, ac nescio quas spirat minas, & pe
turit montes scripturiens, perinde ac si Atlas qui sphiam esset, ad hoc na
& in Germania cœlitus quasi delapsus, cum dubiũ sit minimè, quin à Diab
cum suis collegis sit excitatus, vt cœlum Pontificium, ne ruat, suo stylo susten
taret, seq; cùm hæc, tùm alia, quæ in Examine illo contra Tridentini Conci
abuli impij decreta scripsit, per partes velle refellere, profitetur. Ad quæ o
nia & singula respondere, etsi instituti mei non ferat ratio, cum neq; tanto
mihi ocij à laboribus meis assiduis & continuis quotidianarum prælectio
in schola, & concionum in Ecclesia, vt alios taceam, qui mihi ratione of
cij incumbunt, supersit: sed succisiuas tantùm horas huic scriptioni & ce
minibus, cum hoc contentioso Sophista & alijs, qui me lacessunt, pluribu
mul, quod ne Hercules quidem fecisse perhibetur, impendere necesse erit
men sicubi opus esse videbitur, laborem non subterfugiam, præsertim c
interdum eadem sint & communia, in causa communi, argumenta. Ve
neq; meo indiget Dominus Doctor Chemnitius patrocinio: sed si ex re
vsu Ecclesiæ, atq; opus esse iudicauerit, cum isto inquietissimo, impissim
Idololatra, & ad omnia rectè dicta calumniandum nato sycophanta, me
machiam suscipere, ita Dei beneficio instructus est rerum cognitione ve
rum, dicendi facultate, alijsq; ornamentis, ad certamen hoc necessa ijs, ne
cio, & causæ iustæ honesta defensione non sit defuturus.

Ego autem superuacaneum esse iudicaui, materiam istam de M
Pontificia, hoc loco integram de nouo tractandam suscipere: cum nostro
alij multi, monstrũ illud Pontificium horrendum, ingens, ita debellaue
inq; hominum mentibus occiderint vt quod speciè sua, irato Deo in Ecc
am irrepsit, præcipuusq; eius cultus à malè persuasis hominibus iudicabe
iam luce verbi Dei illustrati, maximam esse impietatem agnoscant, Cam
Dominicæ horrendam prophantionem. Ideoq; Patronos eius, nisi fro
carerent, putridarum & putidarum istarum mercium, & nundinatione
vt Indulgentiarum Papalium, & nugarum aliarum atq; impietatum & la
lomaniæ turpissimæ: Ita & Missarum venalium, pudere deberet meritò, no
eas prostituere amplius, sed perpetua silentio sepelire:. Cum nihil solidi pr
suæ sacrilegæ Missæ defensione, contra nostra affe rre possint, Quia ve
omninò visum est Hispano audaculo, pugnæq; cupido, omnes quærere me i
vadendi occasiones, & Collegæ suo, vt solus omnia ardelio scire et præsu
posse videatur, succenturiator voluit succedere: Ideo ad ea, quæ mihi ex

mea obiect Disputatione: quæq; iste ad impiæ, prophanæ, & abominandæ suæ Missæ sacrificiũ stabiliendum protulit, Deo benè me iuuante, respondebo, breuiter, mea defensurus, aduersarij nugas partim, partim impietates & blasphemias, refutaturus.

Principia autem, quibus sententias & fundamenta sua vbiq; sit probaturus, proponit: Scripturam sacram, rationem, & probatorum Patrum authoritatem.

Et quidem quod ad Scripturam Sacram, sufficiebat ista ad certamina Ecclesiastica dirimenda & sopienda. Sicut Constantinus ille verè magnus, & primus Christiani orbis Imperator, Religioni syncerè addictiß. in Concilio Niceno, primo Vniuersali & Oecumenico, à se indicto, præfatur, Biblijs sacris in medio positis: Euangelici, inquiens, libri sunt, & Apostolici, antiquorũq; Prophetarum sanctiones, quæ nos erudiunt, quid de sacra lege sapiamus. Expellentes igitur hostile certamen, ex verbis diuinitus inspiratis, solutionem Quæstionum mente percipiamus. Et non iniuria quidem: Ad has enim & Christus nos ablegat omnes, ex his & cum Sathana, & eum suis congreditur aduersarijs, eosq; vincit. Ad has nos ablegat, inquã deficiens: Mosen habent & Prophetas, hos audiant. Item: Scrutamini Scripturas &c. Ad rationes quod attinet, quales istæ sint, suo loco videbimus. Solitenum Hispanus, cum Scripturæ S. destituitur testimonijs, vt in plærisq; suis, mirabiles, futiles, nullius q; momenti colligere ratiunculas. Non secus ac Irenæus de Hæreticis scribit, quod argumenta connectant, perinde, acsi quis ex arena funiculos nectere velit. Quod in Disputationibus, de Idololatrica mortuorum inuocatione, & Statuarum adoratione, vidimus.

Quod ad Patres, eorumq; testimonia: non ignoramus cum Basilio, persuasiua quodammodo vetera esse dogmata, in antiquitate velut canicie quadam, reuerendum quiddam habere. Quis tamen prohibeat, ne ea libertate vtamur, ad quam Christus nos vocauit, quamq; isti bona gratia nobis concesserunt? Etsi igitur magna, propter antiquitatem, illorum sit authoritas: sciat tamen Hispanus, tanti nos non facere illos, vt fidem eis habituri simus, nisi Scripturæ Sacræ authoritate sua confirment. Quod enim de Scripturis authoritatem non habet, inquit Hieronymus, eadem facilitate respuitur, qua adstruitur. Et nota sunt, quæ copiosè & multis D. Augustinus, in tam multis suis scripsit, in hanc sententiam, operibus. Epistola 19. ad Hieronymum. Non patrum authoritate quorumcunq;, sed solius Scrip-

" Epistola dedi-
" catoria.

turæ Canonicæ vult teneri. Epistola. 111. Neq; enim quorumlibet disputationes, quamuis Catholicorum & laudatorum hominum, velut scriptu[illegible] Canonicas habere debemus, vt nobis non liceat, salua honorificentia, quæ [illegible] debetur hominibus, aliquid in eorum scriptis improbare atq; respuere, [illegible] fortè inuenerimus, quòd aliter senserint, quàm veritas habet, diuino a[illegible]iutorio, vel ab alijs intellecta, vel à nobis. TALIS EGO SVM IN SCRIPTIS ALIORVM, tales volo esse intellectores meorum Horum similia [illegible]bentur & sequenti Epistola 112. plurima. Et iterum: In scriptoribus Ecclesiasticis liberum habet lector, auditorue, iudicium, quo vel approbet, q[illegible] placuerit: vel improbet, quod offendit, si cui displicuerit, aut credere [illegible]luerit, non reprehenditur. Idem alibi. Ego huius (Cypriani) authoritate [illegible]teneor, quia literas Cypriani, non vt Canonicas habeo, sed eas ex Canon[illegible] considero, & quod in eis diuinarum scripturarum authoritati congruit, [illegible] laude eius accipio, quod autē nō congruit, pace cū eius respuo. Et postea. [illegible] verò quoniam Canonicùm non est, quod recitas, ea libertate, ad quam [illegible] vocauit Dominus, eius viri, quod aliter sapuit, non accipio. Et itera[illegible] Quapropter ita hoc Cypriani non accipio, quamuis inferior incompar[illegible]biliter Cypriano, sicut illud Petri Apostoli, quod gentes Iudaizare co[illegible]bat, nec accipio, nec facio, quamuis inferior incomparabiliter Petro. Ite[illegible] Quomodo enim dictum sit, author huius sententiæ viderit, qualiter p[illegible] exponere. Et alibi. Vocem Pastoris inquiro. Lege mihi de Proph[illegible] lege mihi de Psalmo, recita de lege, recita de Euangelio, recita de Apost[illegible] Inde ego recito Ecclesiam, toto orbe diffusam, & dominum dicentem: Q[illegible] sunt oues meæ, vocem meam audiunt & sequuntur me, auferantur ch[illegible] humanæ, sonent voces diuinæ &c. Et Chrysost. Quare, hoc tempo[illegible] omnes Christiani conferre se ad scripturas debent. Quia in tempore [illegible] ex quo obtinuit hæresis illa Ecclesias, nulla probatio esse potest Christiani[illegible]tis veræ, neq; refugium potest esse Christianorum aliud, volentium ag[illegible]scere fidei veritatem, NISI SCRIPTVRÆ DIVINÆ.

August. contra Faust Manich lib. 11 cap. 5.
Id. cōtra Crescon. Grammat. lib. 2. cap. 32.
Id. lib. de Natura et gratia cap. 61:
Id. libro. de pastoribus cap. 14.
Chrysost. in Math. 24. cap. Homil. 49.

Hæc pluribus confirmanda fuere, quòd non ignoremus, præsertim [illegible] hac materia & Disputatione, qua aduersarij inopia testimoniorum sacræ scripturæ laborant, potissima probationum suarum fundamenta ex Patrum scriptis petere, vt quantum illis tribuendum sit, prudens Lector animaduertat.

Initiò
contra
cipalem,
Missa Po
domini
torium s
bus. Se
luit: qu
ambages
insidiose
am, ver
diligent
sacrifici
ficium.
discrim
meq; ac
fluctuet
Q
mihi no
facere v
bis sit o
monere
tulum sa
me edita
versus, i
seruatur
ficiæ s
sitiones,
MINA
proposi
Patribus
pro viu

Contra caput primum.

INitiò Hispanus non contentus eo, quod in quæstione Disputationis meæ, contra abominandum Missæ Pontificiæ sacrificiũ, caput causæ, statum principalem, & κρινόμενον disertè & perspicuis verbis esse dixi: An, videlicet, Missa Pontificia, in qua se offerre iactant Sacrificuli corpus & sanguinem domini nostri Iesu Christi, sub speciebus panis & vini: sit verè propiciatorium sacrificium, pro peccatis viuorum & mortuorũ, alijsq; necessitatibus. Sed plures quæstiones distinctas cumulauit, & proponere quinq; voluit: quæ tamen omnes in hac vna continentur. Quò, videlicet, per longas ambages, & tortuoso disputandi genere, artibus Diabolcis & serpentinis insidiosè, ad id quod instituit, facilius peruenire poßit, Missã scilicet Pontificiam, verum esse propiciatorium sacrificium. Et multus est in hoc, vt doceat, diligenter distinguendum esse, inter duas istas quæstiones: Vtrum Missa sacrificium sit in genere: Et in specie, Num ritè fiat, & legitimum sit sacrificium. Non enim vnum & idem esse. Et commoda atq; incommoda huius discriminis obseruati vel neglecti, ex confusione istarum ostendere conatur, meq; accusat, quòd in Disputatione mea non distinxerim: vnde etiam tota fluctuet &c.

Fol. 1.

Fol. 2.

Quod si aduersarij ingenium, ex præcedentibus nostris certaminibus, mihi notum non esset, mirarer sanè hominem. Cum verò suo more id eum facere videam, nihil miror prorsus. Quasi verò hanc ad rem Doctore nobis sit opus, qui inde vsq; ex Hispania ad nos transuolet, vt hac de re nos admoneret: discrimen videlicet esse, inter duas illas quæstiones. Quod si Titulum saltem disputationis meæ, quam alterius cuiusdam ipsius socij contra me editæ opposui, mentis compos, & non cholera sua accensus, inq; furorem versus, inspexisset, facilè vtiq; vidisset, hoc ipsum à me, quod desiderat, obseruatum: Sic enim ille habet: Contra ABOMINANDVM Missæ Pontificiæ sacrificium. An, qui hoc dicit, non distinguit inter duas istas propositiones, vel quæstiones: An sit sacrificium: Et quale sit? videlicet, ABOMINANDVM, sicut & in ipsa disputatione, cùm alibi, tùm etiam in 108. proposit: quam iste contra me allegat, dixi: Nequaquam sequitur: Missa à Patribus dicta est sacrificium: Ergo est verè propiciatorium sacrificium pro viuis & mortuis. Plus enim est in consequentia, quàm in antecedenti.

Quod si maximè, nulla ego circuitione vsus, ad causæ statum κρινόμενον, vt verba quæstionis meæ habēt, statim accessi, & non, an M sit Sacrificium, prolixè, more Hispani logodædali, tractaui: Num ideo
Fol. 10. prehendendus? Num ideo disputatio mea fluctuat? Cum & ipsemet p
„ pòst referat (hæc enim illius sunt verba) Patres concilij Tridentini præ
„ am solùm Quæstionem: Num videlicet in Missa legitimum sacrificium
„ adfirmando explicasse. Deinceps autem reliquam doctrinam prosec
„ Nempe, verè propiciatorium esse, ac defunctis prodesse, non tam confir
do singulas, quàm definiendo, vt decet Iudices (scilicet.)

Frustra ergo inflatus sensu mentis suæ, prolixè hæc inculcat bl Hispanus, perinde acsi vniuersus hoc ignorasset orbis Christianus, d nouus & magnus surrexit Doctor & Propheta, Hispanus, in Germ quem omnes, nomine eximiæ admirantes eruditionis, tanquam semiden g ito monstrarent, & dicerent: Ecce, hic est.

Deinde distinguit inter sacrificium verum & legitimum. Vera es fuisse illa etiam, quæ gentes dæmonijs immolauerunt, licet non legitim impia, quatenus dæmonijs deferebantur. Etsi autem minutiora persequ mnia, animus non sit, nec de verbis serere λογομαχίας: tamen hoc d mulandum non est, & si non ignorem alios liberaliores esse in hoc argu genere, verùm si propriè loqui velimus, quod in Ecclesia faciendū om est, Veri sacrificij nomen non competere quibusuis, quæ hoc vendit & commendantur nomine. Hoc quidem concedimus, Ethnicorum sacr quædam, quæ à Patriarchis & populo Dei habuerunt, vera fuisse sacr Alia verò quæ ipsimet confinxerunt, vel à Diabolis sunt tradita, ficia vera fuisse pernegamus. Sed tamen Sacrificij nomen, general sumpto vocabulo, ex Etymo, pro cultu, aut sacro etiam impio, vt ob ant, non impedimus. Sicut iam Missam quoq; Pontificiam in hac eade nificatione, quemadmodum Ethnicorum impia & execrata sacra, Sacri sic dici posse, non negamus, Verum autem esse sacrificium non concedi Sicut paulò pòst ex definitione ostendemus.

CONTRA CAP. II. QVO CONTENDIT, VERI NOMINIS SACRIFICIVM à Catholicis Sacerdotibus in Missa offerri.

Fol. 18. Hic luculentam initiò mihi facit iniuriam Hispanus, quod passim Po

ficios totam Missæ actionem, sacrificium esse verum asserere, scribam. Idq; probare vt videatur, ne dolus & impostura à suis, qui nostra legere non permittuntur, subesse intelligatur: in margine conclusionem 1. meæ de Missa Disputationis, cum additione: & aliâs, annotauit. In prima certè horum nihil habetur. Atq; vt vanitatem hominis rubore carentis, & iam dudum perfrictissimæ frontis, & mentiendi libidinem, omnibus ob oculos ponam: placuit verba ex illa repetere, quæ respondent Quæstioni propositæ, quæ ita habet, vt in præcedentis quoq; capitis initio posui: An Missa Pontificia, in qua offerre se iactant sacrificuli corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi, sub speciebus panis & vini: sit verè propiciatorium sacrificium pro peccatis viuorum & mortuorum, alijsq; necessitatibus. Hic, ne ego, de tota Missæ actione quæro & propono, Hispane, bone vir? Ad quæ immediatè subijcitur Propositio illa prima, cuius hæc sunt verba: Pontificij affirmãt. Sic enim uerba Concilij habent: docet sancta synodus, sacrificiũ istud (Missæ) verè propiciatoriũ esse, huius quippe oblatione placatus dominus &c. Et recitantur Canones eiusdem ad verbum. Nec quicquam in tota illa Propositione, meorum habetur verborum, nisi illa duo prima ad quæstionem. Reliqua omnia sunt concilij decreta.

Sed & hoc, ad fucum faciendum incauto lectori, additum est: Et aliâs. Et vbi quæso, aliâs, quod allinisti, hoc dixi, aut scripsi in tota illa Disputatione? Vbi, inquam, hominum impudentissime, totam Missæ vestræ theatricæ actionem, sacrificium illud dico esse, quod vos tantopere prædicatis, verè propiciatorium? &c. An non in quæstione disertè dixi, de oblatione corporis & sanguinis Christi in Missa? Nullo autem verbo, imò syllaba nulla, ac ne iota quidem, totius Missæ actionis istius theatricæ, aut cantionum, vel lectionum, quæ addi solent, mentionem feci. Et tamen quæ hominis istius est futilitas, hæc effutire minimè erubescit. Hinc ergo, tanquam ex vngue leonem, qua fide mea citet, facilè quiuis cognoscet, cum in ipso statim limine tàm turpiter impingat. Quod si tamen maximè dixissem: quid ame peccatum esset magnopere? cum & Gabriel Bibel hoc ipsum doceat, Missam multipliciter dici, & pro toto, & pro solo Canone. *In exposit. Canonis Missæ.*

Iam, quòd aliquam Missæ partem, veri nominis sacrificium esse, docere vult, & duobus modis accipi vocabulum sacrificij dicit, communius, pro sacrofacto, vt idem sit quod opus, quouis modo ad diuinam gloriam relatum,

Fol. 19. 20. „ & minus communiter, vt sacrificium sit externum factum, quo rei alicui
„ à sacerdote, hoc ipso offertur Deo, quo ad eius maiestatem recognoscendam
„ certo ritu ac ceremonia conficitur seu immutatur &c. Initiò vera & p
pria sacrificij definitio est constituenda, quæ hæc est: Sacrificiũ est sacra a
vel opus aliquod nostrum, diuinitus ad hoc Principaliter institutum, v
Deo aliquid tribuamus vel reddamus, quod ei propriè competit, quo
mur, nos ipsum solum Deum verum agnoscere, eumq; honore af
mus. Hanc definitionem Hispanus negare, sine manifesta & summa im
tate, non potest. Quod si iam eam ad Cœnam Dominicam accommoda
certè, nequaquam ei conueniet. Quia non est ad hoc instituta vt no
Deo offeramus, sed vt ipsi ab eo accipiamus, & comedamus, ad
principalem finem, vt pignus sit amoris eius erga nos, quo ita nos di
vt corpus suum pro nobis in mortem tradiderit, vtq; fides nostra in ip
eiusq; gratiam erga nos, confirmetur. Ideoq; nec Missæ conueniet Pr
ficiæ, in qua præcipuè Cœnæ domini fit prophanatio, quòd celebretur
diuersa ratione & fine, ne dicam contraria, quam à Christo est institut
nobis in ea dat, nosq; à se accipere vult, in ea, suum corpus & sangu
Ad quid verò? Num vt ea Deo patri offeramus? Nihil minus: sed vt
edamus & bibamus. Sicut disertè verba sonant: Accipite, edite
est corpus meum &c. Quare peruersio hæc est plusquàm Diabolica
Antichristis Romanis Pontif. facta, quod Cœnam Dominicam horrib
& detestanda audacia, in actionem planè contrariam mutauerint, sacr
ex ea facientes, quod Deo offerant, ad expianda peccata viuorum & m
tuorum.

Quare quæ hæc loco aduersarius de sacrificij significatione nugatur, n
sunt generalia, & nullo modo concedenda: quòd infinita ingenijs hom
concedatur hoc modo licentia in sacris ludendi, excogitandi, & statuendi
arbitrio quiduis, quod ipsis videbitur, bono affectu Deum colendi, modo
gloriam Dei se referre profiteantur.

Quid hic Religio Christiana differet ab Ethnica? prorsus nihil. Q
proh dolor factum videmus sub regno Antichristi Romani, vbi chaos e
sentina omnis Idololatriæ, ex his prauis & peruersis principijs orta.

Porrò alibi copiosè, & ad nauseam vsq; hoc legimus & impia
prophanam hanc, cuius, sacra, & sacrificia excogitandi libidinem, v

Dei restauimus, Deo id ipsum prohibente, & præcipiente, vt ipsum iux=
ta verbi ipsius præscriptum tantùm colamus, nec quicquam addamus. Dam=
nans omnes humani cordis adiuuentiones, & cultus vltroneos. Deut. 4. 12. Psal. 80. 98. Col. 2.

Quare nequaquam sacra Deo grata, & Sacrificia sunt suauissimi o=
doris, sed plusquam Ethnica, prophana, impia, sacrilega, & execrata, te=
terrimi odoris sunt hæc Sacrificia, à quocunq; etiam offerantur sacerdote,
adeoq; Deo ipsi rerum omnium Domino, ad ipsius Maiestatem recog oscen=
dam. Sicut non gentiles modò, sed etiam populus Dei offerebant, sua qui=
dē opinione, Deo vero Israel Iehouæ, filios suos & filias, vt deo gratissimū
præstarent obsequiū, ipsū recognoscerent Dominū, & eiusmodi mactatis &
oblatis humanis hostijs sibi eum placarent, propiciumq; redderent, sed quid
Dominus ad hæc? Immolauerunt filios suos & filias sculptilibus terræ Ca=
naan. Imò dæmonijs & non Deo. Psal. 106.

Non ignoro, quomodo hæc Hispanus alibi eludere conetur. Sed re=
futatis sunt eius glossemata ista. Ideo definitiunculæ, Sacrificij communis,
& minus communis, nullo modo veræ sunt: vera esse, & Deo grata, si
tantùm quouis modo ad Dei gloriam referantur. Ex quibus tamen tanquam
veris, (cum tamen sint falsa) Principijs Missæ suæ Sacrificium, quod ve=
rum sit, extruere conatur. Hoc autem fundamento ipsius euerso, totum
ædificium, quod superstruit corruit. Fraudulenter autem proponuntur
ab aduersario, & deinde sceleratè ad Cœnam Domini accommodantur,
absq; Christi institutione, imò contra eam, qui nihil minus, quam Sacrifici=
um, hoc est oblationem rerum externarū Deo faciendam instituit: sed Sacra=
mentum sumendum à Christianis, pro quo postea ipsi agerent gratias, insti=
tuit. Sed hic astutè cuniculos agit clàm, ad oppugnandam synceram Re=
ligionis doctrinam, de Sacramentis & Sacrificijs, & discrimen verum, &
obseruatu maximè necessarium inter illa: quod non confundit solùm, sed
fraudulenter agens, prorsus reticet doctrinam de Sacramentis, & tantùm
de Sacrificijs agit, quo nomine Cœnæ Dominicæ veniat & quoq; fractio
panis, cuius hic facit mentionem, quod iam patebit. Statim enim distincto
hoc modo vocabulo Sacrificij, exempla subijcit, quibus distinctionem istam
declarare instituit, dicens: Vt, cum animal mactatur, aut comburitur,
vel, cum panis frangitur, & comeditur, sicut post Theophylactum B. Tho=
mas annotauit. Quibus verbis & exemplis, vt dicere cœpi, oculiè, non

absq; magno & pernicioso errore, omnia inuoluit nomine Sacrifi
confundit Sacrificia & Sacramenta: quæ cùm vtraq; sacra sint a
nes: ingens, tamen inter illa est discrimen, & tantum, quantum
ter dare & accipere. In Sacramentis enim propriè & principal
Deus nobiscum agit, nobis aliquid exhibens & donans, vt in Baptismo
cipit nos in gratiam, & fœdus nobiscum init, abluit à peccatis, adopta
filios, donat vitam æternam baptisatis, de quo nemo dubitat Christia
Sic in Cœna Dominica exhibentur & donantur sumentibus corpus
sanguis Christi, vt de gratia Dei e ga se, & meritis ac beneficijs Chr
morte eius partis, singuli de peccatorum suorum remissione certio ei
fid. & conscientia reddantur.

Harum tantarum rerum Sacramenta, sunt Baptismus, & Cœna D
minica, quæ ideo dicuntur Mysteria. Et hoc propriè in Sacramen
gitur, estq; principalis illorum finis. Essi autem cum sequatur in sum
bus gratiarum actio, vnde & ab hoc effectu consequente ipsa Cœna D
mini, Eucharistia est dicta, & hoc modo Sacrificium Eucharisticum dic
test: tamen minus propria est hæc locutio, nec hæc principalis est Sa
mentorum finis, propter quem diuinitus sunt instituta. Ideo Cœna D
mini Sacramentum est & dicitur etiam, & minimè Sacrificium, prop
loquendo, sicut omninò in Disputationibus doctorum virorum non
propriè, sed proprissimè est loquendum, parit enim vocabulo
biguitas, quod nô unt omnes docti, & ex hac Disputatione luculen
apparet, ingentem confusionem, & intolerabiles ac tetros errores. Q
videlicet Pontificij confundunt actiones diuersissimas, Sacramenta &
crificia, & omissa mentione Sacramentorum, eorumq; fine princi
tantùm de Sacrificijs agunt, hocq; nomine Sacramentum appellant, ab
fectu consequente minus principali. In quo perfidè & scelerate agunt
sæ patroni. Sicut hoc loco Hispanus panis fractionem Sacrificium
Cum igitur in Missa principale sit, eiusq; substantia, quod in ea tract
Cœna Domini, hoc est, corpus & sanguis Christi, pane & calice
eratis, & sic sacramentum, licet prophanatum: nequaquam in actione
planè diuersam est transmutandum. Ideo minimè Sacrificium, multò ve
minus propiciatorium, ex illa sacra Cœnæ Dominicæ actione faciendum
Et sic, nec veri nominis Sacrificium Cœna Domini est, propriè loquen
multò verò minus, Missa illa Pontificia abominanda.

Q

Quod vero panis fractionem & comestionem, Sacrificium esse ait: idq; post Theophylactum, S. Thomam annotasse. expectabam ego Scripturæ Sacræ testimonia, quibus hoc ipsum confirmaret, cum in Epistola dedicatoria hæc magno hiatu, & plenis buccis promiserit, se fundamenta sua, & sententias, inprimis Scripturæ S. S. testimonijs probaturum. Verùm citò promissorum oblitus, cum illis destituatur, hisce testibus se satis facturum nobis speravit. Cum igitur hic totius causæ fundamentum tacetat, res ipsa postulabat, vt tanti ædificij, quod superstructurus est, fundamentum optimè muniret, & super firmam petram collocaret, quæ sustinendæ & ferendæ tantæ moli sufficeret. Hoc verò adeò est infirmum, vt cloacæ (sit honor auribus) magis, (quam tamen ipsam vix portare posset) quàm huic totius Papatus arci, Missæ scilicet Pontificiæ, sit conuenientes. Necesse enim est res tantas, in quibus totius Ecclesiæ salus versatur, non humanis, sed diuinis attestationibus probari. Si ergo vires Hispane, testes alios ostendas oportet. Sine authoritate enim Scripturæ S. garrulitas, inquit Hieronymus, non habet fidem. Et Chrysost: si quid dicitur absq; Scriptura, auditorum cogitatio claudicat.

Hieron. ad Tit. 1.

Chrysost. in Psal. 95.

Quid enim ad nos Thomas Aquinas? Qui aliàs multa habet impia, absurda, verboq; Dei planè contraria: vt, quod asserit, & scriptum reliquit: omnem actum Charitatis absolutè mereri vitam æternam. Qualis & hæc eius impia est de Missa sententia: Secunda, inquiens, causa institutionis, est Sacrificium altaris, contra quandam cotidianam delictorum nostrorum rapinam, vt sicut corpus Domini semel oblatum est in cruce, pro debito Originali, sic offeratur iugiter pro nostris cotidianis delictis in altari. Et habeat in hoc Ecclesia munus, ad placandum sibi Deum, super omnia legis Sacrificia preciosum & acceptum.

Thomas Aquinas de Sacramento altaris cap. 1.

Vtraq; sententia manifestè impia est, sed posterior bifariam in Christi sanguinem & meritum blasphema, quòd neget, Christum etiam sua passione in cruce pro actualibus satisfecisse peccatis, cum redemerit nos ab omnibus peccatis, eiusq; sanguis nos emundet ab omnibus peccatis. Et, quòd Missa, Sacrificium sit propiciatorium pro peccatis actualibus quotidianis. De Patribus antea dictũ est, ex ipsorũ met Scriptis, quantũ illis sit deferendũ. Quin potius ad legẽ & ad testimoniũ eius. Quòd si non dixerint iuxta verbum hoc, non erit eis matutina lux. Huc te reuocamus Hispane

Psal. 130. 1. Ioh. 1.

Verùm garrit tantùm, et sic in hac sua versatur materia de Sacrificij omnia, quæcunq; nugatur, mera cœlestia & Prophetica essent oracula cum de cœlestibus è Scriptura S. petitis, altum sit silentium, & magis mutus, quàm piscis.

Nequaquam etiam Deo gratum est Sacrificium, quouis modo (vt asserit) opus ad diuinam gloriam relatum, & diuinæ Maiestati consecratum. Minimè enim Deus modis, ab hominibus excogitatis, coli vult, grata sibi esse ea sacra significat, sed tanquam illegitima prohibet, & repudiat, dicens: Quis hæc de manibus vestris requirit? Item. Non quod videtur, inquiens, facies Domino Deo tuo: sed quod ego tibi præcipio, tantum facias. Non addas quicquam. Item Christus ex Esaia: frustra colunt me, docentes doctrinas hominum.

Deut. 4. 12.

Matth. 15.

Sacrificia autem esse duplicia, interna, inuisibilia, spiritualia, externa, visibilia, non negamus. Et quod ad Augustini loca: Visibile sacrificium est omne opus, quod agitur, vt sancta societate inhæreamus Deo, relatum tamen ad illum finem bonum, quo beati esse possimus. Vnde infertur, neq; Sectarij differentiam hanc Sacrificiorum inficiari vllaratione possunt. Cum enim in sacra Eucharistiæ celebratione, si ex Christi voluntate peragatur, Sacrificium iuxta communem hanc rationem, quam posterius finit Augustinus, contineri fatentur: Sacrificium autem alterius generis peculiaris, quale nos etiam à sacerdote offerendum affirmamus, adhibendum esse negant, coguntur necessariò præter illam Sacrificij rationem, quam admittunt, aliam etiam cognoscere, quam vsurpare in Cœna sua nolunt. Respondeo: Augustinus generaliter vocabulo Sacrificij vtitur, sicut vt ipsius habent, pro omni opere bono, diuinitus præcepto, (de his enim sermo & nequaquam alijs, ibidem agit) ad gloriam Dei relato. Hoc modo Cœna Domni minus propriè, quod antea dictum est, ab effectu consequente gratiarum nempe actione, propter beneficia à Deo in nos collata, Eucharistia dicitur & hac ratione laudis Sacrificium dici posse, non negamus: Sed minus principaliter nec propriè. Quia Sacramentum est, & principale eum, quod Deus nobis vescendum corpus Christi, & bibendum eius sanguinem in Cœna exhibet: & non vt Sacrificium sit, sicut nec adhoc principaliter est institutum, sed effectus est, vt diximus consequens, & subordinatum

August. de Ciuit. Dei lib. 10. cap. 5. 6.

Fol. 23.

Non ergo substantia ipsa Cœnæ Dominicæ, vt sit Sacrificium, quod à sacerdote peculiari ritu offeratur Deo (quod contendit Hispanus, sed merum commentum est & figmentum Papisticum) verùm Sacramentum à Christo institutum est: quæ duæ actiones sacræ, longissimè differunt, vt antea est demonstratum.

Callidè igitur, fraudulenter, & Sophisticè agit Hispanus, quod ex vocabulorum nuda expositione, videlicet Sacrificij communiter, generaliter, & minus propriè, sumpto vocabulo (quæ suprà, refutauimus solida Sacrificij definitione opposita) infert. Ergo Cœna Domini: verum est, & sic propriè dictum, Sacrificium. Christus enim, Dominus noster in sua Cœna minimè Sacrificium, sed Sacramentum instituit. Nequaquam enim dicit: Accipite & offerte Deo, nulla prorsus oblationis, Deo faciendæ, fit mentio, sed inquit tantùm: comedite, Bibite ex hoc omnes, & biberunt. Non dicit, obtulerunt. Nihil horum, quod ad panem & vinum, corpus & sanguinem Christi, ex Cœnæ institutione Deo offerendum: sed nos ab ipsius clementia sumimus. Nec etiam peculiare hominum genus, quod ad hoc tantùm consecretur, vt Deo offerat corpus & sanguinem suum, in Cœnæ celebratione, sed præcones Euangelij, qui baptisarent & cœnam Ecclesiæ membris administrarent, Matth. & Marc. vltimis capitibus: Ite in orbem vniuersum, prædicate Euangelium omni creaturæ, baptisantes eos &c. vocauit & ordinauit Saluator. Nam quod id ex Epistola ad Hebræos probare etiam instituit, & id non obscurè ab Apostolo indicatum esse, dicente: Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur, in ijs quæ sunt ad Deum, vt offerat Sacrificia, & dona pro peccatis, Quanti redimeret Hispanus, vt, hunc locum de Noui testamenti ministris dictum esse, probare posset. Et insigniter impudentem esse Rabulam necesse est, qui non vereatur in conspectum Ecclesiæ prodire, & ita, non tam pueriliter ineptire, quàm sceleratè velle peruertere & corrumpere Scripturam manifestam. Cum eo loci tantùm Antithesin Apostolus instituat Pontificum Leuiticorum in Israelitarum politia, & Christi veri vnici summi Pontificis, qui per illos est adumbratus. Quæ nequaquam ad Missaticos Sacrificulos, à Diabolo creatos, & externum aliquod in Missa Pontificia Sacrificium, accommodari possunt. Facessant ergo nugæ, somnia, & figmenta Hispanica, quibus & D. D. Chemnitio, & mihi, molestiam creare cupit, quod Sacri-

Hebr. 5. Fol. 24.

ficij illius peculiaris & externi, quo res aliqua à sacerdote Deo offer
in Missa, nullam faciamus mentionem, & tantùm meminerimus gener
quod ad omnia virtutum officia accommodatur: subinde Sacrifici
vt lupus agnum, agnum, ingeminando. Qui enim nos illud ad Cœ
Domini accommodaremus, cum Christus in suæ Cœnæ institutione non
cerit, & nephas sit, tanta tam sancta eius mysteria, in aliud, quàm q
sunt instituta diuinitus, mutare. Sacramentum cœnæ Dominus insti
nequaquam Sacrificium, quæ sunt diuersissimæ actiones. Ideo Cœ
Domini non Sacrificium, sed Sacramentum appellamus, vt propriè Ch
institutionem retineamus, & cum Christo loquamur & maneamus.
nobis, vt sciat Hispanus, tantùm de vocabulo Sacrificij, & verum g
sit in Missa, vt nugatur, sed de re quoq; ipsa, controuersia est, & qu
maximè theatricum illud Missæ Pontificiæ Sacrificium impugnamus p
pter dictas rationes. Quia verò Hispano latissimè vocabulum Sacri
patet, adeò vt verum esse Sacrificium dicat, id quod Iudæi sacrifica
runt sculptilibus terræ Canaan: quod gentes sacrificauerunt dæmo
Funesta itaq; illa & execrata atq; sacrilegà sacra, cum Sacrificia v
fuisse contendat: Age hac sanè ratione, & non alia, illi etiam Mis
bominandum esse Sacrificium concedimus. Sicut Titulus meæ habet Di
tationis, & suprà in hanc sententiam à me est dictum & concessum.

Fol. 27. " Quare quod etiam ex mea Disputatione, impiam suam op
" nem, Missam Sacrificium esse veri nominis, & ceremoniam hoc
" diuinitus externam institutam, (quod suprà ita definiuit, nec tamen
hactenus Scripturæ S. probauit testimonio) confirmare conatur: im
facit & sceleratè: propositionem in margine citans 77. In qua hac
verbum nullum habetur, sed explico in ea, quod videre est, Malachi
cum, vocabulo oblationis mundæ cultum Noui testamenti describi an
illic habetur, & non alia aut plura. Quis verò sit cultus ille Nou
stamenti, in sequenti propositione explano his verbis: Quæ verò est obla
ista munda, de qua Dominus vaticinatur? Nun quid Missæ Sacrifici
Ita quidem Missifices: sed non est opus diuinatione, aut coniecturis. D
minus enim ipse repetit: Quod videlicet nomen suum magnum sit in ge
tibus, hoc est, publicè passim gloria nominis mei diuulgatione Euangeli
deli Apostolorum opera, eorumq; successorum, facta, celebratur & pre
catur, in toto terrarum orbe. Quæ diuulgatio, celebratio, & prædic
nominis mei, & inde secuta agnitio Dei, fides, inuocatio, & grati

Disputat. de abominando Missæ Sacrificio.
Proposit. 77.
Malach. 1.

actio, quæ fit per gentes credentes, OBLATIO EST ILLA MVNDA, & incensum Deo gratissimum. Hactenus illic. Quid, Hispane, hic ne Heerbrandus significat, peculiare Missæ Sacrificium, propriè Sacrificium nominari? Satin sanus es? cum planè contrarium á me dicatur, & asserè negetur ibi, Missam Sacrificium (quod isti ita vocant) oblationem esse mundam. Video itaq; ego neq; ego solus, sed vident omnes mecum, compedibus Hispano, tanquã mente moto, opus esse. Non hæc tantùm Sophistica sunt, sed prauitatis, et peruersitatis quæ in bonũ virũ non cadunt. Hæc nisi extarent publicè, nemo creditur us erat, Hispanũ impostorẽ esse & sceleratũ hominẽ, ad mentiendum & ad omnia rectè dicta deprauandũ, Deo irato, natũ.

Multis deinceps, Sacrificiũ quid sit, describit, & cùm ex vsu loquentũ, tùm etiam D. Thoma & Augustino probat, peculiare & externum esse id quod ab hominibus appellatur Sacrificium, & huiusmodi Deo grata, modò ritè atq; ex diuina voluntate fiant. Hinc per Metaphoram ad quæuis virtũ officia transferri, Eleemosynas &c. Quæ sanè nõ impugnamus: Sed hæc, Missæ Pontificiæ conuenire pernegamus, quod nec ritè fiat, nec à Deo sit instituta, ideoq; etiam non ex diuina fieri voluntate, donec probetur, quod ad Calendas Græcas fiet: Nam quod euidenter ex facto ipso suorum sacerdotum idco firmari posse dicit: Tum enim Sacrificiũ hoc propriè dictum maximè fieri, cùm à delecto ministro, res aliqua externa diuinæ maiestati offertur, vt aliqua etiam ratione in Dei honorem conficiatur, adeòq; sacrificetur: Hoc autem in Missa prorsus fieri. Verũ igitur in Missa Sacrificium exhiberi.

Fol. 27. 28.

Fol. 29. 30.

Respondeo, Maiorem propositionem falsissimam esse, suprà demonstrauimus copiosè, firmissimæq; Scripturæ S. S. testimonijs, & rationibus docuimus. Nec habet Sacrificulus iste potestatem hanc mutandi quicquam, vel conficiendi, quã etiamsi à suffraganeo suo in ordinatione sibi datam imaginatur: Tamen à Deo eam non accepit: cum Christus non Sacrifices tales instituerit, qui histrionicis eiusmodi gesticulationibus, ex pane corpus suũ conficerent, Christifices, & deinde pro peccatis viuorũ & mortuorũ illa, Sacrificium verè propiciatorium sibi, offerrent. Nihil horum. Ideo Missæ Sacrificium tantum abest, vt Deo sit gratum: quin sacrilega sit Cœnæ Dominicæ prophanatio, qua summa afficitur contumelia filius Dei, denuoq; crucifigitur, in Missa execranda, quantum quidem in istis. Nequaquã enim sufficit ad hoc, vt Deo aliquid consecremus, eiq; gratũ præstemus officium, vt vsu rei dicimus, quantũ in nobis est, gloriam ipsi, idest, existimationẽ sua maiestate

dignam

„ dignam conciliare, instituamus, aut vt rei vsum, officiumue aliquod, de-
„ berata voluntate, eò referamus, vt seruitutem nostram Deo, tanquam cre-
„ tori ac summo Domino immensam eius dignitatem protestemur: sicut Hi-
spanus suauiter inter suos nugatur magnificè, magnaq; verborum pom-
sed absq; vllo Scripturæ S. testimonio: cum tamen hîc cardo totius vers-
controuersiæ, de rebus tantis pronuncians, non secus ac si in tripode
pollinis sedens, mera promeret oracula, ideoq; credendum, quicquid
ceret: quemadmodũ olim Pythagoræ discipuli, suo Magistro, dicentes, ἐκεῖνος
ἔφα, ipse dixit. Verùm non cœlestia hæc sunt, sed infernalia oracula
antro quodam Trophonio, & Hispanico Esauitico, prolata. Contra
nos sacræ docent literæ. Non Deo gratum præstari obsequium, nec con-
crari ipsi, etiamsi deliberata voluntate aliquid ad gloriam Dei refera-
ad conciliandam ipsi existimationem, sua Maiestate dignam, nisi hoc fia-
gitimè, hoc est, iuxta præscriptum legis & verbi ipsius. An non enim
cunt apud Prophetam Israelitæ, quemadmodum & omnium temporum
Mich. 6. locorum hypocritæ: Quid dignum offeram Domino Deo meo? Curvo
genu Deo excelso? &c. Nunquid dabo primogenitum meum pro scelere m-
fructum ventris mei, pro peccato animæ meæ? Sed his à Deo repudia-
sacris, partim non à Deo mandatis, partim alio fine factis, respondet D-
minus: Indicabo tibi ô homo, quid sit bonum & quid Dominus à te
quirat: vtiq; facere iudicium & diligere misericordiam, & solicitum
bulare cum Deo tuo. Hoc est, illi sunt cultus Deo grati, hæ oblationes
sacra Domino offerenda, quæ Deus verbo suo præcepit tibi, his ho-
Isa. 29. afficitur: non illis, humana industria excogitatis. His enim se nolle coli
honore affici Sacrificijs, disertè testatur Saluator noster dulcissimus, ex
Matth. 15. repetitis verbis: Frustra, inquiens, colunt me docentes doctrinas, quæ
mandata hominum. Hæ ergo sunt oblationes, hæc Sacrificia Missæ Pon-
„ tificiæ, quæ Sacrificuli, ad hoc consecrati & delecti, offerunt vsq; Pro-
Fol. 34. „ itaq; Hispanus in nos (quos suo more sectarios vocat) inuehitur, quod non
„ alium cogitemus modum, quo aliquid exhibeatur Deo, præter eum, quo sol-
„ quidpiam hominibus, ad vsus ipsis necessarios attribui. Etsi enim intelli-
re non possumus, quomodo in Cœna Domini, quam ipsi in Missam diuer-
mutauerunt actionis, corpus & sanguis Domini nostri Iesu Christi offer-
tur, Sacrificium verè propiciatorium, quia hoc verbo & institutioni D-

repugnat tamen Dei beneficio multò melius & rectius, quid & quodnam verum sit Sacrificium, & quomodo Deo offerendum, ipso Hispano Idolatra intelligimus, nec opus est nobis præceptore hoc imperitissimo & excæcatissimo Pharisæo, à quo hoc discamus. Et sufficit nobis hac in parte propria aduersarij confessio, dicentis: Sacrificulos interrogatos, respon- Fol. 35.
suros, hoc se prorsus velle & agere, quod instituit Catholica Ecclesia, hoc est, Pontificia.

Destitui ergo se, in hac Oblatione, verbi Dei & Scripturæ Sacræ testimonio, rectè & ingenuè confitetur. Horum enim nihil Christus fecit aut instituit. Multò verò minus Sacrificulorum, qui nec natare, nec literas didicerunt, ad quos nos remittit, curamus sermones, quos de suo Missatico effutiunt Sacrificio. Nam hic non de facto, vt nugatur Hispanus, sed de facti qualitate Disputatio est, rectène sic faciant. Scimus quid dicant, quidq; facere intendant proprio ausu, quod tamen non fit. Perinde ac venefica, à Satana dementatæ miseræ vetulæ, tempestates sciere, grandines procreare, & alia multa miranda se facere profitentur: quæ tamen eas nec facere, sed nec etiam facere posse, certissimum est. Quod igitur hic de consecratione, qua Sacrificium illud conficiatur, nugatur, infrà fortè occasiose Fol. 37.
offeret, de ea disserendi.

Iam, quia se ad argumenta, quibus nos (quos Hæreticos vocat, ipse Fol. 38.
homo in doctrina cœlesti impurissimus, innumerisq; Hæresibus immersus) propriè contendamus, omninò in Missa Sacrificium nullum offerri, accessurum, eaq; propositurum profitetur: videamus qua id faciat fide.

Initiò autem hæc ex Heerbrandi Tubingensis se colligere Disputatione ait: Primùm Catholici sacerdotes (honoris gratia sacrificulos Missaticos ita appellat) res speciebus panis & vini contentas, soli absumunt: Ergo nihil earum offerunt Deo.

Disputat. contra abominandum Missæ Sacrificiũ prop. 67.

Et quæ hæc tanta calumniandi libido Esauitam inuasit prophanissimum? Credo ego, & video Hispanum hoc sibi proposuisse, omnia mea petulantissimè, Diabolica planè malitia velle peruertere, corrumpere, deprauare. Hoccine meum est argumentum Hispane, aut Pœne potius? Quidsi non extaret mea Disputatio, aut ego non amplius superessem, mirum non adeò videri poterat, ita petulanter mea deprauare. Sed videt ipse & agnoscit, iniuriam se mihi facere. Ideoq; addit: Huiusmodi enim

collectionem indicare voluisse arbitror Heerbrandum. Quid arbitra-
ne, Hispane? Atqui manifesta est verborum meorum sententia, vt dua-
Gen. 14 tione opus sit minimè. Agitur enim in ista propositione de Melchisedech,
vnde isti Missæ suæ probare conantur Sacrificium. Hinc vero ego pro-
id posse nego, multis de causis, de quibus in præcedentibus propositionib.
à 58. per tria integra folia, vsq; ad hanc, in qua hoc solum ago, vt mon-
ta diuinitate, doceam, hunc locum non facere ad probandũ Missæ Sacri-
Quia & inter reliqua Melchisedech distribuerit panem & vinum exercitu
Abrahæ, sicut & Christus discipulis suis in Cœnæ, quod & ipsos idem q
facere præceperit. Hic vero Sophista me hoc loco contẽdere nugatur, o
nò in Missa Sacrificium nullũ offerri. Tam scilicet dextrè nostra prop

Addit deinde. Magistrum omnino suum legisse videtur in eo loco,
Fol. 38. hoc argumentum tractat, Natura Sacrificij est, præsertim perfectissimi,
Lutherus de abroganda Missa priuata. Holocaustũ vocatur, totum Deo offerri, nihil ex eo hominibus relinqui
Non me pudet, vt scias Hispane, huius Magistri, n c ita nobis, vt
Antichristi seruulis, cuius regnum destruxit, sordet Lutheri nomen.
autem non sumus in illius verba iurati sed, quod suprà de Patribus q
dictum est, tantum merentur illius Scripta fidei & authoritatis, quate
Scripturæ S. testimonijs sua probat: G ata tamen mente eius recol
memoriam, agnoscimusq; eum diuinitus excitatum, & Deo, patri lib
toris nostri Iesu Christi toto corde agimus gratias, pro salutari hoc doc
qui immensa eius bonitate religionis doctrinam ab innumeris sordib
fecibus Papisticis repurgauit.

Peroportunè autem accidit, vt huius faceret libri Hispanus me
Lutherus de abroganda Missa priuata. nem, quem sanè aliàs iam non inspexissem: sicut nec tum quidem, cum
sputationem scribebam. Sed dum quæro locum hunc, quem Hispanus
tauit, in ueni, Lutherum firmissimis argumentis, (quæ hic subdole re
hoc vnico tantum, quod exagitet, excerpto, Missæ Sacrificium refut
ex verbis institutionis Cœnæ Dominicæ,) quæ fundamentum totius
negocij. Vtpote quòd verba Cœnæ sint promissionis diuinæ, fidem requ
rentia, quibus Christus instituat Sacramentum, in quo nobis tradat corp
suum edendum, & bibendum suum sanguinem: Sacrificium autem o
nostrum esse, & ex nostris rebus Deo exhibitum. At promissio, diuina

verbum est, de Dei rebus exhibitum hominibus, vt planè insania sit, nedum error, ex promissione Dei Sacrificium humanum, ex verbo Maiestatis, opus creaturæ facere. Christus autem mandans hoc à nobis fieri in suam memoriam, planè aliud non vult, quàm promissionem ipsam, cum pignore suo frequentari, ad alendam & roborandam fidem &c. Vides ergo incredibilem cecitatem & peruersitatem Papistarum, qui ex promissione Dei faciunt opus hominum. Hoc ipso testes sibi ipsis facti, quàm prorsus nihil intelligant, quid sit Sacramentum altaris, nec quid agat & intendat eiusdem institutor Christus. Illi offerunt opus, Hic requiritur fidem. Illi Sacrificant Deo. Hic promittit hominibus &c. Et paulò pòst, verba sic sonant: Accepit panem, gratias agens, fregit deditq; discipulis suis. Obsecro quid est frangere? Quid est dare discipulis? Cur non potius more legis dixit: Et accepit panem, & leuauit coram Domino? vt intelligeretur, non hominibus, sed Deo dedisse, id est, sacrificasse? Nunquid hic larvæ & lupæ adeò nihil habent, vel Grammaticæ, vel communis sensus, vt audeant dicere, dare discipulis, id esse, quod offerre Deo? Vbi est ergo Sacrificium? An in eo, quod accepit panem? At accipere non est offerre, sed ad se potius accipere, & in suum ius & vsum sibi vindicare, nisi iterum non sumus Grammatici. Cũ enim esset fracturus & daturus discipulis, necesse erat, vt in manus acciperet: neq; enim ore, aut auribus, aut pedibus, frangeret & daret. At gratias egit, & benedixit? Ergo gratias agere & benedicere est sacrificare? Tum & quinq; panes ordeaceos, & duos pisces, dicemus ab eo sacrificatos, quando eos multiplicaturus, Ioh. 6. accepit, & gratias egit & dedit discipulis, hi autem turbis. Vbi eundem ritum seruauit: nisi quod dixit: Hoc est corpus meum, id est, non mutauit panem in corpus suum verbo Maiestatis suæ. Quin gratias agere & benedicere, est testari, te accipere vel accepisse à Deo, Non autem offerre Deo. Oblaturus potius orat, vt acceptum sit, id quod offert: gratias autem agens non orat, vt acceptum sit, gaudet accepisse. Vt videas, omnes apices pugnare, ne Eucharistia sit Sacrificium Deo exhibitum, sed beneficium hominibus donatum, quod accipiant, & gratias agant, non quod commendent, & acceptari orent. Quid enim est frangere, nisi in multa partiri? Quid daro discipulis, nisi partitum alijs distribuere? Hi verò qui celebrant, quid faciunt? Simulant hanc fractionem, dum in tres partes hostiam partiuntur, & vnam viuentibus, vnam defunctis, vnam beatis deputant.

Confer nunc istos Antichristos cum Christo? Hic frangit, & partit multos, & partitum distribuit. Isti contra per omnia, nullis frangunt sibi solis sumunt, nisi quod simulant quandam fractionem. Et vbi verbum Christi, Hoc facite? Cur illi faciunt aliud, & contrarium? vbi cœptum est, frangere & distribuere, mutari in id, quod est seruare, & sumere: Deinde ministrum, Sacerdotem censeri: Ibi tum est Sacrificium, vt scilicet haberet, quod ageret ille sacerdos, ne sus staret coram altari &c. Et dixit: accipite, scilicet non solum & facto ostendit, non Sacrificium Deo exhibitum, sed donum hom datum, Eucharistiam esse sed & verbo confirmat, iubens, vt acc Cur non sic ait: offerte, vel sacrificate? An Papistas iterum igno Grammaticæ impedit, vt nesciant, quid significet, accipere, comed bibite? Hoc est vniuersum opus, quod in Eucharistia facere iubemur enim frangit, dat, iubet accipere, vt comedamus & bibamus, & po memoriam eius prædicemus. Sic & Apostolus nullum aliud opus no Eucharistia nisi comedere & bibere. Nihil hic offerre, nihil operar accipere tantum, comedere & bibere mandatur. Neq; enim quod com mus & bibimus, offerre possumus, cum potius auferamus, nobis dem intra nos recipiamus. Et non pudet, aduersus tam euidentia & certa ba, Sacrificium facere, & offerre Deo, quod comedimus & bibimus. nus ibi Lutherus. Quibus immediatè subiecit, quæ Hispanus refu suscepit: Natura enim Sacrificij est, præsertim perfectissimi, quod caustum vocant, totum Deo offerri, nihil ex eo hominibus relinqui. tem victima, aut pro peccato fuerit, saltem aliquam partem Deo relinq tam. Cur ergo nos panem & vinum totum comedimus & bibimus relinquentes Deo? Cur non totum ei relinquimus, cum velimus hoc fectissimum esse Sacrificium? Vbi hic subsistet ratio Sacrificij? Neq; garrire sufficit, Christum offerri à nobis sub pane & vino. Nam ipsum sumimus sub pane & vino, at nihil sumi à nobis debet de sacrifi holocausto Domini. Pugnant offerri Deo, & sumi à nobis. Sum olim Leuitæ à populo Israel oblata eorum, sed nihil eorum sumeb quæ offerenda erant Deo. Sic & dum corpora & laudes Sacrificam nihil nobis, sed omnia soli Deo exhibemus, vt stet ratio Sacrificij et spiritualis. Prorsus igitur inauditum monstrum est Sacrificium

Papistic

papisticum, vt & ferè ipse Papa cum suo corpore toto, non est æquè monstrosus. Totũ nos voramus, & totum Deo offerimus. Hoc est tantum dicere: neq; voramus si offerimus, neq; offerimus si voramus. Et ita dũ vtrunq; facimus, neutrum facimus. Quis audiuit vnquã talia? (Hic Hispanus addit, argumenta) omnia sibi pugnantissimè contradicunt & inuicem sese consumunt, aut necessariò & infallibiliter concludunt, Eucharistiam Sacrificium esse non posse. Diluant hæc rogo Louanienses & Parrisienses. Hæc ex Lutherò Hispanus. Quibus addit: stolidissimum esse argumentum, nec opus esse Louaniensibus & Parrisiensibus qui id diluant. Adest enim Hispanus vir armatus, & instructus audacia, tantaq; virium confidentia vt in prælio nulli sit secundus, qui & Lutherum ipsum, & omnes Lutheristas vel Luthericolas (Sic enim nos vocat Papicola) Tubingensem & alios quoscunq; facilè Sophistica sua vincere possit. Ita autem diluit, vt dicat, vtrunq; in Eucharistia (Cœnæ enim nusquam meminit) fieri. Nam simul, inquit, possumus sumere Eucharistiam totam, totamq; Deo offerre. Tametsi enim sumpta à sacerdote, nihilominus, inquit, tota cedit Deo, & offertur, quia ad existimationem & gloriam Deo pariendam refertur, quod est offerre Deo.

Vbi videre est, hominem istum nihil aliud videre, sentire, audire, imaginari, docere, facere, quàm Sacrificium & offerre, sicut lupus, quod antè dictum est agnum & ouem. Nos certè, quod iam Lutherus ex verbis institutionis docuit, in Cœna Domini, accipimus corpus & sanguinem Christi, non Deo damus: Et accipimus, vt edamus & bibamus, quod Christus nos facere docet, non vt offeramus, quod sommiat, affingit, & mentitur homo vanissimus, & sacrilegus Hispanus, testamenti Christi violator, Sacramentum sceleratè conuertens & transmutans in Sacrificium, actionem longè diuersissimam, de qua re nec gry quidem in sacræ Cœnæ institutione. Hic vsus est Sacramenti Cœnæ Dominicæ, vt accipiamus à Christo, non vt demus Deo, edamus, Hispane, non offeramus. Quod verò dicis vtrunq; simul fieri posse: Tum posset, si Christus ita voluisset, quòd si autem voluisset, vtiq; instituisset. Cum verò in suo non instituerit testamento, non vult superordinari, vel addi quicquam ab hominibus, quod sine gradi sacrilegio fieri nequit, vt fit in Missa Pontificia abominanda, verboq; Dei damnata. Nihil idem simul Sacrificium esse potest & Sa-

 cramentum

cramentum, quia actiones diuersissimæ, Cœna Domini à Christo est in-
tuta, vt sit Sacramentum (quod dissimulat, imò horret & fugit Hispa-
non secus ac Satan, quod dicitur, crucem) quod nos sumamus: Non Sa-
ficium, quod nos Deo offeramus. Hoc est quod contendit Lutherus, & pr-
bat ex verbis institutionis diuinæ, quæ clara sunt & manifesta omni-
nisi cæcis, & nodum in scirpo quærentibus: nec soluit id Hispanus, tam
glorietur hic esse Parrisienes & Louanenses, vbi scilicet ipse est, imò
etiam quàm Parrisienses, si velleret. Nam quod dicit certas partes de
crificijs pacificis, hoc est gratiarum, actionis olim etiam Sacrificantibus
Sacerdotibus cessisse: verum est: sed hic primum sciendum est, non
partes, quæ Deo debebantur ex istis, illis licuisse, ne sacerdotibus qu-
manducare, sed Deo incendebantur, in odorem suauitatis Domino. De
Sacrificia illa fuere, non Sacramenta propriè dicta, Cœna autem Do-
contrario modo, Sacramentum est, & non Sacrificium, quod non licet
mini instituere absq; mandato Dei. Facessat ergo Hispanus cum suo Mi-
tico Sacrificio, sacrificucuculus, Testamenti Christi violator sacrileg-

Fol. 42. Secundum nostrum argumentum esse ait, quod dicamus: fieri ne-
vt quod Sacramentum est, idem sit & verè & propriè Sacrificium. Q-
in Sacramento à Deo nos accipiamus aliquid, in Sacrificijs aliquid
damus. Sed Bucharistia, adeoq; res in ea contenta est Sacramentum: n-
Fol. 43. gitur Sacrificium. ℞. Mitto hic nugas Hispani, mitto & conuitia eius
Lutheri librum de Missa priuata abroganda, quem vocat diabolicum
num calumnijs pestilentissimis: Nec immeritò, quod merces ipsorũ pe-
imò pestilentissimas exponat, prostituat, repudiet, & explodat. Nos
" ignorare dicit, quæ rationes dati sint & accepti inter Deum & hom-
" quòd videlicet nihil nisi munere diuino acceptum, ipsi reddamus & of-
Fol. 44. " mus, Ideo non valere hoc argumentum. Quòd si, inquit, quod ille nobis
" dit ad vsum, hoc nos ei offerre nequimus, non modò externum Sacrifi-
" propriè dictum, sed etiam commune Sacrificium, quod diuino obsequio con-
" tinetur, erit nullum, quia munus diuinum. Itaq; inanes illæ Apostolicæ adhor-
" tationes, quas alioquin isti non tam obedienter audire, quàm prædicare
" tempestiuè solent: Obsecro vos, vt exhibeatis corpora vestra hostiam vi-
" uam, Deo placentem, Respondeo. Dolet scilicet crudelissimis hypocritis, vo-

sang-

sanguinum & dolosis, quod non liceat ipsis haurire nostrum sanguinem, quem sitiunt audissimè, seq; homicidæ illo satiare nequeunt. Sicut suprà Deo egitam gloriari audiuimus. Sed vos vestra Vulcani officina, imò carnificina, quorum habere copiam potestis, docetis, obedienter non audire modò, sed etiam facere, imò pati, vt offerantur Deo hostiæ viuæ, quod Deus videbit & vindicabit. Sed ad institutũ principale. Rationem, inquit, dati & accepti, quæ inter Deũ & homines institui debet, longè rectius quàm Lutherus, Propheta intellexit, contrarioq; prorsus modo conclusit illis verbis: Tua sunt Domine omnia, & quæ de manu tua accepimus, reddimus tibi: Nimirum inquit cum rem aut officium, referimus ad infinitam diuinæ Maiestatis dignitatem testificandam. Vbi in margine addit: Illud ipsum quod vsurpamus, & consumimus, possumus simul Deo reddere. Et concludit: Falsum igitur est, quod in argumento assumebatur, non posse Eucharistiam, & Sacramentũ Testamento Dominico nobis donatum, & Sacrificiũ nostrum esse. Potest enim, diuersa ratione: Sacrificiũ, qua ratione ad gloriam et existimationem illi conciliandam & gratis animis referimus. Fol. 49.

Hactenus in suo hoc tractatu, Sacrificij laudis semper ac multoties tantũ fecit mentionem, sicut & iam hoc quoq; loco. Quòdsi hoc tantũ vult Hispanus, Cœnã Domini, de hac enim agimus iam, imò etiam Missam Pontificiã, laudis tantũ esse Sacrificium, & nequaquam Sacrificiũ verè propiciatorium, facilè transigemus, imò iam transactũ est, & absq; aduersario cũ laruis luctatur. Nunquam enim negauerunt nostri, Deo prò acceptis in Sacramento Cœnæ Dominicæ, agendas esse gratias. Vnde & Eucharistia est dicta. Et hoc modo Sacrificiũ laudis dici posse quamuis minus principaliter. Sed hanc non esse Hispani mentem: facit & Canon Missæ, & Canon concil. Trid. Si quis dixerit, Missæ Sacrificiũ tantũ esse laudis, & gratiarum actionis, aut nudam commemorationẽ Sacrificij in cruce peracti, Non autem propiciatorium: vel, soli prodesse sumenti, neq; pro viuis & defunctis, pro peccatis, pœnis, satisfactionibus, alijsq; necessitatibus, offerri debere, Anathema sit. Et tamen hactenus studiosè occultauit, quod Missam, vt vult Canon, verè propiciatorium Sacrificium esse sentiunt. De quo Lutherus solùm agit, & rectè negauit, Sacramentum Cœnæ Dominicæ simul posse esse Sacrificium, in quo nos offeramus corpus & sanguinem Christi Deo propiciationem pro peccatis viuorum & defunctorum. Concil. Trid. Sess. 22. can. 3.

Quia

Quia in Cœna, iuxta Christi institutionem, nobis illa à Deo dantur, ut sibi ea offeramus, sed vt nos edamus & bibamus.

„ Quod verò Hispanus multa de alijs Dei donis nugatur, quod ea
„ ipso accepta, illi offeramus: Ingens est inter hæc diuersitas. Nostra qui
omnia, quæcunq; nobis dedit, etiam corpora nostra, gratitudinis ergò, vt
cißim sibi offerenda præcepit. Corpus verò & sanguinem Christi
vult accipere, edere & bibere & non sibi offerre, quod nec possum
nec debemus: Sed ipse Christus summus Sacerdos, solus ad hoc opus di
nitus est missus & constitutus propiciator, qui opus redemptionis gen
humani vnica sua oblatione, semel in cruce peracta perfecit. Quod
repeti potest, nec debet. Et horribilis est blasphemia, Sacrificium Chri
sti vnicum propiciatorium, hominem peccatorem turpißimum, con
tuere, qui id repetat opus, quod illius solius est proprium, absq; vllo
verbo.

Fol. 47. Quod igitur tertium assumit argumentum nostrum, quod ita ha
Sacrificium opus est diuinitus institutum. Oblatio Eucharistiæ, quam
ciunt sacrificuli, diuinitus instituta non est. Non est igitur verum Sac
Fol. 48. ficium. Vtranq; præmissam negans, Latius enim patere veri nominis
„ crificium, quàm Sacrificium diuinitus institutum, ac legitimum. Ita
„ Hispano vera sint Sacrificia, quæ etiam diuinitus instituta non sint
bona fiant intentione ad gloriam Dei: In quo numero recenset Sacr
Ethnicorum, dæmonijs immolantium, vera esse contendens Sacrificia
itaq; modo Missam esse Sacrificium non diuinitus institutum, nec legi
sed Ethnicum, haud inuiti dabimus. Et hoc hactenus disputauit &
tendit Hispanus, omnibus quibus potuit viribus, vt tale esse doceret
Sacrificium.

Fol. 48.

AD CAPVT TERTIVM, IN QVO HISPANVS CONTENDIT, IN MISSA, SACRIficium fieri corporis & sanguinis Christi Domini.

MAlæ causæ, quæ in se ipsa laborat, specioso pharmaco opus esse, cura palliatiua, rectè dixerunt veteres sapientes. Sic peßimam
causa

causam, quæ laborat valdè peste, & alijs morbis. Ideo probaturus, in Missa Sacrificium fieri corporis & sanguinis Christi, longa circuitione & argumentatione vtitur Hispanus. Quemadmodum catus circuit calidum pulmentum, & vt Satan non rectà, verùm serpentino & tortuoso gradu circumrotatse, vt malè hominibus persuadeat, quod cupit: Idem planè facitat Hispanus mirisartibus. Principiò, inquit, ita concludo: Catholici Sacerdotes id omnino in Missa sacrificant, quod speciebus panis & vini, peracta consecratione, contentum est, Ecclesiæ Catholicæ ritu tractant & conficiunt, & offerunt, vt demonstrauimus capite superiori. Hoc autem est corpus & sanguis Christi Domini, Corpus igitur & sanguinem Christi sacrificant. Fol. 49.

Respondeo: Vtraq; præmissarum falsa est. Nam quod se Maiorem propositionem suprà demonstrasse ait: id quale sit, ostensum est, videlicet, (vt illic habent verba eius,) quod aliter probari neq; debeat, neq; possit, nisi communi ipsorum Sacerdotum testimonio: qui, si rogentur, affirmabunt, hoc se prorsus velle & agere, quod instituit Catholica Ecclesia, (quæ est fides carbonaria) Ratio etiam redditur ab Hispano, cur nec possit, nec debeat, aliter probari, nisi sacrificulorum assertione: Quia hæc consecratio & oblatio eiusmodi factum spectet, quod sit in uoluntate offerentis. Fol. 35.

Respondeo: Omnia & singula hæc falsa sunt & longa & alia indigebant probatione, qua quia destituitur Sacrificulus, ideo rectè facit, quòd ingenuè fatetur, nec posse nec debere aliter probari, nisi Sacrificulorum confessione. Sed quis audiuit, Hispane dic quæso, talia facta, & argumenta? Primùm enim quis potestatem hanc illis, Sacramentum Cœnæ Dominicæ sacrificandi & offerendi in Missa, concessit? Deinde, quis fidem illis de proprio habebit facto, cum omnis homo mendax, & multa mira ab istis præstigiatoribus sint facta? Et, cur non voce clara, & lingua vulgò nota, hoc peragunt sacrum, quod ad totam pertinet Ecclesiam, quo minus de illo facto dubitari posset? Scimus causam quam Gabriel recitat, siue fabulam siue historiam. Ne quis scilicet rusticorum Eleusynia hæc intelligat sacra.

Præterea, non in sola & nuda hoc sacrum consistit offerentis voluntate, sed requiritur multò magis instituentis voluntas, cum Deus se coli nolit, sibi ne offerri voluntate sola humana: verùm nostram suæ vult consortem esse, in Sacramentis, voluntati.

Ad hæc nullas hic in Sacramentorum institutione & tractatione p[illegible]
tes habet Ecclesia, sicut Cœna Domini Sacramentum est, cuius institu[illegible]
solius excellentiæ est diuinæ, quemadmodum etiam Thomas rectè scrip[illegible]
Verùm iam istis Ecclesiæ Cacolycæ sufficit institutio.

Hæc inquam omnia & singula, in vna propositione, quam Hi[illegible]
nus demonstrationem vocare non sine ingenti temeritate audet, firmis[illegible]
probanda erant argumentis. Verùm hic, omnia illa sibi, sicut Mathema[illegible]
Ætymata, hoc est, postulata, quæ probare non volunt, quia aliàs ver[illegible]
confessa, ex quibus postea demonstrationes extruunt, sumit. Sed absi[illegible]
spane, vt hanc tibi concedamus licentiam. Vsq; enim tibi molesti esse p[illegible]
gemus, donec hæc, quæ sumis tibi, Scripturæ probes testimonijs. Q[illegible]
cum facere te non posse profitearis, causa te cadere necesse est. Nosti e[illegible]
laborantibus partibus, quæ probationem indigent, non probatis, nihil c[illegible]
fici: Et vt omnibus manifestum faciat Hispanus, se in malæ causæ dife[illegible]
Fol. 51. ne laborare, multisq; indigere Pharmacis, quibus illi medeatur: Minor[illegible]
" alio probare conatur syllogismo, qui est: Cum à legitimis Noui Testa[illegible]
" ministris & sacerdotibus Eucharistiæ Sacramentum, secundum Christi[illegible]
" stitutionem, ita conficitur, vt contra præceptum illud institutionis: [illegible]
" facite in meam commemorationem, omninò nihil peccetur, verum co[illegible]
" & sanguis Christi sub speciebus panis & vini, præsens, continetur.
" Missa ita, secundum Christi institutionem, Eucharistiæ Sacramentum [illegible]
" gitimis Noui testamenti ministris, sacerdotibusq; conficitur, vt nihil c[illegible]
" præceptum illud institutionis ab ipsis peccetur. Ergo in Missa, Sacrifi[illegible]
corporis & sanguinis Christi fit. Respondeo. Simplex est veritatis [illegible]
nec tot ambagibus est opus: sed si bonam foueres causam Hispane, quan[illegible]
peditius erat dicere: Missa est instituta à Christo, in Nouo testamento [illegible]
to paschate veteri Iudæorum: Ibi saluator, vt scribunt Euangelistæ, [illegible]
modo eam instituit, nosq; offerre in ea iußit corpus & sanguinem [illegible]
vt sit Sacrificium verè propiciatorium, pro peccatis viuorum & mortuo-
rum. Sic enim Euangelistarum verba disertè sonant, eamq; exprimunt, [illegible]
Christus discipulis suis panem, dicens accipite: offerte Deo patri cœlesti, [illegible]
Quemadmodum nos in Cœnæ Dominicæ celebratione, nihil aliud agim[illegible]
vel dicimus: quàm verba institutionis habent à Christo factæ. Tum fac[illegible]
mè persuaderes Hispane, & nobis & alijs quibusuis. Sed serpentino [illegible]

tortuoso hoc tuo ingressu, longißimaq; circuitione, totam tuam suspectam facis causam. Vt enim longis errorum ambagibus circumducas, & involuas incautum lectorem, prolixo valdè vteris Syllogismo. Deinde minorem illius quoq; Syllogismi probare instituis, primum contra Capharnaitas, quos sic vocas, negantes præsentiam corporis & sanguinis Christi in Cœna, & tantùm significari, ac figuram eius esse panem & vinum docentes. Quod quia nihil ad nos, ideo libenter præterimus. Deinde verò, quia nos negamus tantum in Missa ipsorum præsentia adesse corpus & sanguinem Christi: Ideo hoc ipsum contra nos, quos Confeßionistas vocat, probare instituit, videlicet in Missa, à se omninò nihil contra institutionis de Sacramento Cœnæ præceptum peccari. Fol. 70.

Ideo vim dicit præcepti, quod verbis illis: Hoc facite &c. continetur, primò intelligendam: quam ad rem & verba, quæ in narratione institutionis antecedunt, & formam ipsam, conditionemq; istius præcepti, quàm diligentißimè considerare oportet, vt ita certius constituamus, quò propriè particula illa: Hoc facite, referenda. Igitur quod attinet ad antecedentia verba, ex omnibus Scriptoribus Canonicis ea colligit: Vbi decem recenset actiones circa panem, & circa calicem, nouem, priusquam subijciatur præceptum illud: Hoc facite.

Verùm priusquam alia audiamus, quia nimis multa dicit, par est nos etiam audiri breuiter, aliquid ijs, quæ ab ipso dicta sunt, addentes: Mala mens, malus animus, nempe in Hispano vulpinus, si vsquam alibi, hic certè maximè apparet. Cum enim verba institutionis Cœnæ Dominicæ concinnare voluerit ex omnibus, (vt profitetur) Scriptoribus Canonicis, eaq; numeret, ponderet, & trutinet ad amußim, adeò vt in vniuersum 19. actiones ibi numeret, decem circa panem, nouem circa calicem: de quibus 19. iam nihil dicam, sed postea respondebo ad illa, quæ controuersiam habent: In omnibus illis, ne vnicam quidem inuenit quæ sacrificare vel offerre, vel sacrificium sonet propiciatorum. Quid igitur agit miser, cum 19. illis actionibus? cum nihil ad ipsius faciant probandam Missam Pontificiam.

Sed hic & aliud nobis considerandum venit: Non fraudulenter solùm, sed sceleratè ac perfide sacrilegus Hispanus (vt Gelasius Pontifex Rom. loquitur) circa præceptum Christi de calice, in actione, vt ipse pensiculatè numerat, septima: Bibite, non casu quodam fortuitò, sed de industria ac data opera, omittit: Omnes, quod Matth. 26. disertè & expreßè additũ habetur

Quod mirum sanè est, cum aliâs studiosè admodum, & curiosè sing
numeret vocabula, ex eisq; singulas actiones in textu, literis Alphabeti si
& deinde in margine loca Euangelistarum & Apostoli annotet: hic
ade ò cæcus sit Hispanus, vt videre non potuerit, OMNES. Sicut e
cæcitate non vidit, nec posuit actionem, quam S. Marcus 14. descrips
biberunt ex illo OMNES. Antea in meo quodam Scripto, Hispano
par conspiciliorum, quibus in Scripturæ S. lectione, propter visus deb
tem, vteretur: sed frustra. Video enim eum, vt maximè cæcutiat
meum sequi nolle consilium, eisq; vti. Verùm non tam cæcitati hoc i
adscribo, quàm malitiæ planè Diabolicæ, qua ab hoc Sacramento
tari laicos excludat: quod fecit alius quidam ipsius socius, negans hoc
stitutum, sed ex gratia tantum & nullo iure, eis dari speciem alteram
contentos esse deceat illos. Sed hic plus sapere sibi videtur, infrà b
petens, peculiarem id habere difficultatem, propter quam L
non detur, periculum intelligit effusionis Calicis, & mystaces viro
ne quid illis adhæreat sanguinis. Bonus & simplex Christus hæc m
attentè considerauit. Quantò itaq; hi herum suum sapientia a
cellunt.

Explicatio causarum.

Quod autem ad verba præcepti: Hoc facite in meam commem
tionem, attinet, post multas & varias distinctiunculas, inter reliqua d
secundum speciem suam autem præceptum istiusmodi, præceptum est
cogitandi, aut loquendi præcipuè: Sed FACIENDI, ad commemor
dam videlicet, IPSIVS FACTI REPRÆSENTATIO
mortem, quam vltrò Christus pro nobis obiuit in cruce. Affirmat
esse præceptum ait, quod quidem obliget semper, sed non pro semper, ho
pro omni loco & tempore. Sed respondeo, siue affirmatiuum siue neg
uum sit præceptum, id semper & solum faciendum, omni tempore, loco
persona, quandocunq;, vbicunq;, à quocunq;, Cœna Dominica celebra
tantum hoc faciendum, quod Christus faciendum in suo testamento mandat
nihilq; prorsus in eo mutandum. Item, hoc, inquit, præceptum exequi ne
cesse est, secundum rectam rationem, ac dispensationem inprimis Ecclesiæ
quæ mysteriorum Dei est dispentatrix.

Fol. 73.

Ad nuces, quas reliquimus, id est, ad Grammaticam nobis redeundum
est. Nouus prodijt ex Hispania Priscianus rediuiuus, mirabilis totus (s

cat Africa semper aliquid noui) qui verbum commemorari, non ad cogitationem, nec etiam ad repetitionem, quæ fit locutione, sed præcipuè ad repræsentationem facti histrionicam, quæ scilicet fit gestibus, quibus factum aliquod exprimitur, & repræsentatur, refert. Nusquam, bone Prisciane, credo ego, verbum, commemorari, in hac significatione apud latinæ linguæ autores, reperies: scilicet pro gestibus histrionicis repræsentari rem aliquam. Parens autem latinæ linguæ & eloquentiæ, Cicero, quod tu negas, ad cogitandum & loquendum referendum docet, nequaquam verò ad Histrionicam repræsentationem. Ita enim loquitur: Pythagoreorumq; more, exercendæ memoriæ causa, quid quoq; die DIXERIM, EGERIM, COMMEMORO vesperi. Idem: Nam quid hoc indignius, aut inquius DICI AVT COMMEMORARI potest. Vbi commemorari, pro dici accipit. Sicut & pro commonefacere & græco πρὸ μνημονεύω, Sicut & commemoratio, inde verbale nomen, nequaquam, vt tu Hispane interpretaris, vel depraua potius, pro histrionica repræsentatione, sed verbali narratione accipitur. Sicut Terentius. Nam isthæc commemoratio, quasi exprobatio est immemoris beneficij. Vnde commemorabile, pro eo quod dignum est, quod commemoretur verbis, sicut Cicero: Multaq; alia in alijs commemorabilia, proferre possum.

Cicer. in Catil.

Id. pro Quint.

Terent. in Andr.

De Natura Deorum.

Inuitus quidem huc descendo: sed quia aduersarium hic Missæ suæ theatricæ, & sacrificij conficti, fundamenta velle ponere video, vt omnibus palam fiat, quam infirma, arenosa, imò nulla, adeòq; falsa sint, imò putrida & putida istius Logodædali fundamenta, quibus arcem Missæ Pontificiæ iam inclinatæ fulcire cupit: Ideo vocabuli, ex quo illam vult extruere, significatio omninò fuit exponenda, vt quã impudens sit Sycophanta Hispanus, appareat omnibus, qui pro sua sibi sumit impudentia, cùm ex Grammatica, tùm ex Theologia, quæcunq; vult, pro concessis & principijs, quæ sunt falsissima vanissimaq;.

Itaq; simpliciter, nulla vsus circuitione, vel tergiuersatione, verbum Christi præceptum, Hoc facite, ad actionem istam Christi totam pertinet, qua panem & calicem benedictum, dedit discipulis suis dicens: Accipite, comedite, hoc est corpus meum. Bibite ex hoc omnes: hic est sanguis meus &c. Hoc ergo, inquit facite, quotiescunq; biberitis, in meam commemorationem, quo nihil aliud eis facere præcepit, quàm quod tum faciebant, in Cœnæ sumptione:

tione: Non aliud Christus instituit his verbis, comedite, bibite, & d
illis verbis, hoc facite, quibus præcepit de manducatione & bibitione.
quaquam autē tum histrionis instar, quod mentitur Hispanus suo mo
stibus representauit futuram postridie suam passionem & mortem Ch
id quod ne ex vnico quidem tota totius actionis istius colligi potest. Se
ipsis hoc facere præcepit, sed manducare corpus suum, & bibere sangu
suum iussit in suæ mortis commemorationem. Sicut Apostolus dis
perspicuè verba hæc Christi interpretatur, vno verborum contextu
Hoc facite quotiescunq; biberitis in meam commemorationem. Qu
cunq; enim manducabitis panem hunc, & calicem bibetis: mortem Do
annunciabitis, donec veniat. Audis Hispane, audis inquam, Verb
Christi, hoc facite, interpretationem Apostolicam? Tuum igitur nuga
tum prorsus repudiamus. Quæ hæc ergo Hispani, hominis vanissim
vanitas & temeritas, quod hoc præcepto & verbo, facite, asseuerare
repræsentationē mortis, eius Hoc est, gesticulationes Missæ theatricæ
se representare mortem Christi in cruce nugantur simiæ Pontificiæ, a Ch
præceptas? Hoc quidem verum est, iubet Christus hoc facere ad sui
memorationem, hoc est, vt Paulus hæc verba interpretatur, ad mortis
mini annunciationem. Sed quid Hispane? Nunquid commemoratio
Christi, eiusq; annunciatio, in gesticulationibus histrionicis consistet
itaq; nobis erit Phormione. Nequaquam verò commemoratio enim
voce Christus vsus est, & annunciare eius mortem, quod Apostolus
didit, publicam prædicationem significat. Sicut idem Apostolus in
Epistola eodem vtitur vocabulo, quo & in Cœnæ Dominicæ descr
1. Cor. 9. καταγγέλλειν Qui, inquit, Euangeliū annunciant. Et alibi idē: Fides
Rom. 1. annunciatur in vniuerso mundo. Et iterum: Quidam ex contentione
stum annuntiant.

Quid hic Hispane dices? Apostolus verbi & præcepti Christi interpre
de gesticulatoriane representatione mortis Christi, in Missa vestra, sequa
cum mortem Domini vult annunciari? vbi tu peruersissime homu
non de loquendo præcipuè, sed de repræsentatione mortis Christi accep
Aut etiam mussitationem & murmurationem verborum intelligis, per
nunciationem? Atqui loca ista Apostoli horum nihil admittunt. Qu
enim ex te: Num Euangelium concionatores gesticulationibus, an verò

a & sonora voce annunciare debeant Similiter, Num Romanorum tum des in vniuerso mundo, histrionicis gestibus fuerit repræsentata? Quæro iam ex te, Num Apostoli in Cœnæ Dominicæ administratione gesticula= tionibus eiusmodi histrionicis sint vsi? Atqui nihil horum eos adhibuisse ex Gregor: & Platina constat. Siquidem nuda fuerê omnia, & aliquot pòst seculis demum ab ociosis & superstitiosis hominibus excogitata & ad hibita fuere Apagesis igitur in malā crucē Hispane, cum ista tua Missa the= atrica & sima, histrionica, gesticulatoriaq; mortis Christi repræsentatione. Fol. 73. 82.

Deinde quod addit, hoc præceptum, facite, quod vt ad vsum etiam atq; administrationem Eucharistiæ accommodatur, esse pro omni tempore, & loco obligare: Sed quatenus id exequi necesse est, secundum rectam rationem, ac dispositionem, inprimis Ecclesiæ, quæ mysteriorum Dei sit dispensatrix, accipiendum. Nimis largè suo id sibi sumit more. Est quidem Ecclesia Chri= sti dispensatrix Mysteriorum Dei, sed non ea ratione & significatione sump= to vocabulo, quo Pontifex Rom. potestatem sibi in Cœnæ Dominicæ admi= nistratione arrogat, vt pro suo arbitrio, ex plenitudine potestatis, dispenset, & mutet in ea, quæcunq; visum est: Quod per dispensationem eum facere posse sui asserunt. Hoc negamus, vt hanc sibi sumat licentiam, deponendi dispensandi, aut mutandi quicquam in Testamento Christi, iam antea ab ipso disposito. Hominis, inquit Apostolus, Testamentum confirmatum, nemo spernit, aut superordinat, multò ergo minus Christi Testamento aliquid li= cet addere vel superordinare. Verùm Pontificia Ecclesia, contra mentem & voluntatem Dei ac spiritus S. decretum, per Apostolum factum, disponit pro sua libidine. Sicut Rom. Pontifex, quo doceat, omnibusq; faciat manife= stum, Antichristum se esse, potestatem sibi arrogat formam Sacramentorum ab Apostolis traditam immutandi, secundum Archidiac. Sed hæc mutatio meritò ab omnibus pijs Christianis damnatur, & nota est Antichristianismi. Malam igitur rem cum hac dispositione. Ecclesia Christi Sponsa est ipsius audiens, audiens vocem ipsius, non mutans Testamentum eius. Gal. 3. Fol. 72.

Quod igitur Hispanus probare conatur, nihil à sua Eccl sia, in Mis= sa Christi institutione alienum, sed prorsus eadem, quæ Christus in sua Cœna egerit, feri. Etiamsi non curent semper interesse sacris aliquos, quibus Eucharistiā communicent: nihil tamen contra verba ista, deditq; dis= cipulis, geri. Quia hoc tantū referendū ad circumstantiam, quæ cum actione

ista

„ ista aliũde cõcurrerit, sicut & illa, quod noctu, iã cœnatis, & præmissa
„ dũ lotione, Christus administrauerit: ideoq; id à nobis, vel ignorãtia vel
„ scitia excæcatis, non intelligi Respondeo: O prophanum Esauitã. Ita me
tibi vnum est & idem, circumstantia temporis, quod noctu, vel m
ante vel post prandium, aut Cœnam, celebratur: Et personarum cir
stantia, quibus Sacramentum hoc Cœnæ Dominicæ est institutum, &
quibus communio nulla est, aut esse potest: siue adsint illæ, siue ab
Nequaquam verò talis est circumstantia indifferens, quod scribitur d
se discipulis, sicut illa, ante vel post Cœnam, noctu vel die, ieiun
pransis, lotis vel illotis pedibus. Hoc enim ad actionem omninò illam
tinet, vt sint aliqui discipuli Christi, quibus detur, quiq; accipant à m
stro Ecclesiæ, qui manducent & bibant, hocq; in eius faciant commem
tionem. Hæc omninò substantialia sunt huius Sacramenti. Etsi enim m
rus certus non requiratur: tamen non est adiaphorum, vt vel adsint
non adsint aliqui, plures vel pauciores, quibus à ministro detur Cœna
mini: cum non sit priuata & ociosa vnius Sacrificucuculi actio hi
nica, aut spectaculum, sed communis est Ecclesiæ & publica actio, sic
postolus eam describens, ait: Conuenientibus vobis in vnum. Et sic
verba institutionis & actionis habent: Postquam enim dixisset, d
discipulis, additur: dicens, Accipite & manducate, Hoc est corpus meũ
Item: Accipite, Bibite ex hoc omnes, hic est sanguis meus &c. An etia
circumstantiam tantùm denotant ociosam, quæ prætermitti potest? An
actionem Cœnæ Dominicæ describentia sunt verba? Quòd si, inc
spani impietatem sacrilegam, nulli adsint, quibus dicatur: Accipite, c
dite: &: accipite, bibite ex hoc omnes. Hoccine est Cœnam Dom
manducare? An verò vel portenta sunt verborum, & monstra His
ca, vel ludibrium merum institutionis, à Christo factæ? Nequaquam
Cœnam suam instituit Christus, vt in ea offeratur Deo: sed vt ipse
dari eam vult discipulis, vt accipiant & edant, accipiant & bibant,
vt Deo offerant, cuius prorsus non meminit. Et, an non Synaxis Ve
& communio dicta est Cœna Dominica? Vnde & inprimitiua Eccle
omnes qui concioni verbi Dei præsentes intererant, ad mensam Do
ni accedentes, communicabant. Ita enim habetur: Peracta co
secratione omnes communicent, qui noluerint Ecclesiæ carere lumin

Sic enim & Apostoli statuerunt, & sancta Romana tenet Ecclesia. Quòd si vnus adest ad altare Sacrificulus, vnus omnia vorans & hauriens, hæc=cine communio est, Hispane? & qui cum communicat Sacrificucuculus? O monstra hominum absurdissima,, cum rerum experientia, veritate, & ipsis verbis pugnantia defendentium. Et tamen, quæ ipsius vanitas & impudentia maxima, garrire, imò verò mentiri, nil erubescit: In priuata Sacrificuli Missæ actione, nihil cum Cœnæ Dominicæ à Christo facta insti=tutione pugnans fieri, cum histrio vnus adest, ociosum exercens spectacu=lum, solus vorat omnia, nec quisquam adest Christi discipulus, qui accipiat, edat, hocq; in commemorationem Christi faciat. Quæ omnia & singula manifestè cum Christi institutione pugnant: sicut & alia, de quibus in se=quentibus. Quòd si omnes essent stipites, cæci, surdi, muti, amentes, fortè persuaderet facilius. Sed cum, Dei beneficio, sensu communi, & alijs, non destituamur, & hæc Christi verba simplicia intelligamus, alios sibi quærat Hispanus, quibus volentibus decipi, vt vult illudat vsq;, præstigiator. Sicut etiam in sequentibus Christi verbis: Accipite, manducate, non minus in=eptus est Hispanus, miserabiliter, Christi verba: Accipite, & manducate, crucifigens, ita, vt illo præcepto: Hoc facite, nequaquam necessario ad di=stribuendum Eucharistiam requirantur. Vt videlicet ex communicatione cœnæ dominicæ, quam Christus in totius Ecclesiæ vsum instituit, omnibusq; communem esse voluit, priuatam sacrificucuculi actionem, adeoq; opus pla=nè aliud ac diuersum, videlicet Oblationem & sacrificium, faciant, in eamq; Ouidiana Metamorphosi transmutent. *Fol. 70.*

Et haud stultè sibi sapere videtur, cum monet, nihil ad rem facere ver=ba ista Christi: Accipite & manducate: Sed tanquam ociosa & superuacua remouenda esse, & prætermittenda: (sicut etiam, à Catholicis sacerdoti=bus, ea, inter distribuendum Eucharistiam, prætermitti ait.) Ne quis scilicet intelligat inde, in quem usũ cœna domini sit instituta, nempe, vt à fidelibus Ecclesiæ membris accipiatur, & manducetur. Hoc omninò hic facit sacri=ficuculus, quod Satan in luctis & certaminibus conscientiarum, vt ver=bum Dei prorsus ex cordibus hominum rapiat: quo facto, facilis deinde est victoria. Perge itaq; hoc modo, quo cæpisti, Et procul remoue verba institu=tionis cœnæ dominicæ, & habebis expeditam viam & rationem faciendi ex isto sacramento sacrificium, pro omni tua libidine, Ideoq; rectè facis, quod

asseris, huic mandato nihil fieri contrarium, in Missa priuata: Quis sa-
ficuli panem consecratum accipiant & sumant.

Verùm, heus bone vir, nunquid his solis est instituta Cœna Do-
vt solus Sacrificuculus sibi sumat, & dicat: Accipite Domine lo-
& manducate: An verò pro Ecclesia? Vnde Synaxis dicitur, quod
probatum est. Et quando finis tandem, Hispane, tuarum ineptiarum,
pietatum & sacrilegiorum? Nunquid Sacrificulus est os omnium Rusti-
vt pro illis solus voret? quod scelestè à quibusdam dicitur. An non
mera sunt ludibria, cum Sacerdos dicit: Accipite, edite, bibite: Cum
antea se solum comesturum, neminiq; quicquam daturum, decreuerit.
Fol. 84. „ igitur amplius: Id, quod Christus dixit: Hoc suum esse corpus, quod pro
„ bis datur, tum sacerdotes certissimè exequi, cum Christi corpus, vt in Sa-
„ mento continetur, incruentè æterno Patri offerunt, Hispanus asseris, in-
„ ri enim eos Christi actionem, qua corpus ipse suum, in cruce, cruentum
„ tulit (quod solum sunt iussi) vt possunt, nempe incruentè, quod & Chri-
„ in Cœna fecerit. Hanc enim etiam vim esse præcepti illius: Hoc facite
„ mei commemorationem, vt necessariò sit corpus Christi, in Eucharistia
„ terno Patri offerendum. Hoc enim, ait, cogit consequentia, sensusq; ver-
„ rum, vt verba illa: Hoc facite in meam commemorationem, ad actum
„ item Christi, quæ verbis illis futuri temporis, quod pro vobis tradetur
„ indicatur, referamus.

„ Rz. Tot sunt ferè in hac Hispani oratione mendacia, quot verba
enim, vt nugatur ipse, Christus his verbis: Hoc facite, iussit nos facere,
ipse postridie facturus erat, in cruce se offerens Patri cœlesti: sed hoc
facere, quod tum agebat, dans illis panem, vt comederent videlicet
suum, & biberent sanguinem: Hoc, inquam, facere iussit, in sui comme-
rationem: Accipere iubentur, & manducare, & bibere, non offerre
Quid tu, homo furiose, hic aliud quæris? Quid vides? Quid audis
quod modò dictum est, modò, quàm quod Christus ipse dixit? Sicut
postolum interpretari vidimus. Et vbi tuum hic Sacrificium? Vbi
Vbi offerre Deo Patri iubentur corpus & sanguinem Christi, Sacrificu-
cule stolide. Et vbi, quod tu nugaris, facto aliquo re ipsa simili, re-
Fol. 86. 87. „ atq; repræsentare Sacrificium & oblationem suam iussit Christus?
quod inquit: Hoc præcepisse Christum ipsa verba declarant: Non

dit: Hoc dicite, aut prædicate, aut etiam commemorate: Sed, hoc facite in meam commemorationem, id est, ita efficite, vt vestro facto magis, quàm voce (sic enim ex D. Augustini doctrina colligi potest Apostoli interpretationem intelligenda esse) quotiescunq; manducabitis panem hunc, mortem annuncietis meam, adeòq; memoriam recordationemq; excitetis eius Sacrificij, quod sum in cruce pro nobis perfecturus. Quod qua ratione aptè fieri possit, nisi nos item, quomodo in Eucharistia possumus, ipsum etiam Christi corpus & sanguinem offeramus, non equidem video. Respondeo ad hæc omnia: Quia cæcus es, ideo non vides clarissima Apostoli verba, interpretantis illa Christi, quid sit, & quomodo fieri possit, quod dicit: Hoc facite in mei commemorationem, omnem tollens dubitationem, si qua esset. Cum enim repetuisset Christi illa verba, vtriusq;, de pane & calice, hoc facite in mea commemorationem: statim & immediatè subiungit interpretationem de vtroq;: Quotiescunq; enim manducabitis panem hunc, & calicem bibetis: MORTEM DOMINI ANNVNCIABITIS, DONEC VENIAT. Audis, Hispane, quod tu perfidè negas, Apostolumq; mendacij arguis, inquiens: Christum non dixisse, prædicate, aut etiam commemorate: Audis, inquam, Apostolum dicentem: ANNVNCIABITIS, quod idem est, ac prædicabitis, vt suprà ostensum est. Hoc ergo est, quod Christus, in Cœnæ suæ celebratione, nos vult facere, & hoc modo memoriam recordationemq; sui Sacrificij, quod in cruce pro nobis perficit, excitari. Hic finis est, in quem manducare & bibere corpus & sanguinem Christi, ab ipso & Apostolo iubemur. Hunc ergo nos, non te, aut aliumquemcunq;, aliud docentem, audimus & sequimur. Te verò cum tua oblatione missatica & theatrica, quia alia & diuersa à Paulo, tanquam sacrilegum, cum ipso anathematizamus, damnamus, alium docentem modum, quo representes Christi, in cruce morientis, Sacrificium. Nam quod ais, sensum tuum, de histrionica oblatione, ex Augustini doctrina posse colligi. Nihil horum illic habetur. Quòd si maximè hoc daremus (quod nunquam inde probabit, colligat vt vt velit, Hispanus) multis tamen passangis Apostolum Paulum Augustino præferimus.

August. de Trinit. lib. 3. cap. 4.

Quod verò id probare conatur Hispanus, analogia veteris Testamenti, vbi necesse erat, offere Domino primogenita omnium, ad memoriam

Fol. 88.

mirandæ liberationis ex Ægypto, per primogenitorum occisionem fa[illegible]
„ Cum igitur & nobis Christus Pascha nostrum, sese oblationem & hos[illegible]
Fol. 89. 90. „ pro nostris peccatis in cruce offerens, nobis liberationem impetrauit: o[illegible]
„ tione quoq; eiusdem vnigentti filij Dei commemoremus. friuolum est & [illegible]
gatorium. Scimus enim illa vmbras fuisse rerum verarum & futura[illegible]
Nouo Testamento per Christum exhibitarum, quo adueniente corp[illegible]
vmbræ istæ omnes euanuerunt. Iam clarißimus Sol nobis est ortus. Id[illegible]
pus est minimè, vt lucernam in meridie accendamus, aut nouis vmbris, [illegible]
Fol. 90. & figuris, quibus claritas ista solis obscuratur, non illustratur. Itaq; [illegible]
„ ba, nugæq; sunt, quod hic in conclusione addit: Ex quibus id etiam est [illegible]
„ spicuum, Catholicos Sacerdotes, quamuis non semper in Missa paßio[illegible]
„ Dominicam, sublata voce, sicut Prædicantes sectarij faciunt, de prædic[illegible]
„ nihilominus verè facere, quæ Dominus in sui commemorationem fieri p[illegible]
„ cepit. Nam facto ipso, signoq; per simili, nempe oblatione Christi, mo[illegible]
„ & Sacrificium eius in cruce factum annunciant, sicut faciendum in d[illegible]
„ ipsa verba institutionis. Quod nos, Apostolo doctore, falsum esse de[illegible]
strauimus, nulloq; modo, nullaq; ratione docere potuisse Hispanum, id[illegible]
facere in Missa sua, quod Christus facere iußit in Cœnæ suæ celebrati[illegible]
Non enim in Missa Christi discipulis datur: Sed Deo offertur, de quo ne[illegible]
quidem in Christi institutione 2. Discipuli Christi non manducant, [illegible]
madmodũ verba habent. Accipite, manducate, sed solus omnia vorat Sa[illegible]
ficus. 3. In Missa non annunciatur mors Christi, sed quid mußitet Sacri[illegible]
lus, nescit spectator. 4. publicam Christus instituit actionem & comm[illegible]
nem: Missa priuata est vnius Sacrificuli actio. Quæ igitur tanta in H[illegible]
no mentiendi libido?

Ad extremos itaq; Garamantas, cum suis putidis mercibus, & [illegible]
dacijs impudentißimis, Hispanum longè Diabolis omnibus deteriore[illegible]
legemus. Si enim Diaboli omnes ex inferno, collatis operis ac studijs, com-
municatisq; consilijs, deprauare, corrumpere, peruertere, euertere verba
institutionis Cœnæ Dominicæ conarentur, vix eos tam miserabiliter lac-
raturos ea fuisse crediderim. Adeò nihil in eis relinquit sanum aut in-
tegrum calumniator diabolicißimus, quem si incarnatum dixeris Diabolum,
amice Lector, sicut olim Ioan. 23. Pontifex Rom. vulgò à Christi fidelibus
DIABOLVS INCARNATVS est dictus, vt refertur in a[illegible]
concilij Constantiensis, non aberraueris nec peccabis.

Qu[illegible]

Quod etiam in actionibus circa calicem, nihil in Missa à se contra Christi institutionem peccari, probare magno conatu, magnus clamator, magnas, non dico nugas, sed impietates, adeòq; sacrilegia protrudere contra illam conatur: & quidem partim easdem, quas suprà refutauimus, partim etiam plures & maiores, nempe: quod Sacerdotes nequaquam reuentur etiam participare volentibus semper & vbiq;, cum Eucharistia conficitur, calicem administrare, sed quatenus pro ratione temporis, locorum & personarum & inprimis Ecclesiasticæ dispositionis, contigerit bonum & necessarium esse, minimè contra institutionis præceptum pretermittere: cum id, quando non adsunt, quibus necesse sit calicem administrare, quiq; legitimè velint recipere (vt iam propter Ecclesiæ CONTRARIAM dispositionem, adesse tales non possunt) minimè ex institutione Christi fieri debeat. Respondeo. Hæc refutare me necesse non est, quod propria Hispani refutata sint confessione, cum dicit CONTRARIAM esse suæ Ecclesiæ dispositionem, institutioni Christi. O sacrilegam Ecclesiæ malignantium & diaboli audaciam prophanam. O Antichristi Rom. mancipium. O fures Calicis. O Violatores Testamenti Christi, vt se Antichristianos esse omnibus declarent, Christi ordinationem, euertentes, eiq; contraria statuentes, sicut diaboli hoc mancipium, sacrilegium hoc suæ Ecclesiæ, vt Sodoma peccatum suum, prædicat: propter Ecclesiæ, inquiens CONTRAIAM DISPOSITIONEM Laicis calix non potest administrari. Hæc maiora sunt verbis, & tonitruis cœlestibus, igniq; infernali puniendo reseruantur, non verbis refutanda.

Fol. 92.

Fol. 93.

Fol. 95.

Quærit deinde Rabula, quonem obsecro Christi verbo expresso moueantur Nouatores nostri, vt contra Ecclesiæ (malignantium) verissimam sententiam, & ipsius Christi etiam, atq; Apostolorum exemplum, pertinaciter contendant, Christum alibi simpliciter præcepisse omnibus hominibus, quotiescũq; communicant, etiam de calice participent, adeòq;, vt Ecclesia omnibus illum administrari curet? Respond: Pharisæum cæcum nodum in scipo quærere. An non enim Christus apertissimis & manifestissimis verbis de calice dixit: Bibite ex hoc omnes? Visne aliquid amplius? Quod si Christi hæc vobis sceleratissimis omnium non sufficiunt, verba habes Apostoli, Laicam etiam communionem describentis, vbi non solius panis, sed & calicis facit mentionem cumq; cum altera parte, pane nempe, coniungit.

Et

Et quod ad locum Luc. 24. vbi discipuli Christum in fractione
cognouerunt, similiter & Apostoli domatim panem fregisse scribuntur
quaquam ille Christus Cœnam suam aliam à priori, & variatam atq
tatam celebrauit, aut contrariam illi priori instituit. Absit hæc à Chr
uitas & inconstantia. Vulgaris fuit panis, quem sumptum, solito ri
secrauit, & distribuit discipulis, de quo non, vt illic, dixit: Hoc est
meum, &c. Sicut nec Apostolos (quia boni & fideles serui, ac dispen
mysteriorum eius,) Domini sui institutionem mutasse existimandum
de vulgari cibo, quem scriptura omnem, vsitata Phrasi, panem vo
Fol. 96. quitur Euangelista. Quod ex cap. Iohannis 6. suum mutilum proba
pit Sacramentum, friuolum est, & mirè nugatur, vt scenæ seruiat,
crita, cum nondum fuerit instituta. Et præterea dicit: Quod quicum
nem suam, siue panem hunc, eo modo edat, de quo loquitur ibi, habeat
æternam. Certum est autem, plurimos, qui Sacramentum Cœnæ Do
sumunt, damnari. Ergo non de Sacramentali, sed spirituali mand
Fol. 96. » quæ etiam extra vsum fit fide, loquitur ibidem. Ideo quod addit: D
» Christus: Nisi manducaueritis carnem filij hominis, sub specie panis,
beritis eius sanguinem, sub specie vini, non habebitis vitam in vobis
» mè, sed res ipsas, panis viniq; speciebus significatas contentasq; siue
» tantùm, siue sub vtraq; specie, sumendas esse affirmauit. Et occa
» nempe incredulitas Iudæorum, quæ, vt hoc asseueraret, ipsum mem
» etiam totius sermonis conclusio declarant Respondeo Quod ad rem
Christi institutio Sacramentum facit. Cum igitur de pane dixerit
corpus meum, & de calice: Hic est sanguis meus, Ideo obseruata ha
Fol 97. institutione, verè ea percipimus, quæ habent verba institutionis.
» Hispanus dicit, scitè à quibusdam annotatum, cum Christus dixit: N
» ducaueritis carnem filij hominis, & biberitis, &c particulam (E
» tandem eo loco valere, quantum particula: (vel:) vt sit sensus: Nisi
» ducaueritis carnem filij hominis, vel etiam, nisi biberitis (vt quisq
» diuino præcepto, si Sacerdos fuerit, vel EX ECCLESIÆ DISPO
» TIONE, cum illa id expedire iudicauerit ac fieri iusserit: Tradebat
» ibi Christus generalem doctrinam, ad totam Ecclesiam, in qua variæ
» tionis homines sunt, pertinentem) sanguinem filij hominis, non habebitis
» tam in vobis.

Dicò ego, Hispane, valdè insciitè, sed quid dico insciitè? sacrilegè id ante-
catum, vbi in causa meliori & plana, præsertim cum pro me Christi fa-
cta institutio, ab Apostolo repetita, Laicam etiam describente communionē,
plusmea valet negatio, quàm tua asseueratio. Et iterum quasi in suo
regno triumphans, de Ecclesiæ suæ dispositione nugatur: Synagagam eam
esse Satanæ eo ipso euidentissimè probatur, quòd Christi Testamentum
violet sacrilegè: sicut Pontifex Rom. Gelas. vult. Comperimus, inquit,
quod quidam sumpta tantum modo sacri corporis portione, à calice sacrati
cruoris abstineant, qui procul dubio (quoniam nescio qua superstitione do-
centur adstringi) aut integra Sacramenta percipiant, aut ab integris arce-
antur. Quia diuisio vnius eiusdemq; mysterij, sine GRANDI SACRI-
LEGIO, non potest peruenire.

De consecrat. dist. 2. Can. Comperimus.

Fingat hic & excipiat Hispanus quicquid voluerit, de ista superstiti-
tione, qua abstinuerunt à calice, parum retulerit. Cum ratio, quam subijcit
Pontifex, sit generalis: vel integra Sacramenta percipienda, vel ab inte-
gris arcendos homines, Quòd diuisio vnius eiusdemq; mysterij, sine GRAN-
DI sacrilegio fieri nequeat. Iudicio itaq; & decreto Rom. Pontificis estis,
Papicolæ sacrilegi. Nec te iuuabit distinctio, quam alibi finxisti, de hoc eod,
Gelasio, quod non vt Pontifex, sed vt Doctor alius hoc scripserit, nec vo-
luisse totam obligare hoc decreto Ecclesiam. Imò maximè, ideoq; inter de-
creta, in Iure Canonico, est relatum.

Porrò ridiculum est admodum, sed quid dico ridiculum, imò valdè
impium, addo & sceleratum: quod dicit, Christum (vbi de Sacramento
altaris, Ioh. 6. secundum Hispanum, loquitur) generalem doctrinam, ad totam
Ecclesiam, in qua variæ conditionis homines sint, pertinentem, tradidisse.

Quasi duo instituerit Sacramenta pro sacerdotibus, quos antea no-
minauit, vnum integrum scilicet. Alterum pro Laicis, dimidium. Hoc ve-
rò affirmare non audet apertè. Tamen hanc esse ipsius sententiam, subin-
dicat, dum dicit, generalem Christum doctrinam ad totam Ecclesiam perti-
nentem, in qua variæ conditonis sint homines, sacerdotes nempe & Laici,
tradidisse. Quia verò hoc docere non potest, vbi Christus pro Laicis in-
stituens, ad Ecclesiam venit, quod potestatem hanc à Christo ita disponendi
accepit, quia Dispensatrix scilicet mysteriorum Dei. Sed hæc dispositio
antea est abrogata.

Denique

Deniq; quod & ex Apostolo, scitam illam suam annotationem
dimdiatum ac mutilatum Sacramentum probare intendit, & idem
ficare et quod, VEL, eò quod scribat: Quicunq; manducauerit panem
vel biberit calicem Domini indignè. Supra modum hominis temeritatem
frontem perfrictam miror: quod non veretur sacrilegus homuncio,
stum ipsum, deinde Apostolum, qui plus omnibus laborauit, singulos
cum, & deinde Ecclesiam cum vtroq; committere. Quasi salua
Testamenti Noui conditor, qui est veritas, secum pugnare possit.
„ seriò, quod instituerat, bibite, inquiens, ex hoc omnes, seruandum &
Fol. 96. „ endum præceperat: Hoc & non aliud facite, inquiens: postea sec
„ Hispanũ siue sub vna tantùm, siue sub vtraq; specie sumendas res sign
& contentas, affirmarit. O scelus. O maligne. O diabole. Sic & A
lum committit secum, fidelissimum mysteriorum Dei, non dispositor
dispensatorem. Qui institutionem Cœnæ, à Christo factam, se accep
tradidisse Corinthiorum Ecclesiæ Laicæ, scribit, integrum sub vtra
isti loquuntur) specie panis & vini, Sacramentum. Iam vnica
vel visa apud eundem, dicentem: Quicunq; manducauerit panem
„ vel biberit calicem Domini indignè: Quibus, inquit, profecto verbis
„ satis insinuat (vel vt in margine habetur, subindicat) sine diuini pr
„ transgressione, in alterutra specie vsurpari Eucharistiam posse: si
„ non damnat eos, qui manducant separatim, vel bibunt, sed quasi
„ ponens, per Christi legem, licere vtrumlibet per se facere. Vide, Sop
quid non tentet? Antea, repetita, quod diximus, Christi institutio
Ecclesiæ Christi tradita integrum se à Christo accepisse Sacramen
lisq; tradidisse, est professus. Iam sibi contrarius, vbi de pœna
manducationis quædam addit, alterutram speciem, vtram libuerit
re, mutata scilicet eiusdem institutione, pro arbitrio licebit
Quid hoc magis furiosum? Quia ergo vtram libebit speciem,
licebit: quia Apostolus dicit: vel biberitis, separatim: ergo etiam
solum calicem accipere, & ita etiam in sanguine Christi corpus
us? Quid hoc absurdius? Christus de sanguine suo in cruce effu
quitur. Quomodo igitur in corpus reuersus est, vt in calice, iuxta
spani consequentiam, & propter concomitantiam non solum sangu
habeamus & bibamus, sed simul etiam ex eodem corpus sub specie
habeamus & sumamus. Quid hic futurum est?

sed vt & ad Ecclesiam perueniamus, quam cum Christo quoq; in hac dispo=
sitione, committi dixi, hoc ei vtile & salutare visum esse, hoc modo dispen=
sare Laicis alteram tantùm speciem dixit. Idq; Christi & Apostolorum
exemplo, qui ita, quod probare voluit hactenus, vsurpârunt. Sed men= *Fol. 98.*
dacem oportebat esse memorem: Dixit enim imò scripsit, Ecclesiæ dispo=
sitionem contrariam esse Christi institutioni: Quòdsi hoc verum est. Ergo,
aut verum non est, quod antea dixit, Christi & Apostolorum exemplo,
alterem administrari speciem Sacramenti, & sic mentitus est Hispanus,
quod libenter credunt pij omnes: Aut Christus, & Apostoli, contra pro=
priam suam peccauit institutionem, sibiq; fuit contrarius Christus. Quod
nemo affirmabit, nisi Diabolus, & Hispanus iste socius aut primogenitus
ipsius, ad hoc pertinax contradicendi veritati, erroresq; omnes, quan=
tumuis crassos, impios, & absurdos defendendi studium, natus. Et quod
hic Hispanus, de Ecclesiæ dispositione in Sacramenti mutatione & mu=
tilatione, dicit: Hoc idem Cusanus Cardinalis, in hoc argumenti genere, ad *Epistola. 3.*
Bohemos scripsit de vsu communionis. Arbitraria potestas, inquit, Ecclesiæ
credita, irrestrictè à Sponso ligandi & soluendi, &c. postea mutato iudicio *Id. Epistola. 7.*
Ecclesiæ, mutatum est & Dei iudicium. Et iterum: Quare nec mirum,
si praxis Ecclesiæ vno tempore interpretatur Scripturam vno modo, &
alio tempore alio modo. Hæc verè sunt Diabolica, & Antichristiana.

Porrò hæc verba: Accipite, & bibite ex hoc omnes, etiam per se non " *Fol. 99.*
fuisse illo mandato Christi, hoc facite, præcepta: Rationes duas subijcit, Pri= "
ma, quia etiam sine illis similiter hoc fieri potuisset: Ideo non oporteat ad " *Fol. 100.*
eius facti executionem dicere. Altera est ipsius ratio: ne ipsum quidem "
factum, ad quod ea Christus verba retulit, exequi ex vi præcepti institutio= "
nis tenemur, videlicet vt calicem etiam exhibeamus. "

Cum Satan Christum nimis apertè peteret, & quidem impudentissi=
me, dicens: si procedens adoraueris me, dabo tibi regna terræ, quia mea *Matth. 4.*
sunt omnia, & cuicunq; voluero, do illa: Christus Dominus responso amplius
dignatus non est, sed eum repulit, dicens: Vade Satan. Ita nimis apertæ sunt
impostionis Christi calumniæ, quæ verborum refutatione non indigent. Non
esset videlicet præcepti hæc verba: Accipite, Bibite. Nisi enim Christus
iussisset suos bibere, & diuidere inter se, vt verba habent Euangelistæ, &
nisi illis ipsis verbis præcepisset nobis quoq;, vt biberemus eius sanguinem,

in calice: Vnde scire possemus ad nos ista pertinere? cum etiam ποτηρ
κλέπτης neget, se ex vi præcepti institutiõis (quæ agnoscit & perfitet
teneri ad calicis exhibitionem? Qui sic, non bone vir? propter, vt ante
fessus est, Ecclesiæ contrariam dispositionem. Respondeo, non Ecclesiæ C
sti, sed Diaboli, & Antichristi est hæc dispositio.

Gabr. super can. lect. 41. Circa. finem. Gloss. de consecrat. dist. 2. Magist. Sent. dist. 11. lib. 4.

Quin & Scholastici saniores aliter sentiunt. Gabr: super Can.
circa finem, ita scribit: Similiter cum dicunt, substantiam panis conuer
corpus tantùm, & non in animam, vel sanguinem. Et ita loquitur glos
consecrate dist. 2. Quid est Christum manducare, dicens: In solam co
panis conuertitur, & vinum in sanguinem. Et Magister Sent. dist. 11
4. Licet sub vtraq; specie sumatur totus Christus: tamen non fit co
panis, nisi in carnem, nec vini, nisi in sanguinẽ: carnem ponit pro cor

Et Thomas Aquinas: Quamuis totus sit Christus sub vtraq; sp
non frustra tamen datur sub vtraq; specie. Quia sic est verus Sacra
vsus, vt seorsim exhibeatur fidelibus corpus Christi in cibum, & sa
in potum,

Quod verò dicit in Missa obseruari actionem illam sextam & se
mam Bibite ex hoc omnes: Quia omnes Catholici sacerdotes in Missa
municent. O insignem hominis impudentiam, quem non pudet, iam
non solùm protrita, sed etiam absurda, proferre. Denuò necesse est, ne
uã discere Gramma icam, in qua OMNES significat Mißifices. Paulus
vt Euangelistam taceam, non ad sacerdotes solos, siue Episcopos & D
nos, (sacerdotis enim vocabulum, pro Ecclesiæ ministro, nusquam in
Nouo Testamento, acceptum reperitur) sed ad totam Ecclesiam refert, H
ne. Hunc sequuntur pij omnes, doctorem Gentium, in fide & verita
verò, tuiq; similes impostores sacrilegos, calicis fures, damnant & a
matsant.

Fol. 101.

„ Verba consecrationis calicis, inquit, nihil obstat, quod neq; Apos
„ lus, neq; Euangelistarum aliquis, sub hac forma omnino retulerit. Qui
„ minimè dubitandum sit, quin inde ab initio, ex Apostolica proculdubio
„ ditione, Ecclesia vtatur. Et particulam, enim, Ecclesiam non tanquam omn
„ nò ad consecrandum neceßariam, vt Heerbrandus fingit, sed coniunctio
causa interponit. Respondeo, Quid hoc referret, aut obstaret, cum vobis
ceat omittere, quæ vultis, vt suprà audiuimus, & addere etiam, quæ plac
vt: Accepit panem (in sanctas & venerabiles suas manus, & eleuatis

culis suis in cœlum ad Deum Patrem suum omnipotentem) Accipite, edite (ex hoc omnes) hoc est (enim) corpus meum, &c. alix Noui Testamenti (æterni & Mysterium fidei) Hæc omnia in consecratione (vt habetur in Canone Missæ) ad verbum recitantur, ad eamq; pertinent. Quod non ego fingo, vt hic Hispanus mentitur, sed ipse fingit. Ita enim habet Gabriel: Et licet hæc verba (Hoc est corpus meum) tantùm sint de necessitate Sacramenti: sunt tamen cætera verba Canonis de necessitate ministri, vt ritè & legitimè consecrationem perficiat. Quilibet enim sacerdos celebrans, ordinationi sanctorum Patrum & Ecclesiæ se tenetur conformare. Hæc formæ consecrationis coniunctionem (enim) inseruit, rationabili ex causa, vt dicetur. Quæ cæteris quatuor connumerata, dici solent, quinq; esse consecrationis verba. Quod non vacat à Mysterio: sic enim quinq; verbis corpus Christi consecratur in Sacramento, quod totidem verbis concipiebatur in vtero virginis: ipsa namq; Angelo salutanti consentiente, & dicente: Fiat mihi secundum verbum tuum, incarnatum est Patris verbum. Peccatorum quoq; publicanus veniam meruit quinq; verborum oratione, cum percutiens pectus, orauit, dicens: Deus, propitius esto mihi peccatori. Similiter quinq; verbis crimina Paralytico relaxauit: Fili, remittuntur tibi peccata tua. Sic quinq; verbis Christus latroni Paradisũ reseravit, dicens: Hodie mecum eris in Paradiso. Ecce quanta necessitas, quanta Mysteria particulæ Enim. Vbi etiam additur, grauiter peccare sacerdotem, si conficiens, verba præcedentia in Canone, qui pridie, &c. non recitaret. Deniq; quod dicit: Noua actio, à Christo in cruce perfecta, ac illis verbis significata: Qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorũ, modo quo fieri potest, in Missa quoq; adhibetur, videlicet Mystica oblatione Dominici sanguinis sub specie vini, ad fructum passionis eius participandum, adeoq; ad obtinendam remissionem peccatorum, &c. Respondeo. Nequaquam Christum (vt suprà dixit Hispanus de pane, & hic repetit verbis illis: Hoc facite) imperasse Domini corporis & sanguinis oblationem. Certissimum enim est, & indubitatum, Christum aliud suos non iubere facere, quàm quod ipse tum in præsenti fecit, ut ipse dixit: Accipite, edite, bibite. Siue ergo verba ista, Hoc facite, ad cœnam: Accipite, edite, hoc est corpus meum: Bibite, hic est sanguis meus. Siue ad totã Cœnæ Dominicæ actionẽ referantur: minimè inde sequitur quod vult Hispanus, nempe vt in Missa offerãtur corpus et sanguis eius Deo

Gabr. super Can. Miss. lect. 38.

Insignes rationes particulæ enim.

Fol. 102.

Fol. 103.

Patri cœlesti, quia nequaquam Christus in ea Deo Patri se obtulit n
vt loquuntur. Doceant id Pontificij, si possunt, vnico verbo syllaba,
illic Christum se Patri obtulisse. Cumq; suos tantùm facere velit, quod
ipse: Nullius verò oblationis, in tota ista actione, vel verbulo vnius
mentio: Ingens est & Diabolica aduersariorum, non modò audacia,
etiam Testamenti Dominici sacrilega violatio, quod corpus & sangu
Christi, præter & contra ipsius institutionem, & postrenam Volunt
offerre volunt Deo Patri, & Sacramentum Cœnæ Dominicæ in Sacri
um, Deo offerendum transmutare.

Non ergo nos, vt bipedum nequissimus Hispanus mentitur, vim
borum institutionis ignoramus, oblationis Dominici corporis & sang
Sacrificiũ, cuius nulla pro sus in ea fit, ne vnico quidem iota, mentio, a
tere nolentes: Sed Pontificij, ingerentes, assuentes, superordi
Christi Testamento, Sacrificij oblatione, ea verò, quæ instituit ac pr
iussit, vt omnes, siue Laici, siue Ecclesiarum ministri, ex calice sangu
bibant, hos cum arcent, ipsius mutantes, Cœnam, scelerate, perfidè, &
crilegè faciunt, id quod Christus instituit, fecit, & faciendum præcep
mittentes, mutantes, imò prohibentes: ac insuper etiam, quod nec
Cœna sua fecit, nec faciendum mandauit, propria libidine, ac Dia
planè audacia, addentes & superordinantes, oblationis nempe in Mis
Sacrificium, omnia peruertunt, deprauant, corrumpunt, prophanant.

Fol. 103. & sequentibus

Multis præterea verbis persuadere conatur, Sacrificulos,
timos esse Noui Testamenti Ministros, in ordinaria illa & leg
successione vocatos & ordinatos (vbi regnare sibi videtur Hispan
his ergo in Missa id fieri, quod Christus in Eucharistiæ celebr
fieri iussit, hoc est, Sacrificium corporis & sanguinis sui offerri.
probare in æternum non possunt, Christum vel fecisse, vel facere præ
se, sicut hactenus ostensum est. In nos autem vehementer inuehitur,
quam fures & latrones, qui aliunde ascenderimus. Et nos facile
sessione sua ipsos manere passuros, modo nobis quoq; locum aut par
ministerio isto concederent.

Respondeo, Nolumus, nobis partem, in sacrilego illo Missatio
dotio, vobiscum, aut locum esse. Et vnde nostra vocatio, cùm aliis,
altero scripto, quod iam vna editur contra Hispanum, circa finem,

demonstraui. Iam hoc nobis sufficiat, & quod hic ex meo citat compendio. Fol. 107.
approbat: Ecclesiam esse matrem familiâs, quæ, vt huiusmodi potestatem habet & authoritatem, si filum successionis per schismata, & plures simul Antipapas, scortum etiam impudentißimum, Iohannam octauam, Papissam (qua Diabolus ipse illusit Papatui) abruptum fuerit, colligandi, etiam vocandi synceros doctores, falsos verò ac malos operarios deponendi, per hanc, inquam, Deus ipse vocat. Et filius Dei, sedens ad dextram æterni Patris, dona dat hominibus, Prophetas, Apostolos, Euangelistas, Doctores, & Pastores: ad ædificationem corporis sui, quod est Ecclesia. Eph. 4.

Iudaicum est quiddam & Pharisaicum, gloriatio ista de carnali successione. Isti enim gloriabantur, semen se & filios Abrahæ esse: sed audiunt, progenies viperarum. Item: si semen Abrahæ essetis, opera eius faceretis, vos ex patre Diabolo estis, & opera eius facitis, hic mendax est & homicida. Matth. 3. Iob. 8.

Quod verò ad successionem istam Papatus Romani attinet, carnale quiddam est, nec Ecclesiam Noui Testamenti ad eam esse alligatam, vllo Scripturæ S. Testimonio, ex toto Instrumento Nouo probari potest: Non sanctorum filij sunt, inquit Hiero: qui tenent loca sanctorum, sed qui faciunt opera eorum. Non omnes Episcopi, Episcopi: Attendis Petrum, sed & Iudam considera. Stephanum suspicis, sed & Nicolaum respice, quem Dominus, in Apocalypsi, sua damnat sententia. Quòd si Pontifices boni viri essent, si doctrinam Religionis Christianæ, & verbum Dei syncerum & incoruptum agnoscerent, & tuerentur, magnum esset decus & ornamentum. Nunc verò, quod multis seculis factum est, cum doctrinam cœlestem turpißimè, in omnibus propemodum partibus, corruperint: multiplicem, horrendamq; Idololatriam inuexerint in Ecclesiam, & tenebras plusquam cimmerias: (quod alibi copiosißimè à nostris est demonstratum) Idola defendant, suamq; Missam impiam, Cœnæ Dominicæ prophanatricem: pios & synceros verbi Dei Doctores persequantur crudelißimè: propter istam in hac successionem, Ecclesia Dei ne essent? Absit.

Ad Sacrificulos Mißifices quod attinet, de quibus Hispanus dicit. " Fol. 108.
" Euidentißimè constat, sacerdotes nostros, neq; vocationis, neq; doctrinæ
" genere, quicquam differre ab ijs sacerdotibus, qui multis ante Lutherum
" natum seculis in mundo agniti fuerunt.

Respondeo, proh dolor nimis verum esse, idq; summo cum Ecc[lesiæ] detrimento. Calamitas hi fuere, imò pestis, Ecclesiæ Christi. Hom[inum] genus nullo Ministerij Ecclesiastici numero ponendi. Recense: Apo[stolus] in suis Epistolis, ad Ephesios, Timotheum, & Titum scriptis, varios m[inis]trorum Ecclesiæ ordines, gradus, & officia: Prophetas, Apostolos, Eva[n]gelistas, Episcopos, Doctores, Pastores, presbyteros, Diaconos, alibi e[tiam] nominat Præpositos. Sed Sacrificulorũ, qui ad hoc tantùm vocentur & o[r]dinentur, vt Missas celebrent, & offerant pro peccatis viuorũ & mo[r]tuorum, sicut suffraganeus in consecratione, vt sciant, quod suum sit offe[rre] ad quod ordinentur, porrecto calice & patina, desuper imposita h[ostia] dicit: Accipe potestatem consecrandi, & offerendi pro viuis & defu[nctis] nullam prorsus mentionem facit. Hoc ociosum hominum genus, ig[notum] penitus Ecclesiæ Apostolicæ, & Catholicæ veteri, magna & clara [illa] Hispane, nego legitimos esse Ecclesiæ Christi sacerdotes, sed spurios, [illegitimos], ignauos, Baalitas sacrilegos esse, pronuncio. Pontificiæ autem vestes [sacro]lycæ esse ministros, non negamus, nec, vtram eos legitimos, vel ill[egitimos] mos voces, curamus. Et ne mihi irascaris, quod tales esse dixi, ad[ducam] lectos à Romano Pontifice Cardinales, qui hoc ipsum confessi sunt, [illi] Pontifici in faciem dixerunt, scripserunt: In collationibus Episcopa[tus] prouidetur magis personis, quibus Episcopatus conferuntur, quàm [Ecclesiæ] & Ecclesiæ Christi. PRESBYTERI ORDINANTVR INDOCTI, IMI, ET OMNI GENERE SCELERVM SORDIDATI: Mo[ror] tanto sunt offendiculo, ac præsertim Conuentuales, vt hi omnes Or[dinati] iudicentur digni, qui aboleantur. Quemadmodum & in Admonitione [Pon]torum sedis Apostolicæ, ad Patres in concilio Trid: habetur: sacerdo[tia] dignis conferri, & illis, qui nihil à Laicis, præterquam in vestis gen[ere] ne in hoc quidem, differunt, dari. Hos autem, inquit Hispanus, leg[itimos] esse & fuisse ministros, per Apostolorum successores constitutos, negin[illegi]timamtam est maximum. Quibus addit: Potuitne tot seculis Eccl[esia] legitimis ministris carere? Non magis certè, quam sunditus inter[ire], quod est impossibile. Nam qui dixit: Ego vobiscum sum vsq; ad, &c. Ip[se] etiam in Ecclesia posuitquosdam Apostolos, &c. Respondeo, Verum [est], mansit Ecclesiasticum ministerium semper in Ecclesia, sed corrupta sententia Scripturæ S. cultibus depraua tis, Sacramentis prophanatis, &c. Ho[mines] serui

Eph. 4. 1. Tim. 3. Tit. 1.

Ad paulum. 3.

Fol. 108.

terrimus fuit & corruptissimus Ecclesiæ status superiorum temporum aliquot seculis: sicut & Christus prædixit, & Apostolus est vaticinatus, de tenebris & errorum efficacia. Quod verò negat id Hispanus, inqui- Fol. 109.
ens: Nimirum corpus est Ecclesia Christi, quod neq; cæcum est vnquam, cerbum omnibus oculis, hoc est, pastoribus & Doctoribus. Respondeo cum Prophetas, de populi Dei Doctoribus & pastoribus dicente: Speculatores eius OMNES COECI: Ideo Deus propter errores, cæcitatem, & Idolomaniam, legitimorum Pontificum & sacerdotum, singulis temporibus, Prophetas excitauit, qui populum, ab illis seductum, ne penitus periret illorum incuria, malicia, peruersitate, impietate, in viam renocârunt: sed ab illis ordinarijs & legitimis Aaronis successoribus omnes etiam sunt occisi, quod & Christus & Stephanus illis exprobrant. Quod & hactenus à Papatu sedulò & accuratè est factitatum. Et omninò, iam aliquot seculis, idem planè fuit Ecclesiæ status, sub Pontificibus Rom: qui in populo Dei, ante Christi aduentum, nisi quòd Pontifices summi & sacerdotes plæriq; fuere impij Sacrifices, qui tantùm obtulerunt Sacrificia (quemadmodum hodie Missifices Sacrificucuculi) Scribæ & Pharisæi, seductores populi, qui nec legis nec Euangelij doctrinam intellexerunt, sed corruperunt omnia, nihil de Christo, quem mundanum fore regem somniabant, sed tantùm de sacrificijs, vt ea cumularent, differentes: & nundinationes in templo exercebant: retinentes interim circumcisionem, Mosen, & Prophetas, quos legebant sine intellectu & mente, pluris suas, suorumq; Maiorum, facientes Traditiones, quàm præcepta & legem Dei: Christum & Apostolos eius persequentes, occidentes: errores nullos volebant agnoscere, cæci cæcorumq; Duces, &c.

Isa. 56.

Matth. 23.

Acto. 7.

Prouoco hic ad omnes pios, doctos, remq; intelligentes, an non idem planè superiorum temporum status Ecclesiæ fuerit, vt ouum ouo tam simile nsit, quàm hæc illorum. De sacrificulis dixi iam antea. Pastores fuere & Doctores instar scribarum, Monachi instar Pharisæorum, Romani Pontifices cum suis purpuratis, illorum Pontificum & sacerdotum summorum instar. In hoc solo differentes ab his, quod ordinatione diuina hi erant vocati, iuraq; diuinitus facientes. Quorum isti nihil habent.

Legerunt pastores textum Euangeliorum, vt Scribæ Mosen in synagogis:

ad-

administrârunt Sacramenta, sed vel conspurcata, vel mutilata. Sed po[illegible] vt illi fermenta sua admiscuerunt, à quibus Christus sibi suos cauere [illegible] ita hi quoq; omnia corruperunt. Verum omnibus temporibus, Deus [illegible] semper, immensa bonitate, aliquos excitauit pios doctores, qui Papat[illegible] roribus, Idolomaniæ, & impietati contradixerunt. Sed hi ut hæretici, [illegible] madmodum olim Prophetæ, occisi sunt ab Antichristianis Pontificibus [illegible] & crudelißimè exusti. Interim Deus semper sua sibi septem reser[illegible] millia, qui genua non curuauerunt Baal, quemadmodum temporibus [illegible] in Israel, corruptißimo Ecclesiæ statu.

Fol. 110. „ Quòd verò Hußitæ clàm, quasi furentur, à vestris ordinationi[illegible]
„ tunt, malè persuasi faciunt, si faciunt. Nos à vobis Antichristis che[illegible] rem bestiæ, vt scias, nunquam petemus, nec publicè, nec clàm, qui [illegible] tantùm ad impas & abominandas Missas celebrandas, Christum [illegible] crucifigendum, ordinaris, cum quibus, progenies viperarum, igni in[illegible] cruciabimini perpetuò, nec inde vos unquam, si millies, & decies [illegible] millies plures Missas faceretis, ni resipiscatis, euadetis, aut liberab[illegible] Habes, Hispane, quid de legitimis, quos tu sic vocas, Sacrificulis sen[illegible] vestris.

Fol. 112. Disput. contra abominandum Missæ Sacrificium. prop. 127. Refutaturus mea argumenta, quibus probaui, Sacrificulos in [illegible] sua corpus & sanguinem Christi non habere: primùm, quòd Chr[illegible] stitutionem non seruent: Hic concordari argumenti mei conclu[illegible] vult, eum eo: quod Lutherus, teste etiam Schmidelino Concordista, [illegible] quitista (sic Reuerendum & clarißimum virum, deq; Ecclesia Chr[illegible] timè meritum, Hispanus, ad omnia rectè dicta & facta calum in and[illegible]
„ prauandum, & perdendum, Deo irato, natus appellat) conuen[illegible]
„ omnipræsentiam Christi vbiq; adeò coniunctam esse cum eius Ma[illegible]
„ vt, etsi nunquam Christus dixisset, Hoc est corpus meum: Credere [illegible]
„ contra Sacramentarios deberemus ipsum in pane, adeòq; in Euch[illegible]
„ suapte Maiestate præsentem adesse. Certè, si hoc verum est, quam[illegible]
„ faceremus quod Christus voluit in Eucharistiæ celebratione, nihilum [illegible]
„ Christum in pane & vino præsentem haberemus.

Hypocrita, hactenus nostras nobis obiecistis dissensiones, pro[illegible] quas, nec nos Dei Ecclesiam, nec doctrinam nostram ex Deo esse, [illegible] rati estis. Nunc, cum per Dei gratiam Concordia pulcherrima, atq; in [illegible]

rina cœlesti consensus pius sit factus, in quo vtiliter D. D. Iacobus Andreæ laborauit: cum aliter non possis, lingua tua venenata Concordistam eum appellas, & Vbiquitistam. Pessimè flabella ista Satanæ habet, quòd, per Dei gratiam, pax, & Concordia, & veritas, se mutuò osculentur, vt scilicet declarent se beatos esse, quia pacificij.

Quod verò Vbiquitistas nos vocat, quia Christo Domino nostro hanc tribuamus Maiestatem, quod etiam secundum humanitatem suam vbiq; præsentem esse nobiscum statuimus: Et antea sciebam, vos Pontificios non procul à castris Caluinistarum abesse, Christoq;, hominis & Dei filio, non multò plus tribuere Maiestatis, quám Alcoranum Turcicum. Ideo, nescio quid de eius ascensu & descensu nugamini, & alia, non tam puerilia, quàm impia, cuius rei copiosiorem tractationem, tempus & locus non admittunt. Cæterùm quod ad Lutherum attinet, etsi Suita dignus non sit, ante quem Margaritæ proijciantur: tamen intrep dè dico, rectè de Christo hominis filio, in vnitatem personæ à filio Dei indissolubiliter assumpto, atq; ad dextram æterni Patris collocato, docuisse Lutherum, non quidem crasso & locali modo, sed cœlesti, spirituali, & supernaturali, ratione ea, qua collocatus est ad dextram Dei, quæ vbiq; est, in cœlo & in terra (aut neget hoc, si audet) præsentem vbiq; adesse, sicut & se affuturum promisit. Verùm hoc addidit: Non vbiq; apprehendi, ideoq; tibi non adesse, audis Esauita: Sed illic tantùm, vbi se suamq; præsentiam determinauit suo verbo. Atq; ita diuersum esse statuit Maiestatis generalem præsentiæ modum, alium Sacramentalem: quo etiam in Cœna, obseruata ipsius institutione, adsit. Hanc cum non obseruetis in Missis vestris, quod hactenus ad oculum demonstrauimus, Ideo nihil in eis, præter panem & vinum habetis. Nam quod multis verbis prædicat, distinctè satis se probasse, nihil in institutionis mandato, à Christo dato, se in Missa sua prætermittere: verba sunt, aut potius & verius mera ac pura puta Hispani gloriosi mendacia, quod in superioribus est demonstratum. Sed ipsummet audire præstat Lutherum, verba sua sonantem, sententiamq; explicantem. Ita autem scribit: Post hæc dicta, fortassis inuadent me alij fanatici, qui me in verbis capere conabuntur, & dicent: Quid? si corpus Christi est in omnibus locis, agedum deuorabo & hellabor ipsum in omnibus hospitijs, ex omnibus scutellis, poculis, & cantharis? Si enim nullum est discrimen inter meam & Christi mensam, im-

Tom. Vuittemberg. 2.

mane quàm egregie ipsum deuorabimus. Nos enim futiles Germani su
magna ex parte tam detestabiles porci, vt nec modestiæ, neq; honestatis r
nem habeamus, &c. Et post aliqua. Audi ergo tu porce, Canis, fanatic
quisquis fueris (Hispane Sauita) insulse asine: Etiamsi corpus Christi
omnibus locis, non tamen tu statim ipsum vel deuorabis, vel helluaberi
attinges. Nec ego tecum de his rebus colloquor, sed ablego te in haram
porcorum, aut in tuum sterquilinium (Hæc tibi quod dicta, Hispane, puta
rà dixi, quòd dextra Dei sit quidem in omnibus locis, interea autem su
nusquã. Et sit incomprehensibilis, supra & extra omnes creaturas. Di
inter suam præsentiã, & tuam attingentiam. Deus liber est, & non ca
vbicunq; fuerit, nec potest ita vinciri, aut catenis ligari, quemadm
malefactor quispiam è publicis vinculis ostentatur. Considera mihi
solis, hi sunt tibi tampropinqui, vt perstringant tibi oculos, & cutem
quasi pungant, & tamen non potes eos manibus apprehendere, inq;
lam includere, etiamsi diu multumq; palpaueris, impedire quidem
ne per fenestram splendeant, palpare autẽ & apprehendere non potes.
de Christo sentiendum est: qui etiamsi sit præsens, tamen non sinit
tuà libidine tangi & apprehendi. Nouit enim se ita explicare, vt
tum putamen retineas, nucleum autem non apprehendas. Quid ita
aliud est, Deum esse præsentem, aliud, Deum tibi esse præsentem.
autem tibi præsens est, cum addit verbum suum, & eo sese alligat &
Hic me inuenies. Cum igitur habueris verbum eius, tunc potes eum
apprehendere & tenere, ac dicere: Hic teneo te sicut tu ipsa affirmas.
nus Lutherus.

Hic autem mihi vicissim interrogandus es Sauita: Cur hanc doctri
de Maiestate & omni præsentia Christi, damnes? cum & Apostolus
eam adstruat, Eph. 1. Christum datum esse Ecclesiæ caput super
quæ sit corpus ipsius, plenitudo eius, qui omnia in omnibus implet,
ib: 4. cap. Qui descendit, ipse est, qui & ascendit super omnes cœlos,
OMNIA ADIMPLERET. Non de Scriptura hic loquitur, sed de
supra & infra, quæ omnia adimplet, id est, vbiq; præsens est, iuxta
promissiones: vbicunq; duo vel tres in meo nomine congregati sunt, in medio
illorum sum. Item: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, &c. Et id
sum ex vestro Theologicæ veritatis Compendio colligi possit? Ita enim
habe

habetur: corpus Christi in Sacramento, totum est, sub tota hostia. Et iterum: corpus autem Christi licet non sit vbiq; cum sit creatura, nec æquari possit, in huius modi, creatori: in plurimis tamen locis est totum, sub diuersis hostijs, & hoc est propter vnionem carnis ad verbum: Vnde meritò habet amplius, quàm alia creatura, scilicet QVOD IN LOCIS PLVRIBVS SIMVL ET SEMEL POSSIT ESSE. Hactenus ibi. Quòd si propter vnionem personalem Carnis ad Verbum, corpus Christi, vt author loquitur, simul & semel in pluribus locis esse potest, (quod verum est) qui fit, quòd non in omnibus locis? An verò in plurimis tantùm locis homo vnitus est personaliter λόγῳ, id est, filio Dei? Non verò in omnibus? hoc est, tantùm in multis, sed non in omnibus? Quæ ratio est diuersitatis? Si enim concedes eum suo corpore simul & semel in multis esse locis posse: necesse est, vt eadem ratione in omnibus eum posse locis esse, vel inuitus concedas. Sed hoc credere vel affirmare hæreticum est quòd videlicet alicubi sit diuinitas, vbi non habeat secum vnitam humanitatem assumptam, eò quod sit vnio personalis inseparabilis, & indissolubilis, adeò vt ne morte quidem separari potuerit.

Compend. Theologicæ veritatis libro. 1. cap. 17.

In quam sententiam etiam Iacobus Faber Stapulensis Regius olim Professor Parrhisiensis, excellens Philosophus & Theologus, ante annos 60. scripsit, cuius verba hæc sunt: Imò neq; Europa, neq; Asia, neq; Aphrica capax est plenitudinis corporis Christi: corporis, inquam, Christi, cui corpora nostra spiritualimodo vniuntur, &, vt sic dicam, concorporantur: quod cœlum implet & terram. Est enim, vbicunq; Verbum est. Nam Verbum Caro factum est. Quare verbum nunquam est sine carne, neq; Caro illa sine Verbo. Videte, ne corporalis imaginatio vos hic lædat, loca multiplicans, spacia distendens, &c. Et iterum, post multa in hanc sententiam, hæc quoq; scripsit: Vbicunq; sanè Christus est, Christus incarnatus est. Incarnatus autem sine corpore non est. Et magna est fides, cognoscere, Christum corporaliter esse, vbi Sacramentaliter est: Sed maior est, cognoscere eum ABSOLVTE VBIQVE CORPORALITER ESSE: Nam hoc est sine modo, fides autem quæ est absq; modo, maior est, quàm qui modum habet. Vides opinor, Hispane, quomodo argumenti mei conclusionem cum Lutheri doctrina, de hominis Christi Maiestate

Stapulensis in 1. ad Cor. 12.

Id. in cap. 14. Ioan.

(quam vos Vbiquitatem, cum Cinglianis, seu Caluinistis, vocatis, & de-
natis) concordauerim. Quomodo autem tu vicissim, argumentum me-
quo nego, vos in Missa vestra corpus Christi habere, quòd institutio
Cœnæ Dominicæ non seruetis, refutaueris, nondum vidi. Etsi enim v
bis asseras, vos eam seruare: Ex collatione tamen vtriusq; Missæ scilicet
Cœnæ Domini, planè contrarium verum esse, apparet.

Fol. 1. 4. *Disputat. contra Missam p. op. 128.*

Secundum esse dicit meum argumentum, quòd ex initio Canonis
ui quædam, quibus isti panem nudum & vinum merum, ante suam
cerationem, Deo offerunt Sacrificia illibata, pro Ecclesia, pro se suisq;
redemptione animarum suarum, pro spe salutis & incolumitatis suæ
Non intelligens Hispanus meam intentionem. Nequaquam enim à me
consilio sunt producta, vt ijs probare velim, istos in sua Missa non h
corpus & sanguinem Christi (quod alibi, & alijs facio argumentis) Sed
stendendam atrocitatem sceleris, & prophanationis vnici propiciatori
crificij Christi, quod vt verba mea habent, illud in cruce semel pera
(quantum quidem in ipsis) annihilent, suisq; ficto isto Missæ Sacrifico
minibus, in eo, panem & vinũ adhuc existentia, (quod inficiari nõ po
loco corporis & sanguinis Christi ostentantes, illudant, Deoq; Pa
trudant. Vbi Hispanus ringit se, & alias atq; alias Doctorum suorum
verborum istorum interpretationes, ait, vbi pani nudo, meroq; Vino
consecrationem, ista, quæ iam ex canonis initio protulimus, tribuunt
vertat se in quascunq; voluerit formas, excusent illa, mitigent exo
glossematis, nunquam colores inuenient, quibus turpissimum istum erro
& in Christi Sacrificium vnicum propiciatorium blasphemiam, pu
nihil efficiunt, cum verba & res manifesta (repeto Hispane, quia Vera
Vbi enim textus & verba manifesta sunt, interpretatione peregrina
opus) in contrarium sint, dicentes supplices rogamus & petimus, ve
ta habeas & benedicas hæc munera, hæc sancta Sacrificia illibata. Imprimis
quæ TIBI OFFERIMVS, pro Ecclesia tua sancta Catholica. Memento Do
mine famulorum tuorum N. & N. &c. pro quibus tibi OFFERIMVS. E
dicunt, offerimus tibi Hæc non solùm stultitia est, & insentia, sed etiam im
pietas, & ἀρτολατρεία Creaturæ panis vulgaris tribuere, quod est solo
Christi Mediatoris, placantis suo Sacrificio iram Patris cœlestis, & pecca
expiantis.

Sic & tertium colligit meum argumentum, vbi nihil minus ego quèm hoc ago. Videantur propositiones, quas in margine citat, in quarum priori tantùm ostendo, quò referenda sint verba: Hoc FACITE in mei commemorationem, nempe, vt Paulus est interpretatus, ad mortis ipsius annunciationē. Sicut & Hierony: ea interpretatur in suo commentario super illa: In hoc Saluator & tradidit Sacramentum (non dicit Sacrificium Missæ) vt per hoc semper commemoremus, quia pro nobis est mortuus. Nam & ideo, cum accipimus à Sacerdotibus, commonemur, quia corpus & sanguis est Christi, vt beneficijs eius non existamus ingrati. Hæc longè alia est, quàm Hispani Sacrificucuculi, horum verborum interpretatio. Sicut & Chrysost. Super eadem verba: Accedis gratias agens pro his, quibus frueris. Commemorationem Christi facis, Domini tui memoriam celebras. Nullo verbo vel sacrificij, vel oblationis, mentionem faciens. Fol. 117. Proposit. 36. 37.

In posteriori nego, hoc Pontificios in Missa sua facere, sed tantùm mussitare, vulgo ignota lingua. Tametsi hinc quoq; verè id ipsum colligi possit. Nam quod Hispanus dicit, se ex Augustino docuisse, annunciationem illam, non voce solùm publica, sed inprimis facto ipso fieri debere: falsum est, vt suprà monui: Sicut ibidem timidè admodum dixit Hispanus, colligi id ex Augustino posse. Iam perinde acsi demonstrasset, abutens suorum Lectorum beneuolentia, docuisse se ex eo impudenter gloriatur. Nos verò contrà, de publica accipiendum esse prædicatione, commemorationem istam Christi, euicimus, & minimè de histrionica gesticulatione.

4. In hoc quoq; Papicolas non seruare Christi institutionem dixi, quòd soli bibant ex calice Sacrificuli: Sed quid ad hoc Hispanus? In hoc nihil contra Christi præceptum peccari, dicentis: Bibite ex hoc omnes, respondet. Quia omnes, significat Hispano Sacerdotes, cuius meritò pudere Pontificios debebat. Sed quasi Tyrannidem suam, vt in miseros homines, bestiæ istæ mercent: ita eundem sibi sumere & exercere in vocabula cupiunt, vt contra natiuam suam significationem id denotent, quod ipsi volunt, cuius simile nunquam est auditum à quoquam, nisi vt à Pontifice, qui potestatem habet ex nihilo aliquid faciendi, & Dominus est Papa Prisciani etiam Grammatici: Ita Iesuitæ, eius creaturæ, cogere cupiunt, & sub suam redigere potestatem, vocabula, quò sonent & significent, quod ipsi volunt. Atq; ita vt omnia agunt Iebusitæ isti. Hanc nouam & peculiarem Papistarum Fol. 117.

esse dixi Grammaticam, quam Apostolus ignorauit, cum Particulam, omn
ad totam refert Ecclesiam, in qua non omnes sint Ecclesiæ ministri, s
numero pauciores, illi verò Laici plures. Hos omnes, non solos sac. r
bibere iubet omnes. Quod cum non faciant Papistæ, neglecto hoc Ch
mandato, & contrariam (quod suprà confessus est) Ecclesiæ dispositio
obseruent: Non habent in sua Missa corpus & sanguinem Christi P
tificij.

Quintum meum colligit ipse esse argumentum, cur negem, eos in
Missa habere corpus Christi, quod consecratio ipsorum sit magica. A
nec hic quidem meum vidit scopum. In ea enim propositione, quæ est
nultima, simpliciter impiam istorum damno Phantasiam, qua imagina
non nisi per Sacrificulos, ad hoc peculiariter consecratos, peculiari in
habitu, conceptis verbis, murmure quodam, imò anhelitu peculiari, tan
vi quadam Spiritus Sancti, recitatis, corpus Christi confici ex pane, q
illud conuertatur & transsubstantietur. Hanc dixi, & dico, & d
quoties volet Hispanus, Magicam esse consecrationem, aut si mauult, su
stitiosam incantationem, qua præter & contra Dei ordinationem sineq;
sis naturalibus, vi verborum, vt Magi & incantatores, certis charact
bus, crucibus, & alijs gesticulationibus, peculiari habitu, ceremonijs, c
ceptisq; verbis (sic enim legendum erat, & non, corruptis verbis, qui
est Typographicus) quibus similiter Magi in suis incantationibus vt
substantiam panis in corpus Christi se transmutare autumant. Sed q
pus est, quod instar immundi porci, qui agrum rapis consitum, ore su
mundo euertit, radices quibus veitrem suum repleat conquirens, ita
hunc inde, ex mea Disputatione, mala fide, argumenta colligit, quib
bem, in Missa sua illos nil præter panem & vinum habere: Cum sa
& apertè dicamus: Veram Domini Cœnam esse, in qua panis & vi
in dispensationem corporis & sanguinis Christi, communicantibus dispe
sentur & mors Domini annunciatur, quæ, iuxta institutionem & man
tum Christi, ad celebrandam Cœnam Dominicam sunt necessariæ. Qu
rum cum in Missa Pontificia neutrum fiat, sed Sacrificulus omnia solus d
sumat, & clàm mußitet. Ideo corpus & sanguinem Christi, in prin
illis angularibus Mißis, minimè habent, sed tantũ panem & vinum, sicut
vulgari & prophano rusticorum conuiuio.

hic verò Hispanus pro aris suis & focis dimicat, regnum enim suum euer=
ti intelligit. Quare multus est, & de multis disserit. Ad singula bre=
uiter responsuri sumus. Nam primò, quod dicunt consecrationem Euchari=" Fol. 119.
stiæ solis Apostolis, eorumq; successoribus sacerdotibus commissam: non con=
tradicimus, si de veris Ecclesiæ ministris accipiatur, sed quid hæc ad Sacri=
ficiculos, ad tria Missa consecratos? quod hominum genus fuit Apostolis
incognitum, & in primitiua Ecclesia inusitatum, vt suprà docuimus. Et
quod ait, prædicantes verissimè magicos & incantatores, qui merè Laicè,
hoc officij genus Sacrosanctum obire frustra tentent. Eque Tertulliano,
cum alia, tum hæc quoq; recitat: Nam & Laici (vbi per Parenth. sin ad=" Fol. 119.
dit, sicut hodie facit Laicus Magistratus apud Lutheranos) sacerdotalia
munera iniungunt. Respondeo, Quæ & vnde nostra sit vocatio, suprà do=
cui, oleum vestrum rancidum, tonsuram, coronas siue plattas vestras, &
characterem, non modò non curamus, sed abominamur. Et quis, obsecro te
Hispane, Ambrosio Episcopale manus iniunxit? Nunquid communis totius
populi vox eum eligens? Et Nunquid multis seculis Imperatores Romani
Germanici, Episcopos Ecclesijs præfecerunt, pro suo arbitrio? Donec per
tyrannidem, & non absq; multa sanguinis effusione, potissimum autem ful=
mine excommunicationis, Romani Pontifices Antichristi, ius hoc Ecclesiæ
& Imperatoribus pijs, vi per & tyrannidem eripuerunt.

2. Sacrificulorum initiationem non magicam esse, quod certis cere=" Fol. 121.
moniis constet, nisi fortè Apostoli Magi fuerint, quòd ieiunantes & orantes,
manus suis imposuerunt, quos ministerio Ecclesiastico præfecerunt. Respon=
deo, Valdè es ridiculus. Quid hoc ad Sacrificiulos, qui ad Missas tantùm de=
murmurandas consecrantur? Apostoli enim, eorumq; successores, Pasto=
res & Doctores Ecclesiæ ordinârunt oppidatim, non, ignauum fucos pecus
à præsepibus arcendum Sacrifices &, num preces & ieiunia idem tibi
sint, Hispane, quod vestra vnctio, quæ oleo fit rancido?

3. Chrisma ex Cypriano probare vult. Audimus quid Cypri=
anus dicat, scimus & hoc, alios ad Apostolos authores referre, quo=
rum est traditio, Christumq; ipsum à Cœna vltima eius confectionem do=
cuisse. Cæterùm figmentum hoc eadem facilitate reijcitur, qua asse=
ritur. Et Cyprianus hoc ipso loco rectè originem ostendit, nempe
ex lege Mosaica: Damnatis, inquit, circumcisione & Sacrifi=
cijs

Non ergo à Christo. aut Apostolis.

Sacrificijs Iudæorum, GENERALI SANCTORVM CO-
SENSV, vnctionis mysterium Christianam Religionem non contem-
non solùm in Regibus & Sacerdotibus (vt in Veteri Testamento)
omnem populum Catholicum, effusa est huius gratiæ plenitudo. Et sicut
stus à Chrismate dictus est, eò quòd singularis excellentiæ oleo vnxit
Deus: ita & participes eius quot quot sunt, consortes sunt, tam vnc-
quàm nominis, vt dicantur, à Christo, Christiani. ℟. Christus non ab ol-
Chrismate Elementari, sed à S. S. quem accepit non ad mensuram, se-
nitudine eius, super eum effusa, Christus, id est vnctus dicitur. Sic nos
dem Christiani, propter Spiritum sanctum, qui vnctio dicitur, quem a-
mus à Deo, (si quis enim spiritum Christi non habet, is non est eius) &
ab axungia Pontificia, dicimur.

Multa etiam de Charactere indelebili, quem potestatem esse dic-
Fol. 123. „ ritualem, quam in consecratione accipiant, vt poßint ex pane conficere
„ demq; transmutare in Corpus Christi, nugatur. Idq; probare con-
„ verbis Apostoli, Timotheum admonentis Gratiæ Dei, quæ in ipso sit per-
„ nuum impositionem. Magnam potestatem esse necesse est, qua indoctiss-
Asinus, qui non potest perfectè legere ex præscripto, ideoq; sæpè ad tri-
tùm Missas celebrandas ordinatus, conficere sibi potest ex pane Corpus
sti, quod offerat, vt animas illa liberet ex Purgatorio. Hanc scilicet
in Thimotheũ contulit gratiam, vt egregiè posset Mißificare. Ote non
ridiculum, sed absurdißimum, adeoq; stolidum hominum, cum bestiæ C-
Gabr. super Canon. Missæ. lect. 4. ctere. Characterem autẽ Gabriel magnificè commendat his verbis: Isti
mino consecrati, quinq; verbis, contextum consecrationis formam, cum
ta intentione proferentes: eundem virginisq; filiũ ADVOCANT Q-
En magiam Papisticam in Missa. TIDIE corporaliter, in sacrificium & criminum purgationem. (Q-
admodum scilicet Numa Pompilius Iouem suum Elicium magicis can-
bus de cœlo deuocasse scribitur) Et iterum: O Veneranda Sacerdotum
nitas, in quorum manibus, velut in vtero Virginis, filius Dei incarnatur, E-
Hui nimium. idem: Qui creauit me (si phas est dicere) dedit mihi creare se. Et qui crea-
me sine me, creatur mediante me.

Mirum igitur est minimè, adeò superbire sacrificulos, cum sint
solùm, vt reliqui homines, Dei creatura, sed ipsius etiã Dei creatoris, Cre-
tores, & non solùm Mißifices, sed etiam Christifices. Et quoties tot innum-
cent-

ntenis millibus Missarum celebratis, Christus iam est incarnatus? Quod nos simplices & miseri hæretici semel tantùm factum credimus, ideoq; meritò ab istis Hæreseos damnati, quòd hunc decimum tertium symboli Apostolici articulum non credamus. Sed tu vicißim, Hispane, cum tuis istis Christificibus Incarnatoribus, cumq; tuo charactere, abi, quô dignus es, in malam crucem, Carnifex Christi semel Crucifixi.

5. Corrumpere eos & mutilare verba institutionis, ex Canone apparet, in quo plurima sanè habentur, quæ nec in Euangelistis, neq; apud Apostolum extant. Rursus prætermittunt verba illa: Quod pro vobis datur, quibus de præcipuo Cœnæ Dominicæ vsu admonemur. Sed parum refert, inquit, siue illa Verba proferantur siue non proferantur. Quia quod volunt isti, sanctum est: addere illis licet Testamento Domini, quod visum fuerit, sicut etiam adimere & omittere quod libet. Nulla habita ratione, quod Spiritus Sanctus Væ minatur addentibus aut detrahentibus verbo suo. Nã quod dicit, semper ab initio velut à Christo prolata vsurpauit hæc verba Ecclesia, sic ab Apostolis edocta. Quibus addit, cui si non credit Heerbrandus, obsecro quô prouocabit? Ad Scripturam ne, ex qua certius, quæ sit in consecratione calicis vsurpanda forma, discamus? At in hoc certè causæ genere, non solùm Hæretica, vt in cæteris, verùm etiam stultißima hæc foret appellatio, cum aliter atq; aliter spectantia ad calicem Euangelistæ & Apostolus retulerunt.

Fol. 125.

Fol. 126.

Mirari satis nequeo Bestiæ istius ferociam, quòd ad Christum ipsum, & Apostolos, formam istam verborum consecrationis, in Canone ipsorum descriptam, referre audeat: Cum verba institutionis, ab his descripta extent, à quibus omnibus Canon variat, additis quàm plurimis, & præcipuis etiam omißis, quod suprà est demonstratum. Sicut & Clichtoueus Parrhisensis testatur, inquiens: Et alij summi Pontifices, diuerso tempore, alias sui Canonis particulas adiecisse prius compacti traduntur, instituisse cæremonias, in ipso Missæ Canone à sacerdote sacra faciente, obseruandas: Hic autem parum retulerit, siue ex quocunq; Euangelistarum, siue Apostolo Paulo, siue ex omnibus illis quatuor, collecta verba institutionis recitentur, modò Christi seruetur institutio. Sed quod Hispanus illis conceptis verbis, cum nusquam in S. S. hac forma habeantur, vt in Canone, vtendum omninò censet, hoc ipsum esse magicum pronuncio, ex causa iam dicta.

6. De vestibus quoq; Aaronis multa nugatur, cum ego tantùm nopliam Missaticam riserim. Quod si ergo Aaronis vocare non libet, Leuiticas vocetis, quod facitis. Porrò quòd Cæremonia impositionis nuum vtimur, in ordinatione ministrorum Ecclesiæ, adiaphorum per se sciat. Apostoli eam retinuerunt, nos quoq; liberè ea vtimur. Scire enim est, ministerium non esse efficax propter Cæremoniam istam exter sed propter institutionem diuinam.

Fol. 128. „ 7. Transsubstantiationis seu conuersionis panis in Corpus Ch „ figmentum, sanctos Patres ex Christi verbis & institutione luculenter „ rere ait. Euseb. Emisenus, inquit: substãtia illic est panis & vini, post „ Christi, est corpus & sanguis Christi. August. Ex substantia panis & „ mysticè idem corpus Christi consecratur. Rabanus. In Sacramento „ nomine Christi corpus & sanguis conficitur. Item: Verè hoc fit, quod „ est: Hoc est corpus meum. Respond. His omnibus & singulis, alijsq; bus Patrum testimonijs, nequaquam delirium & Idolum probatur Pon cium, nempe conuersio panis in corpus Christi, vt substantia panis non plius remaneat, sed tantùm accidentia illius. Hoc enim est recentius com tum, ignotum eruditæ vetustati per multa secula, vsq; ad Caroli Magni pora, annos circiter 800. Vbi demum emersit, sed tum statim à Bertra presbytero Gallo, solidis argumentis refutatum. Sicut eius sonant verba cundum creaturarum substantiam, quod fuerunt ante consecrationem, ha postea consistunt: panis & vinum prius extitere, in qua etiam specie sacrata videntur. Item: Ille panis, qui per sacerdotis ministerium corpus sti efficitur, aliud exterius humanis sensibus ostendit, & aliud interius lium mentibus clamat. Exterius quidem panis, quod antè fuerat, forma tenditur, color ostenditur, sapor accipitur. Ast interius longè aliud, pre ciosius, multoq; excellentius intimatur. Quia cœleste, quia diuinum Christi corpus ostenditur, quod non sensibus carnis, sed animi fidelis tu, vel aspicias, vel accipiatur, vel comedatur. Sic etiam de vino loquitur S militer & Gelasius: certè Sacramenta quæ sumimus, corporis & sangu Christi diuina res est, propter quam, & per eandem, diuinæ efficiuntur sortes naturæ, et tamen esse non desinit substantia vel natura panis & vi Et quamuis panis & vinum, Spiritu sancto perficiente, in diuinam tran cant substantiam: permanent tamen in suæ proprietate naturæ. Quæ

Bertramus lib. de corpore & sanguine Christi.

Gelas. Pont. Ro. lib. de duabus naturis in Christo.

dum & in Christo duæ naturæ inconfusæ permanent. Quem locum et=
si Hispanus mirabiliter deprauare, in aliamq; sententiam detorquere cona=
tus sit alibi: Tamen similitudo vnionis personalis, duarum in Christo natu=
rarum, ita manifesta est, vt vim sibi afferri non patiantur. Quemadmodum
enim in Christi vnione personali vtraq; manet natura, neutra in alteram
conuertitur: Ita, in Eucharistia, vnio est Sacramentalis rerum duarum diuersis=
simarum, quarum neutra in alterã conuertitur. Huc pertinet & Theodoreti *Theodoret. Dia=*
testimoniũ, quod & in Disput. contra Missam attuli. Quia verò manifesti= *logo 1. Proposit.*
us est, quàm vt à Sophista corrũpi potuerit: ideo dissimulauit. Quare repeto. *vlt.*
Qui enim naturale corpus suum frumentũ & panẽ vocauit, atq; ita seipsum
Vitem nominauit: Idem ipse etiam, quæ videntur symbola, corporis &
sanguinis sui appellatione honorauit. NON EQVIDEM NATV=
RAM IPSAM TRANSMVTANS, sed adijciens gratiam Natu=
ræ. Et iterum. Neq; enim signa mystica post sanctificationem recedunt à sua
natura. MANENT IN PRIORI SVA SVBSTANTIA, & figura, &
forma, & videri & tangi possunt, sicut prius Et Gabriel dicit, auctoritate *Gabriel super*
tantùm Ecclesiæ, & sanctorum Patrum, probari transsubstantationem. Item: *Can. Missæ, lect.*
Deus posset facere corpus suum præsens accidentibus panis simul, & substan= *40.*
tiæ panis: Itaq; panis non desineret, sed maneret cum corpore Christi, cum
hoc nullam includat contradictionem, vt statim patebit.

Postea, circa annum Domini 1060 per Lanfrancum, & Magistrum
Sententiarum renouatum, & ex cineribus excitum est: nec tamen passim re=
ceptum, donec tandem per Honorium Papam, circa annum Domini 1226.
& Vrbanum 4. anno 1264. festo corporis Christi est confirmatum adora=
tione, inclusione, & indulgentijs additis transsubstantiationis figmentum.

Cæterum quod ad Patrum testimonia attinet, quæ aduersarius produ=
cit, nihil aliud ista volunt, quàm, non nuda solùm signa, panem scilicet,
vinum, quemadmodum Ireneus loquitur, et vinum, sicut aliâs in conui=
uio exhiberi in Cœna Domini, sed ipsissimum Christi corpus & sanguinem, *Iren. lib. 4. cap.*
sicut idem loquitur, Eucharistiam duabus rebus constare, terrena & cœle= *34.*
sti: quod aliqui de mutatione loquuntur, non naturalem aut substantia=
lem, sed Sacramentalem intelligunt.

Quod igitur calũniator dicit, nos nec posse, nec velle cõuertere in Cœnapa *Fol. 132.*
nẽ in corpus Christi, quia nõ Catholicè sed hæreticè Eucharistiã celebremus.
Aliàs, verè fieri, quod Rabanus testetur, id q; dictũ est, Hoc est corpus meũ.

Non hoc negamus: sed delirium monstrosæ transsubstantiationis, & Ou-
anæ metamorphoseos figmentum, negamus: quod videlicet, vi consecra-
nis Papisticæ & magicæ, panis conuertatur in corpus Christi, & v
in sanguinem, ita vt nulla amplius panis & vini substantia remane
tantùm accidentia sine subiecto, quod & in Theologia & Philosoph
surdum est.

Fol. 133. Frustra ergo me flagellare cupit Sophista, quòd dixi, recita
verborum institutionis, panem & vinum sacro vsui destinari, vt sint
poris & sanguinis Christi Sacramentum, vnà cum signo EXHIBEN
quod sonant. Vbi reclamante conscientia, malitia planè Diabolica ca
niatur, Lutheranos cum Sacramentarijs esse concordes. Quid tutum
ab hoc Sophista, calumniatore peruersissimo, potest, cum nos erro
solùm Sacramentarij accuset, sed etiam concordes cum ipsis esse a
Quibus cum non ignorat nobis bellum esse irreconciliabile. Et nisi
bolus esset, vidisset vtiq;, quid inter nos & ipsos esset discriminis. Est
vocabulo signi vtamur, quemadmodum & Patres, Symboli: tamen non
ipsi, nuda absentis Christi, sed EXHIBENTIA id, quod verba sonant (H
Fol. 134. EST CORPVS MEVM) diximus. Ideo nihil ad nos, quod mu
VViclephi errore scribit, cum quo nobis nihil commune esse, omnes bon
probè nôrunt. Et vt scias Hispane, quid inter nos, Sacramentarios, &
Papicolas intersit, quod ad hoc negocium, paucis accipe. Vos non v
Eucharistia panem manere, & habere, ac vinum, sed horum substan
corpus & sanguinem conuerti asseritis, remanentibus solis illorum ac
tibus, absq; substantia. Sacramentarij, nolunt habere corpus & sa
nem Christi præsentia, sed tantùm panem & vinum, quæ nuda sint
bola vel signa absentis Christi, eiusq; corporis & sanguinis in co
quodam loco. Nos vtrunq; retinemus, & adesse præsentia credimus pa
vinum, & cum his corpus & sanguinem Christi, secundum verba institu
nis, ab ipso factæ, de pane dicente: Hoc est corpus meum.

Fol. 136. Quod verò ex Christi omnipræsentia, quam asserimus, absurda e
ligit, dicens: Sicut eadem Vbiquitatis assertione cogimini, vt, quod est pla
nè fanaticum, concedatis, illum etiam, qui vulgarem panem, non consecr
tum, aut carnes, aut pepones, aut quouis aliud obsonium edit, humanitat

Dom

Domini, vbiq; existentem, vnà sumere, & edere, non minus, quàm is, qui de Eucharista communicat. Ad hoc alio responso opus non est, quàm quod supra ad hanc calumniam Diabolicam, Lutherus dedit, inquiens: Audi ergo, tu porce, Canis, Fanatice, aut quisquis fueris (Gregori de Valentia, Hispane, te enim quoq; appellat Lutherus) insulse Asine, etiamsi corpus Christi, sit in omnibus locis, non tamẽ tu statim ipsum vel deuorabis, vel heluaberis, vel attinges. Nec ego tecum de his rebus colloquor: Sed ablego te in haram tuam (Sauita) porcorum, aut in tuum sterquilinium. Hactenus Lutherus. Hic vora, Hispane, quantum, quàmq; diu volueris, hic te dignus cibus est, hæ tuæ deliciæ.

Et quod ad confectionem corporis Christi attinet: quod ex pane fieri & confici, dicente Christo: Hoc & hic, de pane & calice, verbis illis quinq; nugantur, & id Christum docuisse, dicentem: Hoc facite. Non ex Sacrificulis fecit Christifices, aut sui incarnatores, vel potius carnifices: Sed adest propter suam institutionem & ordinationem, qua suam ad hoc Sacramentum, quando legitimè, vt à se est institutum, celebratur, alligauit præsentiam. Et ad totam actionem tum præsentem, referuntur verba: Hoc facite, Nec possunt nec debent aliter intelligi, nisi de ijs rebus, quæ in Cœna peraguntur, dantur, & accipiuntur, pane, vino, corpore, & sanguine Christi, sicut sonant manifesta verba: Accepit panem, dedit discipulis suis, dicens: Accipite, comedite, Hoc est corpus meum. Similiter & calicem, dicens: Bibite ex hoc omnes, hic sanguis meus Nouum Testamentum, quibus vtrobiq; addidit, Hoc facite, &c. Quid? Quod ipse tum fecerat, dixerat, instituerat, porrigens panem, dicens: comedite, Hoc est corpus meum. Hoc facite in mei commemorationem. Non inquit, offerte, Hoc enim non faciebat tum, nec fecerat in Cœna, sed, edite corpus meum, & bibite sanguinem meum, & facite hoc in mei commemorationem, hoc est, vt Apostolus interpretatur, annunciate mortem meam. Fol. 137.

Postremò, quod respondet ad verba Apostoli, sibi obiecta, panem vocari, etiam in ipsa actione & celebratione Eucharistiæ, ideo dici: quia panis videtur, quia vt panis reficit, quia ex pane confecta est. Et hic triumphat, quod hanc eius responsionem, in alijs contra me editis libellis, dissimulauerim, nec refutare potuerim. Respondeo, Quia euerso nugamento de transubstantiationis verbi Dei authoritate, & Patrum testimonijs, Fol. 138. Apologet. Hispani. Fol. 34.

figmenta ista, imò deprauatio & peruersio genuinæ & natiuæ significationis verbi, Panis, locum habere non potest: ideo responso opus non est. Cum verò responsum vrgeat Hispanus, videamus, quomodo eludere tur verborum proprietate n. Hæc autem illic eius sunt verba: Apostolus quit Heerbrandus, Eucharistiam panem: Sæpè iam est, & rectè, à Doctoribus Catholicis responsum: in scriptura interdum eius rei uocabulo nominatur aliquid, cuius similitudinem refert, aut efficiendi virtutem imitatur, aut ex qua confectum est. Itaq; Eucharistia panis dicitur, quia vt panis vita, quia vt panis reficit, quia ex pane confecta est. Respondeo, Quod ad nostros, Hispane, Doctores attinet, opponimus illis initiò Apostolum Paulum, qui verba Testamenti descripsit, ideo simpliciter, & vt sonant, accipienda sunt, non tropologisandum. Deinde in primitiua Ecclesia, aliquot seculis, sacramentum Transsubstantiationis fuit ignotum. Et pluris faciendos iudicamus est synceros, & eruditæ antiquitatis pios Doctores, Irenæum, qui scribit Eucharistiam constare duabus rebus, Terrena & cœlesti. Quod si terrenis esse desinat, non amplius est Eucharistia vel Sacramentum. Gelasius dixit: Non desinit esse substantia vel natura panis & vini. Theodoretus, qui sensit: Non naturam ipsam panis transmutari, sed manere in priori substantia, figura, & forma. Bertramum, dicentem: panem & vinum secundum creaturarum substantiam, quod fuerunt ante consecrationem, & postea consistere &c. Nihil his manifestius esse potest, Veritas in, Proteo in quascunq; volueris formas, etiamsi Proteo mutabilior. Nec sequitur maximè interdum, vt Hispanus loquitur, in scriptura, eius rei vocabulo nominetur aliquid, cuius similitudinem refert: ideo mox etiam hoc loco, panis pro panis similitudine accipi: præsertim cum absurdum sit, & omnino, non solùm Philosophiæ, sed etiam Scripturæ Testimonio, figmentum Papisticum absurdissimum careat: quod Gabrielem confitentem audimus. Quidè si solùm accidentia panis adsunt, absq; substantia panis, & subiecto: Cum non per se illa possint subsistere, sed hæreant in substantiis, eorumq; esse, sit inesse: Quomodo potest videri illud accidens, cum subiecto careat & tamen esse non possit sine substantia, vel subiecto, cui inhæreat? ita nihil sit in rerum natura. Sic etiam non ideo panis dicitur ab Apostolo, Eucharistia, accidentia illa vestra, quæ nusquam sunt in rerum Natura, Vtopia, quòd ex pane facta sit. An tu verò, hominum absurdissime, absurdissima somnia & deliria vestra defendere volens, Apostolum Paulum ita

Apologet. Fol. 34.

sed Corinthios, quibus lac potum dedit, non escam solidiorem, eò quod non potuerint capere, sed ne nunc quidem, inquit, hæc dum scriberet, apud homines simplices, infirmos, crassos, ita philosophatum, subtilitates istas, seu nugas potius vestras proponendo, vt panem, non panem, sed eius accidentia intelligerẽt? Et propter similitudinẽ tantùm quandam, & quia efficiendi virtutem panis imitetur, qui reficit, & ex pane factus sit, Eucharistiam, panem vocare eum existimarent? Et quid de te audio, Hispane vel potius ex te? Num tu adeò es ridiculus, vt accidentia illa ex substantia facta esse, & sic Chimica quasi, in quintã essentiã panẽ transmutatũ potes? Næ tu mirabilis es Chimicus. Hæc pluribus fortè quàm velles, Hispane, quia adeò nugas maximas & euanidas, imò absurditates tuas stupendas urges improbè, dicenda fuere, ne tu amplius gloriari possis, tibi à me non esse responsum.

Quia verò perpetò negat, quicquam à Christi institutionse in sua facere Missa alienum, hacq; de causa Missam suam non vult facere missam Missifex: ideo hic breuissimè subijciendum, in quibus ab istis in eam peccetur.

Primùm, miserrimè, vt catuli lacinias, verba institutionis Cœnæ Dominicæ lacerant, addentes, quæ nullus habet Euangelistarum: Accepit, inquiunt, panem in sanctas & venerabiles manus suas, & eleuatis oculis in cœlum, ad Deum Patrem suum omnipotentem. Item, cum dicitur: manducate addunt (ex hoc omnes) simili modo, postquam cœnatum est, accipiens (hunc præclarum) calicem (in sanctas ac venerabiles manus suas) Item: hic est enim calix sanguinis mei noui (& æterni) Testamenti (mysterium fidei) Sic & omittuntur in consecratione post verba: Hoc est corpus meum (quod pro vobis traditur) Quis homo hæc in suo ferat Testamento. An no nenim talis violator Testamenti dicetur? Sacrifices verò, dum conficere volunt corpus Christi, hancq; incarnare, & id vt verborum Testamenti Christi: eadem mutant, partim mutilantes & omittentes, partim verò plurima de suo addentes. His autem conceptis verbis additis, & crucibus plurimis (quorum vtrunq; est magicum, sicut & hostiæ fractio in tres partes) omninò vtendum est. Nec, secundum istos, licet quicquam inserere, ne quidem Christi verba, quæ tum in actione ista vsurpauit: dicẽtis de suo corpore (quod pro vobis traditur) nihil omittere prorsus sine grãdi peccato, ne particulã quidẽ, Enĩ, cũ tamẽ à Christo nõ sit recitata. Qui vero sic? Quia sic Ecclesia, verba ista ordĩauit, inquit Hispanus. Quid audio? Ecclesia ne ista ordinauit? Atqui innocentius 3. Papa scripsit: Gelasius. 52. primus à Petro, qui post syluestrum vixit 160. annis, creditur

Innocent. de Sacramento altar. myster. lib. 3. cap. 10.

creditur Canonem principaliter ordinasse. Gregorius autem primus fe
Scholasticum quendam composuisse Canonem, quem precem vocat: Or
nem, inquit, Dominicam ideo mox post precem dicimus, quia mos Ap
lorum fuit, vt AD IPSAM SOLAM ORATIONEM, oblationi
stiam consecrarent. Et valdè mihi inconueniens visum est, vt precem
Scholasticus composuerat, super oblationem diceremus, & ipsam orati
quam redemptor noster composuit, super eius corpus & sanguinem
diceremus.

Clichtoueus in Antiluthero in hæc scribit verba: Traditur Gel
huius nominis primus summus Pontifex, ipsum Canonem præsertim ord
se atq; coadunasse, ad quotidianũ Missæ vsũ, Leo verò primus adiecisse
Vbi, cum recensuisset, quid singuli assuerint Canoni isti, concludit
Et alij summi Pontifices, diuerso tempore, alias Sacri Canonis particula
iecisse prius compactis, traduntur, &c. Gregorius verò in vnum
redegit ceremonias suorum antecessorum varias, Canonemq; vocauit
regulam, iuxta quam, siue Cœna Domini, siue Missa, cælebrata
Sicut de se scribit: Græcorum, inquit, consuetudines secuti sumus,
veteres nostras reparauimus, autnouas & vtiles constituimus Regist
te. 8. Epistola. 7.

Ecce tam verum est, (vt hoc quoq; obiter moneam) quod Po
gloriantur, Missam suam, quam ipsi celebrant, hoc modo à tempor
postolorum durasse. Cumq; sine Canone Missa celebrari non possit,
verò quingentis totis annis à Christo non fuerit, constat, Missas Po
toto isto tempore non fuisse celebratas. Et quod siue Gelasius, siue
lasticus (de quo ipsi adhuc dubitant) siue alij Pontifices Rom. vt Vl
thtoueus, Centonem istum consuerunt, id iam Ecclesiam fecisse
Quæ bona matrona, sicut priuatim in singulorum ædibus NEMO
facit omnia.

2. Deinde, Christus instituit publicam actionem pro Ecclesia,
voluit vti cœna, in publicis congressibus, sicut Apostolus inquit: Conve
tibus vobis in vnum, accipite, inquiens, comedite, &c. Vnde et Synaxis
communio dicitur, quemadmodum etiam in Canone Romano habetur: Co
muniantes, & memoriam celebrantes. Sicut etiam in iure canonico
betur: peracta consecratione, omnes communicent, qui noluerint Ecc
carere liminibus. Sic enim Apostoli statuerunt, & sancta Rom. Ecc
ra

net. Quid verò sacrificuli in sua Missa? priuatim, in templorum suorum angulis celebrant, & missam suam mußitant, interdum solo præsente ædituo, soli vorant omnia, & tamen verba Christi recitant: Accipite, comedite, seiq; pro alijs accipere & comedere dicunt, quæ manifesta est impostura, cum institutione Christi apertè pugnans? Christus de Calice disertè dicit: Bibite ex hoc omnes. Item, diuidite inter vos. Et biberunt omnes. Sacrifices soli exhauriunt, neq; in Missa, neq; extra illam, cuiquã Laico porrigunt alteram hanc Cœnæ partem, sed tantùm dimidiatum & mutilum Sacramentum, contra expressam Christi institutionem, quam Apostolus, ad Corinthios, de laica communione, repetit. Quare, aut vnde hoc? Hispanus respondet, sicut suprà audiuimus: Non possumus porrigere laicis Calicem. Quia Ecclesia contrarium Christo disposuit. Quid? Ecclesia ne contrarium Christo disponeret? Vtiq;. Sed quænam illa? Num Christi? Nihilminus, hæc enim obediens eius est sponsa, vocem sponsi & pastoris audiens: Verùm malignantium, Antichristi, Diaboli Synagoga.

3. Christus viuis præsentibus, accipientibus, comedentibus, & hoc in sui commemorationem facientibus, Cœnam suam, vt fidem inde confirment, instituit. Pontificij in Missa mortuis, absentibus, qui neq; accipere, neq; comedere, neq; cætui Ecclesiæ in terris interesse possunt, vt cum eis beneficia mortis & passionis eius celebrent, eam applicant. Quàm ingens hoc discrimen? quantũ scilicet interest inter comedentes & ieiunantes, inter præsentes & absentes, inter tacentes & prædicantes, imò inter viuos & mortuos. Quantum hic à Christi ordinatione receditur?

4. Christus vult in suæ Cœnæ celebratione mortem suam, interprete Apostolo, annunciari & prædicari. Sacrificuli obscuro murmure, & submissa voce, ac secretò, vt ne quidem à proximè adstante ædituo aut ministro audiri possint, neq; etiam, quia peregrina lingua dicitur, si maximè audiuntur, possent intelligi, verba Cœnæ mußitant. Quod legibus etiam Impp. Christianorum cautum est, quæ cum Christi institutione & Apostoli verbis consonant. Sic enim Imp. Iustinianus Petro gloriosissimo Magistro sacrorum: Hæc iubemus, vt omnes Episcopi pariter & presbyteri, non tacito modo sed clara voce, quæ à fideli populo exaudiatur, SACRAM OBLATIONEM, & preces in Baptismate adhibitas, celebrent: quo maiore exinde deuotione, in depromendis Domini laudibus, audientium animi esse-

In Nouellis Tit. de Ecclesiasticis diuersis capitulis. Constitutione 123.

mi efferantur. Ita enim D. Apostolus docet, &c. His igitur de causis omnia
vt inter cæteras preces, & ea, quæ in sancta oblatione dicuntur, clara
ce à religiosissimis Episcopis & presbyteris Domino nostro Iesu Ch
Deo nostro, cũ Patre, & Spiritu sancto, proferantur. Sciuris religiosi
Sacerdotibus, quod si quid horum neglexerint, & in horrendo iudicio
ni Dei & Seruatoris nostri Iesu Christi, de his rationem reddent: ne
hæc cognoscentes, conquiescemus, relinquemusq; inulta. Hæc ibi. Sed
& vncta turba, fex hominum sacrilegorum, neq; sibi ab horrendo isto
Dei iudicio, sed ridet: Nec minas curat Magistratus Politici, à cuius
entia se exemit, cuiq; superbè insultat, imò colla eius pedibus sedit
cat. Sicut & Innocentius 3. Pontifex. Rom. districtè præcipit, vt secu
linguarum diuersitates, Episcopi diuina illis celebrent officia, & Eccles
ca Sacramenta.

De officio Iudæis ordinarij.

5. Christus Sacramentum instituit, in quo ipse nobis suum corpus
bibet vescendum, & bibendum sanguinem, quæ pro nobis ipse in cruce
stea obtulit Deo Patri cœlesti, in odorem suauitatis Domino, qua vnc
ctima ita placuit iram Patris cœlestis, vt propicius remittat peccata omni
in eum credentibus. Hocisti in sacrificium conuerterunt & oblationem
Deo offerant corpus & sanguinem Christi, vt sit sacrificium vere pro
ciatorium, pro peccatis viuorum & mortuorum, pro quibus applicat
eundem planè habeat effectum cum Christi sacrificio, quod in suo cru
peregit, in cruce. Quod si verum esset, quod sentiunt, se in sua Missa
bratione corpus habere Christi: tamen hinc non sequeretur, Missam
esse sacrificium tale, quale isti prædicant. Quia vt maximè ipsi omni
sacrificium offerre: tamen non ipsorum intentio aut voluntas Sacram
in sacrificium mutare, aut conficere potest, sed voluntas instituentis
randa. Et longè essent Iudæis, qui Christum in crucem suis egerunt
ribus, & pertinacia, qua Pilatum vrserunt, crudeliores. Hi enim, si cr
delissimi, tamen non ipsimet eum crucifixerunt, sed gentibus militibus pro
phanis crucifigendum tradiderunt. Sacrifices verò isti, sicut ante
sua opinione, incarnauerunt, in sua Missa, & creauerunt illi corpus ex pa
ne: Ita postea illum ipsum, quotiescunque celebrant Missas (quantum
dem in ipsis est) crucifigunt, imò in tres partes & frusta discerp

remadmodum aliâs non nisi sceleratissimi, vel quatuor equis, in diuersum
ctis, dilacerantur, vel in quatuor partes & frusta secantur. Non enim
panem frangunt, quia hunc remanere negant, in corpus Christi conuersum
se, nihilq; nisi corpus adesse, quod sub accidentibus latear, asserentes. Acci-
dentia aut quia non sunt neq; per se subsistunt, ideoq; in frusta & partes diuidi
nequeunt. Quare, Hispane, vos omnium scelestissimos esse necesse est Chri-
sticarnifices, latrones, occisores, crucifixores, toties Christum in partes &
frusta discerpentes, quoties Missas vestras crudelissimas, execratas & sa-
crilegas execramenta celebratis. Ideò in Republica Christiana minus quàm
Iudei cum Missa vestra sacrilega, verbo Dei damnata, Deoq; abominanda,
ferendi.

Ex his paucis, vt alia omittam plura, quæ recensere possem, appa-
ret, quàm verum sit, quod iactator Hispanus prædicat, & subinde repe-
tit, in Missæ suæ celebratione, institutionem se Cœnæ Dominicæ, à Christo
factam, seruare, nihilq; ab ea alienum facere. Hoc tam verum est, quàm men-
dacium est veritas.

Probare conatur summa impudentia Hispanus, in Missa corporis " Fol. 41.
& sanguinis sacrificium legitimè, conuenienterq; diuinæ voluntati fieri "
Sicut autem his, qui per vitra, colore cæruleo, vel rubeo, alioue, infecta &
tincta, res oculis obiectas intuentur, omnia eodem colore, quo vitrum est
infectum, apparent: Ita planè accidit illis, qui oculos mentis phantasia,
aut imaginatione, vel opinione quadam imbutos, & infectos habent, quæ-
cunque legunt, audiunt, cogitant, ad phantasias suas accommodant, pro
ipsaq; opinione dicta imaginantur, & arripiunt. Hunc prorsus ad modum
Hispani animus infectus est opinione prauâ, quam à suis accepit maioribus,
de Missæ sacrificio. Quæcunq; igitur etiam apertissima & manifestissima
de Cœna Domini scripta, dicta, & facta sunt à Christo, Euangelistis & Apo
stolis, Missam Pontificiam, oblationem & sacrificium, sapere & redolere, ad
eam impietatem stabiliendam dicta, facta, scripta, putat miser iste, & in
tenebris cæcus homo. Ideoq; in alio quodam meo contra ipsum scripto, Explicat. can-
consilijs alicubi ei opus esse dixi, quibus acutius Scripturam sacram sarum.
intuentur: quibus dum vti non vult, & sequi sana consilia recusat, ni-
hil sani est in illo homine. Hoc fortè secum cogitans, quod homines

contentiosi, qui ex litibus & contentionibus viuunt, in causis forensibus, ... ta alicui lite iniusta & iniqua, vt de tunica alterius, ad quam nullum ... tus habent ius, tamen interdum fieri solet, vt improbè litigantibus & in... tibus, per transactionem, vel laciniam saltem, aut manicam auferant. Hispanus, improbè vrgens sacrificium Eucharistiæ, sperat, se nescio qui...

Fol. 142. „ tenturum esse, dum iam sacrificij nomen refert ad rem ipsam offerend... „ iam ad actionem siue officium Sacerdotis, iam ad vtrunq;. Sicut in Eu... „ ristia & pro re oblata, corpore & sanguine Dominico, & pro actione ... „ cerdotum, sumi asseuerat.

Sciat autem Hispanus, tantum abesse, vt Missam suam sacrificium concedamus, vt ab institutione Cœnæ Dominicæ prorsus alienam, ... uersam esse, ab hac, omninò actionem, statuamus: & Sacramentum esse ... & ipsi concedere vel inuiti coguntur, à Christo institutum, minimeq; ... ficium. Iam aũt tantum interest inter Sacramenta diuina & Sacrificia ... tum inter dare & accipere. In Sacramentis enim Deus nobis aliquid ... bet, quod nos accipimus, ab ipso exhibitum. Sacrificia autem sunt sacræ ... nes, diuinitus institutæ, faciendæ in fide, quibus nos Deo aliquid redd... quo & suprà. Hoc non ignorat Hispanus. Ideò, sicut Diabolus ... cem fugere dicitur, ita Hispanus sedulo cauet, ne, dum Missam suam ... cere vult esse sacrificium, Sacramenti, vel Cœnæ Dominicæ, facie... tionem, hæc vitans, tanquam scopulum marinum, Scyllam & Charyb... perpetuò in ore habet Sacrificium, de quo Christus ne gry quidem ... næ suæ institutione. Et tamen, præstigiatorum instar, vt nebulas ... oculis & animis suorum, quia alia diuersa & contraria non audiunt ... gere permittuntur, cæcus cæcis se probaturum Missæ suæ sacrificium ...

Fol. 144. „ rit, nempe ex verbis institutionis: Hoc facite in meam commemorationem ... „ varijs loci circumstantijs. 1. Quia verbum Christi: Hoc facite, ad ... „ præcedentia, non solùm quæ actionem tunc præsentem, sed etiam quæ ... „ nem futuram significarent, referri debet.

Resp. Nihil minus. Quia verbum facere, non simpliciter hic ponitur, ... Christo dicitur: sed additur pronomẽ, hoc, per quod ad præsentẽ tum actio... tantùm adstringitur, & id facere iubẽtur, quod tũ faciebant. Quid aũt ...

faciebant

int & Christus & Apostoli? Christus, vt manifestum est omnibus, nec vlla est dubitatio, quòd clara sint verba, accepit panem, & dedit, cui? Deo nam obtulit, Sacrificium incruentum? Nullus hoc Euangelistarum scribit: Sed hoc dicunt vnanimes, dedisse eum discipulis, dicentem: Accipite: Sed quid? Hinc Deo offerant? Nihilminus. Edite, inquit, & vt in Canone dicitur, ex hoc omnes: Hoc est corpus meum. Hoc & non aliud, etiam in posterum, eos vult facere, quotiescunq; Cœnam Dominicam celebraturi erant. Itaq; ad tum præsentem, verbum, Hoc facite, actionem pertinet, & nequaquam ad futuram postridie in cruce passionem, quæ longè ab illa fuit diuersissima. Quod verò obijcit Hispanus: præcesserat autè inter cætera: Quod pro vobis tradetur, id est, dabitur, & offeretur in cruce. Primum meo iure vti possem, & dicere, nihil hæc ad Pontificios verba Christi, quòd tanquam ad rem nequaquam necessaria, in suo Canone sint emissa, atq; ita Canem istum suo morsu hæc elisisse verba & eliminasse à se. Sed mitto hoc. Et Respondeo, descriptionem esse, & epexegesin præcedentium verborum, Hoc est corpus meum: vt intelligant quidnam in Cœna accipiant, (nam quid Missifices in sua Missa accipiant, antea est demonstratum) nempe verum suum, & non allegoricum, non typicum, aut metaphoricum corpus, sed ipsissimum, quod postridie sit in mortem traditurus. Non enim tum offerebat incruento modo Deo Patri cœlesti, vt nugatur Hispanus, & suprà se conclusisse mentitur. Sed de incruento Sacrificio paulò pòst. Ideo hæc circumstantia nihil ad Missaticum Sacrificium. Fol. 145.

2. Circumstantia Hispani: Quòd Christus fieri iussit, ad sui commemorationem, ex ipsius facti similitudine, atq; repræsentatione eius in cruce oblationem fieri imperauit. Hoc quod de gesticulatione Histrionica, aut potius sima in Missa voluerit, imò noluerit Christus passionem in cruce factam, repræsentari: ex Apostoli verbis, hæc Christi interpretantis, est probatum, dicentis: Mortem Domini annunciabitis: quod de prædicatione intelligendum, vt docuimus. Non enim muti sumus. Nec mutus esse debet sacerdos in administratione Sacramentorum (vt paulò antè ex edicto Iustin. audiuimus) quem etiam Pontificij consecrare non posse pronunciant. Mutis opus est digitorum micatione, nos prædicemus mortem eius circumstantibus & communicantibus. Sicut paulò antè Rom. Pontificem audiuimus distinctè præcipientem, vt Ecclesijs, sua & populari lingua, Fol. 146.

Episcopi diuina celebrent officia, & Sacramenta administrent. Quare hæc circumstantia ad Missæ Sacrificium quicquam facit.

Fol. 147. „ 3. Christũ inquit in Cœna sese incruẽtè sub speciebus panis & vini a
„ no Patri sacrificasse, non modò Cõcilij Tridentini Patres, (ques non
„ vnius facimus omnes) sed etiam Cyprianus, ex receptissima procul d
sententia scripsit. Respondeo, causæ diffidentia Hispanus, cum videat se
posse, quibuscunq; tandem circumstantijs collectis, efficere, quòd nullen
beant verisimilitudinis speciem, ideo ad solitum & plausibile argumen
tanquam asylum, Patrum testimonia confugit, qui oblationis & Sacrifi
Cœna Dominica mentionem faciunt, quod non ignoramus. Idq; ob me
riam passionis Christi, qui semetipsum obtulit in ara crucis, Sacrificium
odorem suauitatis Domino, cuius Sacrificij vnici, in cruce semel peracti, m
moria in Cœna Domini celebratur. Et quia apud omnes populos, t
nicos, & olim Iudæos, atq; gentes, vsitatissimus fuit ritus Sacrificiorum
oblationum, vt sua immolarent Sacrificia, ideo Patres retinuerunt v
tum vocabulum Sacrificij, & omnibus Noui Testamenti cultibus atq; op
bus tribuerunt: inter quos cum Cœna Dominica principem facilè obt
locum, etiam nomen Sacrificij & oblationis retinuit, propter etiam
dictum est passionis Christi memoriam, quæ in ea celebratur. In qua
Magister Sent. lib. 4. distin. 12. sententiam & Magister Sent. scribit: Post hoc quæritur, si quod p
sacerdos, propriè dicatur Sacrificium vel immolatio: & si Christus q
die immoletur, vel semel tantùm immolatus sit. Ad hoc breuiter dici p
id quod offertur, & consecratur à Sacerdote, vocari Sacrificium & obla
onem, quia memoria est & repræsentatio veri Sacrificij, & sanctæ im
tionis, factæ in ara crucis. Et semel Christus mortuus in cruce est, sic
molatus est in semetipso. Quotidie autem immolatur in Sacramento, qu
Sacramento recordatio fit illius, quod factum est semel. Nos quidem dicta
quæcunq; possumus, Patrum dicta benignius interpretari cupimus, ne cum
institutione Cœnæ à Christo factæ pugnent, quantum quidem salua fide
Quòdsi quæ durius vel impropriè à Patribus dicta & scripta occurrerint
quæq; cum institutione Cœnæ Dominicæ, à Christo facta, pugnant, aut alia
nobis importunè ab aduersarijs obijcientur: nos ea lib rtate, ad qua
Christus nos vocauit, quamq; ipsi Patres vltrò nobis concesserunt, vtemur
ne serui hominum videamur, & circumferri omni vento doctrinæ.
Patres secundum Scripturam interpretabimur, non Scripturam secundum
Pat

tres: Sicut & Cyprianus, in hac eadem Epistola, quæ nobis prima tanquam Gorgonis caput opponitur, dicit: Christum primùm Deo Patri obtulisse Sacrificium, & hoc fieri in sui commemorationem præcepisse, &c. Respondeo itaq; primùm, ex hac eadem eius Epistola, qua dicit, & multus est in hoc, crebroq; repetit, solum Christum audiendum & sequendum. Et inter cætera: Nam si in Sacrificio, quod Christus est, non nisi Christus sequendus est: vtiq; id nos obaudire & facere oportet, quod Christus fecit, & quod faciendum esse mandauit, cum ipse in Euangelio dicat: Si feceritis, quod mando vobis, iam non dico vos seruos, sed amicos. Hactenus ille. Fol. 147. Cypr. lib. 2. Epistola. 2.

Iam verò nusquam in Cœnæ institutione, Christum se Sacrificium Deo Patri obtulisse, reperitur. Etsi multis gyris & spiris, tanquam tortuosus serpens, Hispanus se voluat & vertat in omnes formas, conquirens minutissimas suspiciunculas, verbula etiam, syllabas, adeòq; minutissimos apices rimans, quibus aliquid vel in speciem saltem conquirat, quod Sacrificium sonet, vel quod Christus in illa se Deo Patri obtulerit Cœna: tamen inuenire prorsus potest nihil. Ideo cum Augustino dico: Ego huius (Cypriani, cui addo ego, nec aliorum quorumcunq; Patrum, audis Hispane) authoritate non teneor: quia literas Cypriani non vt Canonicas habeo, SED EAS EX CANONICIS CONSIDERO: & quod in eis diuinarum Scripturarum authoritati congruit, cum laude eius accipio, quod autem non congruit, cum pace eius respuo. Nunc ergo, quia Canonicum non est, quod recitas, ea libertate, ad quam nos vocauit Dominus, eius viri quod aliter sapuit, non accipio. Quapropter illud Cypriani non accipio, quamuis incomparabiliter inferior Cypriano: sicut illud Petri Apostoli, quod gentes Iudaizare cogebat, non accipio, nec suo, quamuis incomparabiliter Petro inferior. August. con. Cresc. Gram. lib. 2. cap. 32.

Idem respondeo, Hispane, ad Gregorij Emisseni locum, dicentis, Christum se victimam & oblationem obtulisse, cum suum corpus ad comedendum, & bibendum sanguinem suum, familiaribus exhibuit. Quia hoc tantùm dicunt & non probant. Et qua de causa Cœnam Domini Sacrificium vocent & oblationem, antea est expositum. Fol. 148.

Quod ad Clementem attinet, dicentem: Christus primus natura Pontifex, &c. hostiam spiritualem Deo suo, eidemq; Patri, ante passionem offerens. Ibid. Lib. Constit. Apostol. ca. 36.

offerens, constituit nobis solis, vt hoc faceremus. Respondeo: sicut Epi-
las huius nothas esse dubium est nemini, nisi qui absurdissima, & co
mni ratione pugnantia, credere velit. Scribere enim fingitur, post mo
Petri, tanquam ex mandato eius ante vitæ finem dato, ad Iacobum,
scopum Hierosolymitanum: cum hic aliquot annos ante Petrum occis
habetq; absurda in alijs: Vt quod communionem vxorum Anabaptis
probat &c. Ita libros octo constitutionum suppositities esse, dubium
est. Sed his vt conciliarent authoritatem, in canonibus Apostolorum
84. recensetur Catalogus librorum Canonicorum, quibus ipse Cle
sibi valdè sed malè Clemens, suas annumerare introducitur Epistola
libros octo præceptionum siue constitutionum: ex quibus locum hic Es
allegat. Quod quantum momenti habeat, qui non intelligit hellebero
est, quo cerebrum eius purgetur.

Folio 149. Probare idem conatur de genere Esau, ex sua definitiuncula Sac
„ cij. Tunc enim verè offerri Sacrificium, quando res aliqua peculiari m
„ immutatur & conficitur, in eum finem, vt per eam ipsam immutatio
„ & confectionem concilietur Deo gloria. Non est autem dubium, qu
„ hunc finem etiam, & quidem præcipuè, Christus Dominus corpus &
„ guinem suam in Cœna, peculiari modo confecerit, & Sacramentaliter
„ mutauerit, cum speciebus panis & vini seipsum sisteret. Obtulit igitur
„ entum corporis & sanguinis proprij Sacrificium.

„ Respondeo. Quid Christus fecerit diuinatione, aut operosa
ione opus est minimè, cum omnia quæcunq; dixit & fecit in Cœna sac
tutione, perspicua sint, omnibusq; manifesta. Quibus enim quæso
sistit Patri ibidem? Quid quæris Heerbrande? An non antea ex
ne recitasti, quod eleuatis in cœlum oculis, ad te Deum Patrem om
tem, gratias egerit? En Hæretice, habes, quomodo in Cœna se Do
cœlesti sisterit, obtuleritq; incruentum proprij corporis & sangui
crificium. Canis ergo iste, Canon dicendum erat, lex est & Propheta
imò Euangelistæ, Matthæus, Marcus, Lucas, & Apostolus Paulus,
Cœnam, vt est à Christo instituta, descripserunt. Imò pluris etiam suam
Canem faciunt.

Sed quod ad rem ipsam: Non est sentiendum, Sacrificium
dignitate suæ vnctionis & characteris, recitatione, aut potius mu

ne, imò verò halitu suo, dum promit verba: Hoc est enim corpus meũ, hic est sanguis meus, substantiam panis & vini in corpus & sanguinem Christi transmutare, hæcq; conficere: vt hoc modo quotidie Christo noua caro et sanguis, ore Sacrificuli, ex pane & vino affingatur, quod semel de Spiritu S. ex substantia carnis & sanguinis Mariæ, & sic semine Dauidis & Abrahæ, & non ex pane & vino assumpsit. Illam carnem perpetuò retinet, eaq; nos ad vitam æternam pascit. Cum verò isti quotidie, sua quidem opinione, in Missa, ex pane & vino se creare affirment, creatoris creatores: Non habent veram Christi carnem & sanguinem, quæ à Spiritu S. ex substantia carnis & sanguinis Mariæ concepta sunt, sed quæ ore Sacrificuli sunt ex pane vinoq; confecta, imaginatione. Contra mutationis porrò, seu potius transsubstantiationis figmentum, paulò superius, illustria Patrum testimonia sunt commemorata.

Cæterùm, quod in Cœna panis & vinum fiunt corporis & sanguinis Christi Sacramentum: non ore aut potestate id fit Sacrificuli conficientis, sed mandato et institutione Christi, in prima Cœna facta, quæ adhuc durat, & efficax est, fieri quicquid fit, sciendum est. Adeò vt, si Sacramentum in Sacrificium, actionem planè diuersam, mutare velint (quod conantur Papicolæ) Christi corpus & sanguinem præsentia non habeant, quòd ipsius non obseruetur institutio. Non igitur vis consecrationis, in consarcinatis, certis, conceptis, & mutilatis verbis institutionis Christi consistit, sicut nec etiam in nuda eorum recitatione: Sed in sententia, & intentione Christi, qua primam instituit Cœnam, et hoc ipsum facere iußit, celebrandam scilicet in Ecclesia, donec veniat, suiq; corporis promisit et sanguinis exhibitionem. Nisi enim corpus Christi antea præsens esset, propter vnionem personalem cum filio Dei, et seßionem ad dextram Patris, qua super omnes cœlos euectus, vt omnia adimpleret: Et nisi Christus hanc suam præsentiam verbo primæ institutionis in pane & vino reuelasset: certè nos nequaquam illorum verborum recitatione, corpus è cœlo euocare, & detrahere possemus. Sicut isti descensionem & ascensionem eius, quamprimùm species fuerint consumptæ, fingunt. *Eph. 4.*

Hysterio etiam, inquit, non carere intelligitur, quod apud Lucam

Fol. 150. „ verbis præsentis temporis Dominus dixisse legitur: Quod pro vobis
„ tur: Qui effunditur. Admonere nos Spiritus Sanctus voluit, vt id
„ bum non tantùm ad futuram oblationem in cruce, sed etiam præsentem,
„ se in ipsa cœna obtulit, referamus, & quidem propriè. Repond. Per
verba, datur & effunditur, non significatur, sub specie panis & vini, of
tur corpus meum & sanguis Deo Patri, sed hoc vult dicere: Verum
ipsissimum meum corpus, quod iam manducatis, idem mox in mortem
cis datur, & hic sanguis meus, quem bibitis, est sanguis ille, qui pro
bis effunditur, non eueso poculo, aut calice, in quo cum iam vobis bibe
exhibeo, sed in cruce, in qua mox eum ad peccatorum vestrorum expi
nem profundo. Iam tum enim passionem suam non modò medita
sed in actu ea erat. Hoc enim iam tum agebat Iudas, hoc Pont
Vnde dicit: Filius hominis quidem VADIT, sicut de eo Scriptu
Ioh. 14. veruntamen Væ homini illi, per quem filius hominis PRODITU
Cum tamen Iudas mensæ adhuc assideret Dominicæ. Item: VADO
cum, qui me misit. Et hanc sententiam vetus expressit & reddidit in
pres. 1. Cor. 11. quod pro vobis tradetur, & in omnibus tribus Eu
gelistis, effundetur, Quemadmodum & Patres plæriq; futuri temporis
abulis hisce Euangelistarum & Apostoli vsi sunt. Idq; contra tu
Hispane, impium dogma, quo doces, Spiritum Sanctum verbo præs
temporis nos admonere voluisse, vt ad oblationem tum præsentem, q
Cœna se obtulerit, referamus, & quidem, propriè. Taceo iam, quod
sio Christi, per omnem ipsius vitam duraui. Vnde etiam diu ante pa
Ioh. 10. nem suam dixit: Ego pono animam meam pro ouibus meis.

Fol. 151. „ Porrò quod dicit aduersarius, Mysterij huius (oblationis scil.
„ quod in Eucharistia Christus instituerit & commendârit, figuram
„ vt plæriq; Patres animaduerterunt, vetus Iudæorum pascha, idq; ex Chry
„ sostomi locis vult probare. Respondeo, nobis nec Chrysostomo Patro, ne
„ alijs opus esse interpretibus, eorumue animaduersione, cum habeamus ant
quiorem multò Patrem, & interpretem solertissimum, Doctorem gentium
Apostolum Paulum, qui in tertiam vsq; cœlum raptus est, & se à Dom
accepisse verè testatur. Hic longè aliter interpretatur Pascha, cui

nil typus & figura fuerit, dicens: Pascha nostrum immolatus est Christus. Et vbi immolatus sit idem docet: factus, inquit, obediens Patri vsq; ad mortem, mortē autem crucis. Et pacificans omnia per sanguinē crucis. Sic et finita Cœnæ illius postremæ celebratione, finito etiam prolixo sermone, quem ab illa ad ipsos habuit, postea, in ardentissima illa ad Patrem oratione inter reliqua dicit. Ego pro eis sanctificō meipsum. Quod in cruce factum est, in qua oblatus semel, quia voluit, semetipsum obtulit immaculatum Deo, vbi sanctificati sumus per oblationem corporis eius. 1. Cor. 5. Philip. 2. Col. 1. Isa. 53. Hebr. 9. 10.

4. Probare etiam vult Hispanus suum intentum ex Mose, qui iusserit pascha immolare. Et quidem verum est, ita esse redditum, sed in Hebræo est Schachat, quod mactare propriè significat pecudem expansam, vt largius sanguis profluat, & secernatur seorsim. Vnde & Iudæi Germani etiamnum dum suo more ipsi mactant, vulgari lingua vocant Schechten. Gen. 37. idem verbum habetur: Filij Iacob mactauerunt hircum capra rum, cuius sanguine tinxerunt tunicam Ioseph. 2. Reg. 10. Et apprehenderunt eos viuos, & mactarunt eos iuxta puteum. Ierem 39. Et omnes optimates Iuda mactauit Rex Babilon. Non ergo ego improbè nego, vt conuiciatur Hispanus, immolationem Pæsach, sed ex Hebræis fontibus reddidi. Non enim Domino immolabatur, nec quicquam ex eo Deo offerebatur, aut comburebatur. Quod verò ibidem agnus paschatis, victima, aut Sacrificium Zebach dicitur: Generaliter accipitur vocabulum, pro cultu, sicut verba habent: cum interrogauerint te filij tui: Quisnam hic est cultus? Dicetis, Sacrificium Pæsach est, hoc est, cultus & celebratio est Paschatis: Quia mactabatur & in honorem Dei manducabatur. Et sic generali significatione Sacrificium dicebatur, quia ad sacros vsus mactabatur, necnē, propter sanguinem exceptum & postibus illitum. Fol. 152. Exod. 12. 23

Sic & locus Num 9. quem citat aduersarius: Qui non fecit phase, exterminabitur anima illius de populis suis. Quia Sacrificium non obtulit Domino, hoc est, vt ex iam dictis patet, quia non celebrauit pascha. Quod si necnē concederemus, agnum paschalem esse Sacrificatum, & typo respondere Christum: tamen non sequeretur inde, Christum in Cœna obtulisse Deo suum corpus. Hoc enim in cruce, vt diximus, factum Fol. 153.

est, vbi omnes typi, figuræ, vmbræ, & omnia sunt impletá, quæcunq; ses hic, sicut & reliqui Prophetæ, de eo sunt vaticinati. Sicut Iob

Ioan. 19. Euangelista & Apostolus præcipuè, typum agni paschalis à Christo impletum, affirmat, cum ait: Scriptũ est: Os non comminuetis vel frangetis eo: sed non vt Hispanus perperam vult, in Cœna, verùm in cruce. Po ergo idem concludit, cũ inquit, Phase vetus figuram fuisse Eucharistiæ, q Christus non tantùm instituerit, vt ederetur, sed etiam vt Sacrificaretur

5. Pergit Hispanus ex verbo Facere, quo generali verbo, & sa

Fol. 153. » fictionem, & reliqua comprehenderit, Sacrificium & oblationem M

» suæ probare. Id verò quia non potest, cum secundum rei subiectæ m

Fol. 154. riam, sit accipiendum: Nullum porrò verbum, nulla syllaba iota mu in tota illa Cœnæ institutione & actione fit, quod Sacrificium, Sacrifi offerre, oblationem, aut tale quid simile significet, habeatur, aut ipse re ire possit, etsi in omnes se mutet. Vertumnus formas, examinet, pond trutinet vocabula singula: Ideo his relictis, in quibus patrocinium caus

Fol. 155. pessimæ inuenire nullum possit: quæ tamen totius causæ sunt fundamenta

» ad vsitatum suum se, ab institutione Cœnæ, asylum conuertit, veter

» Ecclesiæ Patrum authoritatem grauissimam, miserorum prædicantium

» dicio omnes vult anteponere, qui Sacrificium etiam Christum imperan

» cum diceret: Hoc facite, multò verius, quàm isti miselli, inquit, intelle

» runt. Et hic testimonia aliquot ex Constitutionum Clementis libris, c

» Martiali, Dionysio Areopagita, Alexandro Pontifice Rom. Irænco, M

» no Martyre, Ambrosio, Augustino, Primasio, Haymone, Isidoro, & Ba

» elmo recitat, qui interuentum vocauerit Eucharistiam Sacrificium, sp

» bolicam Sacrificationem, oblationem, hostiam. Ergo hinc sequitur q

Fol. 173. » ipsa Christi institutione constat, suffragante nobis contra sectarios, tot

» Antiquitate, Christum se Sacrificasse in Cœna, & voluisse, vt primitus

» fieretur, deinde ederetur, vt infrà se hinc probasse, ait. Respondeo,

Esto sanè, concesserim tibi hæc omnia, & plura ac maiora etiam his, probes, Sacrificium quoq; propiciatorium Missam vestram ab eisdem dictam: (quod tamen nunquam facies,) quid tum postea? Dicam tibi quod res est, Hispane, dicam autem non meis, meorumue collegarum (quos te Papascellum superbè præ te contemnere scio) verbis, sed pondus maius & grauius tuo opponam ponderi leuissimo, authoritatem

pritatem authoritati Patrum ex horum præcipuo, ac facilè principe, ex Augustino: is, inquam, Ecclesiæ Doctor omnium clarissimus, quantum Patrum authoritati in controuersijs Ecclesiasticis deferendum sit, his docet verbis: Audi, dicit Dominus, non, dicit Donatus, aut Vincentius, aut Hilarius, aut Ambrosius, aut Augustinus: sed dicit Dominus. Idem: Sed nunc nec ego Niceum, nec tu debes Ariminense, tanquam prædicaturus, proferre concilium. Nec ego huius authoritate, nec tu illius detineris. Scripturarum authoritatibus, non quorumcunq; proprijs, sed vtrisq; communibus, res cum rationum ratione concertet, &c. Vtriq; tanti ponderis molibus cedamus. Et iterum: Sed vt dicere cœperam, non audiamus, hæc dico, hæc dicis: sed audiamus: Hæc dicit Dominus. Sunt certi libri Dominici, quorum authoritati, vtriq; consentimus, vtriq; credimus, vtriq; seruimus. Ibi quæramus Ecclesiam, IBI DISCVTIAMVS CAVSAM NOSTRAM. Ib. Auferantur ergo illa de medio, quæ aduersus nos inuicem, non ex diuinis Canonicis libris, sed aliunde recitamus. Quærat fortasse aliquis, & dicat mihi: Cur ergo ista vis auferri de medio, quando communio tua, etiamsi proferantur, inuicta est? Quia nolo humanis documentis, sed diuinis oraculis, sanctam Ecclesiam demonstrari. Et iterum: Nec tu, mihi quos nominas ex Euangelio legis, nec ego quos nomino (Patres) ex Euangelio lego. Auferantur de medio chartæ nostræ. PROCEDAT IN MEDIVM CODEX DEI. Audi Christum dicentem, audi veritatem loquentem. Item: Ego vocem Pastoris inquiro: lege mihi de Propheta, lege mihi de Psalmo, recita de lege, recita de Apostolo. Inde ego recito Ecclesiam toto orbe diffusam (quæ tum agitabatur controuersia) & Dominum dicentem: Quæ sunt oues meæ, vocem meam audiunt, & sequuntur me. Auferantur chartæ humanæ, sonent voces diuinæ. Hactenus ille. Possem plurima in hanc sententiam ex eodem proferre, sed sufficiant hæc. Vnum auctarij loco ex Chrysostomo addam, non hic est ὁμόψυφος, qui passim scripturæ authoritatem commendat, nos ad lectionem eius hortatur, quam vocat omnium exactissimam trutinã, gnomen, ac regulam. Is ergo ita dicit: Quare hoc tempore omnes Christiani proferre se ad scripturas debent. Quia in hoc tempore, ex quo obtinuit Hæresis illa Ecclesias, NVLLA PROBATIO POTEST ESSE CHRISTIANITATIS VERÆ, neq; refugium potest esse Christianorũ aliud, volentiũ cognoscere fidei veritatem, NISI SCRIPTVRÆ DIVINÆ. Et Basilius: Quod oportet Auditores eruditos in Scriptu-

Augustinus Epistola 48.
Id. contra Maximin. Arrianũ lib. 3. cap. 13
Id. lib de vnitate Ecclesiæ ca. 2.
Id. Enarrat. in Psal. 57.
Id lib de Pastoribus cap. 14.
Chrysost. in 2. ad Cor. Homil. 3.
Id. in Mat cap. 24. Homil. 49.
Basil. Moraliũ 72. cap. 1.

Scripturis probare ea, quæ à Doctoribus dicuntur, & quæ quidem co
sunt scripturis, suscipere, quæ verò aliena, reijcere, & eos, qui in
doctrinis perseuerant, vehementius auersari. Pares sumus Gregori,
me, aut predicantes alios, audis, neq; nos te, tuosue, sed nec Patres, quo
cant, audimus, sicut etiam non tenemur. Sed vtriq; audiamus, Hæc dic
minus. Quid igitur hic dicit? Id quod audis in verbis institutionis. Dic
quis: Hoc facite in mei commemorationem. Audio & accipio. Hoc ergo fa
mus, quod tum est factum, in illa prima cœna: Accipiamus, edamus nos, &
offeramus Deo corpus Christi, pro nobis in cruce, non in Cœna (d
enim nullum verbum) oblatum. Bibamus, & non sacrificemus, in
sanguinem eius, pro nobis in cruce, non in Cœna, profusum vel effusum.
quidem hoc faciamus in eius commemorationem, hoc est, (quia verba
isq; obscura vel ambigua videntur,) mortem Domini annunciemus: nō
sitemus in Missa, vt nemo exaudire poßit, quod vos contra institu
Christi facitis. Habemus, inquit Augustinus, claram & manifestam
Christi Pastoris, mihi imputabo, si me decipi patiar.

Sed quod ad Patres, ab Hispano enumeratos, eorumq; testimonia,
net, aliqui sunt nothi, vt de Clemente antè dictum est. Sic & de Dionys
ci & probari poterat. Negant enim Laurentius Valla & Erasmus
Sed nec Eusebius, nec Hieronymus, qui aliâs studiosè scriptorum &
rum meminerunt singulorum Doctorum Ecclesiæ, librorum Dionysij
tionem faciunt. Et quantum illis sit tribuendum, ex Augustino
sum est.

Multa etiam nihil ad Hispani institutum faciunt ex Patribus
recitata, sed numerus erat complendus. Vt quod Ambrosius dicit: H
quod nos facimus, in commemorationm fit eius, quod factum est. Sic
stinus: sacrificare Deo in memorijs martyrum, quod frequentißimi
illo duntaxat ritu, quo sibi sacrificari Noui Testamenti manifestatio
cepit. Quemadmodum & Primasius dicit: in commemorationem
Christi fit. Et Isidorus: Apostolos in commemorationem suam facere
Item Anselmus: Vos Sacerdotes facite, id est, ex pane corpus meum per
stica verba consecrate, in memoriam paßionis meæ, vt recogitetis eam, d
istud sacrificium obtuleritis.

Ex quibus omnibus aliud colligi non potest: Nisi quòd Cœnam Do

ficium, hostiam, & oblationem vocant, generali vocabulo, pro sacro cul=
accepto. Nulla aũt prorsus syllaba testantur, sacrificium esse verè propi=
atorium, quale Missam suam isti sacrilegi esse docent. Quemadmodum & Fol. 257.
Alexander Pont. Rom. quod testimonium hic recitatur: Ipsa veritas nos in=
struit calicem & panẽ in Sacramento offerre, quando ait: Accepit Iesus pa=
ni & benedixit, deditq; discipulis suis, dicẽs: Accipite & mãducate, Hoc est. n.
corpus meum, quod pro vobis tradetur. Similiter & calicem postquam cœ=
nauit, dicens: Bibite ex hoc omnes, &c. Vbi dubium est minimè, per verbum
offerre calicem & panem, non significari offerre Deo, sed Ecclesiæ tum
præsenti & communicantibus administrare. Sic & Iustinus Martyr contra Fol. 158.
Iudæos scribens, cuius verba pro suæ opinionis confirmatione citat contra
nos: A nemine, inquit, Deus hostias accipit, nisi à suis Sacerdotibus. Vniuersos
igitur, qui per nomen istius offerunt sacrificia, quæ Iesus Christus fieri tradi=
dit in Eucharistia panis & poculi, quæ in omni loco à Christianis fiunt, De=
us præuertens, sibi grata esse testatur. Quæ autem à vobis (Iudæis) offe=
runtur, renuendo abijcit. Quis hic non videat, Iustinum per comparationem
opponere cultum Ecclesiæ Noui Testamenti præcipuũ, Eucharistiam scilicet,
Veteris Testamenti sacrificijs? Ideoq; hac antithesi sacrificiorum Leuitico=
rum, Eucharistiam, sacrificium ab eo dici, vel generaliter accepto vocabulo,
vel Catachresi & abusione vocabuli. Quod vt verum esse probemus, ex
ipsomet Iustinõ, ritum & Cæremoniam in Eucharistiæ celebratione vsitata,
ex professo describente, quod callidè dissimulat Hispanus, audiamus. Post pre=
cationem salutamus nos osculo mutuo. Deinde, affertur præcipuo fratri pa=
nis & calix aqua dilutus: quibus acceptis, laudem ac gratiarum actionem
patri omnium offert, per nomen filij, sanctiq; Spiritus, atq; Eucharistiam
(hoc est, gratiarum actionem) celebrat. Post preces & Eucharistiam, totus
populus accinit, Amen. Absoluta gratiarum actione Præsulis, & ominatione
omnis plebis, Diaconi, quos vocamus, dant singulis præsentibus partem pa=
nis & calicis diluti, super quos facta est gratiarum actio, atq; etiam defer=
untur absentibus. Hoc autem alimentum apud nos vocatur Eucharistia.
Apud nemo admittitur, nisi qui credit, veram esse nostram doctrinam, ab=
lauacro generationis lauacro in remissionem peccatorum, & sic viuens, vt
Christus docuit. Non enim, vt vulgarem panem, & vulgare poculum, & ipsa Cœna
hæc sumimus: sed quemadmodum, per verbum Dei, caro factus Iesus Chri=
stus, Seruator noster, carnem & sanguinem pro salute nostra habuit:

Ritus Cœnæ Dominicæ ex Iustini Apolog. 2. ad Imp. Antoninum.

Cœna Domini oblatio dicitur, propter gratiarum actionem, quæ Deo offertur in eius celebratione. Vnde Domini Eucharistia dicitur.

sic etiam

sic etiam per verbum precationis & gratiarum actionis, sacratam ab
alimoniam, quæ mutata, nutrit nostras carnes & sanguinem,
incarnati Iesu carnem, & sanguinem esse, didicimus. Nam & Apo
suis scriptis, quæ vocantur Euangelia, sic sibi mandasse Iesum, tradi
sumpto pane, actisq; gratijs, dixisse: Hoc facite in mei memoriam,
corpus meum. Similiter, sumpto poculo, actisq; gratijs, dixisse: Hic
guis meus, & solis ipsis communicasse. Et mox: Post hæc consurgimus
ET PRECES OFFERIMVS, quibus finitis, profertur, vi
mus, panis, & vinum, & aqua. Tum Præpositus, quantum potest, PRE
OFFERT, & gratiarum actiones, plebs verò Amen accinit. Inde
crata distribuuntur singulis, & absentibus mittuntur per Diaconos.
ibi. Quibus aliud prorsus nihil, nisi Cœnæ Dominicæ celebratio, descri
nullum sacrificium, aut oblatio corporis & sanguinis Christi. SED P
CES SE OFFERRE, & gratiarum actionem, dicit. Quemadm
& Tertullianus. Itaq; sacrificamus pro salute Imperatoris, sed De
stro, & ipsius, sed quomodo præcepit Deus, PVRA PRECE.

Vnde Cœna Domini Oblatio dicatur.

Tertull. ad Scapulam.

Ambros. lib. 4. de Sacramentis cap 6.

Fol. 161. 162.

Quod verò ex Ambrosio quædam addit, quæ postea Canoni
serta: Offerimus tibi hanc immaculatam hostiã, rationabilem hostiam,
entam hostiam, hunc panem sanctum & calicem vitæ æternæ, & p
& precamur, vt hanc oblationem suscipias, in sublimi altari tuo, per
Angelorum tuorum, supra quæ propitio ac sereno vultu respicere dig
& accepta habere, sicut accepta habere dignatus es munera pueri t
Abel, & sacrificium Patriarchæ nostri Abrahæ, & quod tibi obtulit
mus Sacerdos tuus Melchisedech, &c. Quod si hæc Ambrosij sunt ve
intelligantur de filio Dei, quod per sacrificulum offeratur Deo, pro
populi & redemptione animarum, horrenda est blasphemia. Qu
Christi oblatio, semel in cruce facta, non sufficiat, nisi & sacrificu
latio accedat? Cum oblatio filij Dei nullius sit hominis aut creaturæ, sed
ipsius propria. Hic enim est, vt Græcus habet Canon προσφέρων καὶ προσ
φερόμενος, id est, offerens & oblatio. Hic Pontifex & hostia, qui tradi
semetipsam pro nobis oblationem & hostiam Deo, in odorem suauitatis: Q
Pontifex per proprium sanguinem introiuit semel in sancta, & semetip
obtulit Deo immaculatum, æterna redemptione inuenta. Sanctificati su
per oblationem corporis Christi semel.

Eph. 5.

Heb. 9.

Ib. 10.

Nec quicquam potest illa precatione Sacrificuli cogitari horribilius, qua homo miser precatur, vt Deus Pater vnigenito filio suo, tanquam peccatori propicius esse velit, eumq; sereno vultu respicere, & habere acceptum, sicut munera Abelis. Quo quid absurdius? An non vox Patris de cœlo sonat: Hic est filius meus dilectus, in quo sibi omnia mea complacuit. Sed hic Sacrificucuculus miserrimus, sordidus peccator, Deum Patrem precatur pro filio dilecto, vt ipsum propicio & sereno vultu intueatur. Deinde, idem precatur, vt Deus tam gratum sibi esse patiatur hoc Sacrificium, quo filium ipsius ei offert hostiam pro peccatis, quam accepta habere dignatus est munera Abelis. Hic porro nec pro suis nec pro aliorum peccatis Deo satisfecit. Quod si ergo illud Christi, quod se repetere imaginantur, Deo non multis ac infinitis modis est gratius, quid facitis Sacrifices Papaselli cum vestris Mißis? Quodq; petunt, vt Sacrificium suum per manus angeli perferatur in sublime altare Dei: quid reliquum illis erit, quod comedant & bibant? Ita stolidi ipsi ignorant, quid petant, aut in Missæ suæ celebratione agant. Sed hinc etiam apparet, Canonem hunc ipsorum sine iudicio consarcinatum esse & collectum ex quàm plurimis. Et iam per superstitionem non solùm retineri, sed & defendi eadem stoliditate.

Contra hæc autem à se dicta, de Missæ Sacrificio, Patrumq; testimonia, de quibus paulò antè me obijcere dicit: Quod nullum omninò verbum reperiatur apud Euangelistas & Apostolum, qui Cænæ Dominicæ institutionem descripserunt, quo Sacrificium, Oblatio, vel, hostia, significetur, quod videlicet Christus, vel ipse se suum q; corpus & sanguinẽ, in Cœna, Deo Patri cœlesti, sub speciebus panis & vini, obtulerit, vel Apostolis ea offerre præceperit. Hoc me subinde inculcare dicit, sine vlla probatione, & esse petitionem principij: Video Hispane, tibi tuisq; verba hæc institutionis, quam esse in oculis. Hoc vlcus est tangere, quod dicit. noli me tangere. Vnde autem, quæso te, orta lite de alicuius testatoris voluntate, hæc colligitur, nisi ex verbis dispositionis? Ita verba institutionis Cœnæ Dominicæ, quæ Christi est Testamentum, fundamentum sunt totius controuersiæ nostræ, hæc via sunt & regula vnica ac norma veritatis, quibus tanquam solido fundamento innitamur, quæ non principij sunt petitio, sed probationis principium, quæ quia Hispanus sibi aduersari intelligit, nec posse ex ijs se Missaticum suum probare Sacrificium, ideo remoueri (haud stultè sapiens) cuperet

Fol. 162.

Fol. 163.

cuperet, ita vt ijs omissis, Patrum verba, qui suo modo Cœnam D[illegible] hostiam, sacrificium, & oblationem vocauerunt, eo sensu dicta ad[illegible] remus, quo ipsi hactenus in Papatu intellexerunt & docuerunt, Eccl[illegible] filij Dei miserrimè seducentes. At clariora sunt illa, quim vt vim sibi [illegible] vel ad sacrificium detorqueri se, patiantur.

Non ignoramus, Patres vocabulo oblationis & sacrificij [illegible] negocio Cœnæ: sed nequaquam de Missa Pontificia, qualis hodie est, [illegible] betur, quod vid. licet sit verè propiciatorium sacrificium, pro peccat[illegible] uorum & mortuorum, intellexerunt. Latè enim apud illos patet vo[illegible] lum sacrificij, sicut & vocabulum λατργία. Liturgia non solùm sa[illegible] ficium significat, sed omnem omninò functionem & administrationem [illegible] ue Ecclesiasticam siuè Politicam. Sicut ad Rom. 13. Magistratus Po[illegible] λάτρεγος dicitur & Diaconus. Acto. 13. de Doctoribus & Prop[illegible] Ecclesiæ primitiuæ, λατρεγόντων δὲ αὐτῶν, non sacrificantibus [illegible] dendum est, sed ministrantibus. Sicut Chrys. est κηρυττόντων, id est, [illegible] dicantibus, reddidit. Fuerunt enim Doctores & Prophetæ. Sic & Ro[illegible] Apostolus se vocat λάτρεγον ἱερρργοῦντα ministrum Christi sacrifican[illegible] Euangelium Dei, vt oblatio gentium fiat accepta, sanctificata in Spiri[illegible] cto. Se vocat ministrum, vel sacrificum sacrificantem, id est, prædi[illegible] Euangelium Dei de Christo, quæ prædicatio est sacrificium Deo gr[illegible] mum (audis, Hispane, prædicationem Euangelij & prædicantes, q[illegible] per contemptũ sæpè nominas) et Deo homines lucrificere per istam [illegible] cationem, sacrificium esse: homines q; ipsos, Deo adductos, oblation[illegible] sacrificium, sicut tum gentes, primitiæ erant Domino. Sic & [illegible] syna Liturgia dicitur 2. Cor. 9. Et hostia in odorem suauitatis [illegible] Philip. vltimo.

Postea etiam idem vocabulum ad Cœnæ Dominicæ administra[illegible] nem, ab Authoribus Ecclesiasticis, refertur. Quemadmodum eam sacrif[illegible] um quoq; appellant & oblationem: sed non eo consilio, quod senserint, [illegible] pro peccatorum expiatione offerendum, vt hodie Pontificij. Tale e[illegible] vnicum fuit Christi in Cruce peractum. Sicut Augustinus etiam testa[illegible]

quoniam, inquiens, singulari & solo vero sacrificio pro nobis Christi sanguis est effusus, sacrificium Ecclesiæ laudis est, in gratiarum actione. Ecclesia immolat Deo in corpore Christi sacrificium laudis. Et iterum. Sed vt Dei venia impetraretur, propiciatio fit per aliquod sacrificium. Extitit ergo à Domino Deo missus quidam Sacerdos noster, assumpsit à nobis, quod offerret Domino. Ipsas diximus sanctas primitias carnis ex vero virginis. Hoc holocaustum obtulit Deo. Idem postea. Impietates nostras tu propiciaberis: tu Sacerdos, tu victima, tu oblator, tu oblatio. Id. in psal. 119: Quia apud te propiciatio. Et quæ est ista propiciatio nisi Sacrificium? Et quod est Sacrificium, nisi quod pro nobis oblatum est? sanguis innocens fusus, deleuit omnia peccata nocentium, præcium tantum datum, redemit omnes captiuos, &c.

August. contra aduersarium & Propheti. lege 1. cap. Ad. 18. & 11. 64.

Deinde, non negamus Cœnam Domini quoq; sacrificium Patribus dici, non autem propiciatorium, quod, vt iam dictum est, vnicum est & solum Christi: sed ita vocant, vsitato vocabulo ex Veteri Testamento sacrificij retento, vbi cultus præcipuè illi populo sacrificijs constabat: Cum igitur Cœna Domini in Nouo Testamento, inter præcipuos externos & visibiles cultus sit, quæ illis omnibus succeßit: Et memoria insuper veri ac vnici sacrificij Christi in ea celebretur: His & alijs consimilibus de causis, Cœnam Domini Patres dixerunt sacrificium & oblationem, item sacrificare & offerre. Sicut August. de Ciuit. Dei lib. 17. cap. 20 Non est bonum homini, nisi quod manducabit & bibet: quid credibilius dicere intelligitur, quàm quod ad PARTICIPATIONEM MENSÆ HVIVS pertinet, quam Sacerdos ipse mediator Noui Testamenti exhibet, secundum ordinem Melchisedech, de corpore & sanguine suo? ID ENIM SACRIFICIVM SVCCESSIT OMNIBVS ILLIS SACRIFICIIS VETERIS TESTAMENTI, quæ immolabantur vmbra futuri. Augustinus sacrificia, inquit, Hebræorum erant præsignificantia venturi vnius verißimi sacrificij, quod pro peccatis omnium crederetur offerri oporteret, quod Christus obtulit. Vnde iam Christiani PRACTI EIVSDEM SACRIFICII MEMORIAM CELEBRANT, sacrosancta oblatione, & participatione corporis & sanguinis Christi. Item: Nempe ipso die Dominico dicimus: Hodie Dominus resurrexit, cũ ex quo resurrexit, tot anni transierint, cur nemo tam

August. contra Faust. Manich. lib. 20. cap. 18.

Id Epist. 23. ad Bonifac.

ineptus est, vt nos ita loquentes, arguat esse mentitos? Nisi quia ipse es, secundum illorum, quibus hæc gesta sunt, similitudinem nuncupat vt dicatur ipse dies, qui non est ipse, sed reuolutione temporis similis & dicatur illo die fieri, propter Sacramenti celebrationem, quod non die, sed iam olim factum est. Nonne semel immolatus est Christus in se Et tamen in sacramento, non solùm per omnes Paschæ solennitates, sed die, populis immolatur. Nec vtiq; mentitur, qui interrogatus, eum re derit immolari. Si enim Sacramenta quandam similitudinem earum re quarum Sacramenta sunt, non haberent, omnino Sacramenta non essent hac autem similitudine, plærunq; etiam ipsarum rerum nomina accip Sicut ergo secundum quendam modum Sacramentum corporis Christi pus Christi est, Sacramentum sanguinis Christi, sanguis Christi est: Sacramentum fidei, fides est.

Ex quibus August. verbis apparet, quo sensu cùm ipse, tùm & post eum, & ipsam Cœnam, & in ea corpus & sanguinem Christi, cárine Sacrificium: Eo nimirum, quo, die Paschatis dicimus: Hodie C stus resurrexit. Quemadmodum enim Christus non singulis diebus schatis resurgit: ita nec quotidie in Cœnæ Dominicæ administratione crificatur. Et sicut die paschatis commemoratio fit tantùm resurrec etus: Ita & in Sacramento Cœnæ Dominicæ, sola commemoratio Sa ficij celebratur. Vnde & ipsam Sacrificium appellat. Sicut in sententiam etiam Magister Sententiarum scribit: Post hæc quæritur, si gerit sacerdos propriè dicatur Sacrificium, vel immolatio? Et si Chr quotidie immoletur, vel semel tantùm immolatus sit? Ad hoc breuiter potest: illud, quod offertur & consecratur à sacerdote, vocari SACRI FICIVM ET OBLATIONEM, QVIA MEMORIA EST ET REPRÆSENTATIO VERI SACRIFICII ET SANCTÆ IMMOLATIONIS, FACTÆ IN ARA CRVCIS. Et semel Christus mortuus est in cruce, ibiq; immolatus est in se so. Quotidie autem immolatur in Sacramento, QVIA IN SACRA MENTO RECORDATIO FIT ILLIVS, QVOD FACTVM EST SEMEL.

Petrus Lombard. lib. 4. dist. 12.

Vocatur itaq; à Patribus Cœna Domini Sacrificium, non propter quod multis suprà contendit frustra Hispanus: sed quia commemora

vnici sacrificij Christi, semel in cruce peracti. Et quia in illa Deo agun-
tur, pro beneficijs per Christum partis, & in Cœna communicatis, gratiæ,
quæ sacrificium laudis dicuntur. Vnde & ipsa Cœna Dominica, ab hoc effe-
ctu consequenti, Eucharistia veteribus est dicta: quod nec nos improbamus,
si tantùm rectè & dicto modo accipiatur. Sed quid hoc ad Missam Ponti-
ficiam? In qua nec corpus Christi & sanguis à circumstante multitudine, aut
paucitate potius, sumitur: nec, quia peregrina ista fiunt & peraguntur lin-
gua, idiotæ dicere possunt, Amen: multò minus ab istarum rerum ignaris
laudes & gratiarum actiones Deo offerri? Et tamen sacrificium asserunt
esse Eucharisticum. Sed hoc parum est, insuper verè propiciatorium esse
commendat sacrificium, pro peccatis viuorum & mortuorum, cum tamen in
verbis institutionis Cœnæ Dominicæ, nullius prorsus sacrificij fiat mentio.
Quare non curamus Hispani clamores vanissimos, quod nugatur, & cauil-
latur, nos non intellectu & ratione ad res ipsas vocabulis significatas pene-
trare, sed aurium tantùm iudicio, vocabulorum sonum percipere, de voca-
bulisq; tantùm disserere, Sicut cæcus de colore disputans. Respondeo. Sci-
mus, vocabula inseruire rebus, ad easq; declarandas illa esse excogitata, sed
tamen hoc quoq; verum est, nec tu, necquisquam alius negare poterit, Esa-
ias, verba signa esse & indicia rerum, sermonemq; animi characterem, quo
sensa animi expliamus. Ideoq; non nisi ex vocabulis, scripturæ sacræ phrasi
& sermonis genere, de Deo, rebusq; diuinis, iudicium nos facere posse. Non
ignoramus autem, vos longè aliter sentire. Et Scripturam, imò Deum ipsum
eius authorem, obscuritatis nescio cuius accusare, & quod non possit intelli-
gi, nisi à vobis, qui eam ex Patribus interpretemini. In hoc, vt multis alijs,
hæreticorum similes, de quibus Irenæus scripsit: Cum ex scripturis, inquit, Iren. lib. 3.
arguuntur (hæretici) in accusationem conuertuntur ipsarum scripturarum, cap. 2.
quasi non rectè habeant, neq; sint ex Authoritate. Et quia variè dictæ sunt,
vt quia non possit ex his inueniri veritas, ab ijs, qui nesciant Traditionem.
Non enim per literas traditam illam, sed per viuam vocem. Contra verò
ratione Lactantius: Num Deus, & mentis & vocis & linguæ artifex, Lactant. de ve-
dignè loqui non potest? Imò verò, summa prouidentia fuco carere voluit ro cultu lib. 6.
ea, quæ DIVINA SVNT, VT OMNES INTELLIGE- cap. 21.
RENT, QVÆ IPSE OMNIBVS LOQVEBATVR.
Non enim existimandum est, Delphica esse oracula, aut Sphyngis ænigmata,

Hilar. de Trinit. lib. 1. quæ Christus in sui Testamenti dispositione dixit, cuius verba sunt clare, de sententia colligi potest & debet. Sicut præclarè S. Hilarius, Opta inquit, Scripturæ sacræ lector est, qui dictorum intelligentiam expectet dictis potius, quàm imponat, & retulerit magis quàm attulerit. QVE COGAT ID VIDERI DICTIS CONTINERI, ante lectionem præsumpserat intelligendum. Hæc ibi. Id quod profectò Papicolæ, cùm in alijs plerisq; omnibus, tùm etiam in hoc de missa Sacrificio facitis negotio, vbi quandam habetis conceptam opinionem, quam vocant Græci, Missam esse Sacrificium corporis & sanguinis Christi, rendum pro peccatis viuorum & mortuorum. Idq; firmiter vobis rati dum, propterea, quòd inde focus vester splendeat, & culinæ instrum decreuistis. Cum autem id in Cœnæ Dominicæ institutione, à Ch facta, nusquam reperiatis, ideo, vt cum Hilario loquar, non expe dictorum illorum intelligentiam ex dictis, sed contra potius imponitis & fertis vestras opiniones conceptas, & cogitis per vim id videri dictis tineri, quod antè lectionem præsumpsistis intelligendum. Quia igitur spanus cum suis cæcus est in verbis institutionis, vt præstigiator ni persuadere nobis, vel alijs potius, suis, quibus hac scriptione seruit, cuperet cæcos nos esse omnes, vt solus reguaret inter cæcos monocular

Fol. 164. Quod autem confitetur, verum est, inquit, ibi Sacrificij vocem
» bus non insonare, quod istis est non significari Sacrificium: Ecclesia
» Patribus, quos antè citauimus, simul animaduersa & collata, significa
» Sacrificium, hoc est, Christi actiones duas, in quarum vnaquaq; inte
» sissima Sacrificij ratio, videlicet, confectionem corporis & sanguinis Chri
sti, & oblationem in cruce. Sed vnde, quæso te mi homo, significatio Sacrificij, quam in verbis non haberi fateris, petenda est, nisi ex verbis cœnæ Dominicæ, quibus ea est instituta? In qua cum tale nihil habeat, ne etiam significetur, quia verba animi (vt dictũ est) Character & signa sunt. Cur alienum vos verbis Christi, contra ipsius dispositionem & voluntatem, affingitis sensum, peruertendo, detorquendo, imò crucifigendo verba institutionis? Si enim hi non sunt audiendi, qui cum ex verbis testatoris sententiam aliquam elicere non possunt, dicunt: Si testator ipse vnacum interrogaretur de sua mente & voluntate, haud dubiè hanc esse affirmaret, multò minus vos audiendi, qui Sacrificium huic ipsius testamento superadinatis, præsertim cum vestræ Missæ Sacrificium cum natura vnici Christi Sa-

Sacrificij, & contra totam sacram Scripturam, de eius officio, pugnet? Et quis iussit vos in hunc finem & vsum conficere? Comedere iussit Christus, minimè verò offerre corpus suum, & bibere in Cœna sanguinem, idq; ad suæ mortis & passionis commemorationem, vt fides inde nostra confirmetur. De Patribus respondimus antea.

Non ergo λογομαχία est, hoc est, contentio de vocabulis, quia videlicet vocabulum Sacrificij non reperiatur in Cœnæ Dominicæ institutione, ideo nos negare Missæ Sacrificium. Non tam de vocabulo, quàm de rebus ipsis, & quidem longè omnium maximis, litigamus, Hispane, reos vos agimus & conuincimus sacrilegij & violationis Testamenti, à filio Dei Ecclesiæ instituti, quod Cœnam Domini, in qua nobis exhibet corpus suum vescendum, & sanguinem bibendam, ad fidei confirmationem, in actionem planè diuersam, adeòq; contrariam, conuertatis: qua in Missa vestra offeratis ea Deo, in peccatorum expiationem, pro viuis & defunctis, quod est, vt vocant, Sacrificium verè propiciatorium. Fol. 165.

Hoc pernegamus instituisse Christum, cuius solius hoc est proprium, quod & semel, vt antè aliquoties est dictum, non quidem in Cœna, sed in cruce perfecit: Nec potest nec debet repeti, sicut etiam hoc facere non præcipit. Sed cæcus est & surdus Hispanus, in Scriptura S. nihil videns, nec audiens, sed melancholicorum & furiosorum instar, qui mentis non sunt compotes, & vsu rationis carent, tantùm vociferatur, suumq; ingeminat Sacrificium, vt lupus agnum & ouem.

Nam quod Patres Græci Cœnam Domini incruentum vocant Sacrificium, nequaquam, vt aduersarij, Christi opponunt Sacrificio, in cruce cruentè peracto, vt ita duplex Christi facere Sacrificium, diuersimodè oblatum, in cruce cruentum, in Missa idem planè incruentum, sit illis propositum. Hanc enim impiam Pontificiorum distinctiunculam disertè Scriptura S. reiicit & damnat, cum Christum semel in sancta ingressum testatur per proprium sanguinem, æterna redemptione inuenta. Et vnica oblatione in æternum consummasse sanctificandos. Quod si Christus sua passione nos consummauit & perfecit, æternamq; peperit redemptionem, per proprium sanguinem in cruce, non in Cœna profusum: Non ergo repetitione eiusdem in Missa, incruento modo opus est, quod citra blasphemiam sanguinis & passionis Christi fieri nequit. Signum enim est imperfectionis. Simplex itaq; & vnum atq; perfectum est Christi Sacrificium, non duplex & imperfectum. Hebr. 7. 9. 10.

Non

Non igitur ad Missam Papisticam referendum est, quod de sacrificio a
tribus dicitur incruento: Sed distinguunt inter cultus Veteris & Noui
stamenti. Illi enim externi erant: constabant pecudum mactatione, vbi
guis fundebatur & spargebatur. Huius sunt interiores mentis spiritu
absq; sanguine, incruenti cultus. Quemadmodum & Apostolus ad eos
alludit, tacitéq; opponit, dum scribit: Obsecro vos, vt exhibeatis corpo
vestra hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem, λογικὴν λατρεί
rationalem illum cultum vestrum. Et quia inter Noui Testamenti cultus
præcipuus Cœna Domini: Ideo hac quoq; ratione, generaliter accepto
cabulo, eam incruentum vocant cultum. Sic enim Cyrillus scribit. Anno
antes enim eam, quæ secundum carnem est, mortem vnigenitt filij Dei
est, Iesu Christi, & ex mortuis resurrectionem, inq; cœlos assumptionem
fitentes, incruentam in Ecclesijs perficimus cultum (λατρείαν) accedi
ad mysticas benedictiones, & sanctificamur, efficimurq; participes sa
carnis, & preciosi sanguinis nostri omnium Saluatoris Christi. Hæc
ille. Non de sacrificatione Papistica Missatica loquitur. Nihil minus
quod nos quoq; facimus in Cœnæ administratione, secundum Christi in
tionem, ANNVNCIANTES, inquit, mortem vnigeniti filij Dei secu
carnem, eiusq; resurrectionem, & assumptionem in cœlos CONFITE
TES: Hoc est, quod dixit Christus, Hoc facite in mei commemorationem.
dicit Cyrillus: Sacrificamus, offerimus præclaræ tuæ Maiestati, vt Ca
trat, sed ANNVNCIAMVS & confitemur mortem ipsius. Deinde,
Accedimus ad mysticas benedictiones, efficimurq; participes sanctæ
& preciosi sanguinis nostri omnium saluatoris. Communio hæc fuit
Ecclesiæ & omnium præsentium (vnde in Canone nudum vocabulum
municantes, retentum est, sine re, putamen absq; nucleo) Hic cultus
siæ est, & fuit, quem Cyrillus, alijq; Patres Græci, vocant incruentum.

Id: lib. 10. contra Iul. Adhibemus autem & sacrificia spiritualia
& mentalia. Nam illi, qui ex sanguine sunt Israel, offerebant Deo
& boues, turtures & columbas, & ex fructibus similam oleo conspersa
& lagana & thura. Nos autem tam crasso ministerio relicto, præcepto
habemus, vt tenue, ac spirituale, & subtile perficiamus. Offerimus enim D
in odorem suauitatis, virtutes omnigenas, fidem, spem, charitatẽ, laudes, &
Istud enim sacrificium minimè carnale, simplicem, & secundum natu
incorp

Rom. 12.

Cyrill. Epistola Cont. Nestoriũ.

corporeum decet Deum, & mentalis fragrantiæ oblationes sunt verè honestæ vitæ modi. Ita enim alicubi dicit ipse: Misericordiam volo, & non sacrificium, & agnitionem Dei magis quàm holocausta. Hactenus ille. Ex quibus manifestè apparet, Cœnam Domini, quòd incruentum à Patribus dicitur sacrificium, non Christi in cruce, secundum Papisticam opinionem, sed Veteris Testamenti sacrificijs, quæ sanguine constabant, opponi. Postea malè intellecto vocabulo, crescente superstitione, & obscurata doctrina syncera de Cœna Domini, Missaticam inde fecerunt oblationem, sacrificationem, & crucifixionem Christi nouam, quam incruentum vocârunt sacrificium, quo Christum Deo offerant: de qua Christus non cogitauit vnquam.

Secundum meum argumentum, quod sibi ex tanto numero pro arbitrio refutandum elegit, plærisq; & quidem præcipuis prætermissis, hinc inde quædam excerpens, quæ, vt catelli lacinias, lacerat, esse dicit, (licet detruncatum & mutilum proferat) ideoq; verba integrè repetam, quæ ita habent: Quod si igitur verba institutionis Cœnæ Dominicæ vel saltem obiter inspexerimus, vel etiam probè examinare voluerimus, nullum certè inuenimus sacrificium, quo vel Christus seipsum, in ea, Deo Patri cœlesti obtulerit, vel discipulis suis offerendum se præceperit, sacrificium pro peccatis viuorum & mortuorum. Non enim Deo Patri cœlesti obtulit sese, suumq; corpus & sanguinem, sed discipulis suis dedisse comedendum & bibendum, non autem offerendum, scribitur. Sicut nec Patrem alloquitur in ea, sed cum discipulis sermo ipsi est, his dat, & accipiunt: verùm non vt offerant, sed vt edant & bibant ex eo omnes, &c. Et quidem hoc eos facere præcipit, quod tum in Cœna faciebat ipse, idq; in sui commemorationem.

Fol. 166.

Disputat contra Missam.

Proposit. 9.

Ad hoc hisce verbis respondet. Etsi enim, quod ipse circa Eucharistiam fecit, à nobis item fieri iusserit, neq; quicquam aliud, quod huic repugnet, sicut Cyprianus rectè disputat: non tamen iussit illud solum fieri, iussit enim Eucharistiam celebrari in memoriam passionis suæ, adeoq; illius recordationem fieri, non tamen ipse eam similiter celebrauit, cum nequiuerit in memoriam tunc reuocari, quod gestum nondum erat. Sic iubere etiam potuit oblationem crucis, à nobis, modo quo potest, incruentè, repeti, quam paulò post futuram commemorauit, dicens: Quod pro vobis tradetur, etiamsi Cœna tempore non sese sacrificasset.

Fol. 167.

Valdè liberalem esse Hispanum, cum suis, in fingendis cultibus, alijs Disputationibus nostris, est manifestum. Ita hic quoq; statuit, licere testamento Christi superordinare, modò non repugnet huic, quod Christus instituit. Hoc enim ita Cyprianum explicare. Non enim illud solum ad Christum fieri, quod ipse fecit. Et quod probare id conatur: quia Christus ibi non in suæ passionis memoriam celebrabit: Ridiculum sanè & absurdum hoc est. Quia Christus non sibi, sed discipulis suis, instituit Cœnam. Deinde, hos, quotiescunq; celebraturi essent Cœnam hanc suam, doceret, facere hoc iussit, in sui commemorationem, hoc est, vt Apostolus interpretatur, mortem suam tum instantem, quam subiuit, & passionem tum futuram, postea verò peractam, annunciare. Et ita ritè tum quoq; porrò, celebrabatur. Puerile autem valdè, & ineptissimum est, adeoq; sophisticum, ita argumentari: Memoria est præteritorum. Christi passio dum præterierat. Ergo non potuit tum ad memoriam passionis Christi, cœna ista peragi. Quasi non antea quoq; sacrificijs veteris populi mors Christi fuerit annunciata, & præfigurata: Ludit autem præstigiator vocabulo commemorationis. Sed id Apostolus interpretatur, per annunciationem, prædicationem mortis Christi: Quam certè, in Cœna illa postrema, Christus multis admodum haud obscurè prædicauit. Non ergo alienum quid Christus à sua fecit institutione, vt Hispanus fingitur. Et quod ad Cyprianum attinet, iniuriam illi Hispanus facit. Minimè enim dicit, licere addere, vel quædam facere, quàm Christus fecit, modò non repugnet illi, quod Christus instituit: Sed hæc eius sunt verba, de Cœna loquentis: NIHIL ALIQVAM QVOD ILLE FECIT, FACERE DEBEMVS. Item: Nam si in sacrificio, quod Christus est, NON NISI CHRISTVS SEQVENDVS EST, vtiq; id nos obaudire, oportet, quod Christus fecit, & quod faciendum esse mandauit, cum in Euangelio suo dicat, SI FECERITIS QVOD MANDO VOBIS. Iam non dico vos seruos, sed amicos. Et quod Christus solus debeat audiri, pater etiam de cœlo contestatur, dicens: Hic est filius meus dilectus, in quo benè sensi, ipsum audite. QVARE SI SOLVS CHRISTVS AVDIENDVS EST, NON DEBEMVS ATTENDERE QVID ALIQVIS ANTE NOS FACIENDVM PVTAVERIT. Sed quid, qui ante omnes est, Christus, prior fecerit. NEQVE EN-

Cypr. lib 2. Epistola 3.

HOM

DOMINIS CONSVETVDINEM SEQVI OPORTET, sed Dei verbum. Item: Sacramentum Dominicæ passionis, & nostræ redemptionis, nihil non est in aliud, quàm quod diuinitus institutum est, humana traditione mutare. Quibus verbis docet, & aliquoties repetit, prorsus nihil licere cuiquam creaturæ addere. Non enim Cyprianus tantùm, quod vult Hispanus, de repugnantibus ordinationi Christi loquitur, sed quod prorsus nihil aliud, quàm quod Christus fecit, facere debeamus. Item: Non nisi Christum sequendum. Item: Christum solum audiendum. Et: Non debere nos attendere, quid alij faciendum putauerint. Item: Non oportere nos hominis consuetudinem sequi. Quid his manifestius? Quid significantius, quid copiosius in hoc argumenti genere dici posset? Abi ergo in malam crucē, furcifer, cum Missæ tuæ centonibus, assumentis, & lacinijs Pontificum tuorum.

Hic verò aduersus me insurgit. Primum, quod Euangelio aduersor, eum dico: Sicut nec Patrem alloquitur in ea Cœna, sed cum discipulis ipsi sermo est. Respondeo: Non simpliciter loquor, sed (vt mea verba manifestè habent) de Cœnæ administratione. Hic res ipsi & sermo est cum discipulis, hos alloquitur, his dat panem, dicens: accipite, &c. Deinde, quod ex ijsdem verbis colligam, ipsum sese Patri non obtulisse: inscitiam me meam luculenter prodere, ait sotus homo. Quod si enim maximè, inquit, nulla tunc verba fecisset ad Patrem: ecquæ subtilitas est, inde colligere, ipsum Patri nihil obtulisse? Consideres diligenter illud, quemadmodum animi motu inprimis res aliqua offeratur Deo, tunc intelliges, Christum, vt sese sub panis vinique speciebus mirabiliter confectum, æterno Patri vel ante, vel in ipsa actione obtulerit, nullis verbis indiguisse. Fol. 167.

O diuinum ingenium. Hoc scilicet est supra vulgus sapere, videre non modò quæ ante pedes sunt, sed etiā, quæ in mente Christus volutauit, animique ipsius motus perspicere, qui verbis scripturæ nullis vsquā sunt expressi. Hoc verò plus est quàm Lynceū esse, imò verò plus quàm Salomonē profundissimis, cuius cordis sapientia fuit, vt arenæ maris. Huius haud dubiè spiritus sapientia quieuit super Hispanum. Hos igitur animi Christi motus, quibus Christus in Cœna corpus suum Deo Patri obtulerit sacrificium, Hispanus cum perspicere potuit, quid mirum est, videre etiam eum ibidem Missæ sacrificium? quod nos cæci Lutherani videre, & surdi audire non possumus, quia nusquā in Scriptura S. extat. Sed quid ago? Hic demū me

 inscitiæ

inscitiam meam scripturæq; ignorantiam luculenter prodere, Euange-
1. Cor. 2. aduersari, exclamat, cum Apostolus scribat: Nos Christi mentem tene-
quidni ergo & animi ipsius motus cognoscere & perspicere possemus,
bus sese, sub panis viniq; speciebus mirabiliter (vtiq; mirabiliter) e-
ctum, æterno Patri, vel ante, vel in ipsa actione, obtulerit, ad quos nullis
bis indiguerit?

Odiosum hoc est hominum genus Pontificium, quod sibi rerum o-
um scientiam arrogat, sibiq; stolidè superbiendo mirum in modum p-
Et nisi ad omnes eorum impietates & absurditates respondeatur, vi-
existimat, sed quid facias, respondendum est stulto, ne sibi sapere vide-
Paulus certè nequaquam hoc vult, Christum nullis indiguisse verbis,
bus mentem nobis declaret suam. Dicit quidem: Nobis autem Deus reue-
per spiritum suum, sed heus Hispane, tu, tuaq; colluuies Sorbonica, non
estis Apostolus Paulus, nec eam meremini fidem, quam ille, qui in Sc-
Ioann. 1. cœlesti Theologiam didicit. De reuelatione diuina alius inquit Apost-
Deum nemo vidit vnquam: FILIVS QVI EST IN SINV P-
TRIS ENARRAVIT NOBIS. Iam eodem modo ostende Hi-
Vbi, quando, quomodo, quibus, Christus enarrauerit & declarauerit, in
Cœna, animi sui motum, se, corpus suum Deo Patri cœlesti obtulisse? Quo-
si docueris nos tuæ non dico diuinationi, sed fatuitati, fidem non habebi-
sed vanum te, friuolum, erroneum falsarium, & Pseudoprophetam esse
nunciabimus, cui Deus huius seculi, per spiritum suum, qui spiritus est
dacij & vertiginis, hæc reuelauerit. Nam quod nugatur, verbis Chri-
non indiguisse, quibus se vel ante, vel in ipsa actione obtulerit: hoc ipsi-
mis apertè fatetur, ac docet, vera se eius rei destitui probatione, & in-
damento causæ se laborare, seq; Christi verbis prorsus carere miseri-
verò fidem tibi, Hispane, narranti non habemus. Et cum Dauide dicimus:
Psal. 119. NARRAVERVNT MIHI INIQVI FABVLATIO-
NES, sed non vt lex tua. Maximè nobis verbis Christi opus est, ex qua-
rem tantam discamus, & credamus, Missam tale esse sacrificium: sine scrip-
turis enim fides auditorum claudicat. Et aliâs cuiuis eodem modo licebit
Christo, eiusq; animi motu, quiduis pro arbitrio fingere, nec vllus erit ei-
modi figmentorum modus aut finis.

Ad

3. Ad id, quod dixi, si Christus in Cœna se obtulisset Sacrificium, quo tum et iam, in Missa, peccata viuorum & mortuorum expientur, non necesse fuisset, postea Christum in cruce pati, admodum frigidè & impiè respondet. Nihilomnius tamen Sacrificium illud Cœnæ quadantenus etiam ad remissionem peccatorum valuit. Sed hoc dicit tantum, nihil probare volens, verùm ad sequentia reijcit & differt responsum. Scriptura autem S. vnius tantùm cruenti Sacrificij Christi, semel in cruce peracti, mentionem facit, de quo suprà. Et docet, absq; sanguinis effusione remiss. p. nõ fieri. Fol. 169

4. Dixi, ex verbo (datur) non posse probari Missæ Pontificiæ Sacrificium, quod sit enallage temporis, vbi præsens pro futuro, vsitato Scripturæ more, ponatur: Quod Hispanus negare non potest. Et tamen nihilominus posse simul ac debere idem verbum, iuxta propriam significationem, ad Sacrificium etiam præsens in Cœna factum accommodari, siquidem aliunde grauissimæ suppetant rationes, vt intelligamus, tunc etiam, Christum incruentè sese sacrificauisse. Respondeo, cum iam certum sit, & concessum ab aduersario, verbum istud DATVR ad futurum crucis oblationem referendum esse: probandum est iam Hispano, Christum etiam in Cœna Deo Patri corpus & sanguinem suum obtulisse Sacrificium. Tum haud inuiti dabimus, etiam ad hoc illud referendum. Sed rationes nullas dum audiuimus graues, nedum, vt gloriatur, grauissimas, verùm planè friuolas imò, nullas. Quodq; admonet me, non esse Hæreticorum more, ad figuras confugiendum, relicto sensu proprio: admittimus hunc, cum illum Scripturæ locus commodè admittit. Quod hic fieri non potest, nisi prius probetur, Christum se in Cœna obtulisse, quod ad Calendas Græcas Hispanus cum suis faciet. Fol. 170.

Sed hic memoriam accuso Hispani. Si enim huius regulæ meminisset, nullam in Missa sua tanto labore quæreret frustra Sacrificium: cum nulla in illic figurata, sed tantùm propria verba: panis, vinum, dedit, accipere, ite, bibere, corpus, sanguis, facere hoc, cõmemoratio vel annunciatio mortis Christi. Hæc omnes intelligunt sensu præditi, non de oblatione vel Sacrificio Christi accipienda, sed actione præsenti Cœnæ Dominicæ. Quibus non & multis verborum præstigijs, eorumq; detorsione propriorum per longissimas ambages & circumductiones varias alienum prorsus ab illorum proprietate effingit Hispanus sensum, vt mira arte suum inde Sacrificium chimia quasi excoctum producat. Quod verò infringere conatur

 id quod

id, quod dictum est à nobis, verba: Quod pro vobis datur, esse sub-
tialia, mutuatis similibus ex ijs, quæ formulam baptismi præcedunt:
tes in mundum vniuersum, &c. quæ non sint necessaria: Ita etiam
hæc in Cœna Domini quicquam ad substantiam Cœnæ facere: longe
errat Hispanus, & ingens est discrimen inter hæc & illa. Quis enim
videt, diuersum esse & separatum à Baptismo, docendi ministerium.
misit me, inquit Apostolus, Christus baptizare, sed prædicare. Verba
quod pro vobis datur, non media sunt modò institutionis verba, sed
sunt, & determinatio substantialium verborum Sacramenti, quibus
primitur, quodnam sit aut quale corpus, id quod in Cœna porrig
quæ si omittantur, non possumus esse certi de substantia corporis
præsentis, sed vel allegoricum vel metonymicum (vt cum se vitem
vocat) esse, homines iudicabunt. Cum verò additur, id corpus esse,
pro nobis est traditum, certissimi sumus, ipsissimum & verissimum
Christi corpus. Quia non allegoricum vel Metonymicum pro nobis
didit corpus, sed verum suum naturale, quod ex Maria per Spiritum
assumpsit. Quod si verborum Christi, vt fingunt Pontificij, quibus
nam Domini instituit, recitatione conficitur hoc Sacramentum & co
Christi, vsq; adeò, vt ne quidem particula, ENIM, ab hominibus
ter causam ociosè addita, sine grandi peccato omitti possit, secundum
Quantò minus hæc Christi verba institutioni inserta, quibus fit deter-
natio corporis eius, quod in Cœna habetur, omitti possunt, aut debent

Fol. 172. Sed parum hoc refert apud Pontificios, quoad Missam illam
„ Quia in Canone ipsorum, vbi praxis Sacrificij describitur, oblatio
„ vsum à prolatione verborum illorum: QVOD PRO VOBIS
DATVR, non pendere, nemo dubitat. Respondeo, Verum est, mihi
prorsus nihil refert in Missa, siue hæc, siue etiã alia verba omittantur vel ad-
dantur, habeantne corpus Christi verum, vel fictum & metonymicum.
Sicut etiam, quod verè dicit, oblationis vsus non dependet ab illorum ver-
borum prolatione: Quod pro vobis datur, imò ne quidem ex tota Christi
institutione, quæ nihil tale habet. Ideo autem vobis Sacrificulis sufficiat
quinq; ista verba, HOC EST ENIM CORPVS MEVS, vel cor-
pum meum, aut copum meum, vel colpus meum. Tum enim conficit, quia
hæc praxis Sacrificij vestri exercetur, vt descripta est in cane, in quo

Gabr. super Can. Missæ lect. 38. litera. P. & R.

...omissa, & hic non latrat, sed mutus est. Aliàs si inserta essent, & à nobis omitterentur, bone Deus, quos clamores Hispanus iste clamator, non esset excitaturus, Hic sacrilegi, & Scripturæ S. S. corruptores, &c. audiremus, hic vsq; ad rauim vociferaturus erat, & Hæreticos ingeminando clamaturus. Cum verò praxis id habeat Ecclesiæ Rom. optimè factum.

Posse fieri respondet, vt eadem Eucharistia Sacramentum sit, quod sumatur, & vt Sacrificium offeratur Deo, contra id quod dixi, Christum non duas Cœnas vel actiones diuersas instituisse. Respondeo: A posse ad esse non sequitur bona consequentia: Christus potuit hoc facere, ergo fecit. Voluisse id facere, & fecisse, id demonstrandum erat, & quidem ex verbis institutionis. Hæc vrgemus, hisq; vobis molesti erimus vsq;, donec ex eisdem oblationem & Sacrificium à Christo oblatum, & vt idem nos quoq; faciamus docuisse & præcepisse, doceatis. Nam quod ad agnum, Paschalem attinet, suprà euicimus, Deo non oblatum fuisse. Sic quod antiquitatem sibi suffragare dicit, responsum est antea. Nec enim alios vel Patres vel matres in hoc negocio agnoscimus, quàm Euangelistas & Apostolos, super quorum fundamentum Ecclesia est ædificata. Sic ingens est dissimilitudo in exemplo, quod affert de ministro exhibente Eucharistiam, & laico sumente. Ille enim minimè Deo, sed homini, cui ea est instituta, exhibet.

Fol. 173.

Eph. 2.

Fol. 174.

Conātur etiā suū in Eucharistia Sacrificiū ex typo agni Paschalis, qui simul Deo sit immolatus, & à populo comestus, probare. Hūc. n. typū Cœnæ Dominicæ, vel vt isti vocāt, Eucharistiæ fuisse. Ideo etiā in hac vtrunq; faciendum esse. Sed respondemus, figuram nihil probare. Deinde nego, agnum illū Cœnæ typum propriè fuisse, sed Christi, qui verus est ille Dei agnus, & pascha, pro nobis immolatus in cruce, vbi typum esse impletum idem testatur Apostolus. Vbi oggannit aduersarius, cruentè ibi completum: in Cœnæ autem Sacrificio quoq; fuisse impletum, incruentè. In hac enim nequaquam expletum etiam fuisse, minimè Ioannem esse testatum. Respondeo, præstigiatorum more passim Sacrificium suum admiscere conatur, quacunq; oblata occasione, imò etiam nulla oblata, sed temerè arrepta. Nam de isto incruento Christi in Cœna Sacrificio nullum prorsus extat vestigium, quod inficiari non audes, quantumcunq; impudens, Hispane. Eundem expletum in Cœna incruentè, ego nego, tu, qui ais & affirmas, proba: proba autem non coniecturis, vt soles, aut quia ille, vel ille Pater ita sensit, & est

1. Cor. 5.

inter-

interpretatus, cuius soluere corrigiam calceamenti Heerbrandus (
Fol. 176. scribit Hispanus, & suprà quoq; dixit) non est dignus (hi enim qua
minimè curo, vt scias Hispane) sed ex verbis institutionis Cœnæ D
nicæ, quæ fundamentum sunt totius causæ, & quidem, vt iam paul
est dictum, propria, aperta, manifesta, non figurata, tropologica, v
tsphorica, vt dicas à nobis intelligi non posse.

Porrò quod ait, Paulum in illo ipso loco, quem imprudenter n
" nobis citemus, vbi dixit: Pascha nostrum immolatus est Christus, ob
" nem Eucharistiæ à Christo factam, præter Chrysost. authoritatem
" nobis sine stultitia contemni nequeat illud etiam, quod è vestigio se
" confirmare: Epulemur in azymis synceritatis & veritatis, vbi ad a
" panem, sub quo Pascha, non iam Iudaicum, sed propriè nostrum, Ch
" immolatus etiam incruentè sit, allusit. Vbi verissimum esse, quod
dixi, Hispanum omnia, quæcunq; legit in Scriptura, per vtrum m
oblatione & Sacrificio aspicere, ideoq; nihil nisi Sacrificium & obla
crepare, apparet. Quàm enim imprudenter, quàm stultè, adeoq;
culè, panem azymum Noui Testamenti, quo Pascha nostrum sit man
dum, quem Apostolus de totius vitæ conuersatione, synceritate in do
& morum integritate, interpretatur, ad Eucharistiæ oblationem tra
nemo est, qui non videat. Mirum igitur est, quod homo iste p
nisi Sacrificium & oblationem Missæ videat.

Sicut etiam eadem imprudentia asserit: Paradoxon esse, quod
Fol. 1. 77. " Agnum paschalem non fuisse Sacrificium propriè, sed Sacramentum
" populi. Etsi enim concedere cogatur verbum Hebræum Schachat, n
" re propriè significare, sicut vbiq;, Exod. 12. et Num. 9. vbi cum
repetitur, in hac significatione positum est, quia nec à sacerdote, n
pulo, quicquam de illo est oblatum Deo, quod repeto Hispane: non
hoc iam dicto cap. habeatur: Quia Sacrificium (Paschæ) non obtu
Num. 9 mino: mirificè nugatur, quod hunc locum non viderim, vel præter
Fol. 178. " & de vno tantùm loco Scripturæ laborans, nihil proficiam. Deinde
" modo, inquit, interpretabitur verba ista: Quia Corban Domino non
" tulerit? Pro his certè verbis dubium non est apud Hebraicæ linguæ
Num. 9. " tos, quia illa verba latina propriè rectèq; sint reddita: quia Sacrifi
" Domino non obtulit, &c. Respondeo, Non ignoro, hæc ita esse à

terprete. quisquis ille fuerit, reddita: Sed nemo etiam est, qui vel primis
libris Hebrææ linguæ Elementa gustauit, qui non intelligat, Korban, non
propriè Sacrificium (quod tamen Hispanus dubium esse negat) sed generale
esse vocabulum, omnium quæ offeruntur: & munus ac donum, adeoq;
Eleemosynam significare, maximè quæ ærario Ecclesiastico donabantur.
Cuius meæ sententiæ testem habeo, imò authorem, fide dignissimum. Mar= *Marc. 7.*
cus à se retentam hanc vocem Hebræam Corban, ipse interpretatur, Corban,
inquiens, quod est δῶρον, id est, donum, vel munus: Hinc Corbona dice= *Matth. 27.*
batur ærarium Ecclesiasticum, in quod dona & munera templo data mitte=
bantur, & custodiebantur. Iussi autem sunt mares omnes & singuli quot=
annis ad Paschatis festum ascendere, & non vacui absq; muneribus suis
comparere coram Domino, Qui ergo non ascendebat cum domi esset, &
posset, vt faceret phase Domino, exterminabitur, inquit, anima illa, quia
munus (non Sacrificium, sed munus, Hispane) non attulit Domino. Audis
ergo Hispane quomodo interpreter locum Num. 9 (de quo tu curiosè adeò
quærebas) imò non ego, sed Euangelista Marcus: Et quid dico Marcus.
imò Spiritus S.? Et quod tu dubium esse negabas, id nonmodo dubium
esse & incertum, sed falsum esse docui ex Scriptura S. Vt intelligas
hunc locum me vidisse, nec præteriuisse, quod tu, qui tuis vitris infect=
is perpetuò Scripturas obiter inspicis luscus vel lippientibus oculis, so=
les. Itaq; valdè me tui miseret, quod tanto conatu, tantas tuas protrudas
nugas, quo tuis, quos cum tuis sodalibus à nostrorum lectione prohibuisti,
ne crassa tua hæc mendacia legant (& tu authoritatem tuam, qui mera vi=
tris oracula crepare, apud illos amittas) videant & animaduertant. Sed
quando, quæso te, tandem nugandi, fallendi, mentiendi, & loca Scripturæ
S. corrumpendi, finem facies?

Admonui te antea, quod si nolis Missam tuam impiam & sacrilegam
[illegible] facere, saltem Scripturam, quam non intelligis, tibi obscuratam,
[illegible] faceres. Et Scotum tuum, Thomam Aquinatem, Holgkot, Bricot,
[illegible], Gritsch, aliosq; huius farinæ doctores diurna nocturna manu, Ver=
[illegible]oq;, versares. Nam profectò ad Scripturas S. asinus es ad lyram.
Quibus tenus multoties demonstraui. Idq; hinc tibi adeò accidit, quòd in
eis quærere velis Missæ Sacrificium & oblationem pro viuis & defunctis,
cui in testimonium nullum, dictio nulla, syllaba nulla, iota nullum, adeoq;

vestigium nullum in ea extet. Et perinde facis, vt Iudæi qui, perpetuò
santur in Mosis & Prophetarum lectione, in eisq; Meßiam quærun
quidem de illo scripserunt, sed talem, qualis illic describitur, nolunt ip
plecti, ideoq; nec quem habere cuperent, inueniunt. Ita tu cum tuæ
Iebusæis, & Pontificia cohorte, Missam vestram in eadem quæritis qu
sed inuenire nõ potestis, quod nulla in ea extet aut habeaturq;, hac: par
dæis cæcis longè miseriores. Quia Cœnã vt est à Christo Domino in
ta, quæ vulgaris est Laicorum communio, non curatis, quòd inde c
vestræ frigerent. Sicut Iudæi noluerunt agnoscere pauperem Chri
sed in crucem egerunt.

Fol. 179. Quin eò dementiæ & vesaniæ miser progressus est, vt mali
nifestè absurda concedere, quàm Missæ suæ non misera quærere sub
videlicet, immolationem siue oblationem agni Paschalis, promiscuè à p
" factam & vsurpatam esse. Quia videlicet non sit ex ratione &
" stantia Sacrificij, vt à solis sacerdotibus offeratur. Etsi autem non ho
" agimus, quid de substantia sit Sacrificij: certum est tamen, constitu
politia gentis Israeliticæ, non licuisse cuiquam ad altare accedere, a
crificare, nisi solis sacerdotibus tribus Leuiticæ. Quamobrem Rex V
cum tantùm thymiama adoleret, & incensum Domino offerre vellet,
percussus est. Et sua lege cauit Dominus, ne quis, nisi consecratus, a
re, sacra facturus, accederet. Cum autè antè euidentißimis Scriptura
monijs comprobatum sit, agnum Paschalem Christi, in cruce oblat
fuisse, qui ibi tum in eo fuerit completus, quod nec Hispanus diffiteri
frustra laborat suis coloribus & pigmentis, quibus typum ad Miss
ficium sacrilegum applicare conatur, cum Missa Pontificia merum
mentum & figmentum humanum, in Scriptura sacra nullum hab
mentum, aut testimonium, nihil cum Christi Sacrificio, quod toties
prædictum est in veteri testamento oraculis Prophetarum, varijs
& Sacrificiorum speciebus, authoritate diuina institutis, adumbra
mune habeat. Vbi Christus filius Dei & hominis ipse semel, ad expe
& exhaurienda peccata totius humani generis, consilio & voluntate
Patris, seipsum suũq; corpus victimam, in ara crucis, sacerdos simul &
crificium idem, obtulit. Cum Sacrificucuculus, homo peccator, absq;
Dei mandato, imò contra Christi oblationem consummatam & perfect

se

sistit mediatorē inter Deū & hominem, offerre quòd se dicit corpus, quod ipse confecerit ex pane, & sanguinem ex vino factum, in Sacrificium verè expiatorium. Iterum sibimet ipsi crucifigens Christum.

Ideo non vana est cauillatio, sed veritas, quod scripsi, si agnus Paschalis est immolatus à multitudine Israelis, & fuit typus Missæ (quorum tamen vtrunq; falsum esse hactenus docuimus) tum sequitur, Missas etiam à promiscua multitudine, & quidem cruentè, celebrandas, in eisq; Sacrificium offerrndum: Vt scilicet typo respondeat veritas. Nam quod dicit, obstare impossibilitatem, quia Christus non amplius mactari aut mori possit. Respondeo: Ideo etiam sequitur, non idem vos facere, quod Christus, nec in Missa idem haberi Sacrificium, quod Christus Patri obtulit. Nam quod de incruento Sacrificio nugamini, & alia hic plurima, de consecrationis vestræ planè magica vi, deliria sunt ociosorum Sophistarum. Pudere itaq; te meritò debebat, ni fronte careres, impudentissimæ tuæ impudentiæ, plus quàm caninæ, quòd profiteri audes, te, ex verbis institutionis Cœnæ Dominicæ, in Missa vestra Pontificia verum veri corporis & sanguinis Christi esse Sacrificium, probasse: cum hæc ex Diametro cum Cœna Domini pugnet, in qua minimè Patri Christus se obtulit, sicut nulla ratione, nullo Scripturæ testimonio, aut verbo, signóue, doceri id potest, ni fortè Canon Missæ, Scriptura sit canonica, (sicut certè maiorem ille habet apud Pontificios authoritatem) in quo dicitur Christus, eleuatis in cœlum oculis, gratias egisse: Sed ab Euangelistis & Apostolo, discipulis eius, scribitur, suum corpus & sanguinem edendum & bibendum dedisse, qui & ex mandato ipsius acceperunt, manducauerunt, & biberunt illud. Sacrificuli verò Deo offerunt in Missa sua, cum tamen aliud non sit faciendum, quàm quod Christus prior ipse fecit in ea, si Cypriano fides habetur. Christus communicauit & dispensauit discipulis. Sacrificuli nemini communicant in Missa, sed soli vorant omnia, non solùm contra Christi, sed etiam Ecclesiæ, & Pontificum, statuta & decreta. Vnde nec communio est, aut Synaxis, Cœna Domini publica est actio Ecclesiæ, quemadmodum Apostolus describit: Missa priuata vnius Sacrificii histrionica actio. Christus in Cœnæ suæ celebratione & administratione vult mortis suæ fieri commemorationem, hoc est, interprete Apostolo, publicam fieri prædicationem & annunciationem suæ mortis. In Missa Pontificia tantum abest, vt mortis Christi fiat annunciatio, vt etiam publica ipsorū lege prohibeantur verba ista publicè & palā annunciare. Vn-

de tantùm in Missa sua mußitant & demurmurant, quicquid illic fit, ne
exaudiri nec intelligi poßit à circumstantibus spectatoribus, si qui ad
Christus præsentibus, qui hæc facere possunt, & faciunt, quæ ipse præ
hoc est, qui accipiunt, qui edunt & bibunt, & mortem ipsius præ
suam Cœnam instituit. Missæ pro absentibus, imò pro defunctis etia
illorum facere nihil possunt, celebrantur. Hæc, quæ iam recensui
Missa Pontificia, plus quàm δὶς διακοσῶν pugnant cum Cœna D
eiusq; institutione. Sicut & alia multa, vt quod mentiuntur Sacrifi
culi, Missam suam execratam, Sacrificium esse verè propiciatorium
peccatis viuorum & mortuorum, valereq; ex opere operato, & opere
de congruo & condigno, & pro omnibus necessitatibus applicandum.
Apostolus requirat, vt homo se probet prius, & sic postea de pane illo
& de calice Domini bibat, qui prorsus, propter contrarium Eccles
tutum, doctore Hispano, Laicis non administratur. Sic, scilicet, Missa
sus nihil variat à Cœna, quàm Christus instituit. Quod ne Diabolus
dem, mendacij Pater, affirmare ausit, quod facit Hispanus.

Fol. 183. „ Secundo, probare instituit prædictum esse & commendatum à
„ phetis Noui Testamenti externum Sacrificium. Id autem esse
„ suam, ideoq; legitimum Sacrificium probare conatur. Sed vitiosum
gumentum, vix quisquam est artis Dialecticæ tam imperitus, qui non
A, genere enim ad speciem non valet consequentia affirmatiuè: vt si
Hoc est vinum, ergo est Creticum. Vaticinantur enim illi de vnico
Sacrificio verè propiciatorio, quod non in Cœna, sed in cruce
cuius effectus durat perpetuò. Nostra verò gratiarum sunt actiones.
„ Esse autem suum Missæ illud, ex Prophetarum oraculis doce
„ idq; sanctorum Patrum authoritate, qui illa sint hoc modo intu
Psal. 109. „ Quale est illud in primis Psaltis, canentis de Christo: Tu es sacerdos
Fol. 184. „ num, secundum ordinem Melchisedech. Patres autem locum hunc
Gen. 14. „ Sacrificium retulisse. Cyprianum, Augustinum, Hieronymum,
„ Damascenum, &c. quod videlicet Melchisedech ob mysterium futuri
„ causti, quod Christus obtulit Deo Patri Sacrificium (qui primus
teranus, in aciem producitur, ad probandum Missæ Sacrificium) &
hoc idem, quod Melchisedech obtulerat, id est, panem & vinum, suum
Fol. 189. „ corpus, & sanguinem. Quod igitur concludit: Quis iam quæso
Here

Heerbrandum, & Chemnitium, & reliquam turbam prædicantium, Scrip= "
ture locum, de sacerdotio Melchisedech, rectius, quàm hos Patres intellexi= "
sset. Quis non impudentiam Heerbrandi miretur, qui sit ausus scribe= "
re: nullius esse prorsus momenti figmentum Pontificium (Sic enim homo "
leuissimus, doctrinam communem Patrum vocat) quo dicunt: Psalten, cum "
ait: Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech: ad "
Historiam Geneseos alludere, eamq; explicare? Rx Heus veterator, cur non "
addis reliqua, quid videlicet negauerim, nempè, vt immediatè sequitur, *Disputat. De Missa Pontificia prop. 69.*
quod commendatis, præcipuũ, quòd inter alia illic narratur, hoc esse, Panis ni= *Gens. 14.*
mirũ & vini sacrificiũ, propter quod à Dauide dicatur Christus Sacerdos
secundũ ordinẽ Melchisedech. Id verò adhuc constãter nego, Hispane, & ideo
nego, quia ipsa scriptura S. negat. Nec ideo leuis sum, nedũ leuissimus, quòd
sine Patrum, siue matrum vestrarũ loci scripturæ interpretationem, cum pace
eorum, respuam, pluriscq; sacrosanctæ scripturæ authoritatem & enarratio=
nem faciam, à qua sola totum dependet negocium. Quod si enim intueamur
& perpendamus exquisitissimè, nullum, nullum inquam, & quidem pror=
sus nullum eo loci inueniemus sacrificium, quod illic Melchisedech Deo obtu=
lerit. Ita enim illic habetur, & ad verbum legitur interpretibus, Sancte Pa=
gnino, & Vatablo, Hebrææ linguæ peritissimis. Porrò Melchisedech Rex "
Salem, protulit panem & vinum, & ipse cum esset Sacerdos Deo altissimo. "
Benedixit ei, & dixit, &c. Vbi Vatablus annotat & interpretatur: Protulit *Gen. 14.*
panẽ & vinũ, id est, lassum & fãmelicũ exercitum regia liberalitate refecit.
Neq; enim exponendum est, vt vulgò, ipsum protulisse panem & vinum, vt *Audi Hispane.*
offerret Deo in gratiarum actionem quòd Sacerdos esset, Nam duo dicit,
quæ necessario distingui debent, ipsum Melchisedech fuisse regem & sacer=
dotem. Quòd esset Rex, Abraham ac eius comites accepit hospitio, atq; aluit
pane & vino. Panis nomine intelligitur omne cibi genus. Quod autẽ sacer=
dos benedixit iure Sacerdotij, & decimas ab eo recepit. Vetus autem hic mos
fuit, qui reges erant, simul Sacerdotio fungerentur. Hactenus Vatablus.
Ecce Hispane, hic ex verbis textus, & interprete Hebrææ linguæ peritis=
simo, de sacrificio & oblatione panis & vini, à Melchisedeco facta, audis,
nil vides, vt maximè acutus & perspicax videri velis: sed planè contra=
rium audis, negari nempe & refutari vulgarem tuam opinionem. Panis
quidem & vini mentio fit, sed ea non Deo fuere oblata, verùm exercitui fã=

 melico

melico datu, vt ijs reficeretur lassus. Nec tibi interpretis huius oppon
thoritatē ne denuò ex te audire cogar, quod in alio tuo contra me scripto
sti, cum Pontificium Cassandrum, modestius & rectius sentientem tibi
fuissem, Ideo eum tibi non placere, quia nobis placeat. Sed veros pr
scripturæ aperta, ex quibus oblatio panis & vini probari nequi
inde Hieronymum, qui etiam sententiam hanc reddidit, & ipsa
verba eius sonant, in refectionem, tam ipsius Abrahæ, quàm armatorum
panem vinumq; protulisse Melchisedech. Habes etiam, Hispanc
cur Sacerdotis fiat mentio, & quod eius officium, non quod hic ob
quod hic à Melchisedech omissum esse, diuina prouidentia & vol
dubium non est. Vidit enim Spiritus sanctus venturos Missaticos Sac
cuculos, qui hinc patrocinium quæsituri essent suæ impiæ & execrab
sæ, quibus non modò præbere, sed præscindere etiam tales occasiones
voluit, sed propter vestram induratione, plus quàm Pharaonicam, &
tatem cordis, præcauere non potuit. Tertiò, opponimus aduersarijs Ap
Hebr. 7. lum Paulum, ex professo explicantem versum Psaltis de Christo, qui
cerdos in æternum, secundum ordinē Melchisedech, & docētē, quis
sit Melchisedech, secundum quem Christus sit Sacerdos, & in quo
Christi sacerdotium, & quomodo, ac quibus sit per Melchisedech repr
tatum. Vbi prorsus nullam, inter multas collationum species, oblationem
panis & vini mentionem facit. Docet autem Apostolus ibidem, simi
Christi & Melchisedech, secundum cuius ordinem sit Sacerdos in æter
cōsistere in ratione, 1. personæ, qua assimilatus sit, vt ibid. habetur,
quia eius genealogia non annotetur, sed quasi sine patre & matre
troducatur. Quemadmodum Christus, Dei filius in cœlo matre, &
terris patre caret. Deinde, ratione officij, quòd sicut ille, ita hic quo
mul pacis & iustitiæ, & Sacerdos in æternum sit, benedictionem
Gen. 12. cut Abrahæ est dictū: In semine tuo, qui est Christus, Gal. 3. benedic
nes familiæ terræ. Iramq; Dei placans, nos illi reconcilians, quod
oblatione in cruce (non in Cœna, pane & vino, vel sub horum species
ita iustificans, & in æternum nos saluans. Hoc ipsius Sacrificium dura
tuò. Eo enim quod maneat in æternum, sempiternum habet Sacerdotium
de & saluare potest accedentes per semetipsum, semper viuens ad inter
dū pro nobis. Talis. n. decebat vt nobis esset Pontifex sanctus, in nocens

...us, segregatus à peccatoribus, & excelsior factus cœlis, qui non necesse ha-
beret quotidiè, quemadmodum illi sacerdotes, prius pro se, deinde pro sui po
puli peccatis hostiam offerre. Hæc & non alia ex scripturis S. Gen. 14. Psal.
109 Heb. 7. Habemus firmiorem sermonem Propheticum, cui benè facimus
attendentes, tanquã lucernæ, lucẽti in loco caliginoso, donec dies illucescat, &
lucifer oriatur in cordibus nostris. Hæc diuinitus ædita esse à Spiritu S. testa-
tur Apostolus. Non igitur curamus, Hispane, vt scias, quid, aut quomodo, pa-
tres tui scripserint, aut sint interpretati, nos etiam exhortante Chrysosto- *Chrysost. 2. ad*
mo, & dicente: Non igitur multorum opiniones habeamus, sed res ipsas in- *Cor. Homil. 13.*
quiramus. Quomodo autem nõ absurdum, propter pecunias alijs non crede- *in Fi.*
re, sed ipsas numerare & supputare: pro rebus autem amplioribus, aliorum *Nota benè.*
sequi sententiam simpliciter, præsertim, cum habeamus omnium exactissi-
mam trutinam & regulam, diuinarum, inquam, legum assertionem. Ideo
obsecro & oro omnes vos, vt relinquatis, quidnam huic, vel illi videatur.
Deiq; HIS A SCRIPTVRIS HÆC OMNIA INQVIRITE, & ve-
ras diuitias discentes, eas sectemur, vt æterna bona assequamur.

Sed quid Hispanus ad verba textus de Melchisedech, Gen. 14 quæ ex *Fol. 190.*
Hebræo (quod nemo negare potest) redduntur: Et ipse Sacerdos altissimi? *Gen. 14.*
Nos autem his, inquit, primùm authoritatem Cypriani, Ambrosij, Hiero- "
nymi, & aliorum, quos antè citauimus, obijcimus, qui disertè fatentur, Mel- "
chisedech panem & vinum obtulisse Deo. Quid audio? Horrendam "
blasphemiam. Itáne ergo pluris vos facitis Patrum vestrorum authoritatem,
quàm Dei Patris cœlestis? quàm Spititus sancti verba? quàm Biblia? Quod
si ita estis affecti, & res vestræ sunt comparatæ, abijciamus Biblia, & ex Pa-
trum scriptis Thalmud faciamus. Hoc equidẽ exoptarẽt Iesuitæ. Sicut supe-
ritibus temporibus, neglectis Biblijs, Magister sententiarum pulpita & Ca-
tedras Ecclesiasticas & Scholasticas occupauerat. Sed hæc infelicia fuêre Ec-
clesiæ secula, & tempora tenebrarum. Iam, Hispane, dicimus: Ad legem & ad *Isa. 8.*
testimonium, quod si non dixerint iuxta verbum hoc, non erit eis matutina lux.
Hinc pros tenebris estis immersi. Mosen, inquit Christus, habẽt & Prophetas,
hos audiant. Itẽ Ædificati super fundamentũ Prophetarum & Apostolorum.
Hos audiemus Ecclesiæ Patres, diuinitus nobis commendatos. Et secundum
hos Patrum vestrorũ scriptis iudicabimus, Et nequaquam vice versa, se-
cundum illos. Scripturam S. interpretabimur, Hispane. Nam quod rationis
huius

„ huius tuæ impiæ subijcis rationem, inquiens: Vt in eo etiam demonstrem
„ litudinem ordinis sacerdotij Melchisedech, & Christi, Resp. Antè demo
tum est ex Scriptura S. quæ sui optimus est interpres, in quo illa consis
militudo ordinis sacerdotij. Ideoq; facessant nugæ Pontificiæ & Thalm
„ Sed hic ait: Etiamsi particula (enim) ex textu remoueatur, perinde
„ mus ex historia ipsa colligere, quemadmodum Patres. Non enim ea par
„ la, sed commemoratio inprimis sacerdotalis dignitatis, statim post me
„ nem factam vini, panis & indicat earum rerum oblationem, Deo in gr
„ rum actionem, pro Abrahæ victoria fecisse Melchisedech, Refertur ex
„ dignitatis commemoratio, vt series ipsa textus indicat, non ad sequentia
„ ba, sed ad priora.

Plus quàm Satanicam hanc esse malitiam, & scripturæ dep
nem esse, necesse est. Vbi Scriptura disertè dicit, & coniungit, Melch
chum Regem protulisse panem & vinum: Et deinde, cum esset Sacerdo
altissimi, benedixisse Abrahã: Hic Hispanus cum suis, planè Diabolo
imò furore, discerpit vtraq;, & panem & vinum, quæ prolata sunt à
Melchisedech, exercitui eius famelico in refectionem, vt antè ex Hie
ostendimus: coniungit ipse cum sacerdote, Deoq; oblata fingit ac
turpissimè Hispanus Idololatra, & Sacrificucuculus turpissimus. Cu
verbum Hebræum Hozi, Deo offerre, sed producere, depromisit (Bu
getragen.) significet, quod omnes linguæ vel mediocriter periti
Hæc verba per vitrum suum sacrificio infectum intuens, & sicu
agnum subinde ingeminans deprauat Hisp.

Fol. 192. Sed hic silentio præterire non possum, quod è sui collegæ, cui
est Hyperaspistes, Disputatione contra me, repetit, cum vtercq; di
„ is esse omninò iudicij argumentum, à vocabulis, quæ in Biblijs
„ ctis habentur, Typographorum vel imperitia, vel negligentia
„ vel appositis, magis, quàm ab Ecclesiæ sententia dependere. Vi
nes, mihi cum Satana ipso negocium esse, qui in Esauitas est ingressus,
per ipsos loquitur, scribit, & veræ Ecclesiæ exitium per istos, sua m
pia, meditatur. Non enim sufficit illi, per collegam eius, horrendam
antea euomuisse in scripturam S.S. blasphemiam, de qua sunt admoniti
me: sed eandem iam repetere Hispano visum est, & cumulare, Phar
me vocans Tubingensem, qui ea fuerim immeritò offensus. Atq; ita nò

specta Biblia sacra reddere conatur, quasi nihil in ea sit certum, sed etiam typographorum vel imperitia vel negligentia corrupta, Dij tales terris auertite pestes Ecclesiæ, à quarum iudicio, hoc est, opinionibus, magis dependendum nobis esset, quàm à Scripturis sacris, vt blasphemant, corruptis, vt penes istos stetq; cadatq; Religio, & quod illis videatur, sanctum sit.

Probare deinde conatur, etiamsi concedatur cum Hieronymo & Epiphanio, Melchisedech Abrahæ panem & vinum ad refectionem dedisse, nihilominus constare hoc ipsis sacrificium, & id, dicit, plenius intelligitur in Melchisedech facto, fuisse designata Eucharistiæ mysteria, in qua primum ista Deo offerantur, deinde verò sumantur. Hæc, Hispane, principij est petitio. Hoc ipsum enim damnamus, & cum Christi institutione pugnare suprà copiosè docuimus. Sicut hîc etiam in textu nulla prorsus oblationis fit mentio, quam tu peruersione textus improbe, violenter ingeris, non ex verbis colligis, neq; ex eis colligi potest, nedum plenius, vt mentiris impudentißime Hispane. Fol. 192.

Nam quod nugaris, verisimile esse, exercitum Abrahæ commeatum, inter alia spolia, ex hostibus retulisse, & significationem potius mysticam, quàm aliquam Abrahæ ipsiusq; exercitus neceßitatem, rationem videri fuisse, cur Melchisedech panem & vinum, Deo sic prouidente, tunc protulerit, &c. Respond. Coniecturis opus non esse, vbi verba textus sunt clara & perspicua, vt hoc loco. Quod si coniecturis hîc agendum esset, cur non cogitat Hispanus potius, honoris & gratulationis causa Regem Melchisedech, aduentantes hospites, & victorem Abrahamum, quemadmodum moris est, & principes solent aduenas illustres pro dignitate tractare, excepisse? quàm hinc missam suam, Deo, vt ipse ait, sic prouidente, fuisse mysticè adhibitam, cum hæc non Deo propicio, sed irato, in pœnam contemptus verbi, inualuerit. Fol. 193.

Quod verò cap. 7. ad Hebræos attinet, in quo, facta collatione sacerdotis Melchisedechi & Christi, qui secundum illius ordinem Sacerdos dicitur, nulla prorsus fit mentio oblationis panis & vini, quod aduersarij ipsimet, & hic etiam Hispanus, quantumuis contentiosus, vltrò fatentur, cumq; non videant, nec reperire apud Apostolum panis viniq; oblationem, à Melchisedech factam, poßint, quàm magno, scio, redimeretis Esauitæ. Ideo scil: non esse necessariam asseritis, sicut vulpecula, percussa pyro cauda, cum non decideret pyra, se alioqui ea non cupere dicebat. Fol. 194.

„ Ne verò turpiter adeò se dare videatur, scopum loci Epistolæ ad H-
„ bræos illud non requirere ait, quia propositum illi sit, tantùm ostendere
„ Iudæis, sacerdotium Christi dignitate & fructu longè antecellere Leb-
„ Sacerdotio, quod vnum prolixè multis hic agit Hispanus. Respon-
Verum est, id quoq; illic tractari, & quidem alijs etiam capitibus, pr-
puè 5. sed nec solum hoc, nec principalis septimi capitis status est, & p-
positum: sed ex professo collationem, per totum caput 7 instituit, inter
chisedech & Christum, atq; vtriusq; sacerdotium, & in quo Melchis-
typum Christi gesserit, docet: nempe quod sit æternum Christi sacerdo-
Vnde & saluare potest in perpetuum, accedens per semetipsum ad Deum
semper viuens, ad interpellandum pro nobis. Et quidem semel, inquit A-
stolus hoc capite, seipsum pro peccatis populi obtulit. Cũ igitur semel pro pec-
catis populi se obtulerit, quæso vos omnes Papistas, vbi hoc fecerit, in
náne, an verò in cruce? Hoc posterius negare non audetis, propter
euidentiam. Igitur figmentum vestrum, de oblatione in Cœna, locum
habet. Nec locum habet cauillum illud vestrum, in Cœna incruentè
cruce verò cruentè Christum se obtulisse. Hoc enim modo non semel
tùm, sed bis se obtulisset Deo Patri, pro peccatis populi, siue cruentè, siue
cruentè. Duo itaque præter iam commemoratam Christi & Melchisedech
antithesin, tractat Apostolus, hoc & sequentibus capitibus, vsq; ad fin-
1. Christum vnicum fuisse idoneum, qui se pro peccatis humani generis
tulerit. Deinde, vnica oblatione hoc suo munere fuisse perfunctum, p-
perpetuò vigeat & valeat. Cumq; hoc cap. multis modis Apostolus
ferat Melchisedech sacerdotem cum Christo Pontifice, & docere pro-
tum habeat, in quo, & quomodo, Christus sit Sacerdos secundum ordinem
Melchisedech, sacrificij autem Melchisedechi ne vnico quidem verbo
tionem faciat, quod certè, si vsquam alibi, hic maximè erat necessarium,
nam, vnde alias sit probaturus, non video: Hinc, quanta sit Gregorij Fal-
lentia impudentia, apparet, quod ex Melchisedech, Missæ suæ sacrificium
probare instituit.

Fol. 158. „ Ridiculum porrò est, & anile, quod nugatur Hispanus, non esse con-
„ temnendum, quod quidam respondent, ob id noluisse Apostolum, in ea col-
„ tione Christi & Melchisedech, commemorare panis & vini oblationem, qu-

Hebr-

hebræis tunc scriberet, adhuc in fide infirmioribus, quàm vt tantum illis deberet pandi mysterium. Et quidem verum est, adhuc fuisse infirmos, vt cap. 8. testatur Apostolus, ideoq; frustra operosè multis id agit Hispanus, & hic recitat. Sed non potuisse eos capere hoc mysterium, (Si à Mose ita descriptum & verum esset, & non à Papicolis confictum) quod videlicet Melchisedech obtulisset panē & vinū Deo, typum fuisse vnici sacrificij Christi, qui primùm in Cœna sua vltima, sub speciebus panis & vini, se Deo Patri, vt typum hunc adimpleret, obtulerit. Deinde verò in cruce reliquos typos hostiarum & sacrificiorum, quæ ex pecudibus mactatis & Deo oblatis constabant, expleuisse. Hæ verò nugæ sunt Hispanicæ, gerris Siculis vaniores. Cum enim hoc capere potuerint, (nam in hoc multus est Apostolus in ista Epistola) quidni & illud? præsertim, cum aliâs in lege multa Sacerdotes obtulerint sacrificia Deo, & libamina, quæ ex placentis, panibus, farina similæ, & vino, constabant. O igitur absurdissimos Papistas. Et quàm in omnes se mutat formas impietas? quàm ringitur, & se torquet mirabiliter & miserabiliter Hispanus? quid non fingit? Imò, quid non mentitur? vt ornet Pādoram suam, pessimam mulierem, quam tot coloribus pingere conati sunt tot Sophistæ & Rabulæ Romanenses, quamq; pallio, ex varijs centonibus & lacinijs pessimè consuto, palliare tot conati sunt Pontifices.

Quod præterea contra id, quod scripsi, si maximè hoc, quod contendunt Papicolæ, nec tamen probare possunt, cōcedatur, Melchisedech panē & vinum Deo obtulisse, & non exercitui Abrahæ: in hoc non fuisse eum separatum à Sacerdotibus Leuiticis. Nā & hi panē vinūq; in suis offerebant oblationibus, vt ex Leuitico Mosis constat: Valdè frigidè respondet Hispanus, ne tarendo omninò victus videatur: nusquā in Scriptura legi: Sacerdotes Aaronis, siue Leuiticos, panem & vinū simul obtulisse tanquā præcipuā & vnicam materiam sacrificij, sicut fecit Melchisedech, qui, vt ait Oecumenius, primo hostiam sine sanguine Deo obtulit. Respond. Neque ego dixi, panem vinumq; sola obtulisse, sed disertè addidi, in oblationibus suis. Nec quæsiuit, vtrum sola vel cum alijs panem vinumq;, sed, num omninò hæc obtulerint sacerdotes Leuitici? sed siuè sola, siuè cum alijs sacrificijs, panem vinumq; libamenta obtulerint, parum refert: hæc modò eos obtulisse constat, sicut fatetur aduersarius. Ideo adhuc constat argumentum, Melchisedech in hoc non separatum à sacerdotibus Leuiticis. Et huc etiam contra

Fol. 200.

Leuit. 23.

Hispanum eiusq; Responsum facit, quod superius ex Vatabli annotatis e limus, nomine panis à Melchisedech prolati, omne cibi genus intelligi. etiam carnes.

Ad argumentum à me propositum, quod cauillationem vocat, si ad dinem Sacerdotij Melchisedech, secundum quem Christus est Sacerdos priè pertinuit panis & vini oblatio: alterutrum è duobus fateri eos erit, quorum neutrum istis placebit, aut in Missa substantiam panis & sacrificari, quemadmodum sacrificauit Melchisedech, si panem & vinum tulit. Aut, si corpus & sanguis Christi sacrificatur, minimè sacerdotium Christi secundum ordinem Melchisedech in Missa exerceri, sed sacerdotium Leuticum secundum ordinem Aaronis, qui corpora pecudum in sacrificio tulit, Ad hoc inquam, quid respondeat Hispanus reuera non habet.

Fol. 202. valdè turpiter, imò turpissimè se dat. Nam primum ad priorem pr
„ responsurus dicit: Duo sunt, in oblatione Melchisedech, etiam vt à sacr
„ Leuiticis differebat (de quo tamen in illa à me non agitur) diligenti ad
„ aduertione discernenda. Vnum est, quod substantiam panis & vini obtuli
„ terum, quod obtulit sanè eo ipso substantiam aliquam, quæ panis & vi
„ cidentibus proprietatibusq; tecta esset, quæq; ideo, vt panis obijceretur
„ bus, eosq; tanquā panis immutaret. Verè scio, quod nesciat homo miser
quid dicat, sed cum solutionem non inueniat, præstigijs quasi magicis ob
fallere conatur, aut potius incantare incautos. Monstra sunt & portenta
borū, quod dicit, primum Melchisedech substantiā panis & vini obtuli
inde, quod obtulit sanè eo ipso substantiā aliquā, quæ panis & vini
tibus proprietatibusq; tecta esset, quæq; ideo vt panis obijceretur
eosq; tanquam panis immutaret. Quid tibi vis, Hispane, Sphyngis
ænigmatis? Num in sacrificio Melchisedechi panis & vini substan
latione periit, & est annihilata? Dic ergo hominum absurdissime, im
stantia illa panis viniq; est mutata? Vt tecta lateret sub panis vi
cidentibus? Num vt in Missa vestra fingitis, mutata in corpus Christi
qui hoc tempore Melchisedechi nondum erat in rerum natura, quom
igitur mutari in illud potuit? Quod si hoc te velle neges, quæ igitur
stantia illa, quæ in oblatione Melchisedech, panis viniq; proprietatibus
cta, tanquam panis sensus afficeret? vt loqueris. Hic Oedipo opus

Fol. 203. Quidni? Hic enim Parrisienses Sorbonistæ, hic Louanienses Magistri

Verò, belle homo, Nouum hoc vestrum dilirium Transubstantiationis, quod multis etiam in Nouo Testamento seculis fuit incognitum, priscis illis temporibus, quibus fuit infantia Ecclesiæ, & pædagogia populi Dei, tum fuisse populo Dei notum affirmabis? Atqui antè ex Epistola ad Heb. 5. informiores fuisse, quàm vt hæc illis panderentur mysteria, dixisti. Videris itaq; quomodo euadas, & potius in quascunq; te mutes formas, quàm vel veritati cedas, vel Sacrificium tuæ Missæ missum facias. Ita perge, donec eò peruenias, quò tendis, Hispane.

Ad alteram mei argumenti partem. Si corpus Christi in Missa Sacrificatur, sacerdotium Christi non erit secundum ordinem Melchisedech, sed Aaronis, qui corpora pecudum in Sacrificijs obtulit: etiam quid respondeat, bonus vir non inuenit: sed primùm dicit, me neq; subtiliter neq; rerenter facere. Respondeo, Hoc tibi imputes, Hispane, non mihi, nec ego volo, vt tu calumniaris impudenter, quod vident omnes, corpus Christi in Missa oblatum, simile pecudum corporibus, & non humanũ esse. Tantũ enim abest, vt pecudum corporibus, Christi in Missa corpus simile esse sentiam, vt quod scis, prorsus in illa esse, aut haberi, negem & probem. Quia verò locus effugij nullus patet Hispano, concedit, quodsi velim, Missæ Sacrificium, secundum ordinem Aaronis etiam vocari, de appellatione inquit, non multum pugnabo, modò simul de re constet, esse quoq; Sacrificium hoc secundum ordinem Melchisedech. Hinc ergo sequitur, Hispane, nullum esse discrimen inter sacerdotium Melchisedechi & Aaronis, nec iam amplius Melchisedechi præstãtius esse Aaronis seu Leuitico, quod antè contendere rectè asserebas Apostolum ad Hebræos. Sic etiam nec Christi præstantius Aaronis sacerdotio, quòd neminem ad perfectionem adducit, perfectum ergo Christi quoq; est sacerdotium. Quod sanè absurdissimũ & simul blasphemum. Sed hoc haud dubiè consultò dicis, & agis, vt impedito Christi sacerdotio succurrat vestrum Missæ Sacrificium, quod perfectiũ, quòd Christi deest Sacrificio, qui, secundum Thomam, & alios multos, tantùm pro peccato originali satis fecit, Missæ verò reliquum fecit, pro quotidianis actualibus peccatis offeratur cotidie. O Hypocritæ, quomodo effugietis ignem gehennæ, cum isthac vestra sacrilega, execrata, & blasphema Missa? Videt autem, se in eas redactum angustias, vt absurdum

Fol. 204.

Fol. 205 „ dum concedere sit coactus, & absurditatem animaduertit, quam tamen
„ fugere non potuit, id eo addit: Vix loquendi consuetudo admittit, vt sa-
„ ficium corporis & sanguinis Christi, quod incruentè & tectè, sub alterna-
„ cie, in Missa fit, secundum ordinem Aaronis vlla ratione dicatur, qui
„ qui corpora, non nisi cruentè, & in propria specie, immolarat. Patet-
„ tius, cruentum Christi Sacrificium in cruce, cuius Aaronis Sacrificia
„ propriè typus fuerunt, secundum ordinem Aaronis quadantenus de-
„ brando appellari.

Constrictum teneo Protea nodo argumenti mei, vt absurda vitare queat, nisi mecum sentiat, quod veritas habet, Missa sacrificium non nec in ea corpus & sanguinem Christi Deo offerri, Christumq; non sacerdotem secundum ordinem Aaronis, sed Melchisedechi, nec huius sacerdotij ordinem in sacrificando vel offerendo panem & vinum constitisse, nec etiam hæc obtulerit, sed alijs in rebus, de quibus suprà. Ideoq; nec panem & vinum, & caseum (si ista duo non sufficiunt) Melchisedech ad nam Domini facere, nec Christum in ea Deo incruentè, vt nugatur, in cruce seipsum Deo Patri cœlesti obtulisse, cuius Sacrificij ipsius cruentæ & oblationis, typi fuere Sacrificia Leuitica. Sicut & per agnum Paschalem est adumbratus. Et Isaias inquit: sicut agnus ad occisionem ductus & non aperuit os suum, oblatus est, quia ipse voluit, &c. et Baptista: hic est agnus ille Dei, qui tollit peccata mundi, Per iuge Sacrificium norum, mane & vesperi oblatorum iugiter, repræsentatus. Has omnes impleuit Christus in cruce, & non in Cœna. Sed huius Sacrificij sui, quo corpus suum in mortem tradidit, & sanguinem effudit in cruce in peccatorum nostrorum remissionem, nos in Cœna sua, in qua non exhibet corpus & sanguinem suum, vult esse memores, hocq; in sacram commemorationem, siue, vt Paulus interpretatur, mortem eius annunciare & prædicare, hincq; fidem nostram in ipsum confirmare voluit. Ita mecum sentias oportet, & loquaris, Hispane, necesse est, si volueris te exijs labyrinthis extricare, aliâs nunquam euades.

Exod. 12. Esa. 53. Ioan. 1.

Fol. 205. Fol. 206. 2. Ex Malachiæ loco quoq; suum vult probare Missaticum Sacrificium. Et in prima acie VETERANOS collocat, hoc est, PATRES, quibus militibus se victoriam consecuturum sperat Hispanus. Sed inuitis omnibus vincitur, ideo nulla spes victoriæ. Audiamus itaq; & examinemus, quo modo

...tres explicauerint hunc Malachiæ locum, quos Hispanus hic pro se pro-
...ciit, & videamus, quomodo non tam ipsi, quàm nobis militent. Chrysost: In
hunc locum, vide, ait, quàm luculenter, quamq; dilucidè mysticam inter-
pretatus est MENSAM, quæ hostia est incruenta. Respondeo. Quid
hoc ad Missam Pontificiam? Loquitur de Cœna Domini, quæ mensa
Domini à Chrysostomo, ex Apostolo, dicitur. Sicut ibid. addit Chry-
sostomus, quod studiose omisit Hispanus, vt dissimularet: Thymiama (id est,
incensum) appellat sacras preces, quæ post hostiam offeruntur. Hic enim
suffitus Deum refocillat. Et: Habemus & nos in nobis ipsis varias immola-
tiones, non quæ iuxta legem incedunt, sed quæ docent Euangelicam gratiam.
Visne has cognoscere victimas, quas habet Ecclesia, cum sine sanguine, sine
fumo, sine altari, cæterisq; cæremonijs, munus Euangelicum sursum ascendit
ad Deum, QVODQVE SIT SACRIFICIVM MVNDVM
ET IMMACVLATVM? Audito sacram Scripturam, tibi palàm
exponentem hanc differentiam & varietatem. Est igitur primum Sacrifici-
um, quod antè dixi, spirituale illud & mysticum donum, de quo Paulus
ait, &c. Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis Sacrifici-
um, & oblationem, in odorem suauitatis. Audis Hispane, quodnam sit illud
Sacrificium mundum & immaculatum, de quo Malachias est vaticinatus,
Christus scilicet, non, quem vos in Missa offerre imaginamini, sed donum
Dei nobis datum, qui seipsum tradidit pro nobis Sacrificium, & oblationem,
in odorem suauitatis, idq; in cruce.

Augustinus, inquit Hispanus, Malachiæ locum ita interpretatur. Hoc
Sacrificium, per sacerdotium Christi secundum ordinem Melchisedech, cum
omni loco, ab ortu vsq; ad occasum, Deo videamus offerri. Audio men-
tem fieri Sacrificij, illudq; offerri per sacerdotium Christi, in omni loco.
Quid ergo de Missa Pontificia loquitur Augustinus? Nihil verò mi-
nus de Cœna Domini. Sic enim idem in eisdem libris interpretatur:
Pauperes dicit: Non est bonum homini, nisi quod manducabit & bi-
bet. Quid credibilius dicere intelligitur, quàm quod ad PARTICI-
PATIONEM MENSÆ HVIVS pertinet, quam sacerdos ipse
mediator Testamenti Noui exhibet, secundum ordinem Melchisedech, de
corpore & sanguine suo? Id enim Sacrificiũ successit omnibus illis Sacrificijs
veteris Testamẽti, quæ immolabãtur in vmbra futuri. Quibus verbis mani-
festè loquitur, nõ de Missæ Sacrificio, sed de mensæ Dominicæ participatione,
hoc

Chrysost. in Psal. 95.

1. Cor. 10.

August. lib. 18. de Ciuit. Dei cap. 15.

" Fol. 206.

Id. de Ciuit. Dei lib. 17. cap. 20.

hoc est Cœna Domini, in qua non nos Deo offerimus corpus & san-
Christi, sed ille ipse mediator Noui Testamenti nobis ea exhibet,
Augustinus. Et cur Cœnam Dominicam, Sacrificium appellet, hic m-
docet: quod videlicet præcipuus sit externus Ecclesiæ cultus, quem
omnium Sacrificiorum veteris Testamenti exerceat. Idem alibi, ve-
locum Malachiæ, dicit: Incensum enim est græcè Thymiama, sicut ex
Ioannes in Apocalypsi, orationes sunt sanctorum. Et iterum alibi, cod-
citato loco, addit: Et si quando audieritis: à solis ortu vsq; ad occasum
dari nomen Domini, quod est VIVVM SACRIFICIVM, ad
dictum est, Immola Deo SACRIFICIVM LAVDIS, ita
vultus vester, vt illius homicidæ.

Id. contra aduersar. legis & Prophet. lib. 1. cap. 20.

Id. contra literas Petil. Donatist. lib. 2 cap. 86.

Fol. 207. & sequentibus.

Nimis autem foret prolixum singulorum Patrum testimonia
nare, Eusebij Cæsariensis, Irenæi, Iustini, Hieronymi, & Damascen-
rum tamen nullus de Dagone, hoc est, Missæ Pontificiæ Sacrificio pro-
torio, locum Malachiæ interpretatur, vel etiam Missa priuata, sed t-
de Cœna Domini, quam suo more Sacrificium vocant, id est, cultum e-
ficium sacram Noui testamenti, sicut iam ex Chrysost. quoq; & Aug-
quos pro stabilienda sua opinione produxit, audiuimus. Quemadm-
& Irenæus, quem citat, de Cœna Domini corporis & sanguinis C-
loquitur, quam nouam Noui Testamenti oblationem vocat, vsitata, v-
Sacrificij & oblationis significatione. Et hunc Malachiæ locum ap-
quenti de precibus Ecclesiæ interpretatur, dicens: Et in omni loco m-
sum offertur nomini meo, & sacrificium purum: Incensa autem Ioan-
in Apocalypsi, ORATIONES ait esse sanctorum. In quam senten-
Tertullianus, in omni, inquit, loco Sacrificium nomini meo offertur & sa-
crificium mundum, Gloriæ scilicet relatio, & benedictio, & laus, & ora-
Et iterum: Sacrificium mundum, scilicet simplex oratio de conscientia pura.
Item id. libr. aduersus Iudæos, hunc Malachiæ locum, de Euangelij
gatione intelligit, inquiens: Indubitatè, quod in omni terra exire b-
prædicatio Apostolorum. Nam quod non terrenis, sed spiritualibus Sacr-
ficijs, Deo litandum sit, legimus, cor contritum hostia est Dei. De spiritu-
libus verò Sacrificijs addit, dicens. Et in omni loco offeruntur Sacr-
munda nomini meo, dicit Dominus. Similiter & Hieronymus ipse de o-
tionibus sanctorum, Domino offerendis, intelligit. Et Epiphanius: Sa-
fi-

Iren. lib. 4. cap. 32.

Tertull. lib. 3. aduers. Marcionem.

Id. lib. 4. Ibid.

Hieron. super Malach.

cuiet Euangelium per orbem terrarum. Nihil ergo proficit Hispanus his
ducibus vel militibus, qui ipsi non militant. Si maximè enim euincere
posset, quod in æternum nunquam faciet, cum omnibus suis socijs, etiamsi o-
mnes suas conferant operas, Patres omnes, locum Malachiæ, de priuata Sa-
crificuculorum Missa esse accipiendum, eamq; Sacrificium esse verè pro-
piciatorium, disertè scribere: Non tanta tamen illorum est authoritas, vt,
contra Cœnæ Dominicæ à Christo factā institutionē, fidem illis habiturisimus.

Et hic præclara & insignis Chrysostomi sententia mihi repetenda
est, quam suprà quoq; me posuisse memini, dicentis: Ne igitur multorum
opiniones habeamus, sed res ipsas inquiramus. Quomodo autem non absur-
dum, propter pecunias alijs non credere, sed ipsas numerare & supputare,
prorebus autem amplioribus aliorum sententiam sequi simpliciter, præser-
tim, cum habeamus omnium exactissimam trutinam, & Gnomonem, ac Re-
gulam diuinarum, inquam, legum assertionem. Ideo obsecro & oro omnes
vos, vt relinquatis, quidnam huic vel illi videatur, deq; his è Scripturis
hæc omnia inquirite, & veras diuitias discentes, eas sectemur, vt æterna
bona consequamur. Hactenus ille. Scriptura autem sacra Cœnam à Chri-
sto nusquam hoc fine institutam docet, vt sit priuata Sacrificuculi actio,
vel Sacrificium propiciatorium, pro peccatis Deo offerendum: Hoc vni-
cum enim esse docet Christi in cruce oblatum, qua vnica oblatione in æter-
num consummauerit sanctificandos, nec repetendum.

Fol. 212.

Iam quod dixi, sceleratè hunc locum à Papistis corruptum, qui pro «
oblatione MVNDA, legant, NOVA. Primùm, se meam mirari dicit Hi- «
spanus cæcitatem & impudentiam, qui non viderim, hanc esse Patrum in- «
terpretationem, qui Noui Testamenti nouam vocent oblationem. Respondeo,
nihil quid Patres dicant, vidi & noui antè, nec mihi Hispano Doctore
opus est, eosq; quantũ possũ excusatos habeo, quod nõ de Missæ priuatæ, verè
nec & antè audito, sint locuti Sacrificio, sed sic Cœnam Domini vocaue-
rint. Ego verò non de Patribus loquor, de quibus iam egimus, sed Pontifi- Fol. 213.
cuculo, Hispane. Nam quod negas, te quenquam scire Catholicum, qui
mundo textum, NOVA pro MVNDA substituerit. Respondeo. Neq; ego
Catholicum quenquam insimulo, sed Acolycum, Doctorem Iohannem Fabrũ,
concionatorem superioribus annis Augustæ in summo templo, accuso, simul

Ioannes Faber Libro de Sacrificio Missæ.

alios quoq; qui nobis pro MVNDA, NOVAM obtrudunt oblationem, h
consilio, vt hinc Missæ priuatæ Sacrificium Nouum confirment: quod Pa
non fecerunt. Is in Germ. Fol. 61, In latino, Fol. 100. hunc tractatu
cum, in vno eodemq; folio sexies, pro MVNDO, NOVVM substitu
vrget, vt scenæ & argumento suo inseruiret. Sed vlterius nobis progre
dum est, Hispane. Etsi enim textum ipsum in Biblijs mutare non audeat
men, quotiescunq; occurrit hæc Prophetia in Scriptis vestris, Nouum re
nitis & affingitis Sacrificium, pro mundo. Quod & socius tuus in su
Disputat. prop. 27. quæ ita habet: Ac inprimis Deus per Malachiam, s
gogæ sacerdotes alloquens, legis Sacrificia finem habitura, ijsq; NOV
aliquod Sacrificium esse sufficiendum, prædixit. Audis ergo disertè co
ptelam testimonij Prophetici, quod non habet, nouum, sed mundum:
postea, textus euidentia conuictus, dum repetit Prophetiam, vt hab
mundum legit. Siue igitur Patres, siue recentiores & iuniores affer
Nouam hic promitti oblationem, Prophetæ mentem & sententiam p
uertunt, qui non de nouo aliquo futuro Sacrificio, sed de mundo & p
gentium (quod & ex ipso textu, & Scripturæ S. collatione, ex Isaia p
uimus, & Apostolo Paulo) vocatione, quæ, per totum terrarum o
dispersæ, ad regnum Christi per Euangelij prædicationem vocandæ, &
Ecclesia colligenda erat, vaticinatus est & loquitur. Vnde nomen De
ter gentes etiam celebre & gloriosum futurum erat, & hoc modo offer
nomini Dei oblatio munda, omni in loco,

Duo agit Propheta. 1 De Gentium vocatione ad regnum Christi
Euangelium, vaticinatur: quod controuersia carere arbitror, cum vi
textus sint manifesta. Ab ortu enim solis vsq; ad occasum, magnum n
meum in gentibus. Quod etiam in fine huius loci & periodi repetit. Al
terum est, quod additur: Et in omni loco incensum offertur nomini meo, &
oblatio munda. Hic statim colligunt & inferunt, sed admodum insciti, ne dè
imò peßimè, Pontificij: Ergo Missa est Sacrificium illud, in Nouo Testa
mento. Quia nullum aliud est in Ecclesia Sacrificium externum & Nouum
quod in Veteri Testamento non fuit, quã illud nostrũ Missæ. De hoc ergo va
ticinatus est Propheta Sed quis collectionis & illationis huius non videt a
surditatem? Miseret sanè me cæcitatis Pontificiæ. Nõ enim vno tantùm pe

tum modo, sed multipliciter 1. Cum à genere ad speciem argumententur affirmatiuè, manifestũ est contra regulas Dialecticorũ peccatũ. Deinde, nõ dicit Propheta: Externũ offeretur nomini meo Sacrificium. Sed dicit: Offeretur incensum nomini meo. Nec, verum externum, siue internum sit futurum, hic definit. Tametsi ex Psalte manifestum sit, quodnam illud sit incensum, dicens, dirigatur oratio mea in conspectu tuo, sicut incensum: Eleuatio manuum mearum tanquam Sacrificium vespertinum. Vbi preces piorum describunt. Et ipsemet Malach. tertio capite, vbi itidem de Venturi Meßiæ exhibitione vaticinatur, definit, cuiusmodi oblatio sit futura, videlicet in iustitia. Hoc autem Iustitiæ Sacrificium quodnam sit, explicat Psaltes, eodem vocabulo, quo Malachias, nempe, sperare in Domino: Sacrificate, inquiens, Sacrificium iustitiæ, & sperate in Domino. Hoc nihil ad Missam, aut Sacrificuculos Missaticos. Parum enim refert, quales illi sint. Tertiò, non dicit, nouam gentes oblaturas oblationem, quæ in Veteri testamento non fuerit vsitata, sicut passim hanc Pontificij affingunt Prophetæ sententiam, seu corruptelam potius locis. Sed MVNDAM. Et hanc non angustis Iudeæ finibus inclusam fore sicut tum Veteris Testamenti Sacrificia ad vnum tantùm certum locum erant alligata, vt ea alibi offerre non liceret, nisi in templo Hierosolymitano: Verùm in omni loco, quod per Euangelij diuulgationem & prædicationem, in toto terrarum orbe &, mundo factum esse, per quam gentes omnes ad regnum Christi sunt vocatæ, euentus docet, & Apostolus, vbi λειτουργοῦ, id est, ministrum vel Sacrificum vocat Euangelij, Sacrificantem Euangelium Dei inter gentes, vt fiat, inquit, oblatio gentium accepta, sanctificata in spiritu sancto. Quibus verbis Malachiæ Prophetiam perspicuè & propriè explicat, quod omnes sani vident & intelligunt, docens, quæ sit oblatio ista munda, de qua Malachias, nempe, non esse Sacrificium, de qua in tota sacra Scriptura Veteris & Noui Testamenti negry quidem, sed prædicationẽ Euangelij inter omnes gentes, quae ministerio, Sacrificando & prædicando illud, adducat ad Deũ, qui de nde Deo grata offerunt Sacrificia, incensũ & oblationes, fidẽ, spẽ, charitatem, inuocationẽ Dei, quæ incẽsũ à Psalte dicitur, leuãtes manus puras, obedientiã, iusticiã, patientiã, denique propria sua corpora cultũ rationalẽ, hostiã

Psal. 3.

Rom. 15.

 quæ

viuam, Deo placentem, & acceptam, & alia pietatis exercitia, quæ
oblatio munda, accepta Deo, non quidem in aut per se, sed in Christo
1. Petr. 2 qui sua perfectissima obedientia nostram tegit imperfectionem, docen
postolo: offerentes spirituales hostias, acceptas Deo per Iesum Chr
Isa. Vltimo. Et hæc quoq; verborũ Isaiæ, vnde Malachias sua est mutuatus, senten
Mittam, inquit, ex eis, qui saluati fuerint, ad gentes, in mare, in Africam
Et annunciabunt gloriam meã gentibus, & adducent omnes fratres
decunctis gentibus, donum (Mincha est, id est, oblatio, qua voce Mal
as quoq; est vsus) Domino, oblationem in vase mundo (quod ipsum
bulum Malachias posuit & repetiuit) in donum Domini. De ea
Vterq; Propheta, eisdem vocabulis, loquitur. Cum igitur Prophetia
interpretationem ex ipsa Scriptura sacra Veteris & Noui Testamen
beamus: clamores Hispani, sociorumq; eius, siue etiam quorumcunq;
dem, curamus minimè: Cum non hos, sed illos Scripturæ S. S. interp
audire iubeamur. De cauillationibus Hispani, quibus hæc eludere co
iam dicemus, easq; ordine refutabimus.

Fol. 284 ,, Verùm hic etsi concedere sit coactus, de prædicatione Euange
,, iustitiæ Sacrificijs, hunc locum intelligendum, contendit tamen, non de hi
,, sed simul etiam ad Sacrificium externũ aliquod accommodari debere
,, non sit ociosum, quòd duplici verbo sit vsus, Sacrificatur & offerun
spondeo. Iam non possum amplius accusare Hispanum, quod negligen
perfunctoriè versetur in sacræ Scripturæ lectione, cum ad supers
vsq;, more Iudæorum, non solùm consideret & numeret Scriptura
bula, sed etiam trutinet, & hinc pulchrè argumentetur (quod supra
reprehendit: tenuis esse omninò iudicij argumentum, à vocabulis
Biblijs Sacrosanctis habentur, Typographorum vel imperitia, vel
tia omissis, vel appositis, &c. dependere, dicens) & argutetur, oc
in Scriptura, adeoq; perspicax, vt videat, quod ego videre non
nus. Ideoq; mirum non est, quod cæcum me vocârit. Sed heus Hispan
scum te esse video. Huic enim hominum generi, propterea quòd
habeant oculos, ex distorto fortè neruo optico, res vna & eadem gemina
se videtur & apparet, quemadmodũ & ebrijs, qualem te quoq;
cogitatione esse video. Ideo subinde mihi monendus es, vt, si molestum
reuerẽtiæ, Pater reuerende, nõ esse, conspicilia, quæ te cõparare voluit,

imponas, & deutius intuearis textum Malachiæ. Fateor enim tibi, me, tuo
dicio, cæcum, hæc duo vocabula: Sacrificare, & offerre (quæ ratione va-
care, inquis, existimare non debemus, cum, vt magnus ait Basilius, blasphe-
mia sit, putare, aliquod in scriptura verbà esse ociosum) in Hebræo non pos-
se videre, sed tantùm vnum: In omni loco incensum offertur nomini meo, atq;
oblatio munda, vbi nusquam video, sacrificatur, quod tu, veterem sequutus
translationem, addis, hincq; argumentum ducis. An verò te horum non pu-
deat O effrenem hominis licentiam, tenuisq; omninò iudicij. In summum itaq;
dic, Hispane, argumentum tuum, quod authoritate Basilij Magni, quem in
subsidium vocaueras, munitum, ex Cabala duorum istorum verborum, sacri-
ficare & offerre, ducere, non modò Papista, sed iam etiã Cabalista, de dupli-
ci sacrificio, spirituali videlicet & externo, Missæ scil. priuatæ (quæ neq;
in veteri neq; Nouo Testamento fundamentum habet, aut testimonium vl-
lum, nisi mirabiliter detortum) voluisti.

Quoditaq; multis garrit & nugatur de antithesi ex Malachia, non Fol. 216.
esse loci, vtrego asseram, sed sacrificiorum Iudaicorum, & externi in Nouo
Testamento, quia antea ex Isaia, Paulo, & Apostolis, genuinam illius sen-
tiam exposui, volens prætereo. Si hoc vnicum monuero: Ridiculum se face-
re Hispanum, dum negat loci antithesim, quod Aaronica sacrificia ad certum
& vnicum locum alligata esse dixi, Hoc verò in omni loco offerendum. Nam
sacrificia, inquit, Aaronica simpliciter significat fore, vt vbiq; displiceant, si-
ue in Iudea, siue in quacunq; alia orbis parte, fiant. Quasi verò alibi hæc
offerre, nisi ad Tabernaculum, & postea in templo Hierosolymitano, licue-
rit? Sed video Hispanum Idololatram cum Iudæis sentire Idololatris, quod
non peccauerint Iudæi, extra illud sacrificantes, (quod Dominus per Pro-
phetas disertè pronunciauit) modò non Gentium Idolis sacrificarent, quod
ita scripsit Hisp. Et sic manifestã loci antithesin, quæ in verbis textus ha-
bet, tollere Rabula suis nugis conatur. Certissimũ enim est, nec, nisi scrip-
tum mendacij arguere blasphemis voluerit, negare potest: Cultum vete-
ris Testamenti ad vnicum tantùm certum locum fuisse alligatum, cui oppo-
nit Propheta: In Nouo Testamento fore, vt in OMNI loco offeratur incen-
sum nomini suo, & oblatio seu sacrificium mundum, quo nullum, inquit
Hispanus mundius, atq; adeò NOVVM, quale est vtiq; corporis & sanguis Fol. 216. 217.
nis Christi sacrificium. Quod etsi, inquit, de sacrificio corporis Christi in

Videatur etiam Disput. contra Missam à 72. vsq; ad 83. Pro.

» cruce facto propriè, disserens, scripserit: Non immeritò nos (scilicet
» gratia Iebusitæ) ad sacrificium Eucharistiæ (hoc est, Missæ) accommoda
Fol. 217. Quàm verò nihil ad Pandoram Pontificiam, Missam, locus Malachiæ
ex Chrysost. & Augustino antè est demonstratum.

» Negat autem, si vocabulum hoc, sacrificium mundũ, de spiritua
» tùm, quale est prædicatio Euangelij, interpretemur, nos posse expedire
» nullũ tale sit, quod tam insignem, per se sanctitatem habeat atq; mund
» quàm Prophetæ verba præ se ferant. Etenim omnes Iustitiæ nostræ
» pannus menstruatæ, Et Lutherani omnes actiones vitiosas cum leg
» pugnantes dicunt. Quem, inquit, nodum expedire commodè nunquam
» terunt.

Quid igitur faciemus? Id quod Alexander. Cum enim Gordium
posset soluere nodum, cultro discidit & dissecuit. Ita nos gladio spi
quod est verbum Dei, nodum hunc, si non expedire, dissecare volumus
Rom. 15. am, ex quo Malachias hunc locum est mutuatus, eundemq; Apostolus
terpretatus, de prædicatione Euangelij, eiusq; diuulgatione inter omnes
tes, vaticinatum, Hispanus ipse concedere cogitur, nolens volens. H
autem Euangelij tanta est sanctitas & mundicies, vt alia omnia sanct
& mundet, adeò, vt potentia Dei sit, ad salutem omni credenti, & odor
ad vitã. Purius est & mundius auro & topazio. Prædicatio aũt Eua
quia fit per ministros, etiam peccatores, nihil sanctitati & puritati eius
mit, nisi manifestam hæresin, ab Ecclesia damnatam, defendere
cut aurum, aurum est & manet, vbicunq; sit, nec polluitur sordibus
trinsecus allitis: Ita nihil quoque decedit Euangelij prædicationi, in
tate Ministri hoc annunciatis. Portamus enim thesaurum hunc in
fictilibus. Ideoq; Apostolus hic gratiam sibi datam esse à Deo dicit
Minister Christi in gentibus, Sacrificans Euangelium Dei. Cum ergo prædi
catur Euangelium de Christo crucifixo, reuera Deo offertur sacrificium
mundum, Deoq; gratissimum. Sic quod ad alia bona verè credentium ope
ra attinet, sunt ea sacrificia suauissimi odoris Domino, hostia accepta, Deo
Philip. 4. placens. Sic enim Apostolus vocat subsidium Philippensium, quod miserant
Rom. 12. Longè verò gratiores sunt Deo rationales cultus Christianorum, dum vo
Suitis carnificibus miseri Christiani corpora sua offerunt, hostiam viuentem
sanctam, placentem Deo.

Aud

Audis, opinor, nisi surdus es, & audis ex Scriptura S. S. quæ munda oblatio, & sacrificium etiam externum, de quo, vt maximè non de oblatione corporis Christi in Missa vestra sacrilega, in qua Christum crucifigitis accipiatur, Malachiam intelligamus.

Sed quomodo, inquis, hæc cum vestra doctrina, qua omnes etiam piorum actiones vitiosas esse asseritis, cõueniunt? Etsi indignus sis, cum tuis Suitis, quibus margaritas proijciamus, quia pedibus vestris conculcatis: tamen propter alios, & ne verè dicere poßis, querulus & difficilis atq; improbus exactor, nos tibi respondere non posse, dicemus. Ita autem res habet. De sacrificio prædicationis Euangelij, iam dixi. Docemus, ex peccati reliquijs, & concupiscentia praua, in carne remanente, semper in omni bono opere aliquid concurrere & admisceri, quo opus per se bonũ Deoq; placens, ex fide factũ, imperfectiatur. Quos tamen næuos Deus, ex gratia, propter filiũ, in credentibus & dilectis in dilecto, etiam ipsis iam filijs, non vult videre, sed tegit pallio quasi sanguinis innocentis, & sic pro perfectis reputat. Sicut etiam credentes, hac prorsus eadem ratione, sancti, mundi, immaculati, nõ habentes rugam neq; maculam (licet multis modis in se polluti) pronunciantur. Id exemplo declarandum est. Paßio Petri, confeßio, constantia, & patientia, quam Deo præstitit in cruce, vt etiam inuerso capite terram versus, suspendi in ea voluerit, an non hostia Deo gratißima fuit, sancta, & immaculata? Vtiq;, & quidem adeò sancta, vt vos hypocritæ eam vobis quoque conferre plurimum opinemini, in thesauro Ecclesiæ repositam custodiatis, vnde Indulgentias alijs distribuitis, eumq; adimpleuisse ea, quæ defuerunt, (iuxta vestram in Christi paßionem blasphemam opinionem, ex malè intellecta Pauli sententia conceptam) paßionum Christi. Sed quid de ea Christus? Cinget, inquit, te alius, & ducet, quo non vis. Concurrrit itaque cum Petri voluntate & alacritate aliquid [illegible] carnis, quæ non solùm infirma fuit in eo, sed repugnauit, & tergiuersari cupiebat, sed spiritu carnem mortificauit Petrus. Atq; ita illi hæc [illegible] infirmitas fuit condonata, & non imputata, propter Christum fide apprehensum, vt corpus suum obtulerit Deo, hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem. Hanc Petri paßionem, quam secundum carnem noluit sustinere, hacq; parte imperfectam, vos tanti facitis, vt in Ecclesiæ reposuerim thesaurum, ex quo Indulgentiarum vestrarum nundinationes conficitis, Hispane. Idem esto iudicium de reliquis etiam piorum bonis operibus,

Fol. 218.

Psal. 32. Eph. 5.

Col. 2.

Iohan. vlt.

operibus, quæ etsi per se imperfecta sint & immunda: Tamen propter Christi obedientiam perfectissimam, & ipsa ex gratia munda reputantur filijs.

Fol. 218. „ Non vult autem concedere contentiosus homo, etsi alibi Prec
„ vsitatum sit (quod inficiari non potest) vt vocabulis ceremoniarum su
„ poris, describant cultum Noui Testamenti, hinc sequi, hoc quoq; loco,
„ tas esse locutiones, sed sacrificium, propriè dictum, hic accipiendum.
„ de externo Noui Testamenti Missæ scil. suæ Pontificiæ. Respondeo. V
est, non sequi: Alibi hoc in Scriptura S. ita accipitur. Ergo hoc quo
Quia verò Apostolus hunc Malachiæ locum ita est interpretatus,
Rom. 15 orificulum sacrificare dicit Euangelium inter gentes, vt fiat oblatio G
acceptæ Deo: Et, hoc est, quod Dominus dicit: Quia nomen meum m
in gentibus: Ideo hanc huius loci esse sententiam necesse est, & non
ni illam, de duplici scilicet, ex duobus verbis, quæ tamen in textu non
tur, sacrificio.

Fol. 220 „ Sed hic negat Hispanus hanc sententiam esse posse. Etsi enim
„ quam in sacris literis vsitatum sit, vt res easdem verbo proprio &
„ phorico indicetur: Sed hoc in eodem loco, duabus diuersis enunciati
„ nescio, inquit, an vnquam fiat, nisi cum diuersum aliquid enunciatione
„ significatur, vt cum ait Apostolus: Beneficentiæ & communionis no
„ liuisci: talibus enim hostijs promeretur Deus. Officia quæ pro propri
„ bulis in priori enunciatione nominârat, hostias per Metaphoram in
„ ri nominat: Sed aliud quiddam significans, videlicet, eiusmodi officia
„ tum habere apud Deum.

Ο φλυαρίας, nugas nugacissimas Hispani nugacissimi. Cũ enim
re non potest, vnam & eandem rem repeti diuersa orationis
quod obscurius erat, per aliud planius explicari: tamen, ne cogat
re, id quod res est & veritas habet, Malachiam seipsam interpre
esse sacrificium & oblationem, cum eo, quod dicit, magnum est nomen
in gentibus, quod negare non potest de Euangelij prædicatione &
tione inter Gentes dictum, addit: diuersum in ijs locis, altera significat
enunciari, quod videlicet significet, eiusmodi officia meritum habere
Deum. Sed λόγοι & verba sunt, ac tantum abest, vt phantasiam
bet, quin malit ex vulgata translatione locum Apostoli peruertere,

...festæ cedere veritati. Nō.n. promeretur, sed placetur Deo, ἐναρεστεῖται ...dendum erat, grata & accepta esse Deo significans, quibus delectetur. Vbi ...llius meriti fit mentio.

Sed hoc Hypocritarum genus ita merita sua, ex operibus menstruo=sis quæ constant, amplificare & venditare solet. Quod enim dicit, Prophe=tam per oblationem mundam non intelligere magnificationem diuini " Fol. 222.
nominis in gentibus: Quia non ter eandem rem, tribus orationibus di= "
stinctis, iam clarè, iam obscurè, significauisse putandus sit: ideoq; de di= "
uersis, & duplici sacrificio, accipiendum: Longißimè errat Hispanus, "
quia ignorat Scripturas. Quasi verò non eadem res, non modò bis & ter, quod iste inscitè, & turpi ignorantia negat, sed etiam multoties, di=stinctis orationibus, iam clarè, iam obscurè (contra quàm Hispan. loqui=tur) significetur in Scriptura? Quod si hanc legisset studiosius, haud du=biè inuenisset, cum huius exempla paßim in ea sint obuia plurima, quo=rum vnum aut alterum breuiter attingemus. An non enim Salomo dicit: Pro. 7.
Fili mi, custodi sermones meos, & præcepta mea reconde apud te, custodi præcepta mea, & viues, & legem tanquam pupillam oculorum tuorum. Alliga ea digitis tuis, scribe ea in tabula cordis tui? An non hic eandem rem aliquoties repetit, iam simplici & plana, iam figurata oratione, Hispane? Vbi hic tuum ingenium versatile & acutum? Vbi cerebrum tuum? vbi oculi? Vbi Scripturæ sacræ lectio, & meditatio, qui tot euoluis Patres, Scholasticos doctores deuorans, librorum helluo. An ex his omnibus tan=tùm non profecisti, diurna nocturna lectione, hoc vt videres aut intelli=geres, neque turpiter adeò te dares? O te infœlicem, miserum, Diabo=lo Martyrem. Et, vt pergamus, quid dicam de vulgatißimo Psalmo, ...quotidie in horis Canonicis legere cogimini, qui cum constet 176. Psalm. 119.
...bus, tamen vna tantùm res, semper eadem, magna & varia ve=...& figurarum copia & varietate, non dico ter aut quater, sed plus ...in eodem repetitur Psalmo? Túne ergo Magister es in Israel & ...oras, adeoq; ineptè colligis? Video, te non modò in Sacra Scrip=...eidem esse, & minimè exercitatum, sed instar Iudæorum planè cæcum, ...men Rabbinum te haud vulgarem esse iudices. Quamobrem meum ...dem sequere consilium, cumq; conspicilijs vti nolis, Scripturam sa=cram missam facias, in qua planè infans es, minusq; intelligis, quàm pueri

nostri decennes, qui Catechismum rectè tenent: legas autem & celebres [illegible] terea Missam tuam, mi Sacrificucucule, quotidie, qua tantopere [illegible] ctaris.

Disputat. contra abominandum Missæ sacrificium 79.

Dixi & probaui, locum Malachiæ, de oblatione munda, ex [illegible] vlt. mutuatum, quod vtrobiq; eadem sint verba. Deinde Apostolum [illegible] interpretatum Rom. 15: quænam hæc sit oblatio, nempe & prædicatio [illegible] diuulgatio Euangelij inter Gentes, & ipsas Gentes, quas suo min[illegible] sacrificans Euangelium Deo adduxerit, munus & oblationem ipsi gra[illegible] mã. Vt fiat, inquit, oblatio Gentium accepta & sanctificata in Spiritu S. [illegible] hic locum Isaiæ & Apostoli prolixè repetere, quod feci in Disputat[illegible]

Fol. 225.

» Sed quid ad hoc Hispanus meus, homo veritatis Euangelicæ
» Scripturæ sacræ studiosissimus? Bone Deus, exclamat, quot sunt in hac
» legatione vitia? Primò, Isaiæ locus corruptè & truncatim recitatus est. [illegible] spondeo. Sophista nodum in scirpo quærit, ne Theologiæ Doctor, stultè sa[illegible] re videatur. Breuitati studens, verum est, quædam omisi vocabula, hoc [illegible] delicet, vt refert ipse, (quemadmodum filij Israel inferunt) quæ nihil [illegible] dita, vel omissa, ad nostrum faciunt institutum. Omisi & ista (in lectu[illegible] & in mulis, & in carrucis) sicut & illa (Dicit Dominus.) Ideóne corru[illegible] vt tu calumniaris? Sed calumniandi occasionem captat Hispanus. An [illegible] ita gaudet mulis & asinis, suis popularibus, Hispanus, vt hi quoq; addu[illegible]

Psalm. 32.

di fuerint ex vltima Hispania? Nolite fieri, inquit, Spiritus S. Hispan[illegible] equus & mulus, quibus non est intellectus, ideoq; freno & chamo [illegible] quibus maxilla eorum constringatur, dum non approximant ad [illegible] um. Ideoque hoc cauillandi studio ac contradicendi libidine [illegible] non agit, quàm quod Diabolicum & Pharisaicum suum prodit ingen[illegible] qui excolant culicem, & deglutiunt Camelum. Nam quod dicit, non [illegible] nò idem esse, quod Isaias inquit, Adducent omnes fratres vestros, oblationem Domino, quemadmodum filij Israel oblationem offerunt in vase mundo: Et Malachias oblationem mundam: Certè vtrobiq; eadem repetuntur vo[illegible] cabula, Mincha & Tahor, hoc est, oblatio, & munda, nisi quod hoc vase ad[illegible] iungitur, sicut & illa vtrobiq; habentur nihil variata. Isaias: Et annuncia[illegible] bunt gloriam meam Gentibus: quod Malachias enunciauit, quia nomen meum magnum in Gentibus.

Fol. 226.

2. Quærit, quis mihi reuelauerit, Malachiam sua verba mutuatum ex Isa[illegible]

Isaia? Respondeo. Nisi tu, Hispane, Sycophanta esses & in Scriptura S. hans, planeq; stolidus, hoc minimè quæreres. Non enim opus est peculiari hanc ad rem reuelatione, sed collatione tantùm textus Scripturæ S. sicut ram obiter monstraui. Sed hic obijcit Hispanus, etsi oblatio apud vtrunq; reperiatur Prophetam: tamen Isaias non habet, munda? Quæro ergo, Hispane, Num tu, prophane homo, istam Gentium oblationem sentias esse immundam oblationem? Ego verò centies, imò millies, adeoq; decies millies mundiorem esse hanc Gentium oblationem, cum per Euangelium Deo adducuntur, affirmo, omnibus vestris Mißis, per aliquot secula, in toto Christiano orbe, oblatis & celebratis. Et vsitatum est in Scriptura, vt sæpè non verba omnia, sed tantùm præcipua, ex alio loco citentur. Imò interdum sententia magis, quàm verba, ad quæ alludit.

3. Et quæ hæc tua est, Hispane, prophanitas, quod ais. D. Paulus oblationem mundam non habet? Ecquis amplius cæcum te esse negabit? An non enim Apostolus dicit: Vt fiat oblatio Gentium accepta & sanctificata? Et quid aliud est oblatio accepta Deo & sanctificata, quàm oblatio munda? An verò Sanctum tibi non est mundum? O prophane Esauita, & immunde porce, quin potius abi in haram tuam porcorum & sterquilinium, illicq; flosculos colligè. Et quis cum hoc impudentißimo Sophista, qui tam aperta, etiam perspicua Scripturæ sacræ verba negare non erubescit, disputare cupiat. Fol. 227.

Iam quod nugatur, locum Petri: Vos estis regale Sacerdotium) ad eos qui sic propriè dicti sunt, hoc est, Sacrificucuculos, se suiq; similes, rasos, vnctos, & oleatos, pertinere: æquè prophanitatem suam prodit, vt in Pauli loco. Quæso enim te, si vir bonus es, Hispane, quos hic alloquitur? Num rasam vestram turbam Mißificam? Nihilminus. Quod si vel titulũ saltẽ vel inscriptionem tibi inspicere vacasset, & non cæcus esses, vidisses vtiq; principem, quem vos vocatis, Apostolorum, scribere hæc, Electis aduenis dispersionis Ponti, Galatiæ, Cappadociæ, Asiæ & Bithiniæ. Num verò hi omnes sacrificuli? An etiam Ecclesiæ collectæ ex Gentibus illarum partiũ? Hos ergo vocat Regale Sacerdotium. Idem docebit te textus præsentis loci capitis. Deponentes igitur, inquit, oẽm malitiã, &c. Sicut modò geniti infantes rationales sine dolo, lac concupiscite, vt in eo (Christo) crescatis in salutem, ad quem accedentes lapidem viuum, & ipsi, tanquam viui lapides, Fol. 227. 1. Pet. 2.

superædificemini domus spiritualis, in Sacerdotium sanctum, offerens spi-
rituales hostias (non dicit externum sacrificium) acceptabiles Deo
Iesum Christum. Quid? hæcne ad solos Sacrificulos pertinent sim-
An verò ad omnes ex æquo Christianos? Nemo, opinor, negabit id
neq; aliter quisquam, nisi absurdus, ridiculus, & qui vim verbis afferre
luerit, interpretari hæc poterit. De his ergo dicit omnibus ex æquo: Vos
genus electũ regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis, vt
vt virtutes annuncietis eius, qui vos vocauit, in admirabile lumen.
quid multis opus est? vel cæcus hæc videat. Quod si tu, Hispane, Lyra
inspicere non fuisses dedignatus, certè non ita delirares in re omnibus
ta & manifesta. Ille enim locum hunc, & rectè quidem, de omnibus
libus Christianis interpretatur, qui per Baptismum filij dei facti sunt
optiui, Regale Sacerdotium, conformati Christo, qui fuit Rex & Sacer
Sic est, inquit, de veris Christianis, qui sunt Reges per subiectionem
sionum & Sacerdotes per orationis deuotæ sacrificium. Ideo di
Apocalyp. 5. Fecisti nos Deo nostro regnum & Sacerdotes. Hactenus L
Sed delirus iste Hispanus, sana nec audit nec admittit consilia, sed tantum
impietatem, Idolomaniam, & Missam suam execratam sapiunt. M
inq; peribit.

Fol. 228. " 4. Instat improbè, & negat Hispanus impudenter: Quod si
" ximè Isaias, Paulus, & Petrus, ijsdem omninò verbis, quibus Malach
" vsus est, magnificationem nominis diuini oblationem & sacrificium mun
" dum, per Metaphoram, appellassent, quomodo probabunt prædicantes illa
" lachiam, cum oblationem mundam dixit, eadem metaphora fuisse vsos
" intellexisseq; similiter diuini nominis glorificationem. Sunt, aiunt, Mala-
" chiæ interpretes, eademq; de re loquuntur. Hoc, inquam, est, quod
" neque probant, neque in æternum & in seculum seculi probare poterunt.
Respondeo. Homo stolidissimus perinde facit, ac si fatuus quispiam
niuem albã esse negaret. Quis cũ insipienti, ratione & sensu communi destitu-
tuto, cum notitia communi & experientia pugnante, frustra disputaret? Vi-
dent enim omnes sani, esse, quod dixi, dulcissimum hunc consensum & harmo-
niam Prophetarum & Apostolorum, eadem de re, ijsdemq; planè verbis
Fol. 229. loquentium. Quod verò, more vetularum, non veritatis, sed con-
tentionis studiosissimus, ogganit, & blatterat: Etiamsi Malachias
esset

[illegible]sem sit vsus vocabulis de oblatione munda, tamen non posse de magni=
[illegible]tione Dei in gentibus, sed Sacrificio propriè dicto, accipi: In præceden=
[illegible]bus refutatæ sunt Hispani ratiunculæ. In Folio eius 214.222. ideo non
[illegible]um tædio repetenda.

5. Interpretationem nostram euidenter pugnare cum eo, quod volu= « Fol. 229.
[illegible]mus concludere, Malachiam de illa eadem re, quam Isaias & Apostolus ob= «
[illegible]lationem gentium vocant, fuisse locutum. Qua de causa, bone vir? Quia, «
[illegible]inquit, Malachias tantùm de eo Sacrificij genere egit, quod vnius speciei atq; « Fol. 230.
[illegible]modi sit, quodq; non semel tantùm, sed sæpius, in vnoquoq; loco, facien= «
[illegible]dum esset. Audio, quid tum postea? Prædicatio autem Euangelij, & con= «
[illegible]uersio passiua gentium, simul accepta, neq; Sacrificium vnius modi sunt, «
[illegible]neq; oblatio eiusmodi, quæ cum frequentatione in vno & eodem loco fieri « Fol. 231.
[illegible]possit. Non enim sæpius, sed semel tantùm, vniuscuiusq; prouinciæ gen= «
[illegible]tes, ab Ethnicis superstitionibus, ad Christi legem conuertuntur. «

Respondeo primùm, quod suprà probatum est, Malachiam voca=
bulo cultus suo tempore vsitati, cultum Noui Testamenti descripsisse, ideoq;
non necessariò sequi: Mincha, id est, oblatio, fuit certæ speciei Sacrifici=
um: Ergo necesse est hunc locum de vnica tantùm specie certa cultus in
Nouo Testamento accipi. Sumitur enim illic species pro genere. Quemad=
modum & in plurimis alijs Scripturæ Propheticæ locis, quibus cultus Noui
Testamenti describitur: Vt Isaiæ 19. Ægypij (vocati ad agnitionem Chri=
sti) facient Sacrificium & oblationem. Quòd si verò maximè Hispanus
acquiescere nolit, maneamus sanè intra metas illas, quas nobis circundat,
[illegible]videlicet de certa illa specie, prædicatione nempe Euangelij de Christo,
[illegible]q; diuulgatione inter gentes, accipiatur. An hoc non est vnius modi,
[illegible]? Num verò noua subinde dogmata, nouiq; cultus sunt confingen=
[illegible]q; Christi Ecclesiam inuehenda? Sic quidem vos, vestriq; Maiores,
[illegible]ei, Scribæ, Pontifices Romani, factitare sunt soliti, suasq; obtrudere
[illegible]Traditiones. Absit autem à nobis, & prohibeat Deus propicius,
[illegible]um aut aliud prædicemus Euangelium, ne anathema illud, ab Apo=
[illegible]nunciatum, in nos, perinde ac vos, torqueatur. Sed, inquit, non
[illegible], verùm semel tantùm, vniuscuiusq; prouinciæ gentes, ab Ethnicis
superstitionibus, ad Christi legem conuertuntur. Audio quid dicas. Sed
[illegible]ominum absurdissime, hac ratione sequetur, iam prorsus nihil am=

plius opus esse ministerio Ecclesiastico, quia omnes, tua opinione, [illegible]
Sed rem longè secus habere experientia docet. Semper & quotidi[illegible]
oblationem mundam nos offerre oportet. Vt enim taceamus ingente[illegible]
piorum, impœnitentium, errantium multitudinem, eosq;, qui prau[illegible]
bent & peruersas ac superstitiosas opiniones, quibus abundat cor hom[illegible]
& ebullit, atq; scaturit, tanquam fons inexhaustus, in quibus est labo[illegible]
dum nobis perpetuò: pijs etiam opus est nostra opera quotidiana, vt eu[illegible]
hortemur subinde, & extimulemus ad pœnitentiam, quibus nobis om[illegible]
(quod fortè tu, Iebusæe, tuiq; socij, hypocritæ, non intelligitis) per om[illegible]
vitam est opus. Et vos copiosam nobis præbetis materiam offerendi, [illegible]
solùm incensum quotidie Domino, sed etiam oblationem istam mundam [illegible]
cendo, refutando vestram impietatem, & quos possumus, perniciose er[illegible]
tes in vestro Pharisaismo, Idololatria multiplici, lucrifaciendo, vt se co[illegible]
tant ad Dominum, eosq; adducamus, fratres nostros, Domino Deo [illegible]
oblationem mundam: sicut filij Israel attulerunt oblationem Domino. [illegible]
ergo, vt delirat Hispanus, sufficit semel tantùm conuerti à superstitio[illegible]
Ethnicis, & Papisticis, alijsq;, sed perpetuo labore nobis est opus, vt [illegible]
die hanc eandem offeramus oblationem. Non enim conquiescit Sata[illegible]
eiectus, sed circuit semper, tanquam leo rugiens, & reperiens, domum [illegible]
dis purgatam ab illis, assumit septem nequiores se, & omnibus modis [illegible]
conatur in domum, vnde fuerat eiectus. Hic tu, fortis scilicet Mißifex, [illegible]
celebrare iugiter sufficere arbitraris, eisq; Satanas omnes vos eijcere [illegible]
depellere imaginamini stolidè.

Fol. 231. „ Quod ex sui collegæ Disputat. contra me ædita, hyperaspis[illegible]
„ tit, lupus agnum & ouem ingeminando, magis ad Malachiæ locum [illegible]
„ tiam illam Christi: Hoc facite ad mei commemorationem, accommoda[illegible]
„ dam, atq; illam item Dauidis, in persona Catholici sacerdotis: Quid re[illegible]
tribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Calicem salutaris occi[illegible]
piam: Superius de Christi verbis satis est dictum & responsum, non [illegible]
Christum, in Missa suum offerre Deo corpus, quòd nec ipse in Cœna [illegible]
Deo Patri obtulerit. Et quod ad Psaltis locum, quia Missatici Sacrifi[illegible]
calicem per vitrum infectum vident, statim calicem Missaticum esse [illegible]
tiunt. Sed rectè Vatabulus est interpretatus, etsi suo more rideat Sa[illegible]
de g[illegible]

gratulatorijs conuiuijs, quæ coram Domino ad tabernaculum, mandato
[illegible], agitabant, cum oblatis victimis, gratias Deo, pro acceptis bene=
[illegible], & liberatione ex malis, agerent, celebratione nominis ipsius. Id
[illegible] ex textus verbis colligitur, & non Missæ calix, quæ deprauatio est
[illegible] & sacrilega Scripturæ S. S. Quæ piorum conuiuia sobria, Deo
[illegible] multò fuere, vtpote verbo ipsius instituta, quam omnia Sauita=
[illegible], adeoq; Pontificiorum omnium ieiunia, quæ non valent vno obulo
[illegible]. Quòd hic eorum cultus, Christo teste, per secessum abeat.

Quod in conclusione loci Malachiæ se eruditß. Patrum testimonio « Fol. 233.
probasse, cum de externo Sacrificio loqui & accipiendum, iactat, & suis «
[illegible]llationibus, à me in disputat. producta eorundem testimonia, eludere «
[illegible]: Clamores Hispani & testes non curamus, quòd longè eruditiores «
habeamus & vetustiores Patres, Isaiam dico Prophetam, Paulum, & Pe=
trum, Apostolos Domini. Quia verò perpetuò contendit, Malachiam
de externo aliquo in Ecclesia Sacrificio, & non spirituali, vaticinatum: Tertull. lib.
Ideoq; insigne illud Tertull. quia loci Malachiæ interpretationem continet, contra Iudæos.
[illegible] etere volui. Cur itaq;, inquit, postea per Prophetas prædicit Spiritus, Et contra
[illegible]turum, vt in omni terra, aut loco omni, offerantur Sacrificia Deo, sicut Mar. lib. 8.
[illegible] per Malachiæ Angelum, vnum ex 12. Prophetis, dicit? Indubitatè
[illegible], quod in omni terra exire habebat PRÆDICATIO APO=
[illegible]TOLORVM. NAM QVOD NON DE TERRENIS
[illegible]ED SPIRITVALIBVS SACRIFICIIS Deo litandum sit,
[illegible], cor contribulatum hostia Dei est. DE SPIRITVALI=
[illegible]S VERO SACRIFICIIS addit, dicens: Et in omni loco
[illegible]CRIFICIA MVNDA OFFERVNTVR nomini meo,
[illegible] Dominus. Nam quod excipit Hispanus, Tertullianum, nomine « Fol. 234.
[illegible]rerum, Leuitica tantùm excludere Sacrificia, non verò Sa=
[illegible], in quo Christus offertur de cœlo cœlestis: manifesta est corrup=
[illegible] Tertull contra ipsius non solùm mentem, sed verba quoq;, qui=
[illegible] & manifestiß. locũ Malachiæ dicit, non de terrenis, generaliter
[illegible] de spiritualibus Sacrificijs accipiendũ, quod in omni loco Sacrificia
munda.

munda offerantur nomini Dei. Et quæ sint illa ibidem habetur: indubi[illegible] inquiens, quod in omni terra exire habebat prædicatio Apostolorum. [illegible] dicatio dicit, Hispane, Apostolorum exire habebat, in omni terra. Non [illegible] Missas in omnibus locis, & templorum angulis celebrandas, Audi[illegible] spane? Et tamen Sacrificucuculus, quod mirum est, hic videt Miss[illegible] Sacrificium. Non ergo cæcum amplius dicemus, sed Argo etiam oc[illegible] rem, cum quod nusquam est, videat, quod sanè mirum est.

Fol. 224. 3. Accedit & ad locum Isaiæ vlt: crucifigendum Hispan[illegible] hinc quoq; probet, per miseram collectionem, Missæ suæ prophanæ [illegible] ficium Sacrilegum Sacrificucuculus, hoc modo: Deus promisit, [illegible] gentibus, Apostolorum ministerio adductis ad Deum, assump[illegible]

Esa. vlt. & 61. sacerdotes & Leuitas. Et iterum: Vos autem sacerdotes Domin[illegible] bimini, ministri Dei nostri. Sacerdotes autem propriè dicti sunt, qui [illegible] liari delectu ex reliquo cœtu hominum ad id muneris eliguntur, vt p[illegible] dictum Sacrificium, idq; ex notione nominis, offerant. Ait enim A[illegible]

Heb. 5. lus: Omnis Pontifex (non ait Leuiticus, vt peruersè Heerbrandus, sed [illegible] uersè) ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in his, q[illegible] Deum sunt, vt offerat Sacrificia & dona pro peccatis. Proinde ve[illegible] minis sunt sacerdotes. Ergo & Sacrificium est aliquod propriè dic[illegible] Ecclesia, ad quod offerendum deligantur sacerdotes à Deo, quodq; id[illegible] num sit & legitimum. Porro nullum aliud est huius generis Sacrific[illegible] Ecclesia, quam Missæ, ad quod benè legitimeq; offerendum, Deus, [illegible] nium adimplens, delegit sacerdotes.

Respondeo breuiter: Certißimum est, figuratis verbis vti [illegible] tam Isaiam, suiq; temporis vocabulis, hoc in loco, ijsq; describere [illegible] Testamenti. Sicut etiam, quod dicit, gentes adducendas esse in Hier[illegible]

Isa. 2. ad montem sanctum, quod certè minimè factum est corporali modo [illegible] tuali, cum videlicet gentes fluerent ad Christum, audiendis con[illegible] ipso. Quod & sequentia testantur: Erit sabbatum ex sabbato, &c. [illegible] est, perpetuæ erunt feriæ, quibus Deus continuò celebratur in Ecclesia. [illegible] igitur quod dicit: Assumam ex eis sacerdotes & Leuitas, eadem ratio[illegible] non est accipiendum de Sacrificulis, qui peculiare, & sic propriè dict[illegible] externum, Sacrificium offerant, quale Pontificij somniant. Quia fig[illegible] nihil probat, inquit, August. sed pro ratione Noui Testamenti est accip[illegible]

e, pro ministris Ecclesiæ, vt sit idem, quod Apostolus disertè dicit, Christum dona dare hominibus, Apostolos, Prophetas, Euangelistas, Doctores, Pastores, qui prædicent Euangelium de Christo, & dispensent Sacramenta, diuinitus instituta. Non instituit Christus Cœnam suam, vt sit Sacrificium pro peccatis viuorum & mortuorum, sed vt corpus eius & sanguis, in ea, dispensentur Ecclesiæ, quò applicetur ei Christi meritum, non mißitando aut mußitando, sed prædicando cùm aliâs semper, tùm etiam in Cœnæ Dominicæ administratione, ipsius paßione, merito, ac verè vnicèq; propiciatorio eius Sacrificio. Quod non in Missa mußitando & offerendo, iußit repetere, sed commemorando, hoc est, publicè prædicando, cum hoc iußit facere, hoc est, edere & bibere, & publicè mortem eius annunciare. Et hoc est, quod ibidem promittit: Filijs peregrinorum ædificabunt muros tuos. Minimè ergo hinc sequitur: Isaias vaticinatur, Dominum assumpturum ex gentibus conuersis sacerdotes. Ergo loquitur de illis, qui verum externum corporis & sanguinis Christi Deo offerunt Sacrificium. Mala est consequentia, in qua plus est, quàm in antecedenti. Et plus tribuit etymo, quàm ei conueniat. Sacerdos enim dicitur qui sacra dat. Hinc non sequitur: Ergo sacerdos est, qui Missæ offert Sacrificium. Sed id sibi probare videtur Hispanus quia inquit: Nullum aliud est externum in Ecclesia sacerdotium & Sacrificium, quàm Missæ. Sed hoc negatur. Imò maximè est aliud, ministerium videlicet Ecclesiasticum, quo verè sacra administrantur Ecclesiæ, verbum nempe Dei, & Sacramenta diuinitus instituta. De Missa Pontificia in Scriptura sacra verbũ nullum, Quæ prius probandum fuerat firmioribus argumentis, quàm Hispanus vsus est.

Locus ad Hebr. manifestam habet antithesin Christi & Pontificum Hebraicorum, qui erant secundum ordinem Aaron, & sacerdotij vtrorumq;, docens, in Christo omnia longè esse præstantiora, quàm isto altero, ideoq; illi cedere tandem oportere. Quod autem dicit: Omnis Pontifex, quod Hispanus: accipienda est particula vniuersalis pro rei subiectæ natura vlterius extendenda. Quod etiam in alijs Scripturæ locis observantur Scripturæ non ignorant. Loquitur autem ibi de Leuiticis Pontificibus, nullo autem verbulo de Noui Testamenti ministris Ecclesiæ. Sic Christus dicitur illuminare omnem hominem, qui venit in hunc mundum. Item, De plenitudine eius omnes accepimus, gratiam pro gratia, cum ta-

Heb. 5. Fol. 235.

men certum sit, non omnes à Christo illuminari. Nec omnes ab eo gra
accipere. Sic de Pharisæis dicit Christus: Omnia quæcunq; dixerint
te: Quod pro Pharisæis istis nostris facere videtur. Sed loquitur de
ctrina tantùm Mosis, quæ cathedra eius dicitur

Fol. 236. Iam quod me errorum arguit duorum, circa Isaiæ locum, &
» hunc D. Petrum interpretatum esse dixerim, de omnibus verè in Ch
» credentibus, quos vocet regale sacerdotium. Et sic non ad Missiona
» criticulos, sed oēs ex æquo Christiāos retulerit: Cū Esaias loquatur de eis
» sacerdotibus, qui delectu habito assumantur & ministrent, in his, quæ
» Deum, pro populo Christiano. Ita enim eius verba sonare. Non
» autem verè credentes ita ad ministerium Ecclesiæ delegi, sed aliquos
» Magna igitur dementia est, inquit, cogitare, Isaiam eo loco de sacerdot
» propriè dictis, nempe omnibus Christianis, fuisse locutum.

Ego verò amplius dico: ingens est non solùm tua futuitas, Hispa
etiam malitia diabolica, quod tu mihi id asseribas, quod nunquam dix
quam sensi, nunquam scripsi vnico verbulo. Duo enim sunt diuersa
Isaiam, distincta versibus & periodis. 1. cum, vt in præcedentibus
stensum, dicit: Et adducent omnes fratres vestros de cunctis gentib
lationem Domino, &c. Hæc dixi, & repeto, accipienda esse de omn
gentibus, quas Apostoli suo ministerio adduxerunt Domino oblationem
ad hæc verba, dixi Petrum respexisse, eademq; de re dixisse, cum omn
mnes Christianos regale sacerdotium, sicut Lyra est interpretatus ad
rendus hostias spirituales, &c. 2. quod addit, & sequitur post illa
versus, & noua periodus: assumam ex eis sacerdotes & Leuitas: hu
est, de quo nihil dixi in mea Disputat. ne verbulum quidem. Dein
iam agit Hispanus, & ex his probat sacerdotium suum Missionum
arguit erroris, quasi hæc verba retulerim ad sacerdotium spiritualium
bus Christianis commune (de quo suprà in prioribus verbis dixi, & urgen
de externo ministerio Ecclesiastico quicquam ab Isaia dici, sed tantum de
spirituali omnium Christianorum sacerdotio: cum de hoc versu nihil
sus ego dixerim. Hic dolus est, fraus, & impostura est Hispani, boni
Atq; ita mea verba & sententiā deprauat, omnia inuoluens, nihilq; d
guens, neq; in Isaia, neq; in mea Disputatione & verbis. Videatur
positio Disputat: meæ 81. Quid est calumnia, si hæc non est?

2. Q

1. Quod negem, in toto Nouo Instrumento sacerdotum aut sacerdotij « Fol. 239.
ri mentionem, sed tantùm ministrorum Ecclesiæ, & hinc concludam, «
nullum esse sacerdotium externum, aut sacerdotes. Cum tamen à viris do= «
ctis locus Petri & Apocal. Fecisti nos sacerdotes, ad sacerdotium propriè « 1. Pet. 2. Apo.
dictum referantur. Item, disertè ab Isaia dicatur: Vos autem sacerdotes Do= « 15.
mini vocabimini, ministri Dei nostri. Item: Assumam sacerdotes & Leuitas «
ex eis. Quod si ministros Noui Testamenti peculiariter sacerdotes vocat « Isa. 61.
Isaias, & vocandos prædicit, quid est cur Sectarij requirant, vt in Scrip= «
turis etiam Noui Testamenti sacerdotes appellentur? An de authoritate « Fol. 240.
Isaiæ dubitant? &c. Respondeo. Non dubitamus, sed antè probaui, eum vti «
suorum temporum vsitatis vocabulis, quibus res Noui Testamenti descri=
bantur, & quidem in hoc ipso loco, quod multis docuimus. Et vide, Hispa=
ne, quid faciat? Cùm enim hinc probetis, vos veros esse & propriè dici sacerdotes,
quia Dominus in Esaia prædicat: Vos autem sacerdotes Domini vocabimini:
sequetur etiam, vos arbores verè & propriè dici. Quia in eodem capite
& contextu orationis dicitur: Vocabuntur arbores iustitiæ. Quod si ergo
arbores vos vocabimini, caue ne etiam stipites & trunci non solùm voce=
mini, sed etiam sitis. Siquidem hinc sacerdotes vos dici & esse vultis,

Quod postremò adijcit: Neq; quicquam refert, quod in Nouo Testa= « Fol. 241.
mento eiusmodi ministri non dicantur sacerdotes, si maximè hoc concedere=
mus. Respondeo, Nec nos tam de vocabulo, sacerdos, quam de re, quam «
per illud intelligitis, & inde infertis, contendimus, videlicet: Sacerdotes
esse, ergo Sacrificium legitimum Missa. Quod antè quoq; non sequi osten=
dimus: Cum alia sacra sint, quæ nos vult facere.

Hic etiam subijcit succenturiator locum, quem collega eius contra me « Fo. 241.
tulit ex Malach. 3. Purgabit filios Leui: vnde probare voluit, ordinem «
sacerdotalem peculiariter ad piè sanctèq; offerenda corporis & sanguinis «
nostri Sacrificia, Deum purgasse. Et sic Hieronymum quoq; hunc locum «
interpretatum esse. Vnde concludit, Prophetam non illis verbis de com=
munibus Christianorum purgatione agere, sed de emundatione sacerdotũ, quos, «
quatenus licet Sectarij, habet Ecclesia propriè dictos, ad offerendum veri
nominis Sacrificium. Respondeo. Si hæc, Hispane, verba Prophetæ, de
vero Sacrificuculis dicta esse intelligitis, videntur non ineptè
ad quædam accommodari posse, nempe hoc, quod Sacrificuli, iudicio

delectorum à Papa Cardinalium, omnium sint impurißimi homines. maximè hi indigent, vt sapone mundentur, quia sordidißimi, polluti flagitijs.

Cum verò vnicum sit lixiuium, aut lauacrum, quo Christus s mnes emundat & purgat, nempe suo sanguine, qui nos emundat ob peccato, quo toti sicut nix dealbantur omnes ex æquo credentes: Qu quomodo vos conflauit & excoxit, vt ibidē habetur, ad piè offerēda Sacrificia, vt tu loqueris? Num vt scoriam? Ita certè credo. Feces e esse Satanæ irati, extremumq; eius conatum, res loquitur ipsa. Sed pa Missos faciamus Missaticos Sacrificulos, & ad locū Malachiæ respond

Loquitur is de Christi in carnem aduentu, quod nemo negare sicut de præcursore eius Baptista ibidem vaticinatur: Ecce, inquit, Angelum meum, ille præparabit viam meam. Et statim veniet ad m suum dominator, & Angelus Testamenti, quem vos vultis. Hinc ia quitur (quæ verba Hispanus sola recitat, omißis illis, de aduentu Chr carnem & Hierosolymam) quid sit facturus: Purgabit filios Leui. Qu hi filij Leui, quos Christus suo aduentu purgauit? Sacerdotes, Scribæ, P sæi, Pontifices. Hos, inquit, colabit, (aut fundet) quasi aurum & arge igni, ab alijs metallis. Ita horum doctrinam purgabit à traditionibus h nis, quibus doctrinam cœlestem, quæ instar auri est purißimi, corrupe quod factum est ab ipso ad literam. Et qui ex his sanabiles fuerunt, doc Christi emcendari se paßi sunt, & salutares Ecclesiæ Doctores sunt Qualis fuit Nicodemus, Paulus, & alij plures. Hæc vera & genuina phetæ sententia est. Nec vaticinatur de Sacrificulis Missaticis, quod e alijs purgare velit hominibus, quò benè Missare poßint. Hanc enim nulla opus est purgatione, aut peculiari spiritus S. dono, cum videas multos indoctißimos asinos Sacrificucuculos, qui neq; natare, neq; nôrūt, sed tantū mediocriter legere, & tamē diabolicißimè Missas

Tandem, mi Domine Gregori, vt nonnihil tecum in concordiam redeam, dißentimus enim aliàs ferè per omnia, sentio ego quoq; tecum, de vobis Sacrificulis Mißaticis, hunc locum Prophetæ non incommodè adeò posse intelligi, & de vobis esse locutum, si tamen vos in spiritu venturos præuidit: hoc modo & ratione, videlicet, vt Pharisaicas vestras & impias, qua

hactenus

...tenus de Missæ vestræ sacrificio fouistis, opiniones, aliosq; errores ferè ...ameros, inprimis Idololatricam, & plusquàm Ethnicam mortuorum in...cationem, statuarum, truncorum, & imaginum, oßiumq; cadauerinorum, ...m reliquias veras non habeatis, adorationē, & quæ huius sunt farinæ plu...rima, magicas creaturarum consecrationes, falsa & praua dogmata ve...stra, &c. abijciatis: Verum vsum Cœnæ Dominicæ è Scriptura S. discatis: Christum vnicum peccatorum expiatorem, qui vnica oblatione in æternum consummauit sanctificandos, vera & indubitata fide amplectamini: eos tantùm cultus & ea opera, quæ Deus instituit & præcepit, Deo præstetis: Tum verè, non solùm à peccatorum vestrorum sordibus multiplicibus, Cainica inprimis crudelitate & sæuitia, qua sanguinem innocentem piorum sititis, sed etiam à traditionibus vestrorum Maiorum humanis, doctrinæq; corruptelis, purgabimini: & placebunt sacrificia & holocausta vestra Deo, sicut in diebus antiquis, & primis Apostolorum temporibus. Nec putes ioco magis hæc à me dici, quàm seriò, & ex animo.

4. Missam Pontificiam probare ex Daniele conatur, qui prædixit, " ante mundi finem dies mille ducentos & nonaginta, hoc est, annos tres cum " dimidio, abrogatum iri Iuge sacrificium. Dubium autem non esse, quin hoc " legitimum sit, Deoq; gratum. Non posse autem per Iuge sacrificium intelligi, " communiter sic dictum, iustitiæ & bonorum operum, aut etiam prædicatio= " nem Euangelij. Quia multiplex hoc sit: Illud autem Iuge, simplex. Quare " Missæ sacrificium, quòd simplex sit, & iugiter offeratur, & præter hoc " ...llum aliud externū nouerit Ecclesia, Iuge illud esse sacrificium. Respond. " ...pæ sunt dissolutæ Hispani, qui hoc loco multa probat, quæ non negamus, ...a de re legatur Lutheri commentariolus super hoc cap. in Biblijs, ab ipso ...manicè conuersis. Multa etiam de rebus, quas non intelligit, garrit, nempe ...pore, annis & diebus, cuiusmodi sint, quando incipiant. Et quis istos ...seruaturus? Hæc enim si quis antequam fiunt & implentur, certò sci... cognosceret singula, etiam extremum diem certò prædicere posset: ...eus non modò hominibus, sed etiam angelis, vult esse absconditum. ...aq; Hispani est superbia & temeritas, de istis ita pronunciantis, quæ ...ex angelo audiens, non intellexit. Eiusmodi enim vaticinia, ante... ...ntu declarentur, non ita facilè intelliguntur.

Fol. 245. Dan. vlt.

Fol. 247.

Quod verò ad Iuge sacrificium attinet, de quo hoc loco Daniel vati-

cinatur, abrogandum per Antichristum ante extremum iudicium: Pri
nouissima hora, & tempus nouissimum, non breue temporis spa
Scriptura sacra significat: sed totum illud, quod à Christi in cœlos a
su ad alterum eius ad iudicium reditum interest, dicente Apostolo: Iam
ma hora est. Deinde, quod Daniel de Iugi sacrificio loquitur, cert
figuratam esse locutionem: Non enim de Missatico sicut nec de Le
quod sic propriè & ad literam dictum est, intelligendum, quod & A
chus Epiphanes abrogauit, (de quo in præcedentibus capitibus di
Maccab. 1. neq; hoc solum, verùm etiam sacra & sacrificia omnia, cultus & cere
as omnes legis Mosaicæ, cœdicibus etiam sacris exustis, ac trucidatis om
ea obseruantibus. Quæ omnia Daniel vnico Iugis sacrificij vocabulo
synecdochen, complexus est, hoc q; vocabulo non vnicum tantùm ill
locausti & libaminis adhibiti speciem, sed totum cultum populi Iuda
uinitus institutum, intellexit. Quæ vsitata est figura, id q; euentus com
bauit. Tale nullum est in Ecclesia Noui Testamenti Iuge Sacrificium Lo
cum. Quod igitur prædicit Daniel, seu Angelus potius, Antichristum i
clesia Iuge sacrificium, ante nouissimum diem aboliturum: non significat
tale in Ecclesia sacrificium Iuge reperturum, quale inuenit Epiphan
Iudæos. Aliàs enim & Sacrificia illa vetera fuissent repetenda. Sed ho
dicere: Antichristum similiter verum & syncerum Dei cultum, à Chri
Nouo Testamento institutum, abrogaturum. Nugæ igitur sunt, quod de
plici Iugi sacrificio, cuius Daniel mentionem fecerit, arguitur. Hi
Ecclesiæ Dei nequaquam, vt ineptit Hispanus, Missa est Pontificia abo
nanda, quam nunquam vera Christi Ecclesia agnouit verum esse, quam
perhibent, propiciatorium sacrificium, pro peccatis viuorum & mortu
rum, sed Antichristus Rom. Deum fecit Maysim: Sed syncera vera Dei
prædicatio, & vsus legitimus Sacramentorum, quæ præcipuus sum Chri
stianorum cultus, quem Antichristus, Rom. Pontifex, si non omnino sustulit,
certè polluit, corrupit, deprauauit: cœlestis doctrinæ verbum, Cœnam q; Do
mini prophanauit: in Sacrificium, quod Sacrificuli, indocti asini sineq; mente,
te, Deo offerrent, ex opere operato verè propiciatorium, mutauit. Hoc mo
do vnicum Christi, summi Pontificis, imperfectionis arguens, atq; in, quan
tum in ipso fuit, abrogauit. Ideoq; verus Antichristus Rom. Pontifex. D
quo alibi plura.

No

Non posse autem Missam Pontificiam, Iuge illud sacrificium esse, quo Daniel est vaticinatus, vel hinc liquidò apparet, quia id futurum [illegible] Hispanus & duraturum tribus annis cum dimidio, ante mortuorum resurrectionem. Iam autem sexaginta anni sunt, ab eo tempore, quo publicè VVittenbergæ Missaticum illud sacrificium est abrogatum. Quod si verò excipiat, de vniuersali Missæ abrogatione id accipiendum (ô felicem illum diem, quo hoc futurum est) hac ratione certus annorum & dierum numerus præscribetur & definietur, vnde cognoscetur dies vltimus, quod manifesta non caret absurditate, quia omnibus creaturis hunc Deus vult absconditum esse. Fol. 250.

Præterea nos, qui Dagonem de suo loco, in quo nimis diu stetit, deiecimus, non esse, nec Antichristos, nec eius præcursores, ab hac grauissima nos per te absolutos accusatione, tuis te conuincam verbis. Scribis enim, & rectè scribis, ex Apostolo: Antichristum sub finem mundi in templo Dei sessurum, tanquâ sit Deus, hoc est, gubernacula Ecclesiæ Dei veræ illi fore commissa. Negas autem, & quidem quantum potes negas, nos in Ecclesia Dei esse, nedum in ea dominari, sed prorsus extra eam, ab eaq; alienissimos, hæreticos. Quomodo igitur nos Antichristi esse possumus. Fol. 253.

3. Probare ratione ex varijs circumstantijs conatur, Missam Sacrificium esse legitimum. Quin tu dic de tribus capellis, Hispane. Audiui hactenus te magno conatu maximas protrusisse nugas, & anxiè ac labriosè te conquisiuisse quæcunq; potuisti, corrupisse, & deprauasse plæraq;, quod [illegible] constraui: sed quia veritatis simplex est oratio, non (quod suprà etiam [illegible]) tot tantisq; opus erat ambagibus, si causam bonam foueres. Quia [illegible] Missæ tuæ sacrificium nusquam, in tota Sacra Scriptura, inuenire potuisti, sicut in aquis perituri vilissima quæq; arripiunt, quibus se eluctatos sperant, planè tu quoq; certò periturus, nisi ad sacram anchoram institutionis Cœnæ Dominicæ, à Christo factæ, te conferas, facis. Fol. 254.

Iam sententiolam, ex Augustino excerptam, ad Sacrificium suum Sacerdotalis confirmandum prodit. Quatuor considerantur in omni Sacrificio: cui offeratur, à quò, quid, pro quibus, offeratur. His ego, inquit, rationem, pleniorem faciam, addo: quomodo, & ad quem finem offeratur, & cuius legis tempore fiat. Et ego, Hispane, vt rationem, faciam.

faciam plenißimam, etiam vnum adhuc addo, & quidem, si non fallor (si autem, me in hoc non falli, quia S. S. sequor) apprimè necessarium, quo videlicet sacrificium sit institutum & mandatum, vt hoc modo sa-cetur, quo causam habeamus efficientem. Hac enim si destituatur, nec quæ illa Augustini, nec quintum à te additum, nec ipsum etiam sacrificium, valent obulo, vt scias Hispane, omnia.

Iam tu illa Augustini, tuumq; auctarium, ad Missæ sacrificium accommodas singula, in eaq; concurrere ais. Sed quanta id à te fit temeritate, enim Augustino nunquam venit in mentem, nec tum in rerum fuit natura, sed de Christi vnico in cruce per acto sacrificio interpretatur, ad illud commodat ista, quæ tu fraudulenter omisisti, Hispane. Sic enim verba ei habent: Vt quoniam quatuor considerantur in omni sacrificio, cui, à quo, pro quibus, offeratur: Idem vnus verusq; Mediator, per sacrificium pacis (non panis, Hispane) reconcilians nos Deo, vnum cum illo maneret, cui offerebat, vnum in se faceret, pro quibus offerebat, vnus ipse esset, qui offerebat, & quod offerebat. Hanc te ipsius accommodationem fraudulenter in se, aio. Et ne fraus & impostura tua deprehenderetur, non verum, sed sum aßignasti locum, librum, & caput, Augustini. Nempe (vt tua habent) Trinit. lib. 13. cap. 4 cum sit libro 4. cap. 14. Ne verò dicas, vitio Typographi factum, qui similitudine numerorum falsus, vnum pro altero, errore fuerit: nullam habent cognationem 13. & 4. Num crimen hoc falsi sit, ne, prudenti Lectori considerandum relinquo. Ad rem veniamus. Ille tu peruerse Menalca, dolis tuis proficis, cum Augustinus hæc in Christi sacrificio impleta esse doceat, tum, cum seipsum Deo Patri pro nobis obtulerit, vnus verusq; mediator, per sacrificium pacis, quo nos Deo reconciliauerit. Quod si ergo per sanguinem crucis ei sumus reconciliati, quis vestro Missatico sacrificio, vestra opinione verè propiciatorio, relinquetur locus? Abi ergo, cum tuo sacrificio Missatico, non abominando tantum, sed blasphemo etiam, sacrificucucule, in malã crucem, impostor, falsarie: tum hæc non ex Augustini mente, sed tua pertinaci malitia Diabolica, ad Missam tuam singula accommodas. Iuxta singula illa quinq; quæro. Cuius mandato, ordinatione, & institutione, Hispane, in Cœna Domini offeras, vt hic dicas filium Dei? Et offeras tu, corpus & sanguinem Christi, ex pane & vino confecta?

August. lib. 4. de Trinit. cap. 14.

Vide Hispane, num legerim Augustinum, quod in tuo quodam contra me scripto, negasti.

..., vt loqueris, Deo Patri? Et quidem pro viuis & mortuis? Quæro, ...quam, quis, vbi, quando, cuius legis tempore, Veteris an Nouæ, te sacrifi...culum conficere iusserit corpus & sanguinem eius ex substantia panis & ...? Et offerre ipsum Dei filium, Deo Patri? Et quidem pro pecca...tis viuorum & mortuorum? Similiter & histrionicas istas & ridicu...las addere gesticulationes? Mysticas enim vestras significationes curamus ...mè, cum non in vmbris versemur amplius, orto nobis sole iustitiæ. Hæc, inquam, Hispane doce singula, singulis perspicuis scripturæ sacræ testimonijs. Necesse enim est tanta sacra, in quibus totius Ecclesiæ sa...lus consistit, perspicuis, illustribus, & firmißimis, atq; immotis niti Scriptu...ræ S. testimonijs, quò fides nostra firma sit, & non hæsitet. Quæ hactenus te nusquam & nunquam fecisse vidimus.

Nam quod præterea dicis, in omni lege sacerdotium esse, quod annexum etiam habeat sacrificium: Ideoq; etiam in Noua lege. Concedo omnia. Sed hinc non sequitur: Ergo Missaticum Sacerdotium & sacrificium diuinum est. Christus enim Sacerdos est, in æternum. Ipse & Mediator ille Noui Testamenti est & sacrificium, agnus ille Dei, qui tollit peccata mundi, semetipsum obtulit hostiam semel Deo Patri, in odorem suauitatis Domino, qua ita Deus Pater cœlestis est placatus, vt omnibus in ipsum credentibus, propicius remittat, propter illud filij sacrificiũ, semel in cruce oblatum, omnia peccata, & donet vitam æternam. Hac enim vnica oblatione consummauit in æternum sanctificandos. Ipse Sacerdos, & sacrificium, & oblatio. Ipse est, qui offert, & quod offert. Missam igitur vestram sacrificucu...missam facite. Fol. 257. Hebr. 7. Heb. 8. 9. 12.

Iam verò, quod cum suis improbat id, quod asserimus: in cultu, religione, ...ris, & diuinis, iudicium & dictamen rationis humanæ non sectandum, ...d cæca sit ratio: Ideoq; illa omnia à Scriptura sacra petenda, secundum ...præscriptum omnia nobis sint facienda, & instituenda: Et dicit, con...se, multa esse diuinitus reuelata & instituta, de quibus neq; cogita...iudicare vnquam mens humana potuisset. Illud etiam do, inquit, ...ignorantiæ vulnus, quod nobis est à peccato inflictum, sæpè acci...de de his, quorum cognitionem aliquam ratio nostra percepit, fal...sam iudicium ferat. Sed quod iudicium rationis à Disputatione de re...ligione, tanquam omninò cæcum, quod nullam in his rebus vnquam fidem Fol. 260.

Fol.261. » facere queat, prorsus repellatur: Hoc verò, neq; hoc ipsum iudicium, quod
» his etiam rebus quotidie vtimur (& malè, Hispane) neq; Scriptura ab
» feret. Quia opus legis scriptum est in cordibus, vt Apostolus loq
» Nónne in materia quoq; Religionis erga Deum versatur?

Respon. Non intelligunt homines isti magnitudinem peccati origi
Luc.10. vnde vulneratam tantùm dicunt naturam, sicut parabolam quoq; illu
in latrones incidit, & vulneratus, semiuiuus est relictus, huc accommo
Eph.2. Col.2. Scriptura verò testatur, hominem in peccato esse planè MORT
1.Cor.2. VM, quod ad vires in Spiritualibus, tantumq; abesse, vt diuina intel
aut percipiat, quin stultitia etiam illi sint. Et quod non possit intelli
Ideo captiuare nos iubet omnem intellectum in obsequium fidei. M
2.Cor.10. quæ Religionis sunt propria, Sacramentorum, de Christo, eiusq; per
officio, Sacerdotio, &c. mysteria vocantur, abscondita à ratione, &
scriptura sacrosancta, atq; sola diuina reuelatione petenda. In quibus
humana, quæ cæca est in his, locum prorsus nullum habet. Reliqu
dem est scintillula quædam notitiæ de Deo, quòd sit Deus: tamen
tes hominum de hoc quoq; sæpè dubitant, sicut Spiritus sanctus testatur,
Psal.14. quiens: Dixit insipiens in corde suo, non est Deus. Insipiens porrò hi
dicitur fatuus, qui vsu rationis caret: sed, more Scripturæ sacræ, omni
mo non renatus, nec illuminatus à Spiritu sancto, salutari Dei agnit
Ad hoc autem illam naturalem de Deo agnitionem facere testatur Ap
stolus, non quod per eam salutem consequi possint æternam, sed
Rom.1. sint inexcusabiles. Sed, quis sit Deus, quæ eius Essentia, quæ Vol
tas, quomodo colendus Deus: Hæc verò omnia & singula, aliaq; hu
ac Religionis nostræ mysteria, ad salutem necessaria, ignorat tota
etiam in sapientissimis. Hinc dubitationes de Deo, de prouidentia
na, præsertim in aduersis & tentationibus. Hinc innumera Deo
rum turba, ab hominibus excogitata. Hinc tam multiplex, horrenda, &
Ibid. abominanda Ethnicorum Idolomonia. Hoc est, quod idem Apostolus ad
Etsi cognouerunt Deum: tamen non vt Deum coluerunt, sed euanu
runt in cogitationibus suis, & obscuratum est cor insipiens eorum. Im
totus mundus tenebræ dicitur Iohan.1. Tùnc à tenebris lucem petest Hi
Epicureismus. Hinc vestræ quoq;, Hispane, Religionis magna pars, Ve
ab Ethnicis mutuata, vel à vestris Maioribus, Pharisæis, Scribis, & Po

bus Rom. bono studio & affectu colendi Deum, excogitata. Quæ ve-
studia, & rationis stultæ & cæcæ opera, tenebræ dicuntur, quæ luce
ti Dei damnantur omnia, non solùm vt frustranea, sed etiam vt impia Matth. 15.
& idololatrica, de quibus alibi à nobis copiosè est actum.

Nam quod legem mentis bonam Apostolus dicit: miror cæcitatem Fol. 262.
Pharisæi istius, quod referat ad rationem siuè intellectum, & non vi- Rom. 7.
dat in eodem versu præcedere: delector lege Dei secundum interio-
rem hominem: Quam hic vocat legem Dei, in sequentibus eiusdem versus,
vocat legem mentis, cui repugnat lex membrorum. Duplicem enim
ibi facit hominem: Internum nouum, renouatum, quem vocat etiam spiri-
tum: Et externum, veterem, non renatum, quem carnem & carnalem
vocat, non respectu tantùm inferiorum virium & affectuum, sed etiam
rationis & intellectus: damnatur enim φρόνημα carnis cap. sequenti 8.
quod sit inimicitia aduersus Deum. Et ad Ephes. 4. vanitas mentis dici-
tur. Hæc scil. bona, non Apostolo Paulo, vt iam demonstrauimus, sed Hi-
spano videtur & dicitur, contra Apostolum hoc illi affingenti & sen-
sum verborum corrumpenti. Et quidem quod naturalem legem attinet.
Verum est, Deiesse eam authoris, impressam ab ipso naturæ. Sed vitiata
est & corrupta, infuso veneno Diaboli, vt nihil amplius syncerum sit in to-
to homine. Maximè verò quod ad Spiritualia, diuina, & cœlestia attinet.
Quod verò ad secundam Decalogi tabulam attinet, mansit reliquum discri-
men honestorum & turpium, quod ad ciuiles actiones, & moralia. Vnde ho-
nestæ leges de moribus, disciplina, & omnibus totius vitæ ciuilis actioni-
bus certe sunt: quas non improbamus, sed suo loco relinquimus. Sicut nec
ius & Philosophiam ipsam, si intra metas & terminos suos maneant.

Hinc ergo damnamus, quod Hispanus dicit: Abel, Noha, Iob, & alios " Fol. 262.
Patriarchas, ad quos lex scripta non spectârit, rationis iudicio ductos, ea "
sponte sacrificia, ad quæ in specie, neq; naturalis, neq; diuina lex ipsos "
cogat. "

Secundum sacrificia non esse à ratione humana excogitata, Gentiles
Ethnicorum fuere Theologi, docent. Sic enim Ouidius canit. Ouid. Epistola 19. Heroid.

Non boue mactato cœlestia numina gaudent:
Sed, quæ præstanda est & sine teste, fide.

ITEM CATO.

Cum sis ipse nocens, moritur cur victima pro te?
Stultum est alterius morte sperare salutem.

Nec existimandum est, Abel & Cain, qui primi sacrificasse scribu[illegible] hoc naturæ instinctu fecisse: sed ex mandato & reuelatione diuina. [illegible] enim semper verbo promissionis suæ, de venturo Messia, externa [illegible] dit Sacramenta & Sacrificia, quibus in oculos incurrentibus, illu[illegible] firmaretur. Ita primis parentibus data promissione venturi seminis [illegible] cti mulieris, dubium est minimè, sacrificia instituisse, quibus mors [illegible]
Apoc. 13. Christi adumbraretur, inq; oculos incurreret. Hinc agnus ille Dei [illegible] ab origine mundi scribitur. Hinc ergo Patriarchæ quoq; Noah Sacri[illegible] quem Dominus de mundis animantibus septena voluit in arcam int[illegible]
Gen. 7. cere, vt à diluuio offerret sibi. A quo quia omnes ortæ sunt gentes, hinc [illegible] am Sacrificia Ethnicorum. Sicut postea, instituta politia gentis Israe[illegible] cæ, Deus per Mosen Sacrificia instituit, quæ repeti quotidie voluit [illegible]
Heb. 11. hinc etiam apparet, quod Abel fide pleniorem scribitur obtulisse hostiam
Rom. 10. quàm Cain: fides autem est ex auditu, auditus per verbum Dei. [illegible] enim homines Verbo Dei destituuntur, opinio est, non fides, cuius fun[illegible] mentum est verbum ac promissio Dei, sine qua certa esse nequit illa.

Fol. 263. „ Nam quod Hispanus gloriatur, se me coëgisse confiteri, illius sententiæ
„ Apostolicæ: Omne quod non est ex fide, peccatum est: sensum non esse,
„ omne id peccatum esse, quod fides non declarat, secundum suam speciem
Spong. fol. 46. b. „ esse rectum: concessit enim inquit, Heerbrandus, sufficere, si genus ipsum
„ actionis verbo Dei approbetur: Vanitatem & inanem Thrasonis istius iactantiam satis mirari nequeo. Non enim de cultibus illic disputatio est, sed de politicis actionibus & contractibus. Opposuit enim sententiæ Apostolicæ: Si hæc, inquit, esset sententia, vt omninò velit omnia peccata esse, quæ ex fide certum non sit, licita esse & bona: Itaq; infinita genera contractuum & actionum humanarum damnat, quæ verò licita sin-

nec

ne, determinari ex Verbo Dei nequeat. Hæc ille. Verba responsi mei sunt: Etsi de cultibus nobis est disputatio, & actionibus spiritualibus siue theologicis, Religionis: Hic verò de politicis contractibus exemplum inferri, dissimile prorsus: tamen ad hæc quoq; locus Apostoli transfertur, de quibus etiam certos nos esse oportet, ex Verbo Dei, si non in specie de singulis (quis enim casus, qui sunt infiniti, singulos sub regula definire & comprehendere possit) certè in genere ex eodem Dei Verbo certiores nos (de contractibus) fieri oportet. Sicut Apostolus ibidem inquit: Beatus qui seipsum non iudicat in eo, quod probat, ne quid dubitante fiat conscientia. Sicut Apostolus concludit Vniuersaliter: Omne quod non est ex fide, peccatum est. Iam autem ex fide fieri nequit, quod Verbi Dei authoritate destituitur. Quia fides ex auditu Verbi. Hæc ibi. *Spong. Fol. 4. 6. b.*

Non video adhuc, Hispane, trophæum, quod de me erexeris deuicto, sed video te Thrasonem esse magnũ & stolidum ac Sycophantam peßimum: qui verba mea, vbi disertè vtrinq; de contractibus tantùm ciuilibus loquimur (quos nec ipsos Verbo Dei destitui volo, quo ex fide fiant) iam ad Sacrificia, & sic cultus, contra expressa mea Verba, malicia planè Diabolica transferis, vt tuos, qui mea, per te tuosq; Sauitas, legere non permittuntur, in spem victoriæ erigas, inq; sua impietate & Idolomania confirmes. Itaq; Deus malè te perdet lingua magniloqua, maledica, & mendax. *Psal. 5.*

Itaq; quod hic genuinum loci illius Paulini sensum esse ait, peccatum esse omne id, quod conscientia improbante & reclamante suscipitur, facit id sua opinione haud stultè, vt omnes de ingenio humano confictos cultus Deo quoq; probari, & ex fide fieri, homines stolidi arbitrentur. Cum verò in ipsis, vt paulò antè est comprobatum, rationis iudicium cæcum sit & verbo Dei damnetur: conscientia de ijs ex verbo Dei informanda, & huic conformari, & esse, debet. Cum enim ratio in istis cæca sit, nunquam improbabit, & cultus Idololatricos, sed, sicut Propheta loquitur, prono ad ea ferretur, non secus ac equi hinnientes ad equas. Vnde iterum tua apologia, Hispane, impietas & corruptela loci Apostolici, de quo in altero libro copiosè tibi respondi, & deprauationem tuam ostendi. *Fol. 263.* *Apologia. Explicat. causarum.*

Quod nos objiciamus, Missam cultum esse diuinitus non institutum, sed Idololatriam: Vtrunq; falsum esse dicit. Missam enim, à Christo institutam, se ex verbis institutionis & Prophetarum oraculis docuisse. *Fol. 264. 265.*

Apologia Explicat caus.

Præterea, tantum abesse, vt cultus voluntarius, hoc est, de ingenio humano absq; verbo Dei, excogitatus, Idololatria sit, vt Deo apprimè placere constet. Respondeo. Horum vtrunq; falsum esse, & hactenus hoc Scriptum & in altero contra eundem Hispanum, demonstraui & euici. Sicut alia, quæ hic repetit, de traditionibus humanis, quibus se frustra colit Dominus: et quod propter has transgrediantur mandata Dei. Sed quid dit: Deum in scripturis sanctis RATIONABILE OBSEQVIVM iudicium in cultu probare, vt addamus, minimè vetare. Quin tanquam sapiens Paterfamiliâs, peregrè profectus in cœlum, relinquens seruis suis, vt Marcus ait, CVIVSQVE OPERIS POTESTATEM (maiusculis literis scribens) Apostolis, ac inprimis Petro, eiusq; successoribus, facultatem dedit, &c. vt in cultu constituerent. Et simpliciter Apostolum summum præcepit, vt præpositis nostris in omnibus, quæ munere suo iustè dicerent atq; statuerent, obtemperaremus. Hoc, inquam, partī est ridiculū, partī impiū, Scripturæq; sacræ corruptela mãifesta. Quia enī Apostolus rationabile probat obsequiū, nequaquā est sentētia, q. ex rationis cæcæ, stultæ, & deliræ in sacris, iudicio, de Religiōe & cultu nos statuere velit, eosq; cumulare bono affectu, eò quòd ad optima, vt locuti sunt, deprecetur: sed λογικὴν λατρείαν, id est, Rationalem cultum Christianorum, quo se suaq; offerunt corpora, hostiam Deo viuam, opponit cultui Iudæorum, qui brutas pecudes sacrificauerunt. Sed hic audire præsertim Erasmum, virum longè doctissimum. Is igitur, in suis super Nouum Testamentum annotationibus, hoc loco ita scribit: Rationalem vocat, non vt intelligas cultum moderatum, hoc est, moderatam corporis macerationem, quemadmodum hodie passim citare solet concionatorum vulgus, vt ipsi quidem videtur, eruditè, cæterùm ijs, qui græcè nôrunt, admodum ridiculè. Quanquam his quoq; veniam dandam arbitror, quandoquidem ad eundem modum interpretati sunt, vt cæteros sileam, Thomas Aquinas, & Lyranus. Verùm quid faciant, vbi sententiæ vis à Græco pendet idiomate, & interpres eius linguæ prorsus ignarus est? Obsequium hic posuit pro sacrificio, idq; suo more. Cæterùm vt ostenderet, Christianorum dissimilem Iudaicis cæremonijs, quibus immolabant brutas pecudes, adiecit, Rationalem, nimirum ipsum hominem sentiens, qui est victima rationalis, & ob

Fol. 265.
Fol. 266.
Fol. 268.

Rom. 12.

[illegible] id Deo acceptior. Et in hunc sensum palàm citat D. Hieronymus, &c. Vides igitur, Hispane, quàm turpiter te dederis, dum cum tuo [illegible] plus sapere velis videri, quòd verba Apostoli, rationale obsequium, [illegible] ipsius mentem, detorqueas ad cultus, ratione humana excogitatos, [illegible] ineptissimè.

Non dissimile est, quod ex Marco citat: Relinquens seruis cuiusq; operis potestatem, vt scilicet liceat cuiuis facere in cultu pro arbitrio. Sed quando finis tandem, Hispane, corruptelarum Scripturæ? An verò non pudet tandem, etiam impudentissimum te, manifestarum deprauationum? An non, vel Deo, vel Ecclesiæ eius, te rationem aliquando redditurum cogitas, miserrime? An omnes homines, tuos etiam, esse dementatos & excæcatos, vt nihil videant, putas? Erasmus, cuius interpretationem Leo 10. Pontifex Rom. adprobauit, & confirmauit, ita reddidit locum: Sicut homo, qui peregrè abit, relicta domo sua, deditq; seruis suis substantiam suam, AC SVVM CVIQVE OPVS, & ianitori mandauit, vt vigilaret. In græco est, ἑκάστῳ τὸ ἔργον αὐτοῦ, suum cuiq; opus. Sed quid hæc ad cultus? Insanire ergo te omnes vident, Hispane: Furor arma ministrat tibi. *Mar. 13.*

Apostolis suis Christus ascensurus in cœlum præcepit, vt docerent, quæcunq; præcepit eis, Nec mens illorum fuit, de ferijs & ieiunijs Ecclesiæ tradere præcepta, vt in historia Ecclesiastica habetur, sed rectam & piam [illegible] rationem præscribere, non multis onerare eam cæremonijs, de [illegible] August. conqueritur, eam plus quàm Iudaicum populum oneribus [illegible] seruilibus esse grauatam suo tempore. Quod si iam hodie Pa[illegible] videret, quid putas dicturum optimum & doctissimum Episcopum? [illegible] agnoscimus, quam tu Pontificibus tuis tribuis, potestatem, & [illegible] functos officio Pontifices Rom. in Missa vestra Pandora exor[illegible] & quod omnium est pessimum, quod tamen suo more prædicat Hi[illegible] quòd Cœnam Domini in Sacrificationem mutauerint, cum de hac [illegible] verbum nullum, dicimus. *Fol. 269.*

Sed ecce noua Scripturæ corruptela probare conatur, hanc Pontificibus Rom. datam potestatem, cæremonias cumulandi & ordinandi, super

Psal. 49. super Missæ Sacrificium, teste Dauide, canente: Congregate illi sanctos eius, qui ordinant testamentum eius super Sacrificia. Mirè perspicuè fuisse Dauidem hinc apparet, quod non solùm præuiderit Testamentum Christi in Sacrificium mutandum, sed etiam Pontifices, addituros & ordinaturos varias cæremonias. Sed qui per Spiritum sanctum ventura Meßiam, sacerdotem secundum ordinem Melchisedech, sub panis & vini, quemadmodum ille scilicet, se in Cœna, suumq; corpus sanguinem oblaturum: qui non simul vidisset, & iußisset etiam, sed Rom. Pontifices ordinare Testamentum super Sacrificia, hoc est, vt Hispanus, addere, ad Missæ suæ augendam pompam, & Maiestatem cæremonias? Sed mittamus Pharisæos, cum Maiorum suorum traditionibus, quibus non solùm non illustrârunt & ornârunt, sed obscurauerunt, formârunt Testamentum Christi, mutantes in Sacrificium verè propitiatorium: cum Psaltis sit sensus & verba: Congregate mihi sanctos, curantes fœdus meum, magis quàm Sacrificia; hoc est, adsint Apostoli & alij synceræ Ecclesiæ ministri, qui pluris faciunt Euangelium meum, enim est pactum, & fœdus seu Testamentum Christi nouum, constans tuita peccatorum remißione, Ierem. 31.) quàm cæremonias Sacrificium. Quo ipso, Hispane, non Leuitica tantùm, sed etiam vestra Pontificia Sacrificia, & sic Sacrificationem Missaticam. Et quis tandem, Hispane Augiæ illud tuum stabulum, non tantùm humanarum traditionum & crificiorum Missaticorum stercoribus refertũ, sed etiam corruptelis scripturæ S.S. repletum, expurgaret? cum omnia depraues, corrumpas, vertas nequißimè, nihilq; sanum afferas, sed etiam Scripturæ optimæ ficè detorqueas? Vix tres sufficerent Hercules, nedum vnus.

Fol. 270. Publicam esse Ecclesiæ actionem affirmamus nos Cœnam Domini, sed contrà, Missam priuatam vnius Sacrificuculi actionem asserimus. Verum hoc ipsum pro sibi innata negat Hispanus impudentia, & publicam esse, ac censeri debere. Quia & nomine Ecclesiæ, & pro omnibus fidelibus sacerdos, qui publicus ad Deum legatus intercedit, celebrat.

Et quis quæso talem actionem instituit? quis solum & vnum Sacrificulum constituit, vt Cœnam Domini offerat Deo, & pro Ecclesia solus comedat. Non Christus, qui iußit suos conuenientes in cœtu Ecclesiæ (sicut Paulus se ab ipso accepisse perhibet) edere & bibere. Non vnus

1. Cor. 11.

aliquo

[illegible]em impurum legatum esse, qui Deo pro tota Ecclesia offerat: Quis [illegible]ur hoc iussit? Diabolus, hostis Dei, verbi ipsius, Sacramentorum, & [illegible]clesiæ, qui vocat & emittit suos Sacrificuculos ad blasphemandum no[illegible]men Domini. Idem ipse, & non alius, lingua peregrina mussitare iussit, [illegible]e quis intelligat, & mutum histrionica actione theatrica representare passionem, in Missæ celebratione.

Malè etiam habet Hisp. quod negamus, cæremonias, nouum sacerdo[illegible]tium, templa noua, & in eis altaria, ad hoc solum extrui, vt Missæ tantùm in illis demurmurentur, vestes & thymiamata, aquam lustralem, summa, Leuitorum sacerdotium, iam olim abrogatum, reparanda, inq; Ecclesiam Christi inuehenda, & sic soli clarissimo vmbras nouas inducendas. Ac re[illegible]spondet, nobis ignotas vltimas rerum differentias. Quodsi enim, inquit, propter differentiam Sacramentorum externorum & illorum, quæ lex ve[illegible]tus habebat, Sacramentis externis in noua lege locus est: Cur eadem non possit etiam externum Sacrificium à veteribus Sacrificijs differens admitte[illegible]re? Respondeo: Ingens est discrimen inter Sacramenta & Sacrificia, de quo suprà Sacramenta Deus in veteri & Nouo Testamento instituit, ad con[illegible]firmandam fidem suorum, in promissiones gratiæ, per Christum Ecclesiæ factas, vbi vtrobiq; par est ratio hominum & membrorum Ecclesiæ. Sa[illegible]crificia verò veteris Testamenti, typi fuere passionis & mortis venturi Messiæ, qui vbi aduenit, in corporis sui passione & morte, ea expleuit [illegible], ideoq; re ipsa abrogauit omnia illa. De cætero noluit, vt retrò [illegible] temporibus in veteri lege, ita etiam in Nouo Testamento, Sacrificium [illegible] semel in cruce oblatum, à vobis Sacrificuculis, tanquam Mimis, repeti, [illegible] instituto Missatico Sacrificio, cæremonijs, habitu, murmure magico, [illegible] histrionicis: sed hoc voluit per PRÆDICANTES, Hispane, (quo te [illegible]bulo nos exagitare, tanquam ignominioso, putas: sed falleris) annuncia[illegible] Hæc causa est Hisp. cur in noua, vt loqueris, lege, externum tale non ad[illegible] Sacrificium, quia Christus, inquam, noluit nos nouis onerare figu[illegible]bris, & significationibus, vt olim populum Israel, qui sub pædagogo [illegible] cum esset Ecclesiæ infantia quasi, talibus indigebat cæremonijs, & [illegible] figuris. Qua de re & signis ac Sacrificijs, Hispane, Augustinus [illegible] in hæc scripsit verba: Hoc verò tempore, posteaquam Resur[illegible]rectio Domini nostri Iesu Christi manifestissimum iudicium nostræ li[illegible]

Fol. 771. Disputat contra Missam. proposit. 54. & 91.

August. de doctrina Christ. lib 3. cap. 9

bertatis illuxit, nec eorum quidem signorum, quæ iam intelligimus, op-
tione graui onerati sumus, sed quædam pauca pro multis, eademq; fact-
ma, & intellectu augustißima, & obseruatione castißima, ipse Domi-
Apostolica tradidit disciplina: sicut est baptismi Sacramentum & ce-
tio corporis & sanguinis Domini. Quæ vnusquisq;, cum pe-
quo referantur, imbutus agnoscit, vt ea non carnali seruitute, sed
potius libertate veneretur. Hactenus ille. Non dicit, Christum loc-
ficiorum veteris legis, in noua, Missæ instituisse Sacrificium, sed loc-
rum omnium, Sacramentum Baptismi & celebrationem corporis &
uinis Domini.

Ne vero, Hispane, cum mentionem celebrationis eum facere
Missæ celebrationem intelligas, in qua offerenda sint corpus & sangu-
mini, addit: Quæ vnusquisq; cum percipit: Non dicit, offert De-
percipit. Et tertiò addit, vnusquisq; qui percipit, agnoscit imbutus (sa-
doctrina verbi Dei) quo referantur, Non, offerantur Deo, sed in-
in suum vsum se accipere, vt recordetur paßionis Christi, eius
tis, in quam semetipsum tradidit, Deo Patri offerens semetipsum, pro
peccatis. Hæc longè alia est Sacramenti, Hispane, corporis & sang-
Christi, eiusq; celebrationis ratio, quam Missa vestra.

Fol. 273. Sed vult omnino Hispanus, præter crucis Christi Sacrificium aliud
externum in noua, vt in veteri lege, vt sacerdotium, ita & Sacrificium
„ Nam Christi illud, quod ad effectum & fructum, etiam in veteri, & lege
„ turæ in Ecclesia habuisse vsum. Et tamen alterius sacerdotij & Sacrificij ex-
„ terni vsum lex vetus habuit. Ergo etiam iam in lege gratiæ

Concedo vtrunq;, Ecclesiam veteris Testamenti cum fructu Sacrificij
Christi etiam externa habuisse Sacrificia, quæ typi illius futuri fuere. Et
sic mactationes & oblationes pecudum & Sacrificiorum, oculares quasi
fuere conciones & demonstrationes futuræ paßionis Christi, vt de hac
semper admonerentur: Hinc verò minimè sequitur, quod vult Hispanus:
Ergo iam quoq;, in Nouo Testamento, opus est externo tali Sacrificio, quo
paßio Christi, iam facta, repræsentetur. Id enim penes Christum est, ei in-
institutionem, quomodo vult paßionem suam Ecclesiæ declarari. Ad hoc
autē instituit, non Missaticos histriones, qui tacito murmure & mußitatio-
ne, vel gesticulationibus ridiculis, & simiacis, id repræsentarent: sed pro-

...verbi sui, qui id in orbe vniuerso prædicarent: prediçarent, inquam, ...pane, & Cœnam Ecclesiæ membris administrarent & distribuerent, ...ficerent, in eius passionis commemorationem, id est, annunciarent præ... ...ipsius mortem, & beneficia per eam parta Ecclesiæ, vt paulò antè ...dictum est. Nec est necesse, vt in ista analogia per omnia, partes omnes exactè ad literam respondeant, aliàs similitudo non esset, sed res ipsa, & ve... ...tas lex.

Et quod ait Hispanus: Dauid & Apostolus Christum vocant sacer- « Fol. 274.
dotem in æternum, non respexerunt tantùm ad fructum Sacrificij crucis, sed «
ad Sacrificium, quod nunc etiam Christus sacerdos magnus, semper vsq; ad «
consummationem seculi per suos ministros offert. Respondeo: Verum est non tantùm ad effectum Sacrificij Christi, quem habet perpetuum, respexerunt, sed ad opus primùm ipsum, & Sacrificium in cruce perfectum: deinde etiam ad perfectionem huius Sacrificij, quod consumiatum est, vt repetitione minimè sit opus. Sicut hoc nomine imperfectionis arguuntur Leuitica, quod subinde repetita sint, quia perfectum hominem, nunquam facere poterunt, alias enim inquit vtiq; desijssent offerre. Christus verò sempiternum habet sacerdotium ἀπαράβατον quòd successore non indigeat. Et talis est Pontifex, cui non necesse sit quotidie victimas pro se & populi peccatis offerre: id enim fecit semel, cum semetipsum obtulit. Heb. 7

Sed hæc Spiritus S. quibus æternum Christi sacerdotium et perfectum « Fol. 275.
describitur, ridet Hispanus, & ineptum esse ait: si quis exempli causa diceret, «
Petrum, etsi consulatum amplius non gerat, tam diu tamen consulem esse, «
quam diu perseuerat in ciuitate opus: quod ipso curante sui consulatus anno «
perfectum est. O prophanum Esauitam, Christũ ociosum iam in cœlo, cumq; angelis ludentem, fingentem, eò quòd quotidie in Missa non crucifigatur. Nam quod non quotidie offertur in Missa & crucifigitur, id perfectio Sacrificij & sacerdotij eius tribuendum. Et consistit eius sacerdotio non in offerendo solùm, quod semel fecit, ad exhaurienda totius ...peccata: sed etiam in interceßione eius perpetua apud Patrem, ...singulorum saluatione. Sicut hoc eodem cap. dicitur. At iste, ...æternum manet, perpetuum habet sacerdotium. Ergóne perpe... ...offerendum? Nequaquam!, sed vt immediatè sequitur: Inde & ...perfectè potest eos, qui per ipsum accedunt ad Deum, semper vi- Hebr. 7.

Rom. 8. uens, vt interpellet pro eis. Sicut & alibi perpetuum eius sacerdotium de-
scribitur: Quis est qui condemnet? Hic Christus est, qui mortuus est,
qui & resurrexit, qui & est ad dextram Dei, qui etiam interpellat pro
bis. Sacerdotio itaq; perpetuò fungitur suo Christus, sacerdos in æter-
non, quod sacrilegus blasphemat Hispanus, se per Missifices Sacrificium
offerēdo: q, vt iam ex Scriptura demonstrauimus, fecit semel ad exhau-
peccata multorū, sed saluatione perpetua et interceßione apud Patrē in-

Fol. 277. Quartò, probaturus Missaticum suum sacrilegum Sacrificium,
August. Epistola 118. vtitur argumento misellus Hispaniola, si quid totā per orbem frequ-
Ecclesia, de eo, quin ita faciendum sit, disputare, insolentißimæ insa-
Iren. lib. 4. capite 32. Sed Eucharistiæ Sacrificium ab Apostolis Ecclesia accipiens, vt Ireneus
statur, in vniuerso mundo offert Deo. Insolentißima igitur insa-
„ Sectariorum, qui disputare audent, hoc Sacrificium non rectè fieri,
„ non hoc argumento miser Heerbrandus & Chemnitius velut, in sanc-
„ rum Patrum testimonio insolentißimi ligantur & capiuntur? Quo-
enim se expedient?

Respondeo. Ne sis tu frustra solicitus, Laiolane, insolentißim-
tuc. Nulli enim sunt compedes, sed tui clamores furiosi & insani
nis, quibus tuos dementas, qui nihil supra vulgus iners sapiunt. Sed
fidem NARRANTI habent, in vitium credula turba. Primum en-
Augustinus magnæ sit vir authoritatis, tamen sententiæ eius non sem-
sunt Spiritus S. oracula. Sicut nec etiam fidem, sine Scripturæ S. testimo-
Ioan. 14. suis dictis vult haberi. Nec consuetudinem nos sequi Christus iußit, sed
Cypr. lib. 2. Epistolarum. Epist. 3. viam & veritatem, qui ME inquit sequitur, non ambulat in tenebris. Et
quærendum rectè monet Cyprianus, ex ijs, qui consuetudinem allegant,
IPSI quem sine secuti. Et Christum solum audiendum, Patrem cœlitus da-
masse ait? Quare si solus Christus, inquit, audiendus est, non debemus cen-
dere, quid aliquis ante nos faciendum putauerit, sed quid, qui ante omnes est
Christus, prior fecerit. Non enim hominis consuetudinem sequi oportet, sed
Dei veritatem. Nam si ne minima quidem de mandatis Dominicis licet so-
uere, quantò magis tam magna, tam grandia, tam ad ipsum Dominicæ passi-
nis nostræ redemptionis Sacramentum pertinentia, fas non est infringere,
aut in aliud, quàm quod diuinitus institutum sit, humana traditione mutare?
Quod si ergo consuetudine aliquid receptū esset Ecclesiæ, contra Cœnæ Do-
minicæ institutionem à Christo factam, quid faciendum & sectandum sit, a-
non mo-

non videt. Quod igitur Irenæus inquit: Eucharistiæ oblationem Eccle- Iren. lib. 4. cap.
sia Apostolis accipiens in vniuerso mundo offert Deo, ei qui alimenta no- 31.
bis præstat, primitias suorum munerum in Nouo Testamento: impudentis-
simum est figmentum, imò vt dicam verius & rectius, purum putum est Hi-
laii mendacium, quod sub nomine Eucharistici Sacrificij, quo veteres Cœ-
nam Domini vocauerunt, priuatas & angulares Pontificias intelligit Mis-
sas, quæ verè propiciatorium sint sacrificium, quod Irenæo in mentem nun-
quam venit. Num quid Ecclesia ab Apostolis acceperit, de Cœna Dominica,
eiusq; celebratione, scripta eorum testantur, quæ extant, Matthæi, Marci, Lu-
cæ, Pauli, qui quid Corinthijs, adeoq; toti tradiderit Ecclesiæ, scriptum re-
linquit, hinc illa petantur. Ideo impossibile est, Apostolos aliquid de Missæ Sa-
crificio, verè propitiatorio, tradidisse. Catachristicōs autem & generaliter,
vt aliiquoq; Patres, sacrificij & oblationis vocabulo vtitur, pro sacro cultu,
reticto vocabulo Veteris Testamenti: quòd Christi sacrificium, cuius in Cœnæ
Dominicæ celebratione memoria agitur, omnibus illis successerit, eorūq; fue-
rit complementum. Sicut & in Cœna Domini in Nouo Testamento commem-
oratio sui vnici sacrificij Christi, semel in cruce peracti. Sicut Christus ne-
quaquam sacrificium sic propriè dictum instituit, nec in ea ipse obtulit se Deo
Patri. Neq; verò suos oblationē in ea docuit, sed accipere, edere, & bibere
vult corpus & sanguinē suum, idq; in sui commemorationem, & nō oblatio-
nem. Porrò Irenæi tempore Missam Pontificiam non fuisse vsitatam, quo
nos solum simpliciter omnia peragebantur, sed neq; verè sacrificium pro-
priè dictum fuisse creditum, ex eius verbis constat. Nec enim Eucharistiam,
oblationem vocat, quod in ea corpus & sanguinem Deo obtulerint, sed, præ-
dictas causas, panes, in pauperes Eleemosynam distribuendam, & preces
gratiarum actiones Deo. De vtroq; Irenæus disertè loquitur: Cum enim Iren. lib. 4.
dicit: Non vult Deus holocausta & sacrificia: sed vult EXAVDIRI cap. 32.
in eum suam: Ecce auditus bonus super sacrificium: Et: Auditus (verbi Dei)
quasi pē arietum: Et: Verum sacrificium insinuans, quod offerentes pro-
pitiantur Deum, vt ab eo vitam percipiant: addit: Sacrificium Deo cor
contritum. Item: Audite sermonem Domini. Ex quibus omnibus, inquit,
manifestum est, quia non sacrificia & holocaustomata quærebat ab eis Deus,
sed, & obedientiam, & iustitiam, propter illorum salutem. Iuxta illud
Misericordiam, volo, &c. Et mox subijcit (quem locum & supra Hi-

spanus citauit, & hic repetit): Sed & suis discipulis dans consilium, pri-
tias Deo offerre ex suis creaturis, non quasi indigenti, sed vt ipsi nec
FRVCTVOSI, NEC INGRATI SINT, cum qui ex
tura panis est, accepit, & gratias egit, dicens, hoc est, corpus meum. E
cem similiter, qui est creatura, quæ est secundum nos, suum sanguinem
fessus est: Et Noui Testamenti nouam docuit oblationem, quam Eccle
Apostolis accipiens, in vniuerso mundo offert Deo, qui alimenta nobis
stat, primitias suorum munerum, de quo in 12. Prophetis Malachias: Q
am est magnum nomen meum in gentibus, dicit Dominus omnipotens. M
festiß. significans per hæc quoniã prior quidem populus cessauit offerre
omni autem loco sacrificium offertur ei, & hoc purum: Nomen autem
glorificatur in gentibus. Hic quis non videt, cum immediatè, in verbis pr
dentibus, de sacrificijs Veteris Testamẽti disseruisset: respectu illorum, C
Domini, Noui Testamenti nouam eum vocare oblationem? Et capite seq
Quod est autem nomen Domini, quod in gentibus glorificatur, quam
est Domini, per quem glorificatur Pater? &c. Quoniã ergo nomen filij
prium est Patris, & in Deo Omnipotente, per Iesum Christum, offert
clesia, benè ait secundum vtraq́; : Et in omni loco incensum offertur n
meo, & sacrificium purum. Incensa autem Ioannes in Apocalypsi, or
nes ait esse sanctorum. Et iterum cap. 34: Offerre igitur oportet Deo pri
tias eius creaturæ, sicut et Moses ait: Non apparebis vacuus ante conspectum
Domini Dei tui. Et genus oblationum reprobatũ est. OBLATIONES ENIM
ET ILLIC, OBLATIONES AVTEM ET HIC: SACRIFICIA IN
POPVLO, SACRIFICIA ET IN ECCLESIA: species immutata
tantùm. Nihil enim ociosum, nec sine signo, siuè argumento, apud eum. Et
propter hoc illi quidem decimas suorum habebant consecratas. Qui autem
perceperunt libertatem, (CHRISTIANI) OMNIA QVÆ SVNT
IPSORVM AD DOMINICOS DECERNVNT VSVS, HILARI-
TER ET LIBENTER DANTES EA, &c. Igitur non
Sacrificia sanctificant hominem, non enim indiget sacrificio Deus, sed con-
scientia eius qui offert sanctificat sacrificium, pura existens, & præstat
acceptare Deum. Quoniam igitur cum simplicitate offert Ecclesia: iuste
munus eius purum sacrificium apud Deum deputatũ est. Quemadmodum &
Paulus Philippensibus ait: Repletus sum acceptis ab Epaphrodito, quæ à vo-
bis missa

missa sunt, odorem suauitatis, hostiam acceptabilem, placentem Deo. PORTET ENIM NOS OBLATIONEM DEO FACERE, ET IN OMNIBVS GRATOS INVENIRI FABRICATORI DEO, &c. primitias earum, quæ sunt creaturarum, offerentes: Et hanc oblationem Ecclesia sola puram offert fabricatori, offerens ei, cum gratiarum actione, ex creatura eius. Et paulò pòst: Quomodo autem constabit eis, eum panem, in eo gratiæ actæ sunt, corpus esse Domini sui, & calicem sanguinis eius, si non ipsum fabricatoris mundi filium dicunt, &c. Quomodo autem rursus dicunt, carnem in corruptionem deuenire, & non percipere vitam, quæ à corpore Domini & sanguine alitur? Ergo aut sententiam mutent, aut ABSTINEANT OFFERENDO, quæ prædicta sunt. Nostra autem consonans est sententia Eucharistiæ, & Eucharistia rursus confirmat sententiam nostram. Offerimus enim ei, quæ sunt eius, congruenter communicationem & vnitatem prædicantes carnis & spiritus. Quemadmodum enim, qui est à terra panis, percipiens vocationem Dei, iam non communis panis est, sed Eucharistia, ex duabus rebus constans, terrena & cœlesti: Sic & corpora nostra, percipientia Eucharistiam, iam non sunt corruptibilia, spem resurrectionis habentia. Offerimus autem ei, non quasi indigenti, sed GRATIAS AGENTES donationi eius, sanctificantes creaturam. Quemadmodum enim Deus non indiget eorum, quæ à nobis sunt, sic nos indigemus OFFERRE ALIQVID DEO. Sicut Salomon ait: Qui miseretur pauperis, fœneratur Deo, &c. Et concludit. SIC ET IDEO NOS QVOQVE OFFERRE VVLT MVNVS AD ALTARE FREQVENTER SINE INTERMISSIONE. Est ergo altare in cœlis. Illuc enim preces nostræ, oblationes nostræ diriguntur, & ad templum, &c.

Ex quibus multa veniunt obseruanda. Sed breuiter & paucis. Vide: 1. Eucharistiam communionem fuisse & administrationem Cœnæ Domini, iuxta Christi institutionem. 2. Cœnam Domini, consuetudine Veteris Testamenti, dici oblationem, eamq; offerri, propter gratiarum actionē, Deo factam à singulis, qui offerre dicebantur preces, sicut disertè loquitur: Preces enim & illic, oblationes autem & hic: Sacrificia in populo, Sacrificia in Ecclesia. Vnde et Eucharistia dicitur, 3. propter munera, quæ distribuuntur pauperibus, quæ hic quoq; oblationes dicūtur, sicut ex Paulo & Iustino Author hic probat. 4. Nihil minus, quàm Missā Pontificiā priuatā,

cuius

cuius ne minimo quidem vnico verbulo fit mentio, hinc probari pos-
Minimè verò omnium, quòd verè sit propitiatorium sacrificium.

Ita ergo, vt concludamus, & repetamus breuissimè, nos exped-
Hispane: Pernegamus, ab Apostolis Missam vestram Pontificiam pri-
& angularem traditam Ecclesiæ, aut in ea temporibus Irenæi obser-
Quòd nihil Missæ huius vestræ in Apostolorum Scriptis extet, sed v-
laciter, corruptis & deprauatis illorum verbis & sententia, hæc eis af-
» re. Quod igitur instat Hispanus quærendo: Negabúntne, temporib-
» theri, ante abrogatam Missam VVittembergæ, anno 1522, Sacrific-
in toto orbe, per omnes Ecclesias, &c. vsurpatum fuisse. Quid passim
sit, Deus nouit. Sed esto sanè, rem ita habere: Verùm, sicut longi tempor-
suetudo contra veritatem locum non habet, (nam quod mille annis per-
& erratur, id veritati & iustitiæ non præscribit): Ita nec multitud-
rantium, inquit Hieronymus, errori parit patrocinium. Ideoq; malè,
imò pessimè factum est, & non solùm non excusandi, verùm magis de-
randi sunt diuturni hi tetri errores, qui latissimè vagati sunt, quos tam-
Matth. 24. Ecclesia grassaturos Christus & Apostoli eius prædixerunt. Sicut in
2. Thes. 2. Saluator: Nisi abbreuiarentur dies illi, non salua fieret vlla caro, Et Pa-
Pro eo, quod dilectã veritatem non receperunt, mittet illis Deus efficaci er-
rores, vt credant mendacio, & seducantur omnes illi, qui non acquieuerunt
veritati.

» Sed non potest tota errare Ecclesia, quoniam S. S. regitur, & illas
» promissiones Christi habet. Respond. Verum est: Ideo vos Pontificios, prop-
ter enormes & horrendos istos errores, Ecclesiam Christi esse & fuisse ne-
» gamus? Ergóne nulla, inquis, fuit Ecclesia? Nulli doctores? Pastores nulli?
» quorum & vocem audire & ducatum sequi, & à quibus, tùm doctrinæ, tùm
Fol. 278. Sacramentorũ administratione, pasci oues Christi possent? Nequaquã verò.
Mansit perpetuò supra petram fundata. Quæ igitur fuit illa? Respondeo
apertè, sub Tyrannide Pontificia fuisse veram Dei Ecclesiam, magna ex
parte infantium, deinde & gementium & dolentium super cunctis abomi-
nationibus, quæ fiebant in medio eius. Ezech. 9. Sicut olim, ante Christi ad-
uentum in carnem, corruptissimo ministerio Ecclesiastico sub Pontificibus
Sacerdotibus, Scribis, & Pharisæis, qui non erant membra veræ Ecclesiæ
Dei, sed impij, & scelerati, ac perditissimi nebulones, nihilominus sub hi-
inquit

tum, Verà Dei Ecclesia fuit & mansit: cum tamen isti nec legis nec Euangelij de Christo doctrinam intelligerent, sed turpissimè omnia corruperunt sacra, vt nihil sanum, syncerum, aut incorruptum haberent, sed omnia fermento suo infecerant. Horum tamen vtebatur Ecclesia ministerio, tanquam relictis rectè sentientibus: quales fuêre Zacharias, Simeon, Anna Prophetissa, & ex populo expectantes redemptionem Israel. Eundem planè statum & conditionem Ecclesiæ superiorum temporum & seculorum aliquot, Deo irato, fuisse, Iebusæe dico: quibus Ecclesia vsa est ministerio pastorum, qui Sacramenta administrârunt, et textum Scripturæ sacræ recitauerunt, consuetas lectiones Euangeliorum festis & Dominicis diebus. Vbi, sicut Hieronymus loquitur, puriores habuit aures plebs, quàm corda Sacerdotes. Et electi cauerunt sibi à fermento Pharisæorum. Semperq; sicut in regno Israel, in quo Prophetæ occidebantur, nullumq; erat prorsus syncerum verbi ministerium, Deus sibi septem reseruauit millia, qui genua sua non curuauerunt Baal. Et subinde excitauit Deus aliquos, qui Papatui contradixerunt. Sicut Marsilius Pat. scripsit: Cœtum vel Synagogam Papæ, speluncam esse latronum, doctrinam Papæ non esse sequendam, Quia ducat ad æternum exitum. Sic M. Matthias Parrhisiensis, prolixum scripsit, contra Antichristum Romanum, librum, qui tamen ab alijs, Scholæ Parrh sicut tribuitur. Ita subinde Zachariæ & Simeones aliqui extiterunt, qui rectius non modò sentiunt, sed etiam docuerunt, & ab Antichristo vestro, tanquam hæretici, damnati & exusti sunt.

Marsil. Patauinus in Defensore pacis.

Quia enim dereliquerunt & abiecerunt Pontifices Rom. legem Domini, ideo Dominus eos vicissim dereliquit, & errare permisit in inventionibus suis, cumq; dilectam veritatem respuerint, misit illis Deus fraces errores, vt crederent mendacijs, signis & prodigijs mendacibus ducti. Nec nouum hoc est, ideoq; non mirandum adeò. An non enim Israel Dei populus fuit gens Iudæa? Imò multò amplius etiam. Horum enim sunt filiorum est, horum gloria, & testamentum, & legislatio, & obsequium, & promissa, quorum patres, ex quibus Christus secundum carnem, &c. Et tamen quam turpiter illi errauerunt? Adeò, vt illi ipsi Pontifices, Sacerdotes, Principes, Scribæ, & Pharisæi, totumq; Synedrium, publicò

Rom 9.

blicè proposito edicto, Christum, eius doctrinam, omnesq; eius sacta[illegible] damnauerint & excommunicârint, et, quod amplius est, sua sententia [illegible] gitimè in concilio suo, eum tanquam blasphemum & seditiosum mor[illegible] iudicauerint. An non hic palpabilis istius Ecclesiæ Dei error? An [illegible] tu, Hispane, hoc illorum probas iudicium & sententiam? Iustè [illegible] Christum ac legitimè condemnatum pronunciabis? Ne scilicet, Ecclesi[illegible] rare posse, concedere cogaris? Erant enim tum isti Ecclesia Dei in[illegible] Nec alius poterat tum monstrari cœtus. Hi sacra faciebant, hi Sacra[illegible] administrabant, hi præerant, legitimi in Sacerdotio diuinitus institu[illegible] cessores, gubernatores & Doctores Ecclesiæ: Hi omnes tum err[illegible] Nec errabant solùm, Deo ita permittente, sed prorsus etiam à De[illegible]

Ose. 2. abiecti, Quod prædictum est antea à Domino: Iudicate matrem ve[illegible] iudicate: Quia ipsa non est vxor mea, & ego non vir eius. Auferat fo[illegible]

Ose. 4. tiones suas à facie mea, & adulteria sua, &c. Et iterum: Quia repul[illegible] entiam, repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi, Et oblita es leges Dei [illegible] liuiscar & ego filiorum tuorum. Hunc planè ad modum Pontifices Ro[illegible] ni, quia, derelicto Dei verbo, in Ecclesiam errores inuexerunt, & [illegible] pro sua libidine instituerunt, & cumulauerunt à se excogitatos, form[illegible] sunt, vt Prophetæ loquuntur: Ideo Deus eos non errare solùm perm[illegible] sed etiam prorsus abiecit, ne amplius sint vera ipsius Ecclesia, aut Pon[illegible] fices veri, sed & ipsi Antichristi, & illa eorum Ecclesia falsa, Satan[illegible] sponsa & Synagoga.

Falsum igitur est, quod scribit omnium Pontificiorum errorum patro[illegible]

Fol. 379. „ nus turpissimus, Hispanus. Non magis errare tota potest vno seculo Eccle[illegible]
„ sia, quàm alio, quòd eodem Spiritu sancto regatur perpetuò. Somniatis [illegible] Ecclesiam esse Pontifices, hosq; errare non posse, ad eosq; alligatum [illegible] ritum sanctum, vt recedere non possit, quòd eum in corona triplici [illegible] teneant: sicut mitræ summi Sacerdotis, in Veteri Testamento, alligata fuit lamina aurea, in qua incisum erat nomen Dei tetragrammaton, Ie[illegible] houa. Sed longè errat. Non enim melior, sed longè deterior est condi[illegible] tio Roman: Pontificum, quàm Aaronicorum, idq; multis modis, de qui[illegible]

Isa. 56. bus iam dicendi locus non est. De his autem clamauit Isaias: Speculatores eius CÆCI OMNES, nesciuerunt vniuersi, videntes vana. Ipsi Pastores ignorauerunt intelligentiam. Et iterum: Nisi Domin[illegible]

Zebaoth

...eth reliquisset nobis semen, sicut Sodoma & Gomorrha facti fuisse- Psal. 88.
...s. Sicut & Dauid tristissimam instituit querelam, de deplorato Ec-
...siæ nouissimorum temporum statu, sub Antichristo, qui eam sit destru-
...turus, ita vt de vniuersa penè actum videatur: Nunquid, inquiens, vane
...constituisti omnes filios hominum? Quia regi se non patiuntur à spiritu
Domini. Sicut de originali mundo Deus conqueritur. Floret enim Eccle-
sia vno tempore magis, quàm alio. Et de tenebris nouissimorum temporum,
antè ex verbis Christi & Apostoli est dictum. Et quæ sit Ecclesia Dei
alibi dicitur.

Probare autem conatur Eucharistiæ sacrificium semper ab initio " Fil. 280.
Ecclesiam vsurpasse, tametsi cæremoniæ non semper eædem fuerint. Pau- "
lum enim ad sacrificium respexisse, quod in Eucharistiæ celebratione fiat, "
cum ait: Obsecro igitur primùm omnium fieri obsecrationes, &c. "
Eho Papicola, satin sanus es? O furiosum hominem: Apostolus præ-
cipit ante omnia fieri preces. In missæ celebratione fiunt preces. Ergo
Paulus respexit ad Missæ sacrificium. In quo modo? In qua figura, Hispa-
ne, tuum est argumentum. Sed ait, Augustinum sensisse, ad illud hunc lo-
cum accommodandum. Hic homo passim nil nisi sacrificia videt, per vi-
rum suum infectum. Adhibitas quidem pias preces dubium non est. Sic enim
Tertullianus, vt Iustinum, Cyprianum, & alios, præteream, scribit: sacrifi- Tertul. ad scapulam.
cium pro salute Imperatoris, sed Deo nostro & ipsius, sed quemadmodum
præcepit Deus, PVRA PRECE. Sed salua reuerentia, quæ
...eo Doctori debetur, video Apostolum in genere locutum & intelligen-
...m de precibus, & non in specie ad Cœnæ Dominicæ celebrationem ad-
...ibis, ipsomet interprete. Ita enim locum hunc concludit: VOLO ER-
...VIROS ORARE IN OMNI LOCO, leuan-
...as manus, &c. Nihil ergo ad Missæ sacrificium probandum. Quod si
...ne certum esset, Paulũ ordinasse, vt in Cœnæ administratione preces
...erentur, quod videtur probabile: quid tum postea? Ideóne Missa Pont.
...m est sacrificium, & tale, quale isti perhibent & celebrant? Et vbi in
...Missa fiunt ab Ecclesia & circumstãtibus preces istæ pro Regibus, &c?
...mẽtio ab initio Canonis, à sacrificulo, Regis: sed Missæ spectato-
...intelligẽtibus. Ideo merũ hoc est ludibriũ, communiones aũt, siue Sy-

Epiph. lib. 3. Tom. 2 Hæresi. vlt. naxes fieri, ordinatæ sunt ab Apostolis, quarta, & pro Sabbatho, & Dominica, si credimus Epiphanio.

Fol. 281. 1. Cor. 10. „ Sic mirus præstigiator monstrare & extruere cupit altare apud Ida-
„ lum, in quo Cœna Dominica fuerit celebrata, vbi tamen nullum extat ali-
„ betur. Sed contra potius, postquam Altaris sacrificiorum Leuiticorum
quo vero Deo, Et Ethnicorum, in quo Idolis & Dæmonijs offerebantur sa-
crificia, mentionem fecisset, studio cauit Apostolus, ne altare describeret
quo Cœna Domini celebraretur, sed tantùm MENSAM DOMINI.
Quasi in Spiritu præuiderit venturos hypocritas Missaticos, Sacrifi-
lum Hispanum, hominum superstitiosissimum & Idololatricissimum
pitudinis Pontificiæ rabulam impudentissimum, Qui si reperisset
ad quod Cœna Domini fuisset celebrata, statim intulisset: Ergo pro-
crificata sunt corpus & sanguis Christi, Deoq; immolata. Vbi enim
re, ibi sacrificium. Id, inquam, cauere studio voluit, sed prohibere fu-
Hispan. non potuit, qui remota mensa Domini, altare supposuit. Sic
Rex impius Achas remoto altari Domini, Damascenum substituit sacri-
2. Reg. 16. sacrilegè. Hoc autem dicit Apostolus: Non posse Corinthios duobus Do-
nis contrarijs seruire, Domino Christo, & Idolis. Non posse illos partici-
fieri corporis & sanguinis Christi, quod fit, cum in Cœna edunt pæsen-
mini, & bibunt calicem eius, quod dicit participes fieri mensæ Domini
socios fieri Dæmoniorum, quod fit, cum Mensæ illorum fiunt participes.

Fol. 283. Heb. 13. „ Vidit præterea & legit verum altare, quod nos habemus in Nouo Te-
„ stamento, vbi græcum, inquit, verbum est, θυσιαστήριον quasi sacrifica-
„ rium ad sacrificium. Quod si Sacrificatorium & altare tunc fuit in Eccle-
„ sia, igitur & sacrificium, à quo sacrificatorium dicitur.

Primum miror, qua re fretus, contra Conciliab. Trid. decretum ausus
discedere à vulgari translatione, ne anathema fiat. Sed quia quocunq; mo-
do pro bestiæ Romanæ Missa sacrilega facere hoc videatur, facilè veniam
se impetraturum sperat. Deinde, si frontem haberet Hispanus, mirarer
impudentiam hominis, quod hoc loco altare, de materiali, & quidem in
Nouo Testamento, interpretatur, cum textus præcedens & sequens di-
sertè de Christo loquatur: Iesus Christus heri hodie ipse & in secula. Hor-
tatur itaq;, ne peregrinis se doctrinis ab eo abduci patiantur, videl. ab
seruatione legali. Habemus enim, inquit, altare, quod Lyranus de Christo

in cru-

cruce oblato interpretatur, de quo edere non habent potestatem qui tabernaculo deseruiunt, hoc est, Iudaizantes non consequuntur effectum passionis Christi. Et id figura Apostolum docere ait Lyra, de Sacrificio pro peccato. Significatur itaq; per altare cum cibis, Christus propiciator cum suis beneficijs, quod eius participes non fiant, qui adhuc tum tabernaculo exercitio seruiebant suis Sacrificijs. Sicut tu, Hispane, & tua societas nunquam participes fietis beneficiorum Christi, quæ nobis in ara crucis impetrauit, sua passione & morte, quàm diu Missas istas vestras sacrilegas & blasphemas in vestris aris sacrificatorijs sacrificatis. Hoc tu hic ab Apostolo discas, quem filsarius voluisti patronum execratæ vestræ Missæ facere, contra suam mentem.

Cum infirma, imò nulla, è Scriptura S. præsidia comparare potuerit Hisp. quibus Idoli sui Maysim confirmaret antiquitatem, ad alios leuissimæ armaturæ milites confugit: Abdiam, quem fingit Apostolorum discipulum, eorum descripsisse historiam. Et Matthæum scribere fingitur sacra ad altare faciente, fuisse interfectum ab Hyrtaci satellitibus. Respondeo. Ergône Missam Papisticam celebrauit? Multa sunt autem aliâs in Abdiæ istius libris, quæ eum historiam non immeritò suspectam faciunt, & arguunt, posteriori tempore à aliquo incerto compilatam authore, de quibus iam disserendi locus non est. Multa etiam, quæ manifestè cum Matthæi Euangelio pugnant, admiscentur, ideoq; fidem illi derogant. Taceo, quod aliter mortem Matthæi describit Nicephorus, qui eum apud Antthropophagos, clauis in tempore esse defixum, scribit. Quare nihil ex hoc Authore probabit. Et id ad rem maximè, etiamsi certò constaret, ad altare, ad hoc extructum, iam Domini administrasse? Nam & nos id facimus: Et tamen non sacrificamus Deo, vel offerimus. Sed omnia Hispano, quæcunq; legit & vidit non nisi altaria, Sacrificia, Missæ, oblationes sunt, & Sacrificationes.

Fol. 284.

Nicephorus lib. 2. cap. 41.

Quod de Iacobo, fratre Domini, & Basilio, qui coniunguntur, Missæ celebrationem descripsisse & præcepisse, dicitur: ex temporum ratione refuntur, cum non fuerint Synchroni, sed trecenti inter illos anni intercesserint. Sicut & de D. Marco & D. Petro idem narratur, quorum libri Græcis literis extant. Sed fabulas esse vel hinc apparet, quod & Platina in vita Sixti. 1. D. Petrum ad solius orationis Dominicæ recitationem non esse scribit: et idem reliquos quoq; fecisse Apostolos Gregorius Magnus fatur.

Fol. 284. „ Pontifices præterea, dicit, similiter illud commemorant, tanquam
„ planam, iam inde ab initio sine vlla controuersia receptam vbiq; & vsu-
Fol. 286. „ tam. Similiter plurima enumerat concilia, quibus Patres in illis con-
„ gati idem fecerint. Nec dissimiliter hac de re loquuntur alij sancti Pa-
„ quorum testimonia in superioribus citauimus. Respondeo: Pura pu-
esse Hispani, Thrasonis Pontificij, mendacia, paucis demonstrabo. De-
sa scribit Platina in vita Sixti. 1. qui Ecclesiæ Rom. præfuit anno Do-
220. Nuda primò hæc omnia erant, & omnia simpliciter tractata
Petrus enim, vbi consecrauerat, oratione Pater noster vsus est. Greg.
Magnus testatur, idem reliquos sanctos fecisse Apostolos. Sic Ana-
eius nominis 1. Episcopus Rom. anno Domini 81. omnibus fidelibus
dauit, vt peracta consecratione communicēt, qui verò noluerint, Ecc-
sticis carere liminibus. Successor eius, Clemens 1. ait: Communione pri-
conuenit, qui sanctam communionem non percipiant. Dionysius Areop.
testatur, Diaconum non panem solum, sed & calicem consecratam, om-
impertiuisse. Calixtus primus, anno Domini 219, statuit, vt pe-
consecratione, omnes communicent, qui noluerint Ecclesiasticis care-
minibus. Sic enim & Apostoli statuerunt, & sancta Romana tenet E-
clesia.

De consecrat. dist. 2. Can. peracta.

Habes, Hispane, Pontifices Rom. qui docent, quo modo Cœna Do-
ni, ex qua vos prophanatam Missam vestram cudistis, fuerit longissimo tem-
pore celebrata.

Ex quibus apparet, illis temporibus Missam hodiernam Pontificiam
nequaquam fuisse vsitatam, vt Hispanus mentitur. Loquor autem non de
cæremonijs tantùm, sed de substantia Missæ, quòd videlicet fuerit tantùm
Cœnæ Dominicæ, vt erat à Christo instituta, celebratio, totius Ecclesiæ
communio & actio publica, in qua omnibus corpus & sanguis Christi di-
spensabatur. Et nequaquam Sacrificium propiciatorium, pro peccatis vi-
uorum & mortuorum.

Quod ad concilia, respondeo breuissimè, quia nulla inde citat testi-
monia, quòd fortè illis non fidat, malè sibi conscius, sed suo clamore se suis
satis facturum speret: respondeo autem non meis, sed Hieronymi verbis:
Spiritus sancti doctrina est, quæ canonicis libris est prodita: contra quam si
quid statuant concilia, nefas duco.

Et Augus-

Et August. Sed nunc nec ego Nicenum, nec tu debes Ariminense, [illegible] præiudicaturus, proferre concilium. Nec ego huius authoritate, [illegible] tu illius detineris. Scripturarum authoritatibus, non quorumq; proprijs, [illegible] verisq; communibus testibus, res cum re, causa cum causa, ratio cum [illegible] conferatur. Quod si igitur concilia istâ cum Scriptura S. consen[illegible], tanquam cœlestia oracula recipiemus. Sin dissentiant, cum Apostolo [illegible]: Etiamsi angelus è cœlo prædicauerit aliud Euangelium, quàm quod prædicauimus vobis, Anathema sit.

August. contra Maxim. Arrian. Episcopum lib. 3. cap. 14.

Idem Iudicium est de Patribus, quorum authoritate, vt cum Augustino loquar, non tenemur. Quia illorum Scripta, non vt canonicas habemus litteras, sed ea ex canonicis consideramus & examinamus, & quod in eis diuinarum Scripturarum authoritati congruit, cum laude eorum accipimus, quod autem non congruit, cum pace eorum respuimus.

August. contra Cresc. Gram. lib. 2. cap. 32.

De Patribus respondimus suprà. Hi enim etsi vocabulis vtantur, Sacrificium, hostia, oblatio, de negocio Cœnæ Dominicæ (quæ certum est, illis communionem & dispensationem corporis & sanguinis fuisse): tamen non Missa illis fuit Pontificia hodierna, non solùm quod ad cæremonias, sed neq; priuata talis Sacrificuli actio, multò verò minus Sacrificium verè propitiatorium. Sed, quod suprà demonstratum est, retentis vocabulis cultus præcipui veteris Testamenti: Noui sic voluerunt appellare cultum præcipuum externum, qui est in Ecclesia Cœna Domini.

Quod igitur ex August. affert. Quod vniuersa tenet Ecclesia, nec « [illegible] institutum, sed semper retentum est: non nisi authoritate Apo« [illegible] traditum, rectißimè creditur. Sacrificium autem altaris, inquit « [illegible], quando primùm in Ecclesia, vel probari vel vsurpari cœperit, « [illegible] est impoßibile. Ideo rectißimè creditur ab Apostolis illud, sic à « [illegible] institutis, traditum Ecclesiæ fuisse.

Fol. 287.

Respondeo contra Augustinum, ex ipsomet Augustino, quod [illegible] Cypriano, dicto loco affert: Ego huius authoritate non teneor, [illegible] hoc dictum ex canonica Scriptura considero. Et cum Ignatio

Martyre

Ignatius Epistola ad Philadelph.

Martyre dicente: Illis qui antiquitatem obijciunt, ego dico: QVIA [illegible] ANTIQVITAS EST IESVS CHRISTVS, quem nolle [illegible] manifestus est interitus. Et quid, & quomodo Christus Cœnam [illegible] tuerit, quidq; Apostoli Ecclesiæ tradiderint de ea, non opus est [illegible] cum hæc omnia & singula Scripto reliquerint: Vbi certum est, nul[illegible] Sacrificij mentionem.

1. Cor. 11.

Et quæ hæc est Augustini Regula: Ad Apostolos referre auth[illegible] quorum in Ecclesia ignoratur author? Et quàm misera esset illorum [illegible] morum virorum conditio, vt, quod Nemo in Ecclesiam inuexisse [illegible] ri, ad ipsos referatur authores? Sed qualis fuerit Cœnæ Dominica[illegible] sicut Satan crucem refugere dicitur, ita tu, Hispane, horres, semper [illegible] Missam tuam sacrilegam obtrudere conaris, quàm priscis illis seculis [illegible] fuisse, est certissimum) administratio, qui ritus, quæ cæremoniæ, [illegible] antè est demonstratum. Non ergo, quod malè concludis, Sacrificium [illegible]
„ Missaticum probasti, vt scribis: Etiamsi maximè Scripturæ sanctæ [illegible]
„ ijs careremus (quod verum est) quibus bono numero probauimus (q[illegible]
„ sissimum esse hactenus docuimus) Quid enim sectarij habēt hic, quod [illegible] ponant? Respondeo. Hæc, quæ hactenus audiuisti, Hispane, nimis [illegible]

Fol. 288.

„ Porrò, ex loco Apostoli, de mensa Domini & mensa dæmoniorum [illegible]
„ suam Sacrificium esse, probare conatur. Idem enim per mensas, q[illegible]
„ altare, intelligi. Respondeo: Video mihi reuocandum, quod dixi, Hispa[illegible] cæcum esse, & lippientibus oculis. Video enim iam, Lynceos eum [illegible] oculos, quibus videt acutissimo suo visu, altare scilicet Sacrificatorium [illegible] Cœnæ descriptione apud Paulum: quod nusquam, & nullum prorsus [illegible] apud hunc. Nequaquam enim, quod sibi Hispanus sumit vanissime, idem est mensa, quod altare Sacrificatorium. Super altare, cùm apud Israelitas, cùm apud Ethnicos solùm offerebantur victimæ & hostiæ, siue Sacrificia. In mensis verò nequaquam offerebantur Sacrificia, sed super altare oblatis et sacrificatis, in mensis vescebantur vtrobiq; Impudentissima igitur mendacia sunt Hispani, quod fingit, idem per mensas intelligi, quod per altare cum longè res sint diuersissimæ. Sed, quod antea dixi sæpius, homo [illegible] nil nisi altaria Sacrificatoria videt. Sicut Phrenetici, Melancholici, & [illegible] capite laborantes, res sibi videre imaginantur, vel somniant potius, q[illegible] nusquam in rerum sunt natura. Sic, vt vt cum ratione insaniat, subijcit [illegible]

tiqu[illegible]

...m falsissimam, dicens: Nam si non aliud, quàm participationem men- "
...simpliciter ad bibendum & comedendum paratæ, intellexisset, absurdè "
...tinxisset participationem mensæ, & participationem calicis de men- "
...&c. Quasi verò absurdum sit, distinguere inter edere panem, & bi-
...re calicem Domini? An verò vnum & idem, ac non potius duæ eius-
dem sacræ Cœnæ sunt partes diuersæ & distinctæ, quod omnes sani intel-
ligunt? An non enim Christus ipse distinxit, seorsim vtrunq; instituendo,
& ordine vtraq; discipulis dedisse legitur? Sicut & Apostolus ipse ibidem
disertè distinxit, cum inquit: Calix benedictionis, cui benedicimus, nónne 1. Cor. 10.
communicatio sanguinis Christi est? Et panis quem frangimus, nónne par-
ticipatio est corporis Christi? Sunt quidem hæc duo vnum integrum Sacra-
mentum, sed non vna tantùm pars, quod vos fingitis & facitis, negando
Laicis partem alteram, cum Christus sub duabus instituerit venerabile hoc
Sacramentum: quod conciliabulum vestrum Constantiense fatetur, cum sacri-
legam Sacramenti confirmaret mutilationem. Quod igitur addit: Si aliquid "
ergo ad rem loquitur Apostolus, cum adeò accuratè participationem men- "
sæ & participationem calicis distinguit, de mensa Domini procul dubio lo- "
quitur, quæ sit etiam altare, & quidem altare eiusmodi, in quo Christus non "
quacunq; ratione oblatus fuerit, sicut crux altare hoc modo dici potest: sed "
in quo calix Domini hostia fuerit. Quis non hic iterum aciem oculorum Hi- "
spani, & acumen ingenij, quod non est vulgare, miretur? Cur enim distin-
guat participationem mensæ, hoc est, cibi & calicis, iam ostensum est. Sed
huic phrenetico, mensa, altare est Sacrificatorium, in quo tamen calix tan-
tum sit hostia. Quid igitur facias phrenetico? Helleboro curandum &
purgandum eius cerebrum relinquamus Medicis.

In nos postea inuehitur, quod negemus in Eucharistiæ partici- " Fol. 289.
...ne nos alterius Sacrificij participes fieri, quàm Christi, in ara cru- "
...ncti, cum Apostolus de sacrificio, inquit, loquatur & calicis & alta- "
...smodi, quod sit etiam in mensa, vnde ad refectionem sumatur, id quod "
...fuerit, quorum neutrum conueniat Sacrificio crucis. "

Nos verò negamus, Hispane, vt scias, Sacrificij altaris & calicis ob-
...mensa, vel altari, Apostolum mentionem facere: sed te hoc ex tuo
...ro, & phrenetico cerebro illi affingere dicimus. Et quidem verum
...ex mensa Domini (non autem altari sacrificatorio, quod tu

tuis nugis, absq; basi vel fundamento extruis vel fingis potius) sumere, ad refectionem, corpus & sanguinem Domini, quod in ara crucis, sed non mensa, est oblatum. Quamobrem repetimus, quod à nobis dictum est ex Ethnicorum Sacrificijs, quæ dæmonijs sunt oblata, argumentum ad Missæ vestræ Sacrificium stabiliendum, iuxta illud: FLECTERE SI NEQVEO SVPEROS, ACHERONTA MOVEBO. Quia enim illi prius dæmonijs in altari oblatis, postea in suis conuiuijs de Idolothytis vescebantur: Ideo vos concluditis, vt constet per omnia Apostolis, prius Eucharistiam immolandam, & Sacrificium super altare Dei ferendam. De quibus Paulus ne iota quidem, cum nec Christus Sacrum instituerit, sed Sacramentum fidelibus percipiendum. Quasi verò (vt quoq; obiteraddam) Christianis, crudelissimarum tum persecutionum temporibus, vel templa, vel altaria, erigere licuerit. Cum clàm, in ædibus priuatis, clandestina habuerint conuenticula, & quidem nostra conuenticula illis fuerit, vt acta testantur Apostolorum, & sæpè in specubus subterraneis, & cryptis.

Fol. 290. Disput. contra Miss prop. 86.

Fol. 292. Apocal. 6. 8.

Vide etiam de hoc altari Hierony. comment. super Isa. lib. 15.

Vidit etiam acutius multò Hispanus, videlicet, vel in cœlo, vel in terra Altare: & sub illo animas interfectorum, propter verbum Dei. Hoc, ait, Augustinum ad altare in Ecclesia, in quo corpus Christi offertur, accommodare: Respondeo visio illa fuit, vnde non poterit Hisp. mentem probare Altare. Et cur non potius hic Thomam suum Aquinatem sequitur, qui inquit: Per altare signatur Christus, in quo & per quem Patri offerimus, debemus, quicquid boni agimus, & per ipsum est acceptabile, quicquid Deo est gratum. Sub hoc altari, scilicet sub Christo, sunt animæ non solùm in statu vitæ, sed etiam in statu patriæ, sicut sub eo, à quo teguntur, sub vmbraculo contra omne malum. Hactenus ille. Verum quia hæc non conueniunt Missæ, & altari sacrificatorio, ideo dissimulat.

Fol. 294

Rectè autem contra Pontificios contendimus, quod negat Hispanus, Missæ Sacrificium, nec ab Apostolis esse, nec eorum tempore fuisse vsitatum. Quia Gregorius in consecratione tantum orationem Dominicam fuisse habitam testatur. Cum enim Canon fundamentum sit Sacrificij Missæ, non sine illo celebrari possit (tametsi neget hoc impudentissimè Hispanus) sed faciat periculum, vel ipse, vel alius quisquam, & pretermisso

Canon

nne celebret, si audet) Canis vero ille (Canon dicendum fuerat) quin=
quis circiter annis post Christum demum sit compilatus, vel à Gelasio, vel
à Scholastico quodam, vt Innocent. Papa eius nominis 3. scribit: hinc ap=
paret nullum toto isto tempore verè Missaticum fuisse celebratum Sacrifici=
um. Vade & vanitas Hispani refutatur, qua ad Apostolos authores Missæ
suæ Sacrificium refert. *Innocent 3. de sacr. alt. myst. lib. 3. cap 10.*

Quod verò nostrum inuertere conatur argumentum, quod ex Gregor:
Mag. attulimus, dicente: Mos fuit Apostolorum vt ad ipsam solum modo
orationem Dominicam OBLATIONIS HOSTIAM consecrarent:
Ergo Apostoli obtulerunt hostiam, &c. Respondeo. Verba ipsa minimè
sunt Apostolorum, sed Gregorij & aliorum, qui Cœnam Domini, quam A=
postoli celebrarunt, vocarunt hostiam, oblationem, & Sacrificium. Ideo
nihil proficit Hisp.

Dionysium Areopagitam quod attinet, quem ritus Sacrificij Mis=
se descripsisse fingit Hispan. in sua Hierarchia: nothum esse hunc, non
solum authoritatibus veterum & recentiorum constat. Neq; enim Eu=
sebius in historia Ecclesiastica, in qua tamen singulorum Scriptorum Eccle=
siasticorum libros recenset, Neq; Hieronymus de viris illustribus, Scrip=
torum Dionysij meminit, quod de alijs non reticet, qui aliquid Scriptorum
post se Ecclesiæ reliquerunt. Et Laurentius Valla atq; Erasmus Roterod.
vehementer reclamant. Sed et ex eiusdē Dionysij libris apparet crimen falsi.
Cæterum Clementem Alexandrinum, qui vixit post ipsum Dionysium
annis 150. Ideo ridiculas, quas describit Missæ gesticulationes, non cu=
ramus. *Fol. 295. Lib. de diuinis nominibus.*

Fieri inquit Hisp: potuit, vt quoniam ad Sacrificij substantiam cere=
moniæ huiusmodi non pertinent, sine ipsis quidem initio sola oratione Do=
mica recitata, sacrificarent Apostoli, postea verò ijsdem modum, ritumq;
eorum præscriberent, quem aut ipsi etiam vsurparent, aut alijs certè
tandum traderent. Quemadmodum deinceps subsequentes Ponti=
Hæc scilicet fundamenta sunt Sacrificij Missæ firmissima & im=
Fieri, inquit Hispanus, potuit, quod Apostoli initio sola oratione Do=
ica Sacrificarent postea modū ritumq; ornatio em præscriberent. Quan=
illum nos dicimus, fieri nō potuisse, vt has nugas pueriles ac histrionicas
ulationes, alias q; cæremonias præscripserint, cum Apostolus disertè, se
Fol. 295. 296.

Corinthiorum Ecclesiæ tradidisse, quod à Domino acceperit: Et quemadmodum tradiderit eis, descripsit. Hæc certa nos retineamus, relinquentes [illegible] istis & phreneticis suum Missæ Sacrificium. Cum enim dilectam veritatem & doctrinam certam, diuinitus institutæ & traditæ Cœnæ Dominicæ, [illegible] pere nolunt: digni sunt, qui in sensum tradantur reprobum, & errorum illusiones Satanicas, pro veritate recipiant, & seducantur, et pereant [illegible] qui veritati acquiescere nolunt. Quasi verò non constet ex probatis [illegible] ribus & Historicis fide dignissimis, quid à singulis Pontificibus, longa [illegible] rum serie sibi mutuò succedentibus, Missæ theatricæ sit additum, [illegible] centones isti pessimè consuerentur, quibus Pandora ista ornata prodi[illegible] Deo irato, maxima Ecclesiæ pernicie & exitio. Sed hæc non vid[illegible]

Fol. 297. Hispanus. Sicut etiam commodas, veras, proprias, & ex Scriptura probatisq; authoribus, significationes & interpretationes vocabulorum [illegible] crificij, hostiæ, & oblationis, recipere non vult, dignus, qui anilis [illegible] pseudoclementis, quod suprà ostendimus, amplectatur, quò damnet[illegible] pereat. Sicut & de incruenti Sacrificij vocabulo è scriptura S.S. [illegible] dictum est.

Fol. 298. 299. Retorquere etiam conatur loca Patrum, quibus, generaliter ea [illegible]

Disputat. cõtra Missã num. 96. cabula, oblatio, offerre, & Sacrificium, pro cultu vsurpauis[illegible] [illegible] mus, vt contra ipsorum mentem & voluntatem, Missæ suæ inde Sacrifi[illegible] extorqueat. Vt cum August. scribit: Hebræi in victimis pecudum, [illegible]

August. contra Faust. Manich. lib. 20. cap. 18. offerebant multis & varijs modis, sicut re tanta dignum erat, Porphet[illegible] celebrabant futuræ victimæ, quam Christus obtulit. Vnde iam Christia[illegible] peracti eiusdem Sacrificij memoriam celebrant, sacrosancta oblationis & participatione corporis & sanguinis Christi. Hic Augustinus, quod vulgo veteris legis oblationem vocat, in immediatè sequentibus per Eucharistiam explicat, per participationem corporis & sanguinis Christi. Quam vos, Domine Hispane, in Missis vestris non obseruatis, cum tamen Pontifices Rom. quod non ita multò antè docui, seuerissimè in eius celebratione fieri voluisse præceperint, vt omnes communicent, qui interfunt. Quod cum vos in priuatis vestris angularibus Missis nõ obseruetis, nequaquã more Maiorum Cœnam Domini celebratis. Sed ab illorũ instituto, maximè etiam Christi, longissimè recedentes, diuersam suam Sacrificuli exercent actionem. Et idem Augustinus: Huius Sacrificij caro & sanguis, ante aduentum Christi

...sti, per victimarum similitudinem promittebatur: in paßione Christi, ...ipsam veritatem reddebatur: post ascensum Christi, per Sacramen... memoriæ celebratur. Hoc testimonium in eadem propositione à me ...ritatum, quia est illustrius, silentio præterit Hispanus, cum August. non ...Missæ Sacrificium (quod mallet Hispan.) sed per Sacramentum memo... celebrari asserat, interpretans Christi verba in Cœna: Hoc facite in me... commemorationem. Sic quod Chrysost. dicit: Offerimus, sed ad recordatio... Fol. 299.
...nem facientes mortis eius. Et ipsam offerimus nunc, quæ tunc est oblata. Hoc ...autem quod facimus, in commemorationem quidem fit eius, quod factum est. ...An, inquit Hisp. offerre ad recordationem & ad commemorationem, nihil ...aliud est, quàm recordari & commemorare? Respondeo, planè. Generaliter ...enim vocabula, offerre, oblatio, hostia, pro sacro cultu diuinitus instituto. Cœnæ videlicet Dominicæ diuinitus institutæ celebratione, accipiũt Patres. Et offerebant illi non Deo, sed credentibus corpus & sanguinem Christi, qui iuxta ipsius Christi mandatum accipientes comederunt. Cum Christus non nisi Cœnam à se institutam, in qua suis conuiuis corpus suum edendum, & sanguinem bibendum propinat, exhibet, celebrari voluerit, in suam commemorationem: nulliusq; sacrificij (quod paßim vagatus Hispanus, miser erro, multo magnoq; quærit labore, sed nusquam inuenit, quia in vtopia) mentio... Fol. 300.
...nem faciat. Frustra enim contendit, vt loquitur, in eadem Cœnæ actione ...sacrificium verum atq; legitimum interuenire.

Concedere autem, vel inuitus, nihilominus cogitur, preces, & ipsam ...Cœnæ participationem, sacrificium laudis dici, quod in gratiarum actione ...cum verba Augustini sint manifesta. Sicut & quod Patres panem & ...ad altare oblata, sacrificia nominârint, non propter Missæ sacri... ...quod temerè & frustra nugatur Hispanus, sed scripturæ Veteris & ...Testamenti phrasi vsitata. Quod etiam ex altero Augustini loco euin... August. Epistola. 122.
...quem à nobis corruptum dicit, vbi de captiuis quibusdam fœminis ...: quod nec poßint vel ferre oblationem ad altare Domino, nec inue... ...sacerdotem, per quem offerant Deo.

Hic verò crimen falsi nos perpetrasse vociferatur Hispanus: quod, ...ipsimus, offerre oblationem, Augustinus habeat, ferre. Quod si hoc te... ...Pharisæe, tantopere, quod festinatione error est commissus, certè ...rem attinet, nihil refert. Nam & Canon Concilij Matiscon. sic ha... Concil. Matisconense. 2. cap. 4.

 bet: De=

Nota benè. A mulieribus quoq; altaris oblationem offerri.

Cypr. serm. de Eleemosyn.

bet: Decernimus, vt omnibus diebus Dominicis ALTARIS OBLATIO ab omnibus viris & mulieribus, OFFERATVR, tam panis quàm vini militer & Cypr. Locuples & diues, Domincũ celebrare te credis, quam bonam omninò non respicis, quæ in Dominicum sine SACRIFICIO & partem de SACRIFICIO, quod pauper OBTVLIT, sumis. Vbi Cypr: non Missam, sed quod offerebatur à priuatis, SACRIFICIVM cat. Intelligo autem, cur nolit admittere quod scripsi, fœminas ad altaris oblationem offerre, sed ferre: Metuit enim suæ Missæ, nec ex vocabulis, oblationem, & quidem ad altare, porrò probare posse, Missam sacrificium esse, &c. Quia eadem vsurpentur vocabula, de non solùm Laicis, sed Fœminis, quod ab illis quoq; Altaris oblatio offeratur. Ideoq; rectè nos generaliter accipi vocabula hæc asserere. Sed in vanum laborat vanissimus. Sic enim non modò Cyprianus, sed Concilium quoq; loquitur, eiusq; sunt. Quibus nostra confirmatur sententia, & locorum Patrum interpretatio. Sic etiam manifesta sunt verba Mag. Sententiarum, actionem Sacrificii in altari sacrificium & oblationem vocari dicentis: Quia, inquit, memoria est & repræsentatio veri sacrificij, & sanctæ immolationis, factæ in crucis. Et semel Christus mortuus in cruce est, ibiq; immolatus est in se. Quotidie autem immolatur in SACRAMENTO, quia in Sacramento cordatio fit illius, quod factum est semel.

Fol. 301.

Lib. 4. dist. 12.

Fol. 302.

De vocabulo Missæ Hispanus non audet contendere, à nostris redundentia conuictus, cum tamen istius farinæ homines, seu feces potius, tanquam pro aris & focis, etiam de voce Missæ contenderint, idq; vsitatum in primitiua fuisse Ecclesia asserere non sint veriti. Et non solùm vocem, sed rem quoq; ipsam per omnia, videlicet eandem Missam, quam ipsi hodie celebrãt, eodem modo ab Apostolis acceptam, Ecclesiam iam vltra annos 1000. celebrasse. Quæ pura puta sunt mendacia Pontificia. Quemadmodum enim vocabulum Missæ, ita res quoq; ipsa Missæ Pontificiæ hodiernæ, primitiuæ ignota fuit Ecclesiæ, Nisi quod multa ex nothis corradunt mendacia libris & scriptis, quæ pro genuinis (vt quasdam manifestissimas deprehendimus Pontificiorum imposturas) posteà venditant, vt fucum imperitis faciant.

Fol. 302. 303.

Quod igitur dicit: Missæ vocabulo totam actionem significari, quod legitimum contineat Sacrificium, Et Hebræum esse Missam, quòd ad oblationem significandam accommodari possit. Respond. Sicut de Etymo Missæ

nec ipsi

ipsis constat Pontificijs, sed incerta eius est origo, & dubium vocabu-
lum, res quoq; ipsa hoc significata vocabulo. Quod enim Hebræum vult
esse Hispanus, & ex Mose sumptum, oblationem significare, contradicunt
duo linguæ peritissimi, Sanctes Pagninus, & Vatablus, per sufficientiam
reddentes, id est, pro facultatibus & opum ratione. Sed recens hoc est Papi-
starum, Missæq; patronorum, inuentum. Vetustiores enim latinam vocem
esse, & à mittendo deriuari, asseruerunt, & sic dictam, quod hostia Missa
sit, vel cœlitus angelus missus, vel hostia ad cœlum missa. Durandus ab
emittendo, quòd Catechumeni emitterentur, forâs de Ecclesia dictam putat.

Quid non modò incertius, sed ineptius etiam & stultius, addo & ma-
gis impium, hac Missæ Pontificiæ Etymologia, cuius meritò istos pudere de-
bebat, cum originem nesciant præcipui & summi sui cultus.

De Patribus, quantumq; illorum testimonijs tribuendum sit authori-
tatis, suprà, & ferè ab initio, copiosè est dictum.

Ad Cypriani testimonium, contra Missam Pontificiam à me citatum: Pol. 304.
In sacrificio, quod Christus est, non nisi Christum sequendum esse: respondet Cypr. lib. 3.
Hispanus: Non contra communem Ecclesiæ traditionem, quasi non ex ea Epistola 2.
Christi sententia disci debeat: sed contra priuatam aliquorũ cõsuetudinem,
qui calicem sine vino peruersè offerebant, agit. Respond. Verum est. Sed ex
hypothesi ista, generalem, siue thesin facit, non nisi Christum in Cœnæ Do-
minicæ (quam sacrificium vocat, sæpè dicta de causa) administratione se-
quendum. Nec nos, vt Hispanus mentitur, Eucharistiæ sacrificium oppugna-
mus, hoc est, Cœnam Domini, vt à Christo est instituta, sed vos, & impiũ Pa-
pisticum sacrilegum Missæ sacrificium, in quod illam conuertistis, ex Sacra-
mento Cœnæ (in quo Deo agendæ sunt gratiæ, pro perceptis ab ipso bene-
ficijs, vnde Eucharistia dicitur) sacrificium verè propiciatorium, sceleratè,
infidè, blasphemè, & sacrilegè, facientes.

AM QVOMODO, IN MISSA Sacrificium fieri verè Propiciatorium, pro peccatis, alijsq; necessitatibus, probaturus sit, audiemus.

Caput

CAPVT V.

Fol. 305. HACTENVS per folia 304. aliud non egit Hispanus, nisi quod probare conatus est, Eucharistiam, hoc est, Cœnam Dominicam, sacrificium verum & legitimum esse. Quod si bonam foueret causam, non opus tam prolixa & operosa probatione. Sed cum veritatis simplex sit ... verum est, quod isti asserunt, à Christo in Cœna institutum esse sacrificium verum, vno verbo dicere potuisset: Christus semetipsum Deo patri ... in Cœna sua, antequam daret discipulis, sacrificauit & obtulit. Et hoc ... quoq;, vt facerent in posterum, suis Apostolis mandauit. Sic enim ... manifesta eius sonant verba: In ea nocte, qua Iesus Christus est tradi... cepit panem, gratias egit, & se sub speciebus panis & vini, suumq; ... & sanguinem, obtulit Deo patri cœlesti. Deinde dedit discipulis ... dixit: Accipite & manducate, hoc est corpus meum, hoc vos quoq; ... quotiescunq; celebraueritis: Offerte prius Patri meo cœlesti, sacrificium verè propiciatorium, pro peccatis viuorũ & mortuorũ. Deinde, comedite & si placet alijs etiã circumstantibus date, vt hoc ipsi faciant in meam ... memorationem. Cum enim non solùm cultus sit Ecclesiæ præcipuus, ... iam sacrificium verè propiciatorium, pro peccatis & alijs necessitatibus ... eoq; salus consistat Ecclesiæ, istorum opinione: necesse est habere ... tionem, verbum, & mandatum Dei perspicuum & illustre, sicut reliquos ... Articuli & dogmata Ecclesiæ. Quemadmodum nos nostræ Cœnæ ... etiam pueris & idiotis, rationem reddere possumus, ex verbo Dei, vt intelligant, quæ nulla Sophistica eludi possunt. Cum verò hoc minimè dicere ... sit Hisp. quia non habentur in Euangelistis tribus, & Apostolo, qui institutionem Cœnæ Dominicæ accuratè & maximo consensu descripserũt. Ideoq; alienam prorsus affingere necesse est sententiam, contra voluntatem Testatoris, contra verba & mentem Apostolorum. Hoc opus, hic labor, hinc ambages mirificæ, hinc artes vulpinæ, quibus ingerant sacrificium, quod nusquam extat in tota sacra Scriptura.

Sicut hæc eadem maximo consensu docet, vnicum verè propiciatorium Christi, in cruce semel peractum, sacrificium, sufficiens precium redemptionis nostræ. Christus assistens Pontifex futurorum bonorum, &c. per proprium sanguinem introiuit semel in sancta, æterna redemptione ...

Hebr. 9.

ta, vt appareat nunc vultui Dei pro nobis. Neq; vt sæpè semetipsum of-
ferat, quemadmodum Pontifex intrat in sancta per singulos annos, in san-
gine alieno, alioqui oportebat eum frequenter pati, ab origine mundi.
Nunc autem semel in consummatione seculorum, &c. sine sanguinis effu-
sione non fit remissio. Et iterum: Hic autem vnam pro peccatis offerens ho- *Hebr. 10.*
stiam, in sempiternum sed & in dextra Dei. Vna enim oblatione perfectos
fecit in sempiternum, eos, qui sanctificantur. Et vbi peccatorum remissio, non
est oblatio pro peccato.

Quod si ergo passione & morte sua Christus semel in sancta ingressus
est, per proprium sanguinem, & hac ratione æternam redemptionem inue-
nit, si non sæpius sese offert? Si vnica sui corporis & sanguinis oblatione
nos perfectos fecit, in sempiternum? Si absq; sanguinis effusione, non fit
peccatorum remissio? Si, vbi peccatorum remissio, non est amplius pro pec-
cato oblatio? Quid, quæso, opus est Missæ sacrificio? Argumentum hoc est,
Christum non æternam inuenisse redemptionem, suo sanguine, nec perfe-
ctos nos fecisse oblatione corporis sui in cruce, nec nos per ipsum eiusq; pas-
sionem, remissionem habere peccatorum, quia disertè inquit: Vbi est pecca-
torum remissio, non est amplius pro peccato oblatio. (Nam per Missam non
fieri applicationem quod isti volunt, postea docebimus.) Item, hinc sequere-
tur, verum non in Missa offerri sacrificium, quia iterum disertè dicitur: Sine
sanguinis effusione non fit peccatorum remissio. Sed in Missa nulla fit sangui-
nis effusio. Ergo in Missa nulla peccatorum remissio. Et sic non est verè
propiciatorium sacrificium.

Et hinc rectè August. dicit: Quoniam SINGVLARI, ET SOLO
VERO SACRIFICIO, pro nobis Christi sanguis est effusus: sacrificium Ec- *August. contra*
clesiæ laudis est in gratiarum actione. *aduers. legis &*

Nam quod obijciunt aduersarij, vnum esse & idem Christi in cruce *Prophet. lib. 1.*
& in Missa sacrificium, vnam & eandem hostiam, vnum & idem corpus, *cap. 18.*
in cruce, & in Missa, ideoq; eundem esse & habere virobiq; effectum:
Ad. In Missa non haberi corpus Christi, ideoq; non offerri posse, suprà
ostratum, Quia non celebrant Cœnam Domini à Christo institutam,
esse sacrificium esse volunt propiciatorium, non seruatur instituentis
& intentio, Non distribuitur Ecclesiæ, non fit annunciatio mor-
Christi. Deinde, si maximè in Missa, quemadmodum in Cœna Dominica,

idem sit & habeatur corpus Christi, quod in cruce pependit: non tamen hinc sequitur, idem esse vtrobiq; sacrificium. Non enim vbicunq; Christus, eius corpus & sanguis, ibi mox est sacrificium, & oblatio corporis eius sanguinis. Non enim in domo Simonis leprosi, neq; in domo Martha, cum Lazaro & alijs mensæ assedit, sicut neq; in postrema Cœna, sacrauit, aut obtulit se hostiam pro peccatis, sed id tum semel, quod ostendit in cruce factum est. Et quod idem est corpus Christi in Cœna, quod in alia de causa ibi est, nempe vt edatur & bibatur, ad mortis eius commemorationem, alia de causa in cruce pependit, nempe, vt se offerret, & victima ad exhaurienda peccata multorum.

Et ingens est inter Missæ in altari, & crucis sacrificium differentia. Nec enim eadem est persona. Hic enim Christus: illic sacrificulus nescit. Ille mandato & voluntate Dei obtulit se: hic absq; verbo Dei, & ipsius voluntatem, atq; institutionem. Numero differunt. Christus semel obtulit, æterna redemptione inuenta: Isti quotidiè innumeris locis, ipsum est argumentum, Missam non esse propiciatorium sacrificium, quemadmodum Apostolus argumentatur contra Leuitica sacrificia: Nec, inquit, desijssent offerre, si nullam iam habuissent conscientiam peccatorum, qui sacrificassent, & semel purgati essent? Modus etiam diuersus est. Crucis enim sacrificium cruentum fuit: sed Missæ incruentum dicunt. Hoc ipso ergo, non est propiciatorium. Quia sine sanguinis effusione peccatorum remissio non fit. Porrò, non ideo incruentum Patres quia sacrificium vocant Cœnam Domini, quod in hac corpus Christi offertur Deo, sacrificium verè propiciatorium: sed quod in eius celebratione commemoratio, hoc est, annunciatio & prædicatio fiat passionis Christi, eiusq; meritorum, quæ morte sua nobis peperit, quod videlicet, nostri exprauerit peccata. Hoc incruentum est sacrificium, laudis scil. & gratiarum actionis, quod fit in vsu Cœnæ Dominicæ. Et opponitur Veteris Testamenti sacrificijs, quæ cruenta erant, mactatis & oblatis pecudibus. Vnde Veteres nõ malè dixerũt: Christus semel immolatur in crucis ara: sed hic (in Cœna) memoratur eius mors amara. Cuius rei illustre extat apud Cyrillum testimonium: Annunciantes enim eam, quæ secundum carnem est, mortem vnigeniti filij Dei, hoc est, Iesu Christi, & ex mortuis resurrectionem, inq; cœlos assumptionem confitentes, INCRVENTVM in Ecclesijs perficimus cultum (non

Cyril. Epistola contra Nestorium.

inquit,

...sacrificium, θυσίαν, sed λατρείαν, cultum) accedimus ad mysticas be-
...ctiones, & sanctificamus, EFFICIMVRQVE PARTICIPES SAN-
...TÆ CARNIS, ET PRECIOSI SANGVINIS, nostri omnium
...ulatoris Christi. Nullam hic Missæ, oblationis, vel sacrificij, facit mentio-
...nem, sed Cœnam Domini, & in ea participationem corporis & sanguinis
Christi, cultum vocat incruentum. Et suprà ex eiusdem l.b. 10 contra Iulian.
...citauimus, quo opponit nostra mentalia exercitia, Israelitarum cultui,
qui pecudes & volucres offerebant mactatas.

Quod si verò Missa ideo est sacrificium propiciatorium, quia in ea se
habere putant corpus & sanguinem Christi: cur non eadem ratione, Domini-
ca quoq; Cœna, quæ celebratur à sumentibus, sacrificium est verè propicia-
torium? Quia idem vtrobiq; corpus & sanguis Christi. Sed obijcient, in Cœ-
na non offertur Deo, sed tantùm sumitur. Rectè. In hunc enim vsum Christus
eam instituit. In Missa verò offeruntur Deo. Sed quis hoc præcepit? His ita
præmissis, iam audiamus Hispanum, quibus Scripturæ sacræ testimonijs suũ
Missæ sacrificium verè propiciatorium probet.

Initiò autem de Etymo vocabuli disserit, & in genere omnes rectas " Fol. 306.
actiones, atq; hoc etiam ipsum sacrificium, propiciare aliqua ratione Deum "
censeri debere ait. Ad omnia siquidẽ opera pia generatim pertinere videtur "
illud, quod legimus: Dominus bonus, propiciabitur cunctis, qui in toto corde " 2. Paral. 30.
quærunt eum. Vbi non solùm fidem in Hispano desidero, sed crimen falsi, &
depravationem scripturæ sacræ accuso. Nequaquam enim loci sententia est,
quod Deum Israelitæ sibi propicium reddiderint, suis quibusdam operibus
...placantes. Sed contra potius sententia verborum Hiskiæ est, quod Deus
...ens, benignus, & propicius sit, pronus ad ignoscendum, qui ex gratia
...missurus peccata ijs, qui ex animo Deum requirant, etiamsi secundum le-
...non essent mundi, vt comedere possent Pascha: Sicut immediatè sequen-
...tur subdolè & fraudulenter impostor omisit Hisp. declarant, & hanc es-
...ntiam euincunt. Additur enim: Et non imputabit illis, quod minus
...ficati sunt. Sicut in præcedentibus habetur, quod multa turba sanctifi-
...ta fuerit: Ideoq; absq; peccato, cum mundi secundum legem non essent,
...edere non poterant. Dominus autem indulsit populo, habens pro
...ficatis, tegens & condonans hoc, quicquid erat immundiciei legalis.

Quod aũt & precibus Deus propiciari dicitur, Id non precũ per se

dignitati tribuendum est, quasi earum merito Deus reconcilietur, sed misericordiæ Dei, eiusq; clementiæ & bonitati adscribendum est, gratis propter filium peccata remittentis, qui solus & vnus ita placauit patrem iram, vt omnibus in eum credentibus, ac condonationem petentibus propicius & placatus, velit condonare peccata. Hunc enim Deus propiciatorem, per fidem, in sanguine ipsius. Quia se ipsum sacrificium propiciatorium, in odorem suauitatis Domino, obtulit. Hæc vnica est placandi reconciliandi Deum ratio. Hoc vnicum sacrificium propiciatorium, Missa Pontificia.

Rom. 3.

Fol. 308. Cont. Missam Pont. Pro. 104. Chrysost. in Epistolam ad Heb. hom. 17.

Peßimè autem habet Hispanum, quod scripsi, à fecibus Pontificijs damnari id, quod ex Chrysost. scripsi: Offerimus quidem, sed ad recordationem facientes mortis eius. Et mox: Hoc autē quod facimus, in COMMEMORATIONEM quidem fit eius, quod factum est. Et mendacium dicit esse tolerabile. Quia Canon concilij habeat: Si quis dixerit, Missæ sacrificium nudam esse commemorationem sacrificij Christi, in cruce peracti, non tem propiciatorium, &c. anathema sit. Cum enim Chrysost. solius recordationis & commemorationis meminerit, nequaquam verò addat, propiciatorium esse, vtiq; non mentitus sum ego, quod id damnatum esse à fecibus Pontificijs dixi, mentitur autem Hispanus, mendacij me sine causa argue. Cum Chrysostomo expostulet, si placet.

Fol. 307. „ Deinde, blasphemat Hispanus, quod sua quadam ratione propria, quatenus obsequium est religionis insigne, Deoq; acceptißimum, valeat diuinam beneuolentiam conciliare, Deumq; flectere ad benefaciendum, vel remittendis peccatis, vel alijs neceßitatibus subleuandis, Idq; ex opere operato Missa.

Fol. 309. „ Sacrificium Missæ ad remißionem peccatorum valere, & propiciatorium esse, ait, hoc est, tantam esse vim & dignitatem operis Missæ, sicut & Sacramentorum, vt ex lege diuina rectè dispositis, per se sint salutaria, eo ipso, quod legitimi ministri opera conferantur: & ad aliarum rerum neceßitatem, subsidium, ex congruitate quadam valere. Idq; probare conatur hac Syllogismi forma, qua suprà quoq; vsus est: Si quod opus, ad remißionem peccatorum per illud obtinendam, mandato Christi faciendum est, dubium non est, quin id opus ex diuina lege & promißione remißionem peccatorum obtinere valeat, quia Christus fallere nos nō poßit. Sacrificium aut

Missa

«te, ad obtinendam remiss. peccatorum, ex mandato Christi faciendum «
«tum præceptum illud: Hoc facite: ad omnia præcedentia, è quibus vn= «
«tur: Quod pro vobis tradetur & effundetur in remissionem peccato= «
«rum, referri debeat. Ergo &c.

Respondeo Hispane, habemus diuersa principia. Tu enim nullam in
verbis institutionis Christi Cœnam vides: sed perpetuò ingeminas, rebo=
ans, vt lupus agnum, Missam & Sacrificium instituisse Christum, quod ego
in verbis istis videre non possum, sed tantùm Cœnam Dominicam. Et quod
tu id in præcedentibus probasse ais, ego nego. Sicut hic quoq; Minor pro=
positio est falsissima, & tot ferè erroribus, quot verbis constat, est referta.
Christus enim nequaquam Missam instituit, in qua suum corpus & sanguis,
sub speciebus panis & vini, Deo offerretur à Sacrificulo, vt eius operis
vi & dignitate, spectatores ieiuni & famelici, eo ipso, quòd vident histrio=
nem mirabilem agere tragœdiam, percipiant remissionem peccatorum. Vel
etiam absens quiuis, dum modò sacrifex, dormienti similis, memoria repe=
tat, quod pro illo, vel alijs absentibus, id opus velit applicare, vt & ipsi
inde consequantur remissionem peccatorum, nec viui solùm & superstites,
sed hac quoq; vita functi. Quod si verò Christus tale instituisset opus, hac
lege faciendum, addita promissione de remissione peccatorum: vtiq; hunc
haberet effectum. Sed hoc tantùm, Hispane, vestræ deest Missæ, quod tale
opus Christus non instituit. Nam quod dicit, hoc facite, nihil minus
quam ad hæc tantùm verba, QVOD PRO VOBIS TRADE=
TVR, refrendum est, vt sit sententia: sacrificate corpus meum: Sed hoc præ=
cipit, quod Apostolus fide dignior Hispano, & doctior Theologus, interpre=
tatur: Quotiescunq; commederitis panem hunc, & de poculo biberitis, mor=
tem Domini annunciate, donec veniat. Iubet panem sumere, quod ipse Do=
minus fecit. Iubet benedicere, seu gratias agere, hoc enim & ipse fecit. Iu=
bet panem frangere seu dispensare, nam & hoc fecit. Iubet dicere: Hoc
est corpus meum, quod pro vobis traditur, quia & hoc ipse dixit. Iubet
comedite inquiens. Et hæc omnia iubet facere in sui commemoratio=
ne, hoc est, mortis & passionis suæ annunciationem, seu prædicationem
fiam in Ecclesia, quò, admonita de morte Christi, sumpto corpore &
sanguine eius, confirmetur in sua fide de peccatorum remissione, per Chri=
stum, mortem, sanguinisq; eius profusionem parta. Hoc opus est, Hi=

 spane

spane, quod Christus mandauit, non Missæ Pontificiæ Sacrificio se offerri, de quo verbum nullum, syllaba nulla, iota nullum. Hæc lex est Cœnæ Dominicæ. Iubet singulos accipere & manducare: non vult vnum Sacramentum, instar cuculi currucæ oua exsorbentis, pro alijs edere. Sicut [illegible] quidem potest, q. tamen plebeculæ stultæ et turbæ nimis credulæ persuasi[illegible]

Quod verò ad promißionem attinet: Quod pro vobis tradetur, pro vobis effundetur in remißionem peccatorum. Verba hæc fidem singulis veram in Christum de merito ipsius requirunt. Non enim prius Christus, quod quicunq; Cœnam hanc suam (de qua sola loquitur, neq; quam verò de Missa) sumpserit, eo ipso, ex vi & dignitate Sacramenti remißionem peccatorum consequatur, ex opere scilicet operato, quod negatur Hispanus: sed qui Christum vera fide apprehenderint, sibiq; [illegible] eius propria fide applicauerint: Quod videlicet Christus sua paßione, [illegible] te, & sanguinis profußione, in cruce facta, peccata nostra expia[illegible] Vnde pronomen, vobis (quod pro vobis datur, qui pro vobis funditur, remißionem peccatorum) diligentißimè obseruetur, quò singuli merita passionis Christi, in vsu Cœnæ Dominicæ, sibi applicent. Et ne singuli de eius beneficio dubitarent, fidem eorum confirmat, pignore quasi eius sui corporis & sanguinis dato. Sicut aliàs etiam dicitur: Iustus fide sua viuet. Quemadmodum igitur Sacramenta, sine fide propria non prosunt vtenti: ita multò minus Cœna Domini ab alio sumpta. Quemadmodum vescente alio, famelicus non satiatur, nec sitiens, bibente tertio, sitiens suam extinguere potest, sed poculum ipse ori admoueat, necesse est. Nihil igitur probat Hispanus, sed futilia sunt, & aniles nugæ ac fabulæ, quæ esse [illegible] vaniloquus, Hispanus, & iactator, sesquipedalibus verbis profert, nihil verarum aut bonarum rerum habentia.

Non dißimile est alterum: plura enim non habet Hispanus, quibus Missarium suum sacrificium probare instituit, repetito loco ex Epistola ad Hebr. OMNIS PONTIFEX siue Sacerdos, EX HOMINIBUS ASSUMPTUS, &c. vt offerat dona & sacrificia pro peccatis. Monstri Euangelici, sunt Sacerdotes verè & propriè dicti, diuinitus constituti, ad offerendam Eucharistiam. Ideo Dei voluntas & ordinatio est, vt offerant pro peccatis.

Fol. 3. 5.

Hebr. 5.

Respondeo: Locum hunc non vniuersè, (vt Hispanus vult & loquitur) hoc est, de Sacrificuculis etiam Missaticis accipiendum, Sed tantùm

de Pontif

Pontifice, seu summo Sacerdote Aaronico, & Christo, cuius ille typus fuit. Ideo nihil prorsus ad Missaticos multis doceri potest modis & rationibus. Primùm enim, vocabulum, quo hic vtitur Apostolus, non simpliciter Pontificem, vel, vt hic addit, & peruertit Hispanus, Sacerdotem quemuis significat, sed ἀρχιερεὺς summũ Sacerdotem significat. Fuerunt autẽ multi Sacerdotes in Repub. Israelitica, sed non omnes summi, verùm vnus tantùm semper, secundum ordinationem Dei, summus sacerdos, qui typus fuit Christi, veri, vnici, & summi sacerdotis nostri, per illum adumbrati, qui obtulit dona & sacrificia propeccatis. Deinde, particula γὰρ non tàm causalis est, quàm inchoatiua, vt non ad præcedentia, sicut Hispanus contendit, sed ad sequentia referatur.

Manifestum est præterea, Apostolum hic Antithesin instituere inter Christum, summum nostrum & Noui Testamenti sacerdotem, atq; Aaronem, eiusq; sacerdotium, omnia præclariora & præstantiora esse ostendens in Christo. Ideoq; huic meritò cedere debere Aaronis seu Leuiticum veteris Testamenti sacerdotium, hocq; abrogandũ. Idq; ex totius Epistolæ dispositione & contextu facilè diligens depræhẽdet lector. Hactenus enim personam Christi descripsit, quod verus Deus sit & homo. Tum etiam de officio eius dicere cœpit: ideoq; eum audiendum & vera fide amplectendum monuit. Nunc incipit copiosius summum eius Pontificatum describere. Quartò, hoc ipsum Lyra super cap. 5. ad Hebr. quoq; animaduertit, dum in hæc verba, super hunc locum, scripsit: Omnis namq; Pontifex) Postquam Apostolus ostendit excellentiã Noui Testamenti, respectu veteris, per hoc, quod Christus præeminet Angelis, & etiam Mosi, per quos data est lex vetus: Hic ostendit hoc idem, per hoc, quod sacerdotium Christi PRÆEMINET SACERDOTIO AARON. Et circa hoc duo facit: Quia primò ostendit, Christum esse Pontificẽ. Secundò ostendit, ipsum esse excellentiorem Pontifice Veteris Testamenti. Hæc iste ibi. Non ergo ineptam Apostoli facio ratiocinationem, vt tu Hispane nugaris, sed tu, qui Apostolũ non intelligis, qui cum præcedentibus connectis, cum coniungenda hæc sint cum sequentibus, vt est proprium. Atq; ita omnia petulanter peruertis Sycophanta.

Quod ad sui Collegæ disputationem, quam me non intellexisse ait, quod Fol. 316.
dicit, vt preces petitionem continent expressam, sic Sacrificij adeò exprimunt, Missæ scilicet, oblationem, quasi petitionem esse tacitam, quatenus Deũ commouet, aliquid beneficij rependere, pro oblato sibi munere.

Nos

Nos verò, Hispane, in Cœna Domini à Deo accipimus, corpus nostrum & sanguinem Christi, non Deo nos offerimus, dicente Christo: Accipite. Quid faciamus? Offeramiúsne Deo? Nequaquam. Sed edite, bibite. De oblatione ne gry quidem. Aut istis mirabilibus Grammaticis, & Theologis Metaphysicis, edere & bibere, idem est, quod offerre. Ideoque prohorribilem prophanationem Cœnæ Dominicæ, cum ex ea Dagonem Idoloticũ facitis, non commouebitis Deum, vt beneficij aliquid vobis Deus impendat, sed vt commotus & ira exardescens, pœnas & supplicium gehennæ, sulphur & ignem perpetuum, nisi vestris Missis Idololatricis id ipsum feceritis sacrilegi, vobis immittat. Hoc præmium reportabitis.

Vbi igitur iam, Thraso, tu, cum tuis Sacrificuculis, occysmum subinde ingeminans: Sacerdotes, sacerdotes, Sacrificium offerant pro catis populi, manebis? Et quale hoc tuum sit fundamentum Missæ, videlicet sit Sacrificium propiciatorium, vident omnes, ad vos hæc duæ testimonia duo pertinere nihil. Hui quàm citò hic transilit. Vt se destitui probatione solida & vera ex sacræ Scripturæ fontibus, magis mutus, quàm piscis, aliàs Architæ crepitaculo magis sonorus, sicco pede pertransit, & ad vsitatum suum Asylum, Patres vetustos, eorum, inquit, iudicium Sectariorum iudicio, sine insigni temeritate & dementia, postponi nequit, in quibus spem victoriæ omnem collocat, cæterum multa passim colligens ex Epistolis Martialis, Alexandri Episcopi Eb. Iustino Martyre, Cyrillo Hierosolymitano, Origene: Quin etiam Augustino, Primasio, Paschasio, Damasceno. Hic regnat, imò verò triumphat Hispanus. Hoc enim docere, crimina atq; peccata his oblatis Dominicis Sacrificijs corporis & sanguinis Christi deleri offerimus, propiciatoriam hostiam ad expiationem scelerum. &c.

Fol 318. et sequentibus aliquot.

Respondeo: Multa habeo, quæ verè respondere possum. Quædam enim meritò, propter ineptas quædam alias, quæ in eisdem continentur Epistolis & Scriptis, suspecta nobis habentur. Vt, quòd in prima, propter nimiam antiquitatem, Martialis collocatur Epistola, in qua aram in nomine Stephani dedicatam prædicat, (quod astutè dissimulat Hispanus) in qua corpus & sanguis Christi in vitam æternam offeratur. An tu putas, Hispane, tum temporis istas consecrationis cæremonias altarium fuisse vsitatas? Scio quidem, in Epistolis, quæ Iacobo adscribuntur, multarum eiusmodi ineptarum

Fol 319.

...tiarum Leuiticarum fieri mentionem, sed nothas esse suprà docuimus. ...si verò impietas & Idolatria ista, in nomine Martyrum, templa aut ...ria consecrandi vsu fuerint recepta? Cum longo tempore pòst à D. Au... hoc inter Idololatriæ species numeretur: Non ne, inquiens, si templum ...ui sancto angelo excellentissimo de lignis & lapidibus faceremus, ana... ...matizaremur à veritate Christi, & ab Ecclesia Dei? Quoniam crea... ...ræ exhiberemus eam seruitutem, quæ vni tantum debetur Deo. SI ERGO SACRILEGI essemus faciendo templum creaturæ, &c,

August. lib. 1. contra Max. Arrian. Episcopũ. num. 11.

Sic in Alexandri, Episcopi Rom. & Martyris, qui anno 119. præfuit, Epistola, quæ secundo loco ponitur, plurima habentur inepta. Scribit enim, sibi omnium Ecclesiarum curam esse commissam: quod ipsum falsitatis Nicenum arguit concilium, in quo inter quatuor Patriarchas Ecclesiarum gubernatio diuiditur. Et præfertur omnibus Hierosolymitanus. Romano vero Episcopo suburbicariarum commendatur inspectio Ecclesiarum sic & in eadem, Aquæ sale consperse non solùm consecratio docetur, omnibusq; mandatur sacerdotibus: sed etiam maxima illi tribuitur virtus & efficacia, quòd videlicet cuncti ea aspersi, sanctificentur & purificentur. Quòd sterilitatem rerũ auferat humanarum, & coinquinatos sanctificet, atq; emundet & expurget, & cætera bona multiplicet, & insidias Diaboli auertat, & à phantasmatis versutijs, homines defendat, ac virtute sacrorum verborum diuinitus sacrantur Elementa, quibus sanitatem corporis, animæ humanæ percipit fragilitas. Hæc ibi. Quæ non solùm Magia est, summa in sanguinem Christi blasphemia, cuius solius proprium est, quod nos emundet ...omni peccato, vbi mirum non est (vt sit dignum patella operculum) quod ...dẽ habet, vt & hic ab Hispano allegatur: crimina atq; peccata, oblatis ...Domino Sacrificijs corporis & sanguinis Christi, deleri. Ideoq; hæc ...à Domino redempti sumus, Deo offerenda. Talibus enim hostijs de...tur & placabitur Deus: peccataq; dimittet ingentia. Hæc ibi. Taceo ...quòd locum Apostoli non solùm impertinenter citet fictus iste Alexan... ...hic enim de beneficentia loquitur, non de Eucharistia) sed etiam cor... ...quod suprà docuimus. Sed audire præstat, quomodo nothus iste Ale... ...in sanctæ & summæ Apostolicæ sedis apice (vt ibidẽ gloriatur) se... ...rebet, Domino offerendum sacrificium hoc propiciatorium. Ipsa, ...veritas nos instruit, calicem & panem in Sacramento offerri quan...

Alex. Epistola Decretat. 1.

1. Ioan. 1.

Fol. 319.

Hebr. 13.

do ait: Accepit Iesus panem, & benedixit, deditq; discipulis suis dicens: Accipite & manducate, hoc est enim corpus meum, quod pro vobis tradetur. Similiter postquam cœnauit, accepit calicem, deditq; discipulis suis dicens: Bibite ex eo omnes, quia hic est calix sanguinis mei, qui pro vobis fundetur in remissionem peccatorum. Crimina enim atq; peccata oblata Domino sacrificijs delentur, &c.

Quod si liceret mihi (quem Hispanus vocat sectarium, cuius ... cio, sine insigni temeritate & dementia, Pontificis postponi nequit) ... nus essem, qui cum Pontifice Max. conferrem: quærerem ex ipsius ... tate: Quomodo Christus his verbis, accipite & manducate, bibite ... calice omnes, docuerit hæ cofferre Domino, & talibus hostijs placetur ... peccataq; dimittat ingentia, & dicerem: Estne, sanctissime Pater, ... & offerre idem? aut manducare idem, quod offerre? vel bibere, offerre, fundere, offerre? Nihil horum vel puer respondebit. Quid igitur ... offerre hoc Missæ Pontificiæ? In verbis, hoc facite. Atqui ea hic, nefaria prouidentia diuina, prorsus sunt à Pontifice omissa. Etsi igitur hic Hispanus triumphet dicens: An potuit clarius affirmare, Sacrificium hoc esse propitiatorium, vel apertius idem ex institutione Dominica, &c. comprobare? Respondeo clarè cum affirmare audio: sed ex institutione Dominica idem probare minimè audio, quod nihil tale in ea habeatur, sed fictum ... Alexandrum illi affingere dico, eiq; facere vim & iniuriam, quod omnes ... dent, qui habent oculos ad videndum, & non splendore Missæ Pontificiæ sunt excæcati.

Col. 319.

Hoc modo examinare reliqua quoq; possem testimonia, sed nimis ... ret prolixum: sed hoc in genere dico, non posse nec debere quorumcunq; Patrum Scripta & testimonia contra expressam Christi institutionem citari. Manifesta sunt eius verba. Nulla in eis oblatio, Sacrificium nullum. Quod verò Patres ita vocant, commodè sunt interpretanda illorum verba, quod fecimus hactenus. Sicut haud dubiè commodius senserunt, quàm sunt locuti. Quod si redire illos in has terras & vitam possibile esset, & de Pontificiorum Missæ hac impietate, atq; opinione, quam illi affingunt hodie Papistici locutaleij, num ea ipsorum quoq; esset sententia, interrogarentur: haud dubiè optimi quiq;, & minus superstitiosi, negaturi essent, sibi suiq; verba iniuriam fieri, hæcq; falsò sibi affingi, grauissimè conquesturi essent.

Cum

Cum igitur aduersarij Patrum dicta & sententias, contra clara & perspicua Christi verba, eorumq; mentem, vrgeant, ad stabiliendum suum Baysim & Dagonem, Missam dico Pontificiam impiam, sacrilegam, & idolatricam, nec vllam ex Scriptura sacra admittere sanam interpretationem, sed Scripturam secundum Patres intelligi velint, nos planè contrarium asserimus, & dicimus quod res est, nos his omnibus longissimo interuallo præponere Christum, eiusq; Testamenti dispositionem, in qua, verba omnia clarissima sunt & manifestissima, nec instar oraculorum Delphicorum, aut sphyngis ænigmatum, dubia. Ideoq; interpretatione longè petita & accersita opus esse minime. Patrum autem sententias & dicta secundum Scripturam interpretanda, nec attendendum quid illi dicant aut sentiant, sed quid, qui ante omnes est, Christus, dixerit & fecerit in sua Cœna. Quod ipsum quoq; Patres volunt. Augustinus non se aliósue audiri vult Patres, nec quenquam sua, illorúmue teneri aut moueri authoritate: Audi, scribit, dicit Dominus, non dicit Donatus, aut Rogatus, aut Vincentius, aut Hilarius, aut Ambrosius, aut August. sed dicit Dominus, & quæ plura in hanc sententiam supra ex eodem sunt dicta, ad quæ breuitatis studio remitto. Itaq; nec nos quenquam nostrum sequi volumus iudicium, sed scripturam sacram & verba dispositionis Testamenti Christi, in quibus nulla obscuritas aut difficultas, sed & nullum iota, quod Missæ Sacrificium sonet. Ideoq; Missæ Sacrificium propiciatorum, quod isti ita vocant, non solùm cum vsu Cœnæ Dominicæ à Christo institutæ, sed etiam cum Sacrificio Christi semel in cruce peracto pugnare docemus, idq; ex Epistola ad Hebr. argumentis plurimis, quibus asseritur, Christum vnica sua in cruce oblatione fecisse, in sempiternum perfectos fecisse sanctificandos, &c.

Sed hic Hispanus se probaturum ait, vnicam Christi oblationem in cruce factam pro peccatis, quæq; repeti non possit, non pugnare cum Missacrificio, in quo Christus quotidie pro peccatis offeratur (quomodo probet iam audiemus) Multa enim dicit, quorum summa est: Christo Sacrificio nos Deo reconciliasse, remissionemq; peccatorum consequi omnibus, quo ad Deum, sed medijs esse vtendum, quibus beneficia Christi oblationem in cruce factam, nobis applicentur. Fol. 325.

Fol. 331. „ Et hactenus quidē vtcunq; inter nos conuenit. Tandem vero ad Missam sui
„ delabitur & dicit, Apostoli hanc esse sententiam vna tantum oblatione (vt
„ ita dicam) primaria, Christum in cruce remißionem peccatorum omni
„ parte absolutam obtinuiße. Minimè autem ipsum negare, aut impi
„ voluisse frequentationē oblationis, alterius modi & efficaciæ, quæ v
„ memoratiua videlicet illius primariæ in cruce factæ, eandemq; numer
„ stiam nempe Christum continens, remißionem peccatorum obtineat, m
„ nusq; fructum sacrificij crucis, tanquā medium quoddam & canalis
„ homines deducat, ijsq; applicet, sicut Sacramenta etiam & alia med
quodq; modo suo, id ipsum faciunt.

Hæc autem sicut & præcedentia omnia, quibus mirificè sibi p
Hispanus & superbit, quasi noui aliquid præsidij ad Missæ Pontifi
crificium stabiliendum excogitauerit & attulerit patronus: nihil pr
aliud quam vetus sunt cantilena omnium Pontificiorum Scriptorum
quibus ipse nihil quicquam, vlla vel minutißima Scripturæ sacræ sentent
la probat, per Missam Papisticam tanquam medium diuinitus instit
(hoc enim est κρινόμενον totius Disputationis nostræ) applicari homi
merita Christi paßione parta. Heus Hispane, cur hic adeo mutus es, m
maximè seria, vbi cardo totius versatur negotij graculo aliàs loquac
Hic profer Scripturæ testimonia. Hic verba dispositionis Testamenti Ch
sti. Quid hæres? quid taces? loquere. Quin tandem? Nemo hic
est, altum hic silentium, omnes amici eius deseruerunt eum. Hic surdus &
mutus est Hispanus & vt in Euangel. dæmonium habet mutum. Docendum
tibi est Hispane & quidem perspicuis Scripturæ S. S. testimonijs, applicari
beneficia Christi in Missa alijs, non vtentibus Sacramento, famelicis scilicet
& sitientes animas aspectu saltem satiari, & sic vento quasi pasci. Quid
igitur Hispanus facit? Nihil nisi quod tantùm corrumpit Pauli locum, vna
oblatione Christus perfectos fecit in æternum sanctificandos, quod videlicet
de primaria tantum sit intelligendus oblatione. Quasi secundaria sit Mis-
sæ oblatio, qua scilicet applicentur nobis Christi merita, remißio nempe pec-
catorum eius paßione parta. Et vnde probabis Hispane, & docebis du-
plicem ex Euangelio oblationem primariam Christi in cruce factam, qua no-
bis remißionem peccatorum sit meritus, Deoq; nos Patri reconciliauerit, et
dein de altrā secundariam oblationē eiusdem hostiæ, Christi scil. corporis &
sanguis,

ginis, qua remissio peccatorum singulis pro Sacrificuculi arbitrio, siue
sentibus, siue absentibus, siue viuis, siue defunctis applicetur? Hanc po-
rem, & canalem istum vere aureum, nondum ex Christi institutione
audiuimus. Quod si Missa tantum canalis est, quo beneficia Christi
ione parta, quaq; nos Deo patri reconciliauit applicantur: quomodo
Missa ipsa, ex opere operato est Sacrificium vere propiciatorium?

Et quidem applicationem esse necessariam ad percipienda Christi be-
ficia, nequaquam diffitemur. Verum in Missa quam Canalem vocat, cum
Michaele Heldingo suffraganeo & Episcopo Sidoniensi scil. hoc fieri, perne-
gamus. Non quod non sit, aut potius fuerit canalis, quo totius orbis Christia-
ni opes ad se pertraxerint Papistæ, quod notum est: sed non merita Christi.
Ad hoc enim Deus alia instituit media, organa, instrumenta & Canales pu-
blicè quibus omnibus & singulis merita Christi offerantur & applicentur.
Publicus est canalis, quo Spiritus sanctus remissionem peccatorum deriuat ad
nos & applicat nobis atq; offert, ministerium verbi, seu prædicatio Euan-
gelij de Christo, quod potentia est Dei ad salutē omni credenti, de quo idē Apo
stolus, Deus dedit nobis ministerium reconciliationis. Legatione igitur pro
Christo fungimur, obsecramus reconciliamini Deo, &c. Ita etiam singulis
applicantur beneficia & merita Christi, per Sacramentorum administra-
tionem. Sed quid hæc ad Missam Pontificiam, quæ nec Sacramentum est nec
Cœna Domini. Sed ipsis hominibus sacrificium verè propiciatorium. Vnde
enim hoc? Vt commemoratiua, inquit, videlicet illius primariæ in cruce fa-
ctæ oblationis, eandemq; numero hostiam Christum nempe continens. Re-
ctè. Scimus Hispane, Christum præcepisse, vt Cœnæ administratione mor-
tis fiat commemoratio. Sed per commemorationem, non murmur sub-
voce, & mussitationem verborum (hoc facite in mei commemora-
tionem): quæ ita sacrificulus tacitè mussitat, vt ne quidem à proximè circum-
stantibus exaudiri nedum peregrina lingua prolata, intelligantur: Verum
Apostolus interpretatus est, publicam annunciationem & prædicatio-
nem Dominicæ & mortis suæ, beneficiorumq; quæ per ea nobis est consecu-
tus Christus intellexit. Quod cum non fiat in Missa sicut nec alia, quæ
Christus in sua instituit Cœna: Missa non est secundaria, primariæ Christi
oblationis commemoratiua oblatio: vt Hispanus nugatur. Deinde, si maxi-
me Missa idem Christus contineretur, qui se in cruce obtulit, tamen hinc

non sequitur etiam hostiam eandem esse. Non enim vbicunq; Christus, sed hostia offertur. Sed hoc semel, semel tantùm, inquit Apostolus, fuit, nempe in cruce, de quo & supra me memini dicere.

Priuatim verò à singulis beneficia illa, morte Christi parta accipiuntur et apprehenduntur vera FIDE in Christum, qua participes illorũ fiunt credentes. Et hæc FIDES vnicum est medium & instrumentum, quo sibi priuatim illa tanquam manu quadam apprehendunt. De quo iam dicendum est locus.

Atq; ita Hispanus tantùm dixit, meritorum Christi applicationem necessariam: cui nemo contradixit vnquam. Cæterùm per Missam hanc applicationem, id hactenus nullo Scripturæ S.S. testimonio, vel in specie pro forma, quod dicitur, probare est conatus. Tantùm Apostoli locum vnica Christi oblatione, corrupit, vt vnica accipiatur, pro nõ vnica, (Naturam S. & Magnificat, quod dicitur, Hispanus doctus, corrigens) sed primaria. Hoc scilicet est sapere. Quasi vnica ista Christi oblatione cruce non excludatur Missatica oblatio, qua scilicet spectatoribus, nec alijs, illa crucis oblatione parta bona applicentur, eiusq; dignitate expiatur peccata, tam viuorum, quàm mortuorum.

Fol. 332 & sequentibus.

Sicut & ad Scripturæ S. cùm hoc, tùm alia, ex Epistola ad Hebr. dicta, de vnica Christi oblatione, semel facta, qua perfectos fecerit in sempiternum sanctificandos, hoc tantùm respondet (etsi plurima faciat verba, idemq; sæpius repetat, quo aliquid dixisse, & non elinguis, videatur, sed prestigijs ludat lectorem non attentum, dum propiciatorium nusquam probare potest, neq; è Scriptura S.S. neq; patribus suis): fuisse quidem Christi sacrificium consummatum, ac perfectam reconciliationem, opusq; redemptionis absolutum, ideoq; etiam non repetendum: sed tamen eo non excludi media, quibus, ex parte hominis, remissio peccatorum per Christum parta, comparetur. Quod in thesi non damnamus. Sed in Hypothesi: Num videlicet Missæ sacrificium hoc sit medium, quo nobis peccatorum remissio applicetur, & tanquam per canalem, virtus illius vnici sacrificij Christi nobis communicetur, vt loquitur Hispanus. Præcipuè autem, quod verè propiciatorium sit sacrificium. (De hoc enim agitur.) Hic status est, hæc quæstio, hoc κρινόμενον. Hic Hispanus, inquit, non repetimus illud Christi sacrificium, nec Missæ eiusdem esse modi & efficaciæ cum illo, sed alterius. Cum tamen alij Pontificij idem esse asserant, eundemq; planè habere effectum. Ioannes Faber de

Miss

fol. 217. 218. Et Hispanus met suprà, Missæ sacrificium ex opere ope- Fol. 310. 31
ad remissionem peccatorum valere, dixit. Ergo eiusdem cum Christi sa-
crificio efficaciæ. Imò amplius etiam. De Christi enim sacrificio dixit, quod
quidem reconciliauerit nos Deo, & remissionem peccatorum impetrauerit,
ex parte Dei: Verùm, ex parte hominis opus esse medijs, quibus applicemur
merita, per Christum parta. Quod si ergo Missæ sacrificium ex opere ope-
rato, id est, vi & dignitate operis, ad remissionem peccatorum valet, hæcq;
insuper etiam homini applicatur per Missæ sacrificium: sequitur, longè præ-
stantius & excellētius esse Missæ sacrificiū, maiorisq; efficaciæ, quàm Chri-
sti in cruce. Et hoc etiam ex alijs eiusdem verbis colligitur, cum dicit: Christū « Fol. 337.
adhuc se Deo patri offerre, & oblationem sine controuersia facere in cœlis. «
Hoc quàm piè sit dictum, alijs considerandum relinquo. Iam olim se obtulit,
semel est mortuus. Sicut ergo non moritur amplius, ita nec offertur quotidie
Apparet quidem etiam vultui Dei, vt intercedat pro nobis, sed non vt se of-
ferat. Sicut & primariam tantùm facit Christi oblationem, quam vnicam
vocat Apostolus: Item, semel factam. Quæ voces corruptelam istam Hispani-
cam, & alias secundarias non admittunt oblationes. Eo ipso enim quod dicit:
VNICA, semel oblata, consummata, &c. Excludit omnia sacrificia, quæ ex
opere operato hoc efficiant, aut Deo offerant. Ideoq; non vult repeti.

Non est igitur Missæ Pontificiæ sacrificium verè propiciatorium, vt
alijs vociferatur: Et hic in titulo huius cap. proposuit, sed nihil hactenus
probauit, & tantum iam docere cupit, medium esse, quo beneficia sacrificio
Christi in cruce parta applicētur. Sed nec hoc ipsum esse, hinc probatur. Quia
in hoc à Christo Cœna Dominica est instituta, vt pro alijs applice-
Hoc enim doceri potest minimè: sed singulos vult accedere, atq; accipere,
ducare, & bibere, & in sui commemorationem hoc facere. Hoc Christus,
Dei sapientia instituit, hoc iussit, His quid apertius? Et ea vis est Sa-
mentorum, vt singuli tantùm pro se accipiant, nec applicari possunt pro
Sicut nullus pro alio Baptizari potest (tametsi Hispanum prophanum
ridere non ignorem, sed absq; ratione) Ita nemò pro alio Cœnam Do-
mere potest: sicut etiam nemo pro alio edere potest: Quemadmodum
canali nullus pro alio bibit, sed sitientes pro se os admouere necesse est.

Ex illis dispositionis Testament Christi verbis, Hispane, doce-
rebat, per sacrificuculum merita passionis Christi, alijs, vel præsen-
tibus,

tibus, vel absentibus, viuis & defunctis, applicari, eosq; Deo reconciliari hoc suo oblato Missatico sacrificio. Quod facies, cum tuo soda licitio, ad Calendas Græcas.

Fol. 338. 339. Nam quod ad Patres denuò & multoties prouocat, indeq; prout quædam testimonia, ex Ambrosio, Theophylacto, Oecumenio: nullum verè propiciatorium esse dicit sacrificium, vel per illud alij Christi merita applicari, sed tantùm ad commemorationem mortis Christi fieri dicunt. Sicut verba sonant Ambrosij: Quid ergo nos? Nónne per singulos dies offerimus? Offerimus quidem, sed ad recordationem facientes mortis eius. Item: Hoc autem quod nos facimus, in commemorationem fit eius, factum est. Sicut & Theophylactus: Sed Christi tunc reminiscimur ... Oecumenius: Cæterùm vnius eiusdemq; mortis Christi meminimus. Hic ... tè dixissent: Verè propiciatorium offerimus sacrificium, pro viuis & defunctis, pro peccatis, pœnis, satisfactionibus & alijs necessitatibus. Sic ... pius Canon Conciliab. Trid. habet. Sed nihil huius impietatis, sed tantùm recordationem & commemorationem passionis & mortis Christi se facere dicunt. Cæterùm, quod se offerre dicunt, nequaquam Cœnam Dominicam sacrificium esse intelligunt, vel propiciatorium, vel applicatorium pro ... sed offerre sacrificium corporis & sanguinis Christi, celebrare signifi... illis Cœnam Dominicam, in qua commemoratio fit mortis Christi, vt tantùm diuimus, & dispensatio ac sumptio & corporis & sanguinis eius. Tu enim, quod superius probatum est, omnes præsentes communicabant. Quid August: etiam his explicat verbis: Firmissimè tene, & nullatenus dubites, ipsum vnigenitum Deum, verbum carnem factum, se pro nobis obtulisse sacrificium & hostiam Deo, in odorem suauitatis: Cui, cum Patre, & Spiritu sancto, à Patriarchis, Prophetis, & Sacerdotibus, tempore Veteris Testamenti, animalia sacrificabantur, & cui nunc, id est, tempore Noui Testamenti, cum Patre, & Spiritu sancto, quibus illi est vna diuinitas, sacrificium panis & vini, in fide & Charitate, sancta Ecclesia Catholica per vniuersum orbem terræ offerre non cessat. In illis enim carnalibus victimis figuratio fuit carnis Christi, quam pro peccatis nostris ipse sine pecato fuerat oblaturus, & sanguinis, quem erat effusurus in remissionem peccatorum nostrorum. In isto autem sacrificio gratiarum actio atq; commemoratio est carnis Christi, quam pro nobis obtulit, & sanguinis, quem pro nobis idem

Trid. Concil. Sess. 22. Can. 3.

August. de fide ad Pet. Diac. cap. 18.

Deus

...effudit. Et mox: In illis ergo sacrificijs, quid nobis esset donandum, ...tè significabatur: In hoc autem sacrificio, quid nobis iam dona... sit, euidenter ostenditur. In illis sacrificijs prænunciabatur filius ...pro impijs occidenbus. In hoc autem pro impijs denunciatur occisus.

Quæ cum ita habeant, & impietas execratarum Missarum hoc con... exerceatur, ac vulgo imperito, harumq; rerum ignaro, Missæ vendi... ...tur, & quæstus, negociatio, ac nundinationes turpißimæ in Ecclesia sint factæ, vbi paßim venales habentur Missæ: meritò, sicut Christus Zelo diuino mensas nummulariorum euertit, & ementes ac vendentes, è templo suo eiecit, quod in latronum speluncam conuersum conquestus est, Ita pij magistratus & Doctores Missarum Pontificiarum turpißimam negociationem, quemadmodum & indulgentiarum nundinationes, è templis Christianorum eijciunt, verumq; ac legitimum Cœnæ Dominicæ vsum Ecclesiæ, fideli sua opera, pioq; studio, restituunt.

Quod igitur dicit: Sed cum iam aduersus istos comprobatum satis atq; defensum sit, sacrificium Missæ propiciatorium esse pro peccatis. Túne verò, ô hominum omnium impudentißime Hispane, probasti hoc? Vbi, quando, quibus testimonijs scripturæ? Nam quod Christus dixit: Hoc facite in meam commemorationem, estne hoc Missam instituere, eamq; asserere sacrificium esse propiciatorium, pro peccatis viuorum & mortuorum? Quis hanc Grammaticam aut Theologiam vnquam audiuit? Sed fortè in Hispania talia sunt portenta? Vix crediderim. Vnde igitur? Nescio ego ex quo Trophonijan... Et quid hoc ad me magnopere? Quàm igitur prorsus nihil ad Missam, ...piciatorium illam esse sacrificium, pro remiß. peccatorum consequenda, ...t, vident omnes. Fol. 347.

Requiret nunc, inquit, aliquis, quorum ad remißionem peccatorũ, & ...nus, illud valeat? quoad pœnám ne tantùm, an etiam quoad culpam? Et, ...d culpã, num etiã pro mortalibus? &c. Quod cũ quæstionẽ habeat ad... ...gentiã rei vtilem, non est tamẽ aut Scripturæ sentẽtia, aut Ecclesiæ de... ...e expeditũ. Hic igitur ingenij acumẽ ostentandũ Thrasoni, vt dicatur, ...est, tantũ aũt inter suos, quos vocat Catholicos, se hoc disputaturũ ...r: Quòd hæc ad sectarios nihil. Respondebo tamẽ ego tibi, Hispane, ...erbo. Ad istorum prorsus nihil facere Missæ vestræ sacrificium, sed ...dam esse Cœnæ Dominicæ ac Sacrilegam Prophanationem, de qua Fol. 347.

(quod solùm verè affirmas) in Scriptura sacra nihil. Ideo nec ab hac, neq; Ecclesia definitum, ad quid istorum valeat, cum ad nihil faciat aliud, [illegible] ad conculcandum Christi preciosum sanguinem, quo nos ab omni [illegible] emundauit, ad quod nihil omninò execratum Missæ sacrificium. Ideoq; [illegible]

1. Ioan. 1. De Sacramento Altaris cap. 1.

am dicimus, siue Thomæ Aq. siue Alberti Magni sententiam: Secundo [illegible]sa, inquiens, institutionis est sacrificium altaris, contra quandam cotidianam delictorum nostrorum rapinam, vt sicut corpus Domini semel est oblatum [illegible] cruce, pro debito originali, sic offeratur iugiter, pro nostris cotidianis [illegible]ctis, in altari. Et habeat in hoc Ecclesia munus ad placandum sibi Deum [illegible] per omnia legis sacrificia preciosum & acceptum.

Fol. 353. 354.

Sacrificium hoc pro alijs quoq; necessitatibus, siue spiritualibus [illegible]
" corporalibus, ex CONGRVITATE quadam, esse propiciatorium Hisp[illegible]
" NARRAT. Idq; probatur, inquit. 1. Quoniam ad subsidium, in quibus [illegible]
" necessitatibus, ex congruitate quadam à Deo impetrandum, dubium non [illegible]
" quin prosit.

Ego verò, Hispane, expectabam hic S. S. Scripturæ testimonia, vt institutionis Cœnæ Dominicæ quibus vel Christus in hunc finem eam instituisset, vel Apostolus, qui in cœlo tertio fuit, à Domino, quæ Ecclesiæ tradidit de hoc mysterio, amplius aliquid, cuius Christus antè fuerat oblitus, accepisset. Hic verò bonus vir obmutescit: Nihil habens prorsus, ne syllabam quidem vnicam, de eo, qui in vniuersa ipsorum Catholica Ecclesia summus est custos, cuius prætextu totius orbis Christiani opes rapuerũt & possident, quæ præcipuè adhuc vrgẽt: Et in quo catholici, maximo consensu, spem salutis omnem, in hac & altera vita, animæ, corporis, fortunarumq; omnium spem & fiduciam collocant. Hic, inquam, cum probandus erat ex certissimis & indubitatis S. S. Scripturæ oraculis, his verò destituatur miser Hisp. quid dicit? quam affert probationem? Dubium, inquit, non est, quin posit. Rx. Imò verò maximè dubium est, aut, vt rectius loquar, & tecum, sed diuersimodè, dubium non est, quin non prosit, ad hæc impetranda. Cùm enim fides oriatur ex verbi Dei auditu, eoq; tanquam fundamento innitatur firmissimo, hoc verò hæc istorum destituantur: quomodo hominum animi certi esse possunt, & non dubitare? Imò maximè dubitant, estq; mera opinio & superstitio, vt minimum dicam. Si volebas hoc dubium non esse, Hispane, Scripturæ verbi Dei offerendæ erant: quibus cum careat vestra Missa, super arenã est ædificata. Quæ verò hæc congruitas, quæso? Nam si maximè (quod isti asserunt) [illegible]

ò contrarium huius docuimus) Missa sacrificium esset Religionis obse-
quium Deo gratissimum: Tamen, sicut non hoc fine & consilio Baptisamur,
non hac præsenti vita ex malis omnibus erepti, rerum omnium felicitate
efficiamus, rerumq; omnium prosperitate fruamur, sed vt remissionem pec-
catorum & adoptionem filiorum Dei consequamur, & postea forti animo
crucem nostram tollamus, caputq; nostrum per aspera & inuia sequamur,
donec in cœlestem perueniamus patriam. Ita etiam non hac de causa ad
mensam Domini accedimus, vt ex omnibus præsentis vitæ ærumnis libe-
ra, in ocio, trãquillitate fruamur: sed vt de gratia & fauore Dei erga nos cer-
tiores hoc pignore reddamur, in nostris conscientijs, & fortius aduersa quæq;
ferre queamus. Ideo etiã non vt Pontificij faciunt, Missæ sacrificiũ pro omni-
bus necessitatibus, vt fœlici venatione, pro febri tertiana laborãtibus, & si-
milibus, offerendum docemus. Quasi verò Cœna Domini ad hoc sit instituta
& applicanda? Sed ita excæcati sunt Papicolæ, quemadmodũ olim impij Ido
lolatræ Iudæi, qui putabant Deũ cultũ Idololatricũ, quòd Reginæ cœli liba Iere. 44.
offerrent, omnis generis felicitate, pace, fertilitate, valetudine, prosperoq; re-
rũ successu, remunerari: Postquã verò Idololatriã abiecissent, Deũ Religiõis
& cultus huius impij neglectũ, varijs punire calamitatibus. Sicut cõtra Pro-
phetã Domini, qui impietatẽ istã & Idololatriã abrogauerat, cõquerũtur, vt
ibidẽ habetur. Ita hypocritæ isti Põtificij, congruere Dei bonitati dicunt, vt
propter Missas sacrilegas liberalis sit in seruulos istos Baaliticos, præmijsq;
ornet. Cum dubium sit minimè, Deũ orbem Christianũ, cùm propter alios cul
tus Idololatricos, quos exercent isti mortuorum inuocatione, adoratione
[illegible] statuarum, Imaginum, & ossium: tùm etiam propter abominandam
Cœnæ Dominicæ prophanationẽ, infelicitate in bellis Turcicis, alijsq; pu-
nire calamitatibus. Non habebit enim Deus impunẽ, qui nomen ipsius
[illegible] vsurpauerit. Et hoc est, quod Propheta Domini Idololatrico popu-
lo dixit: Nunquid non sacrificium (sicut iã Missam) quod sacrificastis in Ierem. ibid.
[illegible] Iuda, & in plateis Ierusalem, vos & patres vestri, Reges vestri, & Horum simi-
[illegible] vestri, & populus terræ, horum recordatus est Dominus, & ascẽ- lia propter Mis
[illegible] cor eius, & nõ poterat Dominus vltra portare, propter malitiam sam in regioni-
[illegible] vestrorũ, & propter abominationes, quas fecistis. Et facta est terra bus plurimis,
[illegible] in desolationem, & in stuporem, & in maledictionem, &c. facta sunt mul-
[illegible] audiamus porrò amplius, quib fundamẽtis, et quàm firmis, Maysim sunt ta.
[illegible] Hisp. Hic ego iterũ expectabã selectissima sacrosanctæ scripturæ testi-

monia, præsertim verò ex institutione Cœnæ Dominicæ, à Christo facta. Sed hic iterum altissimum silentium. Hic planè mutus est, aliàs graculo loquacior Hispanus. Non vociferatur suo more, nec grunnit, sed silentio prætermittit. Et pro thesauro, pro gemmis, auroq; & topazio præstantioribus Scripturis sacræ oraculis, carbones affert, denuoq; ad imbellem turbam, & inermes suos milites, Patres veteres, confugit, defatigat bonos senes, inq; medium protrudit inermes, atq; in proscenium producit, Inquiens: Habemus hac re perspicua Testimonia Patrum, ex quibus licet colligere consuetudinem quæ, vt pro cuiusq; generis necessitatibus sacrificiũ hoc fieret, obtinuerit. Nec his considere ipsis audet, quòd fidelem sibi nauaturi sint operam, fortiter in acie staturi, pro suaq; Missa militaturi: sed ex his colligere consuetudinem, quæ obtinuerit, vt pro cuiusq; generis necessitatibus sacrificium hoc fieret, dicit. Quid audio, Hispane, hoc ex te? Cõsuetudine tantum introductum, vt Missæ offerantur pro omnis generis necessitatibus? Ergo vestra religio, cultus Missaticus, tantùm consuetudine? O vos ergo quaterq; infœlices Catholicos, qui nulla alia Religionis & salutis vestræ fundamenta, in hoc summo vestro cultu, quàm consuetudinem, habetis.

August. Epistola 56. Id. lib. de duabus animabus contra Manich. ca. 3.

D. Augustinus annosas & decrepitas falsitates, & veternosas appellationes. Et ante hunc Cyprianus: Consuetudo sine veritate, vetustas erroris est. Item: In Euangelio Dominus, Ego sum, inquit, veritas: non dixit, ego sum consuetudo. Itaq; veritate manifestata, cedat consuetudo veritati.

Cypr. Epistola ad Pomp. Id in sentent. Episcoporum

Sed audiamus, quid Patres isti hac de re senserint. Primus est Cyrillus Hierosolymitanus, qui, inquit, ante annos 1200. de re in Ecclesia valdè indubitata, hunc in modum scripsit. Postquam confectum est illud Spiritualis sacrificium, & cultus ille incruentus, DEVM OBSECRAMVS, super ipsa propiciationis hostia, PRO COMMVNI ECCLESIARVM pace, pro tranquillitate mundi, pro Regibus, pro militibus, pro socijs, pro ægrotis, pro afflictis. Et in summa pro his omnibus, qui indigent auxilio.

Heus Hispane, noli ad alios nimium properare, sed prius executiamur hoc Cyrilli testimonium. Non repetam autem, cur hostiam, & sacrificiũ, & quidẽ propiciatoriũ, vocet Cœnã Domini, quòd videl. commemoratio sit veri et vnici propiciatorij Christi sacrificij, de hoc n. supra: sed de quo hic agimus. Offerendũ vos docetis corpus & sanguinem Christi in Missa, vt ex opere operato sit sacrificiũ Deo propiciabile pro omnib. necessitatibus. Et consuetudo

mare conaris hoc Cyrilli testimonio. Sed vim & iniuriã te bono seni fa-
ridet oẽs, qui nõ sunt cæci: Deũ, inquit, obsecramus in cœnæ celebratio-
hoc enim intelligit per propiciationis hostiã) Deum, inquã dicit, obsecra-
pro communi Ecclesiarũ pace, pro Regibus, pro socijs, pro ægrotis, &c.
quod ipse de precibus Ecclesiæ publicis dicit, Hisp. sceleratè & perfidè ad
Missæ Sacrificium & oblationem corporis Christi transfers. An verò idem
ibi, nisi q; fecibus Pontificijs, est oblatio corporis Christi, & preces Eccle- *Tertull. ad*
fat ò insensatum & stupidum, caudicem, truncum, ac bardum hominem. Sic *Scapulam.*
Tertullianus quoq;, Cyrillo hoc longè vetustior: Sacrificamus pro salute im-
peratoris, sed Deo nostro & ipsius. Ne verò, Hispane, quia audis, sacri-
camus Deo nostro, tuo more intelligas & interpreteris, de Missæ Sacrifi-
cio addit, sed quemadmodum præcepit Deus, PVRA PRECE.

Idem planè vult Cypr. & Chrysostomus, quos hic allegat, quod Cy- *August. lib. de*
rillus & Tertullianus. Chrysostomus Pro terræ marisq; & vniuersi orbis *Ciuit. Dei 22.*
fructibus sacrificamus. Eadem & Augustini prorsus est sententia in hi- *cap. 8.*
storia, quam recitat de spectro infestante Hesperium, vbi sacerdos quidam
obtulit sacrificium corporis Christi, (vtiq;, inquit Hispanus, non communi-
candum alijs Eucharistiam in fundo, sed pro illa necessitate. Sed quare, mi
homo, non ad communicandum? ORANS quantum potuit, vt cessaret illa
vexatio. Deoq; protinus miserente cessauit. Hic Hispanus nil nisi Sacrifici-
um videt. Quod dicitur: ORANS QVANTVM potuit, id non
videt, nec audire vult, sed ridet. Pijs precibus ad Deum in omnibus ne-
cessitatibus confugiendum, Deumq; nos inuocantes exaudire, & de necessi- *Matth. 11.*
tatibus omnibus eripere docet Scriptura S. S. Venite, inquit Saluator, ad me
omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego (non Missæ Sacrificium) reflci- *Psal. 91.*
vos. Inuoca me in die tribulationis, & eripiam te. & glorificabis me.
ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum. Eundem ha-
effectum, Sacrificium Missæ Pontificiæ oblatum, ex eadem doceant isti *Psal. 50.*
se est. Offerte vos sacrificuculi quantum potestis, non mocò duplicate,
triplicate, sed multiplicate Missas vestras, quantum vultis & potestis
ne: sed non est vox, nec qui respondeat, Rectè scribit August. de pre- *1. Reg. 18.*
vo suo: Orans quantum potuit, vt cessaret illa vexatio, & Deo mise-
protinus cessauit. Qua vos pessimè, contra verba & mentem eius,
Sacrificio tribuitis.

Fol. 367. Alio argumento ridiculo Hisp. probare conatur, Missæ Sacrificia [illegible] omnibus necessitatibus offerendum: Quia nulla sit dictio, vel syllaba, [illegible] Scriptura, quæ hoc prohibeat. Insignem verò probationem, & [illegible] ficio, & hoc Hispano dignam, hoc est, futilem, deliram, anilem, [illegible] impiam. Etsi enim in specie non sit prohibitum (qui enim Deus in Scriptura

Gen. 6. 8. S. omnes cordis & ingenij humani, quod est inscrutabile, & fons [illegible] stus omnis impietatis, & Idololatriæ, adinuentiones, quas erant homines cogitaturi, recensere ordine singulas & prohibere potuit? Et quæ [illegible]

Deut. 4. 12. Iliade maiora, describenda fuissent) tamen, quod sufficiebat, in [illegible] prohibuit, ne quid homines de suo excogitarent ingenio, cultuiq; [illegible]

Matth. 15. adderent. Et Christus ex Esa. docuit, frustra se coli doctrinis & tra[illegible] bus humanis: Omnemq; plantationem, quam non plantauit Pater [illegible] eradicandam, omnem inquit, prorsus omnem, non à Patre plantatam [illegible] ceas itaq; à Deo Patre plantatam Missam. Et quidem à Deo plantata [illegible] serimus, sed huius seculi Deo, & Patre vestro, qui Pater est menda[illegible] homicida, cuius vos opera vultis facere, crudeles sanguisugæ.

Fol. 358. Falsissimum igitur est, quod nugatur Hispanus, cum dicit: At non [illegible] tat, inquient, in Scriptura præceptum, quo iubeamur id facere? Hæc [illegible]
" non minus absurda, quàm frequens apud eosdem, vox, illud prorsus [illegible]
" credo etiam prudenti Lectori, significat, contra sententiam & volun[illegible]
" Christi, oportere nos seruos esse inutiles, qui nihil omninò spontè ad [illegible]
" quium Dei facere velimus, quod non simus aliquo præcepto iussi facere.
" Respondeo: Hæc tua, Hispane, vox illud prorsus mihi quoq;, credo etiam prudenti lectori, significat, quod Christus dicit: Væ vobis Hypocritæ, Scribæ, Pharisæi, progenies viperarum, qui decimatis mentam, & anetum, & quæ grauiora legis sunt relinquitis. Quæro enim ex vobis, feceritis ne autem

Luca. 17. facere possitis omnia, quæcunq; vobis sunt à Deo mandata? (Et tamen hoc modo essetis, iuxta hoc Christi, serui inutiles, mercenarij) vt vacet vobis, insuper alia quoq;, à vobis spontè, contra mandatum Dei, excogitata, facere? De quo ego, cum plura altero contra Hisp. Scripto dixerim, nolo hic eadem repetere.

Ex his autem Hispani friuolis nugis, futilissimis & vanissimis ratiunculis, in Theologia absurdissimis, apparet, quàm nullo prorsus Scripturæ S. testimonio nitatur præcipuus istorum cultus, qui neruus est regni Pontificij, Missæ scilicet Sacrificium, quod magna verborum pompa, Stentor ea

voce

prædicant verè esse propiciatorium, pro peccatis, alijsq; necessitatibus ...ex opere operato, hoc est, vi & dignitate istius operis per se va... Quod hactenus ipsorummet verbis, summo ipsorum cum dedecore, au... ...mus. Restat vltimum caput Tractatus Hispani de Missa.

SACRIFICIVM MISSÆ, QVA RAtione propiciatorium est, non offerenti ministro solùm, sed alijs etiam fidelibus, viuis & defunctis, prodesse.

CAP. VI.

EX ignorantia quid intersit, inter Sacrificij & Sacramenti vsum, nos repugnare, & negare Missā alijs prodesse, ait Hisp. Respondeo. Non ignoramus discrimen inter hæc, quod aliquoties à nobis disertè est positum. Sed Missam, in qua tractatur Cœna Domini, Sacrificium esse, quòd hoc ipso quod offertur prosit alijs, negamus. Et quidem istos ex Cœna Dominica facere Sacrificium, quod pro alijs offeratur, non ignoramus, sed malè eos, imò pessimè, facere asserimus, et probauimus, quod institutioni diuinæ repugnet. Cū igitur hactenus, nec Hispanus iste, nec quisquam alius Pontificius, probare è Scriptura S. & docere potuerit, neq; etiam in æternum possint Missa... omnes in vniuersum. (quia verum, verum est & manet in perpetuum) ...am hoc Christi consilio institutam, vt pro alijs offeratur: Ideo frustra & ...nam sequentia omnia dicuntur. Vsq; enim opponimus & vrgemus ...a dispositionis Testamenti Christi, quam & Apostoli seruauerunt, sicut ...scripserunt, nullius oblationis in ea mentionem facientes. Quod si ...s in Missa se, suumq; corpus & sanguinem, Deo Patri, sub speciebus ...& vini, vt isti loquuntur, voluisset offerri, Paulo Apostolo, qui tum ...erfuit, sed postea à Christi in cœlos ascensione, in tertium cœlum rap... & hoc ipsum tradidit, si antè oblitus fuisset, vtiq; reuelasset hoc ipsū, ...interpretationem verborum: Hoc facite in mei commemorationem: ...te, quoties de pane hoc, non specie panis, ederitis, & biberitis, mor... ...ini annunciabitis: quibus interpretatur verba Christi: In meam ...orationem. Instituit itaq; Christus Cœnam suam, non mortuis, sed vi... ...sentibus sed præsentibus, quos vult manducare et bibere, mortēq; ...nunciare. Hoc Sacramentum est, Hispane, non Sacrificium, quod vos ...ei scelerate, perfidè, ac sacrilegè, non solùm affingitis: sed in hoc ...stra opinione mutatis, suggerente Diabolo.

Fol. 359.

Et

Fol. 360. Et quod hic locum ad Hebr. 5. repetit, quo doceat, Sacrificuculo, Sacrificium Missæ pro aliorum offerre peccatis: Iam suprà copiosè adhuc respondi, (folio Hispani 315. respondens) quæ repetita volo hic, [illegible] antur.

Operæ precium autem est audire, quibus probet rationibus, [illegible] firmis demonstrationibus, Missæ Sacrificium propiciatorium, non [illegible] Sacrificuculo, qui eam sacrificat, et sumit, sed etiam alijs fidelibus, [illegible]

Fol. 361. » defunctis, prodesse. Christus enim, inquit, cum Sacrificium hoc [illegible]
» miss. peccatorum offerri voluit, nullos præscripsit limites, sed ab[illegible]
» remiss. peccatorum vt fieret, mandauit. At non Sacerdos tantu[illegible]
» etiam alij fideles, tùm viui, tùm etiam ij, qui vita functi, purgatorij[illegible]
» expiantur, remissionis peccatorum capaces fiunt, eaq; indigint.
» his omnibus hoc Sacrificium ad peccatorum remissionem prodest, [illegible]
» tutione Christi.

Respondeo vnico verbo: hæc omnia & singula, pura puta esse Hi[illegible] mendacia, quæ temerè sine ratione & probatione effutit, Christus Co[illegible] suam instituit, vt sit Sacramentum, in quo nos accipiamus corpus e[illegible] sanguinem, vt edamus & bibamus singuli, non vt sit Sacrificium, [illegible] Sacrificuculus pro alijs offerat in remissionem peccatorum. Et volu[illegible] alijs nisi sumentibus prodesse, quò de beneficijs, ipsius morte partis, [illegible] mentur, & certiores in sua redd antur fide. Non igitur mortuis, sed [illegible] uis tantùm instituit, quod paulò antè dictum est. His dicit: Edite, bibi[illegible] hoc facite in mei commemorationem. Quorum nihil absentes, spectatores [illegible] ciosi, & vita hac functi, facere possunt. Perpetuò autem errat & debi[illegible] eadem chorda Hispanus, sicut ineptus Cytharedus, dum ex Sacramento, [illegible] suo errore ac opinione, Idololatricissima, teterrimaq; Cœnæ Dominica pro[illegible] phanatione, Sacrificium & quidem verè propiciatorium, lupus agnum in[illegible] desinenter repetens, suumq; œcysmum ingeminans, facere, contra ma[illegible] verba institutionis, mentemq; & sententiam totius sacræ Scripturæ, quæ tota in vnicum Christi sacrificium propiciatorium, in cruce consummatum, respicit, conatur, cuius sit applicatio publica, & priuatim apprehendi tu[illegible] suprà dictis modis.

Fol. 362. » Sicut etiam locum habet minimè, quod ex sacrificijs Veteris Testa[illegible]
» menti intentum suum probare cupit: quod illa pro peccatis fuerint oblata.

Qu[illegible]

Cœna Domini, vt multoties dictum est, non est Sacrificium, sed Sacra=
cum. Præterea, in tota lege Mosaica, in qua multæ & variæ Sacrifi=
cum species, diuina ordinatione, & pro omnis generis peccatis, institutæ
sint, nullum, nullum inquam, Sacrificium, pro mortuis, eorúmue peccatis
ferendum, & expiandum illa, reperitur. Et Sacrificia illa non Cœnæ
Dominicæ, sed Christi, eiusq; passionis & oblationis, in cruce factæ, typi fuere.

Sed facilè intelligit Hispanus, sibi parum subsidij esse in sacra Scrip=
tura, siue Veteris siue Noui Testamenti, ideoq; obiter, tantùm verbo, men=
tionem institutionis Eucharistiæ, & deinde Sacrificiorum Veteris Testa= " Fol. 363.
menti, fecit: & mox se aliò proripit, conferens se ad tam, vt ait, multa & "
illustria veterum testimonia. Hic verò seriò regnat & triumphat. Cum
autem res hæc sit maximi momenti, qua de salute animarum perpetua vi=
uorum & mortuorum agitur: non tutum est nobis, neq; consultum, vt extra
Scripturam sacrosanctam humana absq; diuino sequamur iudicia: Cum
omnis homo mendax, Deumq; nemo viderit vnquam, sed filius, qui est in
sinu Patris, ipse nobis enarrauit. Vbicunq; ergo hic de rebus alterius seculi Ioh. 1.
tacet, vbi tacet & Scriptura Prophetica & Apostolica: Quis hominum lo=
quetur, aut etiam homini de istis rebus loquenti, tanquam cæco de colore, fi=
dem habebit? Ad legem, inquit Propheta, magis, & ad testimonium. Quod
si non dixerint iuxta verbum hoc, non erit eis matutina lux. Item Chri= Isa. 8.
stus: Mosen habent & Prophetas, hos audiant. Et Apostolus: Si nos, aut Luc. 16.
etiam Angelus de cœlo, aliud prædicauerit Euangelium, anathema sit. Gal. 1.

Et quantum Patrum authoritati & testimonijs sit tribuendum, suprà
dictum ex ipsorummet Scriptis expositum est, non plus videlicet ea mere=
mur, quàm è Scriptura S. Canonica probauerint. Sicut Hieronymi illud
est: Quod de Scripturis authoritatem non habet, eadem facilitate con=
temnitur, qua probatur. Et iterum: Sine Scripturarum authoritate, gar=
rulus non habet fidem. Sed tamẽ audiamus.

Cyrillus Hierosolymitanus, facimus, inquit, mentionẽ eorũ etiam, qui ante Fol. 363.
nos dormierunt. Primùm, Patriarcharũ, Prophetarũ, Apostolorũ, Marty=
rũ. Deniq; pro omnibus oramus, qui inter nos vita functi sunt: Maximũ Fol. 364.
credentes animarum iuuamen, pro quibus offertur obsecratio sancti il=
lo tremendi, quod in altari positum est, Sacrificij. Nos enim pro de=
functis precationes adhibentes, &c. Etsi igitur meo iure vti possem, in omni=

bus his, quæ plurima allegat ex Patribus Hisp. pro suæ Missæ Sacrificio pro defunctis, meq; illis non teneri, vt Augustinus de Cypriano loquitur respondere: Et præcipuè de Cyrillo hoc, de quo Ruffinus lib. 1. cap. 2. scribit, eum aliquando in fide, sæpius verò in confessione variasse & Ma-donianum eum fuisse: Tamen quid dicat audiamus. Audio, non solum mentionem eum fecisse defunctorum sanctorum: sed etiam dicentem (si genus hæc sunt eius, & non notba) se credere maximum hoc esse animarum [illegible]men, &c. pro quibus offertur obsecratio Sacrificij. Cæterùm, cum [illegible] sit ex auditu verbi Dei, necesse est, vt id ex verbo Dei constet, hoc [illegible]ciendum esse, & hunc habere, ex promissione atq; institutione diuina [illegible] vt hoc modo animæ iuuentur defunctorum. Id quod hactenus neq; [illegible]tribus vetustis, neq; ex iuuenibus, Papistis, audiuimus. Ideo non fides [illegible] opinio, imò superstitio, adeoq; prophanatio Cœnæ Dominicæ. Et [illegible] non dicit offerri Sacrificium corporis & sanguinis Christi pro defun[illegible] sed obsecrationem Sacrificij, hoc est, preces, quæ fiebant in Cœnæ Domi[illegible] celebratione.

Rom. 10.

Chryst. in sua Lyturgia.

Sed amplius quid dicit Chrysostomus: Offerimus pro Patribus, [illegible]triarchis, Prophetis & Apostolis, Præconibus & Euangelistis, Martyr[illegible] Confessoribus, Continentibus, & omni spiritu in fide initiato. Quid? [illegible] hi quoq; in Purgatorio fuere? Cur hunc locum etiam, Hispane, non pro[illegible]xisti, cum tamen alia ex eodem attuleris? Nimirũ intellexit fraudulentus [illegible]mo, longè aliud Veteres, per oblationem & Sacrificium pro defunctis [illegible]tellexisse, quàm posteritas & hodie Sacrificuculorum turba (inter quos iam primum sibi vendicat locum Fallentia iste) quæ ad defunctos, instar cor[illegible]rum ad cadauer, aduolare solet. Hic enim quæstus longè est maximus. Cum enim Patres se offerre dicunt pro defunctis Sacrificium, vtiq; non senserunt pro peccatis illorum so offerre, quos iam cum Christo regnare sciebant. Sed de memoria mortuorum, quam in Cœnæ Dominicæ celebratione faciebant, loquuntur. Sicut expressè Augustinus de sua matre scribit, petiisse eam, vt sui post mortem, ad altare, à seruis Domini fieret mentio, quod post ea alijs verbis scribit: Sacrificium precij nostri pro ea oblatum. Quemadmodum & Athanasij testimonium, hic allegatum & Cypriani, accipienda, cum hic scribit: vt, si qui excedens de seculo, ad suorum bonorum tutelam Presbyterum nominasset, pro eo non offerretur, neq; pro dormitione eius Sacrificium fieret. Quod non nisi de solita defunctorum commemoratione intelligi potest

potest, quæ in Eucharistiæ celebratione agebatur, vt Chrysost. loquitur: enim etiam pro gratiarum actione, quam pro defunctis faciebant, sicut verbum ex Chrysost. citata, aliter accipi non possunt.

Sic etiam pro defunctis orauerunt, quos iam beatos esse prædicabãt. Quemadmodũ Ambrosius orat pro defuncto Theodosio Imp. dicens: Tu solum Domine inuocandus es, tu rogandus vt eum filijs repræsentes. Da requiem PERFECTO tuo seruo Theodosio, requiem, quam præparasti sanctis tuis, de quo paulò antè dixerat: Absolutus dubio certamine, fruitur nunc luce perpetua. Hoc modo intelligatur id quoq;, quod hic etiam ex eodem citatur ab Hispano: Ego non tam deplorandam, quàm orationibus prosequendam reor: non mœstificandam (sororem mortuam) lachrymis, sed magis oblationibus animam eius Deo commendandam. Fol. 366.

Hic inserere breuiter libuit, vt secundum hanc piam Patrum sententiam, quæ nihil habet incommodi, ea, quæ ab alijs durius dicta sunt, intelligantur. Sicut plurima hic collegit Hispanus. Chrysostomus dicit, non temerè ab Apostolis sancita fuerunt, vt in tremendis mysterijs defunctorum agatur memoria. Sciunt enim illis inde multum posse contingere. Cum enim totus populus extensis manibus (hæc enim eius sunt verba) constiterit, sacerdotalis plenitudo, & tremendum proponatur Sacrificium, quomodo Deum non exorabimus, pro his deprecantes? Certè minimè dicit, Sacrificium corporis Christi pro defunctis offerendum, hocq; è pœnis purgatorij (quod negat) illos liberari. Sed de precibus totius Ecclesiæ loquitur. Fol. 365. Homil. 69. ad populum. Fol. 366.

Producit Hisp. Veteranũ militem, Augustinũ, qui Lib. de cura pro mortuis (gumento seruiens) scribit: In Maccabæorum libris legimus oblatum pro mortuis Sacrificium, sed etsi nunquam in scripturis veteribus omninò legatur, non parua HAC CONSVETVDINE claret authoritas, in precibus sacerdotis, quæ Domino Deo ad altare eius funduntur, locũ habet commemoratio mortuorum.

Videamus, Hispane, quibus armis August. pugnet. Primùm, locum ex Maccabæorũ libris, quos nõ esse Canonicos ab Ecclesia veteri habiturare non potes. Quos etiam ideo hic idem August. nõ inutiles quidẽ scribit, sed addit: si sobriè legantur, vel audiantur, &c. Deinde, factũ illic ut quoddã Maccabæi, q; caret verbo, mãdato, et promiss. Dei, sicut etiã in tota lege extat pro mortuis sacrificiũ. Et ibi nulla fit purgatorij mẽtio August. contra 2. Gaudent. Epistolam lib. 2 cap. 23.

sed quod benè & religiosè de resurrectione eorum, qui in bello cecidere, sensérit. Et quia considerabat, quòd hi, qui cum pietate dormitionem acceperant, optimam haberent repositam gratiam, &c. Hæc Pontifex [illegible] nolunt, sed tantùm duodecim millia drachmarum, quæ ille miserat in sacrificium. Plus enim à mortuis capiunt, quod mirum est, quàm à viuis [illegible] quæ est authoritas, qua probat August. commemorationem mortuorum altare, quam dicit non esse paruam? Súntne Prophetarum Veterum [illegible] la? Aut Euangelistarum, vel Apostolorum Domini, Scripta & [illegible] nia, Hispane? Nihil horum audio, sed CONSVETVDINEM. [illegible] modi verò hæc est authoritas, Hispane? Hæc non modò nulla, sed [illegible] abiecta est authoritas, vel eo ipso authore & teste locupletissimo. [illegible] SVETVDINEM ENIM, vt suprà quoq; memini, ANNO[illegible] ET DECREPITAS FALSITATES. Item, VETER[illegible] SAS OPINIONES: Et, DIV DEFENSAS ATQ[illegible] CREDITAS FALSITATES vocat, Augustinus. O ergo [illegible] rum Hispanum, cum miserrimo tuo Missæ pro defunctis Sacrificio [illegible] latione, cum, authore Augustino, quem vt tibi militaret, strenuoq[illegible] sam propugnaret, in aciem veteranum produxisti, fundamentum Sa[illegible] Missæ pro defunctis, non nisi annósæ & decrepitæ sint falsitates & [illegible] nosæ opiniones, & diu defensæ atq; creditæ falsitates. Vides itaq; [illegible] mo & altissimo asinino ruditu, cantionem Missæ tuæ intonuisse, [illegible] Lami exeat, vbi videtur, cuius toni sit Missæ Sacrificiũ, pro defunctis [illegible]

Sed pergamus Sicelides Musæ, paulòq; maiora canamus. Idem, [illegible] quit Hispanus, alio loco: Neq; negandum est defunctorum animas pietate suorum viuentium releuari, cum pro illis Sacrificium MEDIATORIS OFFERTVR, vel Eleemosynæ in Ecclesia pro illis fiunt. Tum etiam ibid. Cum ergo Sacrificia siue Altaris, siue quarumcunq; Eleemosynarum, pro baptizatis defunctis offeruntur, pro valdè bonis gratiarum actiones sunt, pro non valdè malis, propiciationes sunt. Sed & pro eodem Augustino mortuo, ex recepta, ipsoq; viuo probata consuetudine, Sacrificatũ esse commemorat Posidonius, pro eius commendanda corporis depositione Sacrificiũ Deo oblatũ [illegible]

Fol. 367. August Enchirid. capite 10.

Frustra hic agam cum Hispano. Non enim commodam, quam [illegible] ex Patribus attuli, interpretationem istius admittet consuetudinis. Te[illegible] eum itaq; Sancte agam Augustine, quem multò æquiorem nobis [illegible] scio. Quæro itaq; ex te, optime Pater: cur non negandum [illegible] defunctis

...ctorum animas pietate suorum viuentium releuari, cum pro illis sacri=
...m Mediatoris offertur? Estne hæc perpetua tua sententia? An non? An
...rò non tu ipse dixisti: Noli meis literis, quasi scripturis Canonicis inserui=
...sed in illis, & quod non credebas, cum inueneris, incunctanter crede. In
...autem, quod certum non habebas, nisi cum certum intellexeris, noli fir=
...retinere? Et iterum: Nolo authoritatem meam sequaris, vt ideo putes,
...aliquid necesse esse credere, quoniam à me dicitur. Sed aut scripturis
Canonicis credas, &c. Et postea ib. Sed si diuinarum scripturarum, earum
...quæ Canonicæ in Ecclesia nominantur, perspicua firmatur authoritate,
...ne vlla dubitatione credendum est. Alijs verò testibus, vel testimonijs, qui=
...bus aliquid credendum esse suadetur, tibi credere vel non credere liceat,
...quantum meriti ea admonentem ad faciendam fidem vel habere, vel non ha=
...bere perpenderis? Augustinus. Dixi & scripsi quædam de sacrificio, releua=
...ri eo animas defunctorum, quod nosti, cum diligẽter adeò in meorum lectio=
...ne versatus sis scriptorum: sed temporis & seculi, in quod incidi, CONSVE=
TVDINE, cuius magna vis, imò Tyrannis est, deceptus: sicut & de purga=
torio dubitaui, Platonem cuius fui studiosus secutus, & sic aliorum iudici=
um, minus consideratè. Sed tamen non ignoras, alibi, re diligentius perpensa,
sacra reuoluentẽ volumina, rectius me scripsisse, & disertè negasse omnia
...ista. Hæc enim mea sunt verba: Nec vllus est vlli medius locus, vt possit esse,
...nisi cum Diabolo, qui non est cum Christo, Et animas statim, postquam ex
...tempore discesserint, iudicari, & vel in requie esse, vel in pœna & damna=
...tione, exemplo Lazari & diuitis. Item, non esse medium locum, extra re=
...gnum cœlorum, & damnationem. Et iterum: In quo enim quemq; inueue=
...ssuus nouissimus dies, in hoc eum comprehendet mundi nouissimus dies:
...tam qualis in die ista quisq; moritur, talis in die illo iudicabitur. Et
...rum: Primum fides Catholicorum diuina authoritate regnum credit esse
...rum, vnde non Baptizatus excipitur. Secundum, Gehennam, vbi omnis
...ata, vel à Christi fide alienus, supplicia experitur. Tertium penitus ig=
...mus, imò nec esse in Scriptura sacra reperimus. Porrò Cœnam Domi=
...rificium Noui Testamenti vocaui, non quod pro peccatis viuorum vel
...orum offerendum esse iudicauerim, sed quod sacrificijs illis Veteris
...menti successerit omnibus, quæ immolabantur in vmbra futuri, vt di=
...mea habent verba. Item: MANDVCARE PANEM DOMINI,

August. de Trinitat. lib. 3 in proœmio.

August. de peccatorum meritis & Remiss. lib. 1. cap. 28.

August. de Origine animæ lib. 2 cap. 4.

Ibib. cap. 11.

Id. Epistola 80.

Id. cõtra Pelag. Hypognost. lib. 5.

Id. de Ciuitat. Dei lib. 17. cap. 20. In eod. ca. 5.

EST IN NOVO TESTAMENTO SACRIFICIVM CHRISTIANORVM. Et hoc quoq; est, quod de matre mea mortua scripsi, quòd tantummodo memoriam sui ad altare fieri desiderauerit, vnde sciret DISPENSARI victimam sanctam, qua deletum est Chirographum, quod erat contrarium nobis.

Fol 368. August. confess. lib. 9 cap. 13.

Hæc mea sunt verba, mea hæc est sententia. Hactenus August. Ego gratiam, sanctissime pater, pro optima hac tua informatione. Ego quidem hac, quæ tua est pietas, sententia, quam in scriptis tuis legi, nunquam dubitaui: Volui autem eandem ex te alios quoq; audire.

Fol. 368.

Redeo iam ad meum Hispanum, qui pergit, & his adiungit gratiam, quod vocat Gregorij Magni testimonium: Multum, inquit vt dilectissimus, solet animas post mortem sacra oblatio hostiæ salutaris adiuuare.

Certè equidem, Domine Gregori de Fallencia, è Gregorio, tuo cognomine, æquè ac tu minus vigilante, non grauissimum, sed leuissimum, nullo prorsus vel ponderis vel momenti, testimonium affers. Quod eadem falsitate reijcitur, qua asseritur, secundum Hieronymum: Quia de Scripturis sacris authoritatem non habet, sicut & aliæ istius fabulæ & spectrorum diabolicorum apparitiones, à quibus & purgatoriũ Platonicũ, & sacrificij oblationem pro defunctis, didicit. Quas magno numero valdè ridiculas, meas absurdas, ex eiusdem scriptis recensere possem, ex Dialogorum lib. 4 cap. 53. 54: sed temporis ratio iam non fert. Quia verò purgatorium & missas pro defunctis confirmant ista, ideo balsamum vobis redolent, vt manans è Stygia palude profecta, sulphur sint & bitumẽ, quibus purgatorius ille vester ignis succenditur & fouetur.

Fol. 372.

Hic verò me ineptè facere Hispanus ineptus ait, quod aduersus fidem historiæ eius, in qua Gregorius narrat, animas nonnunquã defunctorũ, diuina dispositione et virtute, viuis, vt pro se sacrificium fieri peterent, apparuisse, opponã ex Chrysostomo: cum illa sint rectè à Chrysostomo contra magicas et necromanticas artes disputata, adeoq; Diabolicas hoc in genere præstigias. Sed apparationibus eiusmodi nullam adhibere fidem, si sine grani præsertim testimonio probatæ, hominum ceruicosorum, plerunq; etiam stultorum, esse putamus.

Chrysost. in cap. 8. Matt. Homil. 29.

Gratiã habeo, mi Domine Gregori Sic Hæretici & sectarij, ceruicosi & stulti, tractandi sunt, vt Missæ sacrificiũ spectrorũ apparitionibus maneat illibatũ. Sed primùm, Hispane, locũ Chrysost. ex Disputationis meæ præfatione integrum

...um repetamus, cuius verba ita habent: Quod verò immolatorum ho-
...m animæ ipsis aruspicibus cooperentur, vnde mihi persuadebitur? An
...ipsos Dæmoniacos clamare nonnunquam audiuisti: ANIMA HVIVS
...D SVM? Verùm hæc quoq; omninò à fraude & deceptione Diabolica est.
...m enim anima defuncti est, quæ ista dicit, SED DÆMON, qui hæc, audi-
...ut decipiat, fingit. Et paulò pòst: Quare vetularum hæc verba temu-
...rum ducenda sunt, & puerorum terriculamenta. NEC ENIM PO-
TEST ANIMA A CORPORE SVO SEPARATA,
IN HIS REGIONIBVS ERRARE. Iustorum enim animæ
in manu Dei sunt: Peccatorum verò, post hunc exitum, continuò abducun-
tur. Quod à Lazaro & diuite planum efficitur. Hactenus ibi. Quod igitur
excipit, & eludere hunc Chrysostomi locum conatur Hispan. quia illic tan-
tùm de magicis artibus, excitatis Dæmonibus, eorũq; spectris, disputet Chry-
sostomus: miror Hispani cæcitatem, quod, etsi in hypothesi ab initio disputet,
tamen non videat, eum postea in thesi generaliter addere: (sicut à me posi-
tum est) Nec potest. n. anima à corpore separata in his regionibus errare. Idq;
probat, vt videre est, ex Scripturæ S.S. testimonijs. Quod si aũt omninò hoc
præ cæcitate mẽtis suæ, obscuratũ habẽs intellectũ, videre nequit, talpa cæci-
...r est Hisp. nec sibi satisfieri vllis patitur testimonijs, præsertim cum de culi-
...a agatur, in ista de Purgatorio materia, venter, n. caret auribus: age audia
...undẽ Chrysostomũ, de omnibus omninò spirituũ apparitionibus disse-
...ẽ, alibi: Ne igitur quæramus, inquit, hæc audire à mortuis, quæ multò
...us quotidiè nos docent sacræ literæ. Nã si nouisset hoc Deus, quod mor-
...ntati viuentibus essent profuturi, nequaquã omisisset, neq; tantum lu-
...præterisset, qui cuncta nobis vtilia procurat. Adhæc, si assiduè
...citãdi mortui, nobisq; quæ illic gerũtur renunciaturi, et hoc ipsum
...su tẽporis fuisset contemptum. Præterea, peruersa etiã dogmata Dia-
...uexisset, idq; admodũ facilè. Potuisset enim frequẽter ostendere simu-
...&c. Et statim: Si multi defunctorũ redijssent in vitã, innumerabiles
...ille Dæmon dolos texuisset, multãq; fraudẽ in vitam hominum in-
... Eoq; Deus occlusit fores, NEC PERMITTIT ALI-
...M DEFVNCTORVM HVC REVERTI, ET
...RARE, QVID ILLIC FIAT. Ne, accepta oc-
...hnas suas omnes inuehat. Hactenus Chrysost. Hoc Chrysostomi
iudicium.

Chrysost. de Lazaro Homil. 4.

Audi Hispani.

iudicium cum Gregorius, minus vigilans, neglexisset, fecit Satan, quem vaticinatus est Chrysostomus.

Postrema acie, tanquam in præsidio post principia collocatum producit Clemenē Rom. qui aliâs omnium primus est, Petriq; Apostoli discipulus. Quod cur faciat, facilè diuinare non possum, nisi fortè parum fidei in hunc veteranum ponat. Primùm, quod sciat, non magnum pondus habere scripta. Sicut in his ipsis Recognitionum libris, ex quo hoc deceptum est Testimonium, ita Eunomij dogma in quibusdam insertum esse putatur Hieronymus, vt nihil aliud, quàm ipse Eunomius, disputare videatur. Deinde, si maximè summæ esset authoritatis eius testimonium, nihil ad Hispano proderit: sic enim habet. Conuenite in cœmiterijs ad legendos libros, & canendos Psalmos, pro mortuis Martyribus, & sanctis omnibus, qui sunt à seculo defuncti, ac pro fratribus vestris, qui sunt in Domino mortui tui. Et Eucharistiam Deo acceptam, antitypon, id est, Sacramentum corporis Christi, offerte in Ecclesis vestris, atq; etiam cum excedunt eos prosequimini cantu Psalmorum, si fuerint fideles. Preciosa enim in conspectu Domini mors sanctorum eius.

Hieron. Apolog. aduersus Ruffinum.

Psalmos dicit cantandos pro mortuis Martyribus & sanctis omnibus qui sunt à seculo defuncti, ac pro fratribus, qui in Domino mortui sunt. Quam ob causam cantandi pro illis sunt Psalmi? Num, vt ex purgatorij ignibus istis liberentur? Nequaquam verò absurdissime. Si enim, vt loquitur Clemens, in Domino mortui sunt, beati sunt, iuxta hoc illustre Apostolicum testimonium: Beati mortui, qui in Domino moriuntur, amodò requiescent à laboribus suis. Sed addit, inquies Hispane: Et Eucharistiam Deo acceptam offerte in Ecclesijs vestris. Rectè. Cœnam Domini vult celebrari, quod ipse dicit offerre in Ecclesijs, hancq; Deo dicit acceptā, hoc enim quis ignorat, aut dubitat? Sed nequaquā pro defunctis offerendam docet. Quid igitur hoc ad rem, Hispane? Verum, phreneticus Hispanus, cum mēntionem fieri audiat defunctorum, & Eucharistiæ, Ideo coniungenda esse duo illa putat, videlicet, Eucharistiam Deo offerendam pro defunctis. Sed hic vel furor est Hispanus, vel, vt minimum, vertigo. Hæc autem non tàm pietatis studio, quàm turpis lucri et quæstus causa faciunt, in Missarum suarum nundinationibus turpissimis vilissimisq;, quibus eas prostituunt, pietatem pro quæstu habentes plerique. Alij verò superstitione fascinati.

Apoca. 14.

Demon-

Demonstrauimus hactenus, non solùm firmissimis S.S. Scripturæ te-
[illegible] & argumentis, præcipuè ex Cœnæ Dominicæ à Christo facta in-
[illegible]ne, Missæ Pontificiæ Sacrificium non esse propiciatorium, nec etiã
[illegible] alijs posse applicari, nihilq; ad illius confirmationem facere Patrum te-
[illegible], ab aduersario allata. Sicut ordine ad singula est responsum, quæ
[illegible]ere non est opus.

Quod igitur concludit Hispanus. Eant igitur nunc, Heerbrandus & Fol. 369.
Chemnitius, cum reliqua turba prædicantium, & vsq; ad satietatem nugen- Was gilts/er
tur, Purgatorium fictionem esse pöeticam, ac Missas pro defunctis im- hats innen zũ
posturas. hauß gsagt.

Κῶται πάτροκλος. Sed satin sanus es Hispane? Itáne tu Purgato-
rium, Missas pro defunctis, probasti? Quibus verò verbis vllus omni-
um Patrum, quos produxisti, vel vnico verbulo, purgatorij mentionem fe-
cit? Puerile itaq; est, quod nobis, quasi deuictis, insultare cupit, & ante
victoriam Epinicion canit.

Cæterùm malè hominem habet, quod purgatorium Poëticum vocaue-
rim. Addidi autem & Platonicum: Et quidem rectè. Hæc enim per o-
mnia Virgilius Æneid. 6. habet, quæ isti de suo purgatorio somniant & fa-
bulantur. Ex Platone autem ortum Purgatorium Pontificium, nemo, qui
Platonem legerit, negare potest. Quod vt manifestum faciam omnibus,
locum ex Platone adscribere libuit, vbi Purgatorium describit: Omnes post Plato in Phædo-
mortem defunctos, & qui honestè sanctèq;, & qui aliter vixerint, certo nevel de anima.
quodam locoiudicandos. Itaq;, inquit, quicunq; in vita quodammodo tenuis-
medium quoddam comperiuntur, ad Acherontem profecti vehiculis, quæ
[illegible]q; adsunt, in paludem perueniunt ACHERVSIAM, ibiq; habitant,
[illegible]GANTVRQVE, POENAS DANTES INIVRIARVM: Purgatorium.
[illegible] purificati sunt, absoluuntur, rursusq; pro merito singuli benefacto-
[illegible]mia reportant. Qui verò ob scelerum magnitudinem insanabiles es-
[illegible]ntur, qui videlicet sacrilegia multa, vel cædes iniquas, vel alia ho-
[illegible]milia, perpetrauerunt: hoc omnes sors conueniens mergit in tarta-
[illegible]de nunquam egrediuntur, &c. Qui autem piè præ cæteris vixisse
[illegible]ntur, hi sunt qui ex terrenis locis, tanquam è carcere, soluti atq; li-
[illegible] ad altiora transcendunt, puramq; supra terram habitant regionem.
[illegible] autem quicunq; satis per Philosophiam purgati sunt, absq; corpo-
[illegible]nninò totum per tempus viuunt, habitationesq; his pulchriores

nanciscuntur. Quarum pulchritudo neq; facilis dictu est, neq; præsens tem-
pus ad dicendum sufficeret. Hactenus Platonis verba.

Iudicent iam omnes, vnde Purgatorium Papisticum ortum sing-
ream, nisi omnes sani fateri cogantur, Pontificios hinc omnia, quæcumq;
lo nugantur, mutuatos esse, adeò, vt ouum ouo tam non sit simile, ut
hæc illorum. An non enim, Hispane, vos tria facitis hominum gene-
simos, qui statim in Infernum peruenium: Medios, quos cum Plat
Purgatorũ, igni illic purificandos, mittitis, quod ille paludem vocat Ach
sia: Optimos, siue sanctissimos, quorũ statim animæ in cœlũ subuolent. Sed
tur malè vos habeat Sacrificuculos, quòd Poeticũ et Platonicũ, fabula
vocemus vestrum Purgatorium, quo vos expurgatis è loculis hom
vestratium aurum & argentum, & igni isto excoquitis ad purum. Sed
& hoc nomine, & propter alias vestras imposturas, & Idolomaniam
plicem, quibus miseras seducitis animas, quas Christus suo redemit sang
excipiet non Purgatorius, sed infernalis ignis, quo ardebitis perpetu
inde egrediemini, donec nouissimum persoluatis quadrantem, hoc est,
inextinguibili vobis conflagrandum erit.

Quod si vera sunt, Hispane, quæ de vestro, hoc est, Pontificio
Platonico, fabulamini Purgatorio, estq; penes vos Sacrifices pro arbi
sicut ex Scoto nugaris, commissam sibi portionem distribuendi: Qu
hæc vestra est crudelitas, quod, cum Missarum celebratione animas cu
cruciatibus redimatis (quod fabulæ Gregorij narrant etiam) non quod
Missis pro defunctis, ex commiseratione & charitate Christiana, etiam
precio, celebratis, liberetis? Non Tygride solum, sed quouis silice & scu
duriora vos habere corda necesse est, in quibus nulla scintillula dilectio
sit Christianæ erga proximos, cum animas miseras, illo in Purgatorio mi
serum in modum eiulantes & clamantes fingatis, miseremini mei, miserem
mini vos saltem amici mei.

Fol. 373. „ Postremò, magni momenti quæstionẽ, ac valdè arduam ac difficilem,
„ sed non (quod diserte protestatur) propter nos, quos vocat Hereticos,
„ neq; satis idoneos, ad percipienda, quæ sunt huius generis, mysteria scil.
„ abscondita, sed propter suos, proponit: Num videlicet Sacrificium Missæ ex
„ qualiter omnibus fidelibus, viuis & defunctis, ex operato prosit. Hæc vero
„ est notabilis, & Magistralis quæstio. Ad quam respondet: Ex Eccl. sta in-

...alijs plus, alijs minus valere. Quædam enim portio, inquit, contin- "
...nibus fidelibus, viuis & defunctis, hoc ipso, quòd fideles sunt: Quæ- "
...peculiariter ijs fidelibus viuis, quorum nominatim Ecclesiæ iussu fit "
...memoratio in omnibus sacris, cuiusmodi est, summus Pontifex, Rex, &c. "
...dam ijs, qui procurant, vt Sacrificiũ fiat. Quædã ijs, qui aßistunt. Quæ- "
...ijs, qui ministrant, Quædam sacerdoti, sacris operanti, Quædam ei, "
...sacerdos vult peculiari intentione sacrum applicare, &c. "

Ergo verò, Hispane, etsi idoneus tibi non videar, qui Eleusynia hæc vestra intelligam sacra: Si tamen in hoc à te dissentiam (aliàs enim, quod hactenus audiuisti, per omnia mihi tecum bellè conuenit) non molestè feres. In hoc autem sum sententia: Vni tantum prodesse hoc sacrum, quantum alij, & æqualiter omnibus, siue viuis, siue defunctis, hoc est, (vt vno verbo, tua pace, dicam) omnibus, excepto Sacrifice, qui optimam de tota Missa partem sibi eligit & reseruat nummos. Et hoc totum est, quod agitis in Missa. Auri sacra fames, quid non mortalia pectora cogis? Sicut vester Albertus quoq; Magnus scripsit de officio Missæ: Tot, inquit, fieri possunt suffragia pro vno aliquo, quod statim in momento liberatur. Et ideo in hoc solo casu melior est conditio diuitis, quàm pauperis: Quia habet, vnde suffragia fiant pro ipso. Vnde Prouerb. 13. dicitur. Redemptio animæ viri diuitiæ suæ. Hactenus ille. Pauper ergo vbiq; iacet. Et, qui non habet in ære, luat in corpore, secundum Iureconsultos, sed secundum vos, etiam in anima.

Albert. Mag. de officio Missæ cap. 16. Tract. 3. K.

Sed vt, iocis positis, seriò rem agamus, vnicum est tantùm salutis nostræ meritum, paßio nempe Christi, super quem Deus posuit omnium nostrorum iniquitates. Ipse vulneratus est & attritus propter scelera nostra, ...tio super eum, vt nobis esset pax. Non tantùm enim pro peccatis ...satisfecit, sed etiam pœnas peccatorum nostrorum sustinuit in suo ...re, omniaq; in cruce sustulit, vnica oblatione in sempiternum per... faciens sanctificandos. Huius merita singuli vera apprehendunt ...applicant fide. In hunc enim omnis qui credit, iustificatur. Sicut ipsemet ...testatur, inquiens: Qui credit in filium, habet vitam æternam: ...cium non venit, sed transiuit per mortem in vitam. Qui verò non ...filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eũ. Quare qui vita ...fungitur, aut in fide in Christũ decedit, aut sine fide. Si fide etiã infirma,

quæ Christum, salutis nostræ anchoram & petram firmißimam, apprehendit, dubitationemq; vincente, decedat: iuxta Christi promißionem, habet vitam æternam, & in Iudicium non veniet, sed transiuit per [illegible] corporis in vitam æternam. Sicut latro, propter scelera sua in cruc[illegible]us, ibiq; demum conuersus ad Christum, audit: Amen dico tibi, hodie [illegible] eris in Paradiso. Cur non flagitiosum istum hominem, qui tot tantis [illegible]lera perpetrauerat, in purgatorium prius ablegat, excoquendum & [illegible]ficandum à suis peccatis? Quia nugæ sunt Poëticæ, & fictio Pla[illegible] Purgatorium. Christus autem totus est & integer, non dimidius, [illegible]tor, qui populum suum saluum facit. Qui verò sine ista in Christum [illegible] hac migrant vita, non in Purgatorium (nullus est enim medius locus, [illegible] supra ex Augustino audiuimus) sed infernum venit: vnde nulla lib[illegible]

Quæ cum ita habeant: cur nihilominus Patres pro defunctis p[illegible] orârunt? Augustinus pro sua matre orat defuncta, vt Deus illi debita [illegible] inquit, contraxit per tot annos post baptismum, dimittat. Et statim [illegible] Credo iam feceris, quod te rogo, sed voluntaria oris mei approba Do[illegible] Respondeo itaq;, multas posse reddi rationes probabiles, si cum bonis [illegible] veritatis & pacis studiosis & amantibus, nobis res esset. Nunc [illegible] cum incarnatis Diabolis, Sophistis, calumniatoribus, teterrimorum [illegible]rum multiplicium, & horrendæ Idolomaniæ, patronis turpißimis, impudentißimisq; Rabulis, quia nobis est agendum, moderata consilia locum non habent.

Cuperemus quidem neuos Patrum dißimulare, propter insignia Dei dona, quæ in illos contulit: quibus Deo & Ecclesiæ non tantùm in vita vtiliter seruierunt, sed etiam de omnium temporum Ecclesia, præclaris & eruditis suis monumentis, benè sunt meriti, vtilemq; nauauerunt operam, eorumq; incommodè dicta, commoda interpretatione, secundum Scripturam facta, lenire. Sed quia impij & scelerati isti Esauitæ (vt olim Cham parentis sui pudenda monstrauit) verenda illorum retegunt, & quasi honestiores corporis essent partes, in lucem proferunt, quid nos faciamus? Quia illud, quod iam dixi, non permittitur nobis, non possumus omnia illorum dicta & facta excusare, multò verò minus defendere. Ideoq; salua, quæ illis debetur, reuerentia, dicere nos oportet, quod res est: Patres interdum temporum consuetudine, (quod suprà ex Augustino ipso audiuimus) seu [illegible]

potius

...victos, vsitatas consuetudines & opiniones magis, quàm veritatem ...turæ S.S. secutos. Sicut idē Augustinus, Multa, inquit, huiusmodi pro... nonnullarum, vel sanctarum, vel turbulentarum, personarum scandala ...nda, liberius improbare non audeo. Cessit ergo tempori, cessit & per... Idem non omnia aliorum Patrum probauit. Quomodo hoc dictum sit, ...quit, Author huius sententiæ viderit, qualiter possit exponere. Ego in ...modi quorūlibet hominū scriptis liber sum: quia solis Canonicis debeo si... ...ulla contradictione consensum. Sic etiam Hieronymus: Sicut interpretatio... ...nem & Idiomata Scripturarum Origeni semper tribui: Ita dogmatum con... ...stantissimè abstuli veritatem. Nunquid in turbam mittam Origenem? Nun... ...quid cæteros Tractatores? Scio, me aliter habere Apostolos, aliter reliquos Tractatores: Illos semper vera dicere, istos in quibusdam, vt homines, ERRARE. Ita Basilius quoq; Magnus de Dionysio Alexandrino: Non omnia ...eius viri admiramur: Imò sunt quædam quæ penitus abrogamus. Benè (inquit Augustinus) quod quoties meminerint, etiam primum Apostolorum, Petrum, potuisse aliter sapere, quàm veritas postulabat. Quod accidisse etiam Cypriano, sine vlla eius contumelia, credimus, quicunq; diligimus Cyprianum, quia non eum fas est diligi maiori charitate, quàm Petrum. Docere etiam potuere aliquid inutile, sicut Petrus gentes Iudaizare coegit. Sicut Cyprianus hæreticos denuò Baptisari.

August. Epistola. 119.

Libro ad natura & gratia cap. 61.

Hieron. Epistola de Theoph. Alexandr.

Basil. Epist. 41.

Demonstraui hactenus, Cœnam Domini nequaquam à Christo hoc fi... & consilio institutam, vt sacrificium sit verè propiciatorium, pro peccatis viuorum & mortuorum offerendum, cuius oblationis merito peccatis ...fiat, & ex pœnis purgatorij fabulosi animæ miseræ liberentur. De hoc ...in verbis institutionis verbum nullum, iota nullum, de quo ad Euange... ...tres, & Apostolum Paulum, qui eam descripserunt, prouoco. Sed Sa... ...ntum esse, à Christo Ecclesiæ institutum, in quo, seruatæ ipsius institu... ...ntibus corpus ipsius verum, quod pro nobis in mortem tradidit, & ...is, quem pro peccatorum nostrorum remissione effudit, exhibeantur, ...istrentur, & sumantur ad fidei confirmationem, de meritis & benefi... ...ctus, sua passione partis, quæ in eius vsu vult annunciari, & prædi... ...blicè, sibiq; agi gratias. Hoc tantùm est, & non aliud, quod Christus ...t, & in Ecclesia, omnibus temporibus vsq; ad suum aduentum, vult ...celebrari. Vnde apparet, quā sceleratè, perfidè, & sacrilege egerint ...ices Romani: qui ex Ecclesiasticorum scriptorum improprijs vocabu...

lis, & minus commodè dictis, maleq; intellectis, vt quòd Cœnam Domini sa-
crificium vocauerunt, oblationem, hostiam, incruentum sacrificium, [illegible]
cramentũ illud Cœnæ Dominicæ, in actionẽ planè totoq; genere [illegible]
SACRIFICIVM scilicet, & quidem, sua opinione, verè PROPICIA-
RIVM, non solùm viuorũ, sed etiam defunctorum, & quidem ad [illegible]
lorum ex igne quodam purgatorio liberandas, mutauerunt. Quæ Pa[illegible]
cta (vt interim taceã testimonia quàm plurima, quæ ex nothis profe[illegible]
thoribus) cum contra institutionem Christi ab aduersarijs allegentur, [illegible]
us planè sunt authoritatis, etiam ipsorumet Patrum iudicio, quod [illegible]
ter in hoc scripto est ostensum. Ideoq; quod plaustra testimoniorum [illegible]
ex eis, præter ipsorum mentem & voluntatem, adducit, curamus [illegible]
etiamsi idem planè sensisse eos, quod Romanenses hodiè, comprobari [illegible]
quod tamen in æternum nunquam fiet. Contenti enim sumus verbis & [illegible]
tutione Christi, quam nobis tres Euangelistæ, Matthæus, Marcus, [illegible]
Apostolus Paulus, qui ea à Domino in tertio cœlo accepit, descripserunt [illegible]
nobis sufficiunt, in his acquiescimus: Nec ab hominibus quibuscúnque [illegible]
dem, siue patribus, siue matribus, imò ne quidem ab angelis, quicquam [illegible]
& Testamento Christi superordinatum accipere, volumus. Sed hoc [illegible]
linquimus authoribus, & qui his suo cum periculo consentire eaq; [illegible]
cti voluerint. Ideoq;, Cœna Domini cum gratiarum actione vtentes, [illegible]
SAM PONTIFICIAM missam facimus. Quod vtinam aduersarij [illegible]
facerent. Sed partim propter quæstum, partim verò superstitione exce[illegible]
ti homines retinent, quos iusto Dei iudicio relinquimus, cum quod possu-
mus virium, nihil reliquum faciamus, vt fideli nostra opera è tenebris con-
uertantur ad Deum viuum, per lucem verbi eius, & Episcopum animarum
nostrarum, audita voce vnici pastoris nostri, Iesu Christi, vt tandem vnà
nobiscum saluentur. Quia verò vnico patri cœlesti innumeram aliorũ om-
nium patrum præferunt turbam, nec osculari filium volunt, aut agnoscere
tempus visitationis suæ, qua Deus ipsis gratiam suam & salutem perpetuam
offert. Ideo in alia lingua loquetur ad eos in ira sua, & in furore suo con-
turbabit eos, sicut olim Iudæorum Synagogam. Quod si non in hac vita acci-
derit, eò quòd digni non sint, propter crudelitatem immensam, sacra exe-
crata, Testamenti nempe Christi violationem, horrendam Cœnæ Dominicæ
prophanationem, Idolomaniã multiplicẽ, pertinaciam summam, horrendasq;
blasphemias in Christum, eiusq; vnicum propiciatorium sacrificium: certi-
ni acti

pœnitentia, se vera fide ad Christum, vnicum Redemptorem, Media-
, & Saluatorem conuerterint, in altero seculo ignis inextingui-
flammis & supplicio adiudicabuntur. Vbi erit fletus & stridor denti-
perpetuusq; eiulatus, ex quibus nullis, etiam plurimis, ac immensis, li-
abuntur Missis, sed cum Diabolis perpetuò cruciabuntur. Hoc scito, &
minò tibi persuasissimum habeas, Hispane, cum omni tua societate. Ideoq;
ue tibi, quod te scire volui, ne cum euenerint hæc, tibi non prædicta queri
possit. Quare in tempore desiste, & caue.

ERRATA SIC CORRIGE:

f. folium l. lineam significat.

Folio 2. linea 13. lege, præsertim. Eodem f. l. à fine 5. perpetuo. Sequenti l.
defensione. f. 3. l. 18. dicens. f. 4. in margine, Faustum. f. 9. 1. 6. à fine, Cœna
Dominica. f. 11. l. 7. iaciat. Eod. à fine l. 7. blasphema. f. 18. l. 9. Cœna. f. 19.
l. 18. vendicare. Eod. l. 25. ab initio, adde, non. f. 22. l. 7. Parrisienses. f. 23.
l. 2. sicut supra, intellige, Explicat. causarum. f. 30. l. 3. histrionis. f. 37. l. à fine
7. communicant. f. 38. l. 12. institutum. f. 40. l. 4. ab initio, pro vel, lege, & f.
49. l. 5. pacifici. f. 53. l. 1. quàm. Eod. l. 7. à fine, eandem. f. 57. l. 10. post ad-
monemur, adde, dixi. f. 60. l. vlt. quoduis. f. 62. l. 5. post panem, adde, vocat.
f. 63. l. 5. intelligerẽt. Eod. l. 9. putes. f. 67. in marg. pro fol. 41. lege. 141. f.
76. l. 11. vocauerint. f. 81. l. 5. anima. f. 85. l. 12. omnes. f. 86. l. 8. conceptã.
f. 91. l. 19. motu. f. 93. l. 16. futuram f. 104. l. 20. deprompsit. f. 115. l. 16.
f. 116. l. 10. domum. f. 117. l. 4. verbum. f. 118. l. à fine 10. annunciantis
f. 129. l. 12. filij. f. 132. l. à fine 12. emẽdari. f. 135. l. à fine 4. producit. f. 141.
marg. statim ab initio lege, Spong. Fol. 46. b. f. 147. l. 16. potuerũt. f. 148.
Nullæ. f. 149. l. 6, intelligat. ibi. l. 8, Nam. l. 9. eiusq;. f. 156. l. 10. homi-
f. 160. l. vlt. dele, vt. f. 169. l. 6, sedet. f. 176. l. 17. Architæ. ib. l. 24.
l. 25. post, deleri, punctum. & post, offerimus, dele virgulam. f. 178. l.
ac offerre. f. 181. l. à fine 9. mussitatio. & l. 7. post exaudiri, adde, pos-
f. 182. l. 21. post sanctificandos, omissum est, loca.